

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและ
เหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

โดย

นางอาสน๊ะ อินตันและคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

18 กันยายน 2555

สัญญาเลขที่ PDG53S0011

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและ
เหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

โดย

นางอาสน๊ะ อินตันและคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

18 กันยายน 2555

คำนำ

โครงการแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการในการแก้ไขปัญหา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยผ่านกระบวนการศึกษาสภาพบริบททั่วไปและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ศึกษาทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้สร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปในอนาคต

ท้ายสุดนี้ทีมวิจัยต้องขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ให้โอกาสชุมชนได้เรียนรู้เครื่องมืองานวิจัย ในการสร้างกระบวนการทำงาน สร้างนักวิจัยชุมชนสู่การแก้ปัญหามาของชุมชนต่อไป

นางอาสาน๊ะ อินตันและคณะ

18 กันยายน 2555

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 คำถามวิจัย	4
	1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
	1.4 กรอบแนวคิด	5
	1.5 นิยามศัพท์	6
	1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน	6
	1.7 พื้นที่ศึกษา	10
	1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	10
2	ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	11
	2.1 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม	11
	2.2 แนวคิดการส่งเสริมอาชีพ	13
	2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
3	วิธีการดำเนินการวิจัย	16
	3.1 ขอบเขตการศึกษา	16
	3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	17
	3.3 กระบวนการวิจัย	18
	กิจกรรมที่ 1 ประชุมวางแผนและชี้แจงการบริหารจัดการโครงการ	18
	กิจกรรมที่ 2 ประชุมทีมวิจัยเพื่อออกแบบเครื่องมือการสำรวจข้อมูลชุมชน	21
	กิจกรรมที่ 3 สำรวจข้อมูลบริบทชุมชน ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ รายได้เศรษฐกิจในชุมชน	23
	กิจกรรมที่ 4 เวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชนบ้านบางมัน	31
	กิจกรรมที่ 5 สำรวจข้อมูลรายได้ในครัวเรือน	45
	กิจกรรมที่ 6 สำรวจประวัติศาสตร์ชุมชน	60
	กิจกรรมที่ 7 สำรวจโครงสร้างเครือญาติ	63
	กิจกรรมที่ 8 เวทีทบทวนบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ	123

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
	กิจกรรมที่ 9 เวทีวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน	125
	กิจกรรมที่ 10 เวทีระดมสมองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาชีพในชุมชน	129
	กิจกรรมที่ 11 ศึกษาดูงาน	133
	กิจกรรมที่ 12 เวทีนำเสนอผลงานวิจัย	158
4	ผลการวิจัย	166
	4.1 สภาพบริบททั่วไป	166
	4.2 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	168
	4.3 การรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน	175
	4.4 ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน	176
	4.5 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน	177
	4.6 กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น	178
	4.7 การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	181
5	สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ	186
	สรุป อภิปราย	186
	ข้อเสนอแนะจากชุมชน	189
	บรรณานุกรม	190
	ภาคผนวก	191
	ภาพกิจกรรม	191
	ประวัติทีมวิจัย	212

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านบางมัน หมู่ที่ 1 ตำบลนาคา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 310 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,548 คน แยกเป็นชาย 775 คน หญิง 773 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และประกอบอาชีพประมง โดยการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลาเก๋า ปลากะพง วังลอบหมึก วังอวนปู เลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม ซึ่งเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นแรงงานหลักในครอบครัว ส่วนผู้หญิงจะทำหน้าที่แม่บ้านดูแลครอบครัว

บ้านบางมันเป็นหมู่บ้านหนึ่งในพื้นที่จังหวัดระยอง ที่ได้รับผลกระทบจากภัยคลื่น

ยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทางด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง เป็นต้น ทำให้การประกอบอาชีพมีความลำบาก เกิดภาวะการว่างงาน รายได้ไม่แน่นอน เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและชีวิตในระดับครัวเรือนและชุมชน

ภายหลังเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. 2548 เป็นต้น มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

มูลนิธิต่างๆเข้ามาช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้ มีเงินทุนมาช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และมีการมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มถักโครเชต์และทำผักขม กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) ทำขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมฝักบัว ขนมรังผึ้ง และกล้วยฉาบ เป็นต้น กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา น้ำพริกกุ้งเสียบ เป็นต้น รวมทั้งมีการสนับสนุนกองทุนหมุนเวียนพื้นฟูอาชีพ เช่น กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น โดยมีหน่วยงานของรัฐ สำนักงานแรงงานจังหวัดระยอง และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระยอง ได้เข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้การถักโครเชต์ให้กับกลุ่มสตรีและมีการรวมกลุ่มประมาณ 80 คน โดยแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 20 คน แต่ละกลุ่มฝึกอบรมประมาณ 7 วัน ต่อมาสมาชิกที่สนใจมารวมกลุ่มประมาณ 21 คน ได้มารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสตรีถักโครเชต์บ้านบางมัน สมาชิกในกลุ่มมีการัดแปลงและออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น หมวกปัก ผ้าคาดผม กระเป๋าสะพาย เป็นต้น นอกจากสมาชิกทั้ง 21 คน ที่มารวมกันจัดตั้งกลุ่มแล้ว ยังมีสมาชิกสตรีในชุมชน แทบทุกครัวเรือนที่

สามารถนำความรู้ทักษะการถักโครเชต์ไปใช้ถักร้อยเป็นของใช้ส่วนตัว บ้างก็มีรายได้จากการถักโครเชต์เล็กๆน้อยๆให้กับครอบครัว

กระทั่งปี พ.ศ. 2550 ได้มีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เช่น มูลนิธิมิลมิตรไทย ได้สนับสนุนส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ โดยจัดอบรมการถักกระเป๋าจากเชือกกรม(ทำผักหมั) อบรมทำดอกไม้จากผ้าใยบัว อบรมการร้อยคริสตัลทำสร้อยข้อมือ ให้แก่ผู้หญิงในชุมชนบ้านบางมัน จำนวนรุ่นละ 30 คน และจัดอบรมทักษะการประกอบอาหารคาวหวานและโภชนา และพยายามเชื่อมโยงเครือข่าย แสวงหาตลาดให้กับกลุ่มอาชีพ โดยจัดให้สมาชิกในชุมชนไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่ม และการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากกลุ่มต่างๆในพื้นที่การทำงาน รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนพื้นฟูอาชีพ (มิลมิตรไทย) ส่วนมูลนิธิรักษ์ไทย การสนับสนุนกองทุนหมุนเวียนพื้นฟูอาชีพ เช่น กลุ่มเครื่องมือประมงทำลอบ มาดอวน เป็นต้น กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลาตูก ปลาเก๋า ปลากระพง กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม โดยสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้ชายที่ประกอบอาชีพประมง และได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สึนามิ โดยทางมูลนิธิรักษ์ไทยสนับสนุนเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ในรูปแบบกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพื้นฟูอาชีพ ชุมชนบ้านบางมัน มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมภายใต้กรอบเงื่อนไขของกองทุนที่สมาชิกร่วมกันกำหนด ในลักษณะกองทุนการพื้นฟูอาชีพ (รักษ์ไทย) ซึ่งในปัจจุบัน มีสมาชิกในชุมชน ที่เป็นสมาชิกของแต่ละกองทุนการพื้นฟูอาชีพ มิลมิตรไทย และรักษ์ไทย จำนวนประมาณ 200 คน

ปัจจุบันหน่วยงานพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิรักษ์ไทย ได้ปิดโครงการพื้นฟูในพื้นที่ไปแล้ว ยังคงมีเพียงมูลนิธิมิลมิตรไทย ที่มีการดำเนินการอยู่ในพื้นที่ ที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้านการตลาด ส่วนหน่วยงานภาครัฐยังคงมาติดตามหนุนเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์ให้กับกลุ่มอาชีพเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละหน่วยงานต่างๆเหล่านั้น มีเป้าหมายเฉพาะกิจ และด้วยเงื่อนไขเวลาที่ต้องเร่งดำเนินกิจกรรมลักษณะการสงเคราะห์บรรเทาภัย (เงื่อนไขการสนับสนุนภายใต้สถานการณ์สึนามิ) รวมถึงกระบวนการทำงานที่แตกต่างหลากหลาย เมื่อสิ้นสุดภารกิจ หลายๆหน่วยงานจึงยุติบทบาทไป และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มอาชีพในชุมชน หลายกลุ่มได้สะท้อนปัญหา ความต้องการของชุมชน ว่าในขณะนี้คนในชุมชนจำนวนมากประสบปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เนื่องด้วยการประกอบอาชีพประมง การเลี้ยงปลาเก๋า การเลี้ยงหอย ประสบกับปัญหาหอยตาย ปลาตาย เกิดสภาวะการเลี้ยงสัตว์น้ำไม่คุ้มการลงทุน

ส่วนอาชีพทางการเกษตร ประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงเพราะเมื่อฝนตกน้ำท่วมผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย หน้าแล้งก็ขาดน้ำจนทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ส่งผลให้เกิดการว่างงาน และแรงงานอพยพไปทำงานต่างถิ่น

จากเปิดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์การประกอบอาชีพของคนในบ้านบางมัน เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2552 พบว่าคนในชุมชนบ้านบางมันแรงงานหลักในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย ส่วนผู้หญิงส่วนใหญ่ในชุมชนจะว่างงาน ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้จึงการรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ หลายๆกลุ่มตั้งแต่หลังเหตุการณ์สึนามิเป็นต้นมา ทั้งนี้กลุ่มต่างๆในชุมชนบ้านบางมัน จะยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการบริหารจัดการ ด้านการตลาด การขาดแคลนวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งสมาชิกและผู้นำกลุ่มยังขาดองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความต้องการของตลาด หลายกลุ่มเมื่อประสบปัญหาจึงหยุดการดำเนินงานไปในที่สุด จากการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มอาชีพได้สะท้อนมุมมองความคิดเห็นว่า การที่สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่องนั้นต้องมีปัจจัยหลายประการ เช่น มีการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานทรัพยากรในชุมชน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาการรวมกลุ่มกิจกรรมอาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน และการรวมกลุ่มอาชีพคนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มอาชีพ จึงทำให้กลุ่มอาชีพหลายกลุ่มต้องล้มเลิกไป ประกอบกับสภาพปัญหาที่ชุมชนประสบด้านการประกอบอาชีพ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการว่างงาน แรงงานอพยพ ปัญหาหนี้สิน และปัญหาด้านทุนการผลิต สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันการมีงานทำ และ รายได้จะทำให้การดำรงชีพอยู่ได้ แต่ปัจจุบันทุกคนได้ดิ้นรนเพื่อหาอาชีพ แต่มีบางกลุ่ม ที่ไม่สามารถหาอาชีพได้ เนื่องจากการขาดความรู้ความสามารถ และทุนที่จะประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว และค้นพบว่าที่ผ่านมาทางกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มนั้น 1) การขาดการสรุป/ ทบทวนการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ (ที่รวมถึงการทบทวนบริบทและสถานะของฐานทุนของชุมชนในสถานการณ์ปัจจุบัน) 2) ขาดการเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่มและการหนุนช่วยกันระหว่างกลุ่มแต่ละกลุ่มในชุมชน และ 3) ขาดการกำหนดแนวทางการส่งเสริม/พัฒนาอาชีพทางเลือกในชุมชนร่วมกัน รวมถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ทางชุมชนบ้านบางมันจึงเห็นควรที่จะต้องศึกษาหาแนวทางและกระบวนการในการแก้ไขปัญหา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยผ่านกระบวนการศึกษาสภาพบริบททั่วไปและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ศึกษาทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสร้างโอกาสให้

สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างการกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปในอนาคต

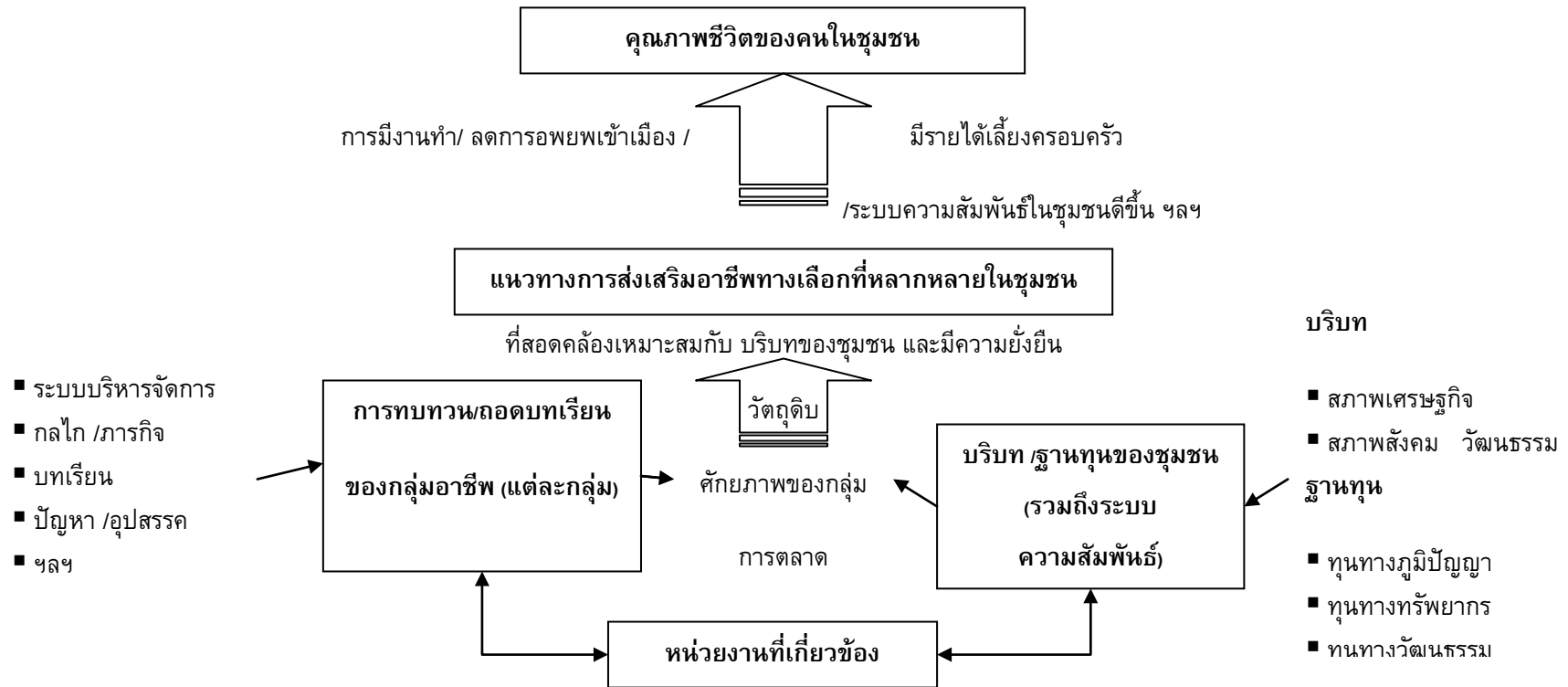
1.2 คำถามวิจัย

แนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมันเป็นอย่างไร?

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม วัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาบทบาท ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน อาทิ กลุ่มถักโครเชต์และทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ได้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น
3. เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการในการแก้ไขปัญหา
4. เพื่อศึกษาต้นทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนภูมิปัญญา ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรม
5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมันอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.4 กรอบแนวคิด

1.5 นิยามศัพท์

แนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือก หมายถึง แนวการส่งเสริม หรือสนับสนุนทางเลือกที่จะเป็นรายได้สำหรับให้แก่องค์กรชาวบ้าน ในบ้านบางมัน ที่พัฒนามาจากฐานบทเรียนประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มอาชีพในชุมชน ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยกระบวนการที่ชุมชน และ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาตา มูลนิธิวมมิตรไทย เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วม

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพแวดล้อมของชีวิตที่สมดุลกันทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนทั้งศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และทุนดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการส่งเสริมอาชีพที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านบางมัน ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.6.1 การเตรียมการและศึกษาสภาพบริบททั่วไป สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม วัฒนธรรม ทีมวิจัยวางแผน กำหนดวัน ประสานสมาชิกกลุ่ม ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น พี่เลี้ยงและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาตา มูลนิธิวมมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น **(1) ประชุมประจำเดือนเพื่อเตรียมการวางแผนการทำงาน** ทีมวิจัยกำหนดวันประชุมประจำเดือน โดยประสานงานทีมวิจัย ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและการติดตามการทำงานของทีมงาน ซึ่งทีมวิจัยจะต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน รวมทั้งมีการบันทึกการประชุมทุกครั้ง **(2) เวทีชี้แจงทำความเข้าใจงานวิจัยต่อชุมชน** ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมการนำเสนอข้อมูลความเป็นมาของโครงการวิจัยต่อชุมชน โดยทีมวิจัยจะต้องประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการวิจัย และหลังจากการจัดเวที ทีมวิจัยจะต้องสรุปและรวบรวมข้อมูล **(3) สัมภาษณ์ข้อมูลบริบทชุมชน ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ รายได้และเศรษฐกิจในชุมชน** ทีมวิจัยร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง **(4) สัมภาษณ์ข้อมูลของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน โดยภาพรวม อาทิ กลุ่มผักโครต และทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น** ทีมวิจัยร่วมกันออกแบบเครื่องมือใน

การเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง (5) **สำรวจเก็บข้อมูลสภาพทางสังคม โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี** ทีมวิจัยร่วมกันออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยจะต้องมีการสรุป ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมทุกครั้ง (6) **เวทีนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ชุมชนบ้านบางมัน** ทีมวิจัยประชุมวางแผนเตรียมการ กำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจ อันได้แก่ บริบทและฐานทุนของชุมชน และสถานะของกลุ่มอาชีพที่มีในชุมชนและประสานผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และสถานะของกลุ่มอาชีพ

1.6.2 เพื่อศึกษาบทบาทนผลของการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน อาทิ กลุ่มผักโครเชต์ และทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น ทีมวิจัยวางแผน กำหนดวัน ประสานสมาชิกกลุ่ม ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาคา มูลนิธิวมมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น (1) **บทบาทของการบริหารจัดการกลุ่ม** ทีมวิจัยร่วมกันตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เกิดการวิเคราะห์ สถานการณ์ผลการดำเนินการของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน อาทิ กลุ่มผักโครเชต์ และทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น รวมทั้งบทบาทการบริหารจัดการกลุ่ม หลังจากได้ข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยต้องร่วมกันสรุปและรวบรวมข้อมูล

1.6.3 ศึกษากระบวนการความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ทีมวิจัยวางแผน กำหนดวัน ประสานสมาชิกกลุ่ม ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น พี่เลี้ยงและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาคา มูลนิธิวมมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น (1) **สำรวจโครงสร้างทางเครือข่ายของสมาชิกในชุมชน** ทีมวิจัย เตรียมการ วางแผนและร่วมกันออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูล กำหนดวันเวลาการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยต้องร่วมกันสรุป ตรวจสอบ และรวบรวมข้อมูล (2) **เวทีถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและผลกระทบที่**

เกิดขึ้นในชุมชนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ ทีมวิจัย เตรียมการ วางแผน กำหนดวันเวลา สถานที่ ประสาน ผู้เกี่ยวข้อง และวิทยากรมาร่วมกันสรุปทบทวนการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ และหลังจากการจัดเวทีทีมวิจัยต้องร่วมกันสรุป ข้อมูลที่ได้จากเวที รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ (3) **เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้วิเคราะห์ ข้อมูลระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และ ผลกระทบและความต้องการแก้ไขปัญหา** ทีมวิจัย เตรียมการ วางแผน กำหนดวันเวลา สถานที่ ประสานผู้เกี่ยวข้อง และวิทยากร โดยทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การ เปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการในการแก้ไข ปัญหา และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และหลังจากจัดเวทีแล้ว ทีม วิจัยต้องร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้จากเวที รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ

1.6.4 เพื่อศึกษาต้นทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น **ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทาง วัฒนธรรม** ทีมวิจัยวางแผน กำหนดวัน ประสานสมาชิกกลุ่ม ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น พี่เลี้ยงและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง สำนักงานพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาตา มูลนิธิมลมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น (1)**สำรวจและ สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน** ทีมวิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และหลังจาก ได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยร่วมกันสรุปและรวบรวมข้อมูล (2)**สำรวจเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรที่มี ความสำคัญที่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน** ทีมวิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และหลังจาก ได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัยร่วมกันสรุปและรวบรวมข้อมูล (3)**สำรวจเก็บข้อมูลศิลปวัฒนธรรมที่เป็นต้นทุน ของคนในชุมชน** ทีมวิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และหลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ทีมวิจัย ร่วมกันสรุปและรวบรวมข้อมูล (4)**เวทีนำเสนอและวิเคราะห์ทุนทางสังคม ที่มีอยู่ในชุมชน** ทีมวิจัย วางแผนเตรียมการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจ และประสานผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ข้อมูล และ หลังจากการจัดเวทีทีมวิจัยต้องร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้จากเวที รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล

1.6.5 ศึกษาฐานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทีมวิจัยวางแผนเตรียมการ ประสานงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการเดินทางไปศึกษาฐาน และหลังจากกลับจากศึกษาฐานทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ รวบรวมและเรียบ เรียงข้อมูล (1) **กิจกรรมศึกษาฐาน** โดยทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวันเดินทางศึกษาฐาน และ

กำหนดประเด็นในการเรียนรู้นอกสถานที่ ประสานงานแหล่งเรียนรู้ และหลังจากศึกษาดูงานที่มิจัยร่วมกันสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

1.6.6 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมันอย่างมีส่วนร่วม (1)การสำรวจข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในชุมชนบ้านบางมัน โดยทีมวิจัยประชุมวางแผน และออกแบบเครื่องมือในการสำรวจข้อมูล แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามกลุ่มโซนบ้าน กลุ่มอาชีพและร่วมกันศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน อาทิ กลุ่มถักโครเชต์และทำหมวกแม่ม กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น หลังจากสำรวจข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลและ รวบรวมข้อมูล

(2)เวทีสรุปและวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในชุมชนบ้านบางมัน ทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวันและเตรียมข้อมูลการนำเสนอ ประสานผู้เข้าร่วมสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน

(3) เวทีระดมสมองเพื่อร่วมกันหาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมัน โดยทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวัน เวลา สถานที่ เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ และประสานผู้เข้าร่วมสมาชิกในชุมชน ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาคา และมูลนิธิวมมิตรไทย และเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น เพื่อร่วมวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน

(4)เวทีนำเสนอผลงานวิจัย โดยทีมวิจัยประชุมวางแผนกำหนดวัน เวลา สถานที่ เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ และประสานผู้เข้าร่วมสมาชิกในชุมชน ที่ปรึกษา พี่เลี้ยง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาคา มูลนิธิวมมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยด้านเนื้อหาและกระบวนการที่ได้จากการเรียนรู้การทำงานวิจัยชุมชนต่อสาธารณะ และหลังจากจัดเวทีนำเสนอทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลการการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย

(5)การเขียนรายงาน ทีมวิจัยวางแผนประชุมสมาชิกและร่วมกันเขียนรายงานวิจัย ซึ่งตลอดการดำเนินงานทีมวิจัยจะต้องจัดทำรายงานครั้งที่ 1 รายงานความก้าวหน้า 6 เดือนแรกของการทำงาน และรายงานครั้งที่ 2 เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ 6 เดือนหลังของการทำงาน พร้อมรายงานการเงินตามแผนงานที่กำหนดไว้

1.7 พื้นที่ศึกษา

หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง มีระยะเวลาดำเนินงาน 1 ปี

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 มิติงานวิจัย

- 1) ได้องค์ความรู้เรื่องทุนของชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
- 2) ได้องค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน อาทิ กลุ่มถักโครเชต์ และทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไรใต้) กลุ่มทำดอกไม้ผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น
- 3) เกิดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมันอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.8.2 มิติการพัฒนา

- 1) ได้พัฒนาศักยภาพ ทักษะ กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบของทีมวิจัย
- 2) กลุ่มอาชีพต่างๆ มีการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3) เกิดการนำระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมาช่วยแก้ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน
- 4) เกิดแผนพัฒนาด้านการประกอบอาชีพและความต้องการของชุมชนในด้านต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน
- 5) เกิดแนวทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนกลุ่มอาชีพในชุมชน

บทที่ 2

บททวน เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนองเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยผ่านกระบวนการศึกษาแนวทางทางและกระบวนการศึกษาริบทชุมชนทั่วไปและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ศึกษาทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปในอนาคต โดยทีมวิจัยได้บททวนแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ครอบคลุมเนื้อหาและกระบวนการวิจัย โดยมีประเด็นหลักๆดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม

- ความหมายของการมีส่วนร่วม
- องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม
- ระดับของการมีส่วนร่วม

2.2 แนวคิดการส่งเสริมอาชีพ

- ส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านอย่างไรจึงจะได้ผล

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ

2.1 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนที่เป็นไปในรูปของผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมกระทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วมมิใช่เป็นผู้ร่วมคิดตัดสินใจหรือผู้ได้รับประโยชน์เท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาไม่ใช่

กระทำถึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ได้จัดทำขึ้น และหมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมและวิธีดำเนินงานของตนเองอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองได้ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนการพัฒนาชุมชนในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตนเอง

นอกจากนี้ การกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกันก็เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนงานโครงการดังกล่าว และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินโครงการของชุมชน ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการมีส่วนร่วมแบบตัวแทนหรือเป็นไปได้โดยการได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

2.1.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สิ่งที่ต้องการจากการมีส่วนร่วมคืออะไร
2. มีกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมคือใคร
3. มีรูปแบบกิจกรรมที่ครอบคลุม จะดำเนินการให้เกิดวิธีการมีส่วนร่วมได้อย่างไร
4. มีความจำเป็นที่เด่นชัด เหตุผลจำเป็นที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมคืออะไร

2.1.3 รูปแบบการมีส่วนร่วม

ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง เกิดจากการรวมตัวกันโดยสมัครใจ หรือรวมกลุ่มกันเองโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก 2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เกิดจากการที่ผู้มีอำนาจชักนำ หรือสนับสนุนผลักดัน ให้ผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสและบทบาท 3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เกิดจากการที่ผู้มีอำนาจจัดการ และดึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาจัดวาง และแสดงบทบาทอย่างไม่เต็มใจ

อย่างไรก็ตามแนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วม ที่มียุทธศาสตร์ต้องมีการทบทวน บทบาท การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจากอดีต จนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลง เกิดผลกระทบอย่างไรบ้างต่อชุมชน โดยนำความรู้จากการศึกษามวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน รวมทั้งความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดการส่งเสริมอาชีพ

จะส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านอย่างไรจึงจะได้ผล?

ปรัชญาในการปฏิบัติ คือ เริ่มจากสภาพการณ์จริงในชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อชาวบ้าน ช่วยให้เขาช่วยตัวเอง เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม ตรงกับความสนใจและความต้องการ เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์ของสังคมชนบท

การส่งเสริมอาชีพ (Occupational Extension) ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้ปฏิบัติงานหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องเข้าใจจุดมุ่งหมาย ปรัชญา และลักษณะของงานส่งเสริมอาชีพ แนวทางการปฏิบัติงานดังกล่าวตามแนวคิดของ อาจารย์บุญธรรม จิตตอนันต์ (2543 : 71 - 78) มีดังนี้

การส่งเสริมอาชีพมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาชาวบ้านในชนบท ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพให้ก้าวหน้า และมีรายได้เพิ่มขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีไปเผยแพร่ให้แก่ชาวบ้าน แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบรรลุผลสำเร็จตามความประสงค์

ปรัชญาในการปฏิบัติ คือ เริ่มจากสภาพการณ์จริงในชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อชาวบ้าน ช่วยให้เขาช่วยตัวเอง เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม ตรงกับความสนใจและความต้องการ เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์ของสังคมชนบท งานส่งเสริมอาชีพเป็นการให้การศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีหลักการปฏิบัติที่สำคัญบางประการ ดังนี้

1. มุ่งที่จะแก้ปัญหาเฉพาะอย่าง และต้องปรับให้เข้ากับวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมในชุมชน และอาชีพของชาวบ้าน
2. มีการเรียนรู้จากการอภิปราย การสาธิตและการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือโดยการกระทำของตนเอง ซึ่งมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ
3. ชาวบ้านอาจมาเรียนหรือมาร่วมกิจกรรมตามความพอใจ และสถานที่เรียนหรือพบปะกันไม่แน่นอน อาจเป็นชุมชน ไร่ นา
4. การจูงใจมาจากความต้องการที่จะปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ในชีวิต ความพอใจของตนเองจากการพบปะกับเจ้าหน้าที่และเพื่อนบ้าน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ

การศึกษา “รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับ คนพิการ วิธีการศึกษาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการ

เลือกกลุ่มอาชีพคนพิการ 10 กลุ่มเป็นกรณีศึกษา สัมภาษณ์ เจาะลึกผู้นำรวมทั้งสมาชิกทั้ง 10 กลุ่ม และจัด
สนทนากลุ่มเพื่อถอดบทเรียนการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการรวมกลุ่มเพื่อ
ประกอบอาชีพ มีการรวมกลุ่มกัน 2 ลักษณะ คือ

1) การรวมตัวกันแบบหลวมๆ โดยไม่ได้จดทะเบียนเป็นสมาคม

2) การรวมตัวกันโดยจดทะเบียนอย่างเป็นทางการในรูปแบบของสมาคม/สหกรณ์

โดยเป็นการรวมกลุ่มของ เครือข่ายความพิการเฉพาะประเภท และความพิการหลายๆ ประเภทในกลุ่ม
เดียวกัน ซึ่งการรวมกลุ่มทั้ง 2 ลักษณะมีกฎระเบียบ ข้อตกลงที่ยึดถือร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน
ดังต่อไปนี้

1) การบริหารจัดการ กลุ่มบริหารจัดการโดยผู้พิการเอง มีความโปร่งใส มีระบบบัญชีแบบง่ายๆ
แต่สามารถตรวจสอบได้ การจัดระบบภายในกลุ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน สมาชิกของกลุ่มมีส่วน
ร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ

2) ตลาดรองรับสินค้าและบริการ ทั้ง 10 กลุ่ม มีตลาดรองรับสินค้าหรือบริการที่แตกต่างกัน ถ้าเป็น
กลุ่มเล็ก ตลาดหรือกลุ่มลูกค้าจะค่อนข้างแคบอยู่ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่หากเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ (มี
ขนาดใหญ่ และการบริหารจัดการที่ดี) ตลาดจะไม่จำกัดเฉพาะในท้องถิ่น แต่สามารถขยายทั้งในและ
ต่างประเทศได้

3) การจัดแบ่งรายได้ ทั้ง 10 กลุ่ม มีการจัดแบ่งรายได้จากการประกอบอาชีพที่เป็นระบบ และ
เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยแบ่งรายได้ออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆคือ 1) เป็นค่าบริหารจัดการกลุ่ม
2) แบ่งให้กับสมาชิกกลุ่มแบบเอื้ออาทรต่อกัน คือแบ่งรายได้ให้เท่ากันโดยไม่ยึดถือผลงาน หรือปริมาณ
งานที่ทำเป็นตัวตั้ง และแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้กับสมาชิกกลุ่มที่ทำงานได้ไม่เต็มที่ 3) แบ่งรายได้ส่วนหนึ่ง
ไว้เป็นกองทุนสวัสดิการของสมาชิกกลุ่ม

อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทีมวิจัยบ้านบางม้นได้ศึกษากรอบการวิเคราะห์
บทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนและแนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชนอย่าง
มีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางม้น ไว้ดังนี้

1. การรวมกลุ่มและการจัดการของชุมชน บทเรียนการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆในชุมชน รูปแบบ
วิธีการในการพัฒนากลุ่มอาชีพต่างๆ และระบบการจัดการของชุมชนเป็นอยู่อย่างไร รวมทั้งวิถีคิดของ
ชาวบ้านเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน พี่พาดตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน
และการสืบสานในแง่ของภูมิปัญญา แนวคิดที่สรุปจากบทเรียนการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน บทเรียนการ
สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการปรับตัวของคนชุมชนในอนาคต

3. รูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการ การติดต่อประสานงานความร่วมมือกับภาคอื่นๆ

4. เรียนรู้และเข้าใจระบบตลาด ข้อมูลความต้องการของตลาด ข้อมูลผู้ผลิตสินค้าชุมชนประเภทต่าง ๆ การเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานรัฐและเครือข่ายชุมชน

จากกรอบการวิเคราะห์บทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนและแนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมัน โดยทีมวิจัยได้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพบริบททั่วไปของชุมชน สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม 2) ศึกษาบทบาท การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน 3) ศึกษากระบวนการความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการในการแก้ไขปัญหา 4) ศึกษาต้นทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น 5) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) เนื้อหาของกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์เครื่องมือการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การตั้งคำถาม การพูดคุยกลุ่มย่อย และการเปิดเวทีเรียนรู้ สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะ การเก็บข้อมูล การเขียน การสังเกต การตั้งคำถาม การนำเสนอ รวมทั้งการสรุป การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น 2) เนื้อหาผลการดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาบริบทชุมชน สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาฐานทุน ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม นำไปสู่การวิเคราะห์ชุมชน และกระบวนการความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การศึกษาบทบาท อดทนบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่ม สภาพปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มอาชีพในชุมชน เช่น กลุ่มถักโครเชต์และทำผักเม็ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ใต้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนชุมชน การเพิ่มศักยภาพของกลุ่ม วิเคราะห์ตลาด วิเคราะห์วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน นำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่หลากหลายและสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

3.1.2 ขอบเขตพื้นที่ ภายใต้โครงการได้กำหนดพื้นที่การเรียนรู้งานวิจัย หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน ตำบลนาตา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง

3.1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ สมาชิกในชุมชน ที่ปรึกษาโครงการวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย หน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดระยอง สำนักงานแรงงาน จ.ระยอง องค์การบริหารส่วนตำบลนาตา มูลนิธิมูลมิตรไทย และเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

3.1.4 ขอบเขตระยะเวลา ระยะเวลาดำเนินโครงการ 1 ปี โดยแบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ 1) 6 เดือนแรก ขั้นการศึกษาข้อมูล มีการเตรียมความพร้อมของนักวิจัย เก็บข้อมูล สรุปรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 2) 6 เดือนหลัง ร่วมกำหนดแนวทางส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยบอกวิธีทำกับใคร ทำเพื่ออะไร

3.2.1 ขั้นศึกษาข้อมูล โดยทีมวิจัยได้ร่วมกำหนดแผนการดำเนินงาน และเครื่องมือในการศึกษาหาข้อมูล โดยได้วางแผนการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการเตรียมความพร้อมนักวิจัย โดยการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อกำหนดบทบาทของทีมนักวิจัยตามความถนัดเบื้องต้นของแต่ละคนและกำหนดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยประจำเดือนเพื่อติดตามการดำเนินงานของทีมนักวิจัย

2. ขั้นทำความเข้าใจชุมชน โดยทีมวิจัยจัดประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อนำเสนอที่ไปที่มาของโครงการวิจัย รวมทั้งเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานให้สมาชิกชุมชน ปรึกษาโครงการ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มูลนิธิมูลมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัยได้รับทราบและรับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

3. ขั้นลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล โดยทีมวิจัยได้นำจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันออกแบบสอบถามข้อมูลชุมชน สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถอดบทเรียนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในชุมชน รวมถึงทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการใน

การแก้ไขปัญหา และกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน ซึ่งแต่ละกิจกรรม ทีมวิจัยทีมวิจัยจะต้องมีการประชุม กลุ่มย่อย จำนวน 3 ครั้ง ก่อนทำ ลงมือทำ และหลังทำ คือ

การวางแผน → การปฏิบัติ → การสรุป/วิเคราะห์

โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายสมาชิกในชุมชน จำนวน 100 ครัวเรือน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาตาม ประเด็นต่างๆของการเรียนรู้ชุมชน และเปิดประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อนำเสนอผลการศึกษาร่วมวิเคราะห์ สถานการณ์ชุมชนบ้านบางมัน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายสมาชิกชุมชน ปรีกษาโครงการ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มูลนิธิมูลมิตรไทยและเครือข่ายนักวิจัย มาร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน

4. ขั้นวิเคราะห์ ประมวลข้อมูล โดยทีมวิจัยนำเสนอที่ผ่านการวิเคราะห์จาก

กลุ่มเป้าหมายมาสังเคราะห์เพื่อให้เห็นแนวทางการส่งเสริมอาชีพชุมชนบ้านบางมัน จัดให้มีการประชุม กลุ่มใหญ่ ร่วมกันระดมสมองเพื่อร่วมกันหาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายดังนี้ สมาชิกในชุมชน ที่ปรีกษาโครงการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น พัฒนา ชุมชน เกษตรอำเภอ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง สำนักงานแรงงาน จ.ระนอง องค์การบริหารส่วน ตำบลนาคา และมูลนิธิมูลมิตรไทย และเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น เพื่อร่วมวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนา อาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และนำเสนอผลงานวิจัย ด้านเนื้อหาและกระบวนการที่ได้จากการเรียนรู้การทำงานวิจัยชุมชนต่อสาธารณะในรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์และรูปแบบรายงานวิจัย ที่ สกว.กำหนด

3.3 กระบวนการวิจัย

3.3.1 กิจกรรมประชุมวางแผนและชี้แจงการบริหารจัดการโครงการวิจัย

วันที่ 1 ตุลาคม 2553 สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ดังนี้ 1) สมาชิกทีมวิจัย จำนวน 22 คน 2) พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์ 1) แบ่งบทบาทหน้าที่การดำเนินงานวิจัย 2) เพื่อชี้แจงการบริหารจัดการโครงการวิจัย และ 3) เพื่อวางแผนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) ประสานกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัน เวลา สถานที่จัดประชุม 2) เตรียมเอกสาร โครงการและเอกสารการเงิน 3) เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษชาร์ต ปากกาเคมี กระดาษขาว เป็นต้น

4) พุดคุยทำความเข้าใจสมาชิกและกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงาน 5) วางแผนการดำเนินงานของโครงการวิจัย

ผลการดำเนินงาน พี่เลี้ยงนักวิจัยชี้แจงงบประมาณของโครงการและค่าใช้จ่ายต่างๆและชี้แจงในเรื่องของหลักฐานการเงินทั้งหมดที่ใช้ประกอบการเบิกจ่ายมี 3 แบบได้แก่

1. ใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารที่ออกให้โดยเจ้าของกิจการ องค์ประกอบของใบเสร็จรับเงินที่สมบูรณ์ประกอบด้วย

- (1) ชื่อและที่อยู่ผู้รับเงินหรือชื่อร้านค้า
- (2) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีของผู้รับเงินหรือร้านค้า
- (3) วัน เดือน ปี ที่ซื้อสินค้า
- (4) ระบุนามผู้ซื้อและที่อยู่โครงการ
- (5) ระบุรายการซื้อหรือบริการที่ชัดเจน
- (6) ระบุจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษรกำกับ
- (7) ลายมือชื่อผู้รับเงิน

2. ใบสำคัญรับเงิน เป็นเอกสารที่โครงการเป็นผู้จัดทำ ใช้สำหรับเบิกจ่าย ค่าเดินทาง ค่าที่พักค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทนทีมวิจัย โดยให้ผู้รับเงินกรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน และผู้มีอำนาจลงนามการเงิน คือหัวหน้าโครงการเท่านั้น ในกรณี ค่าเหมารถ ค่าจ้างทำอาหาร ต้องแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับเงินด้วยทุกครั้ง

3. ใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารที่ทางโครงการจัดทำขึ้น ใช้เป็นการรับรองใบเสร็จที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งใช้ได้ในวงเงินไม่เกิน 1,000 บาท ต่อกิจกรรมหรือการจัดซื้อต่อครั้ง และใช้ได้ในกรณีต่อไปนี้

(1) ใบเสร็จรับเงินไม่ถูกต้อง เพราะขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งไป

(2) กรณีที่ไม่สามารถเรียกใบเสร็จจากเจ้าของกิจการได้ เช่น การซื้ออาหารสดในตลาด ค่าโทรศัพท์ที่ใช้บัตรเติมเงินให้ระบุหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อ และใช้บัตรเติมเงินแนบ

4. บัญชีค่าใช้จ่ายประจำวัน

5. หมวดค่าใช้จ่ายประจำวัน

บทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	หน้าที่รับผิดชอบ
----------	-------------	------------------

1.	นางอาสน๊ะ อินตัน	หัวหน้าโครงการ
2.	นางสาวหนับเสี่ยะ อินตัน	รองหัวหน้าโครงการ
ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	หน้าที่รับผิดชอบ
3.	นางสาววิไลภรณ์ อินตัน	เลขานุการ
4.	นางสาวชลดา บินกาซัน	ผู้ช่วยเลขานุการ
5.	นางสุวิมล อาจหาญ	เหรัญญิก
6.	นางสาวสาธิตา อินตัน	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7.	นางชื้อม๊ะ หาญจิตร	ประชาสัมพันธ์
8.	นางสาวบุญพร้อม แพชนะ	ประชาสัมพันธ์
9.	นางร้อเกีย ชิดเอื้อ	ประชาสัมพันธ์
10.	นางนันทนิตย์ อินตัน	ฝ่ายตรวจสอบ
11.	นางสาวเสาคี๋ ห่าหรับ	ฝ่ายตรวจสอบ
12.	นางสุชาฎา สดจิตร	นักวิจัย
13.	นางชื้อลียะ ไต่ะหาด	นักวิจัย
14.	นางสาวกาญจนา หาญจิตร	นักวิจัย
15.	นางสาวบุญรัตน์ ขุนดิ่ง	นักวิจัย
16.	นางสุดา กล้าศึก	นักวิจัย
17.	นางร้อบี่หยัน ชิดเอื้อ	นักวิจัย

18.	นางสาวทัศนีย์ ลีอ่ำ	นักวิจัย
19.	นางอรรักษ์ ลาสมัน	นักวิจัย
ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	หน้าที่รับผิดชอบ
20.	นางสาวสุมิตรา อินตัน	นักวิจัย
21.	นางเพ็ญศิริ อินตัน	นักวิจัย

สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม

จากผลการดำเนินงานกิจกรรม เมื่อพี่เลี้ยงนักวิจัยได้แจ้งงบประมาณค่าใช้จ่ายของโครงการเสร็จแล้ว มีการชี้แจงเกี่ยวกับเอกสารการเงินและการบริหารจัดการของโครงการ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบ หลักฐานการใช้เอกสารและการบริหารจัดการ โครงการวิจัย รวมถึงได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีม วิจัย เพื่อให้ทุกคนได้รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

ปัญหาอุปสรรค

การชี้แจงการบริหารจัดการทุกคนได้รับทราบ แต่ทั้งนี้ยังไม่เข้าใจในเรื่องการใช้เอกสารมากนัก หากได้มีการปฏิบัติการจริงจะมีความเข้าใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัยต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จะทำให้มีความเข้าใจในมากขึ้น

3.3.2 กิจกรรมประชุมทีมวิจัยเพื่อออกแบบเครื่องมือการสำรวจข้อมูลชุมชน

วันที่ 18 ตุลาคม 2553

สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ดังนี้ 1. สมาชิกทีมวิจัย จำนวน 16 คน 2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อร่วมกันออกแบบเครื่องมือแบบสำรวจข้อมูลชุมชน 2) เพื่อวางแผนการดำเนินงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) ประสานกำหนดวัน เวลา สถานที่ 2) ร่วมกันกำหนดหัวข้อแบบสำรวจ 3) แบ่ง บทบาทหน้าที่และแบ่งโซนพื้นที่ในการสำรวจ

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมที่มียังมีการพูดคุยทำความเข้าใจเป้าหมายของกิจกรรมสำรวจ เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านบางมัน ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ 1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน 2. ผู้นำหมู่บ้าน (คนแรก –ปัจจุบัน) 3. เส้นทางคมนาคม (เริ่มเข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ.ใด) 4. สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/โรงเรียน/อนามัย/มัสยิดเริ่มมีตั้งแต่เมื่อใด) 5. การประกอบอาชีพหลักมีอะไรบ้าง (จากอดีต-ปัจจุบัน) 6.รายได้ครัวเรือนในการประกอบอาชีพเฉลี่ยต่อเดือนและต่อปี 7. กลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชนมีอะไรบ้าง (ปัจจุบัน) 8. ภูมิปัญญาในชุมชนมีอะไรบ้างและมีกระบวนการขั้นตอนทำอย่างไร 9. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

โดยที่มียังมีการวางแผนการดำเนินงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ แบบสำรวจจำนวน 100 ชุด กำหนดโซนพื้นที่ในการสำรวจ 4 โซนพื้นที่ ดังนี้ 1) โซนบางบอน ได้แก่ นางสาววิล อาภาหาญ นางสาวสาธิตา อินตัน นางซอมี๊ะ หาญจิตร นางสาวกาญจนา หาญจิตร นางสาวสุดา กล้าศึก 2) โซนบ้านไร่ได้ ได้แก่ นางสาวอานะ อินตัน นางสาวนัยเสาะ อินตัน นางสาวชลดา บินกาชัน นางสาวทัศนีย์ ลืออำ นางอึ่น่า ลาสมัน 3) โซนเจ็ดสิบ ได้แก่ นางสาววิไลภรณ์ อินตัน นางนันทนิตย์ อินตัน นางสาวเสาะ ห่าหรับ นางซอมี๊ะ โต๊ะหาด นางสาวบุญรัตน์ ขุนตั้ง นางสาวสุมิตรา อินตัน 4) โซนซอยท่าเรือ ได้แก่ นางสาวบุญพร้อม แพชนะ นางร่อเกีย ชิดเอื้อ นางสาวสุภา สดจิตร นางร่อบิห์ยัน ชิดเอื้อ นางเพ็ญศิริ อินตัน โดยที่มียังได้กำหนดการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ตามความพร้อมของละโซนพื้นที่ แต่มีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดวันสรุปข้อมูล ภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2553

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานที่มียังได้ร่วมกันคิดหัวข้อในแบบสำรวจ โดยเริ่มจากสิ่งที่ต้องการรู้เกี่ยวกับชุมชน มีอะไรบ้าง จากการนั้นที่มียังได้แบ่งบทบาทหน้าที่ตามโซนพื้นที่ ที่จะไปสำรวจ และได้นัดหมายกันอีกครั้งเพื่อนำข้อมูลมาสรุปพร้อมกัน

ปัญหาอุปสรรค

ที่มียังบางคนไม่ได้มาร่วมกิจกรรม เนื่องจากติดภารกิจสวนยางพารา

ข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัยได้เสนอแนะว่า ในการประชุมครั้งต่อไปน่าจะนัดหมายกันช่วงหลังเที่ยงไปแล้ว
เนื่องจากหลายคนต้องทำภารกิจทางครอบครัวเสียก่อน

3.3.3 กิจกรรมสำรวจข้อมูลบริบทชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนใน ชุมชนบ้านบางมัน

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2553

สถานที่ ชุมชนบ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัยจำนวน 21 คน

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจข้อมูลชุมชนบ้านบางมัน 2) เพื่อการพัฒนาทักษะของทีมวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) ประสานทีมวิจัย กำหนด วัน เวลา 2) แบ่งกลุ่มสำรวจตามโซนพื้นที่ 3) สำรวจ
ข้อมูลและร่วมกันสรุปข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

- กระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลชุมชนบ้านบางมัน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลตามโซนพื้นที่ที่กำหนด
ได้จับคู่กันลงพื้นที่สำรวจ จำนวน 25 หลังคาเรือนต่อ 1 โซนพื้นที่ พบว่า ก่อนใช้แบบสำรวจ ทีมวิจัย
ต้องทำความเข้าใจเจ้าของบ้านหรือผู้ให้สัมภาษณ์เสียก่อน บ้างก็เจอคำถามว่า...สำรวจอะไร ของ
หน่วยงานไหน...เป็นต้น ทางทีมวิจัยจึงต้องทำความเข้าใจที่ไปที่มาของโครงการ ตลอดจนข้อมูลที่
สำรวจนำไปเพื่อประโยชน์อะไรก่อนจะใช้แบบสำรวจ ส่วนการสำรวจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) สำรวจ
โดยใช้หัวข้อสำรวจในการตั้งคำถาม ชวนคุย และ 2) สำรวจโดยให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนอ่านและกรอกแบบ
สำรวจด้วยตัวเอง ซึ่งจากการสรุปกระบวนการลงพื้นที่ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยที่นักวิจัยใช้หัวข้อ
ในแบบสำรวจนำคุยจะได้ข้อมูลที่ละเอียดกว่า ผู้ให้ข้อมูลกรอกแบบสำรวจเอง

กล่าวโดยสรุปว่ากระบวนการเรียนรู้ของทีมวิจัย ได้ใช้เครื่องมือแบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการ
ค้นหาข้อมูล และทำให้ทีมวิจัยได้พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การชวนคุยเพื่อให้ได้เรื่อง ตรงประเด็น แต่
ทีมวิจัยบางโซน ประสบปัญหาในการลงพื้นที่เวลาไม่ค่อยเหมาะสม จึงไม่ได้ข้อมูลที่ละเอียด และบาง
กลุ่มลงพื้นที่ไปไม่เจอเจ้าของบ้าน จึงฝากแบบสำรวจไว้ให้เจ้าบ้าน ทำให้การกรอกข้อมูลไม่ค่อย
สมบูรณ์ ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้ถือว่าเป็นบทเรียนการทำงานของทีมวิจัย ทำไปเรียน
เรียนรู้ไป เพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไป

- **เนื้อหาการสรุปข้อมูล** ทีมวิจัยได้สรุปข้อมูลได้ ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2499 เดิมที่หมู่บ้านที่นี้เป็นป่าดงดิบมีสัตว์หลายชนิด เช่น เสือ ช้างและสัตว์อื่นๆอีกมากมาย เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้ติดภูเขาและด้านหน้าติดทะเลเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ต่อมาได้มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากหมู่บ้านบางเบนมาทางทะเลโดยเรือแจวได้มาจับจองที่ดินทำกินมาปลูกหลักสร้างครอบครัว การจับจองที่ดินไม่ได้มีการซื้อขายเพราะที่ไม่มีเจ้าของ การจองที่จะจองตั้งแต่ติดถนนสิ้นสุดที่ภูเขา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพปลูกมีหลานก็จะปลูกบ้านใกล้ๆกันในพื้นที่จับจองของแต่ละตระกูล ในสมัยนั้นมีบ้านเรือนประมาณ 15 ครัวเรือน คือ นายยะบา อินตัน นายมาหนาบ อินตัน นายหลี่ อินตัน นายคล อินตัน นายแกน ลาสมัน นายตาเหบบ อินตัน นายดิน สุดจิตร นายแดง น้ำจันทร์ เป็นต้น โดยมีนายหลี่ อินตันเป็นผู้นำในสมัยนั้น ส่วนความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน จากคำบอกเล่าเมื่อก่อนพื้นที่ตรงนี้มีน้ำไหลผ่านตลอดมีพืชชนิดหนึ่งขึ้นมากมาย คือ **“บอนน้ำ”** ซึ่งเห็นชัดเจนและเป็นจุดเด่นของพื้นที่ชาวบ้านเลยเรียกติดปากว่า **“บ้านบางบอน”** และ ในขณะเดียวกันหมู่บ้านใกล้เคียงมีดินมันสำปะหลังจำนวนมากมองเห็นได้ชัดชาวบ้านจึงเรียกกันว่า **“บ้านบางมัน”** ต่อมาได้มีการจัดตั้งหมู่บ้าน ใช้ชื่อว่า **หมู่บ้านบางมัน** ตั้งอยู่ที่ตำบลนาคา ในสมัยนั้นติดอำเภอเกาะเปอรัง การเดินทางจะถึงบางมันก่อนบางบอนและบางมันมีพื้นที่มากกว่าบางบอนโดยรวมพื้นที่เป็นหมู่ 1 บ้านบางมัน

ผู้นำหมู่บ้าน ตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งหมู่บ้านมาได้ประมาณ 6 ปี ก่อเริ่มมีการคัดเลือกประชาชนในหมู่บ้านขึ้นมาเป็นผู้นำเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านโดยบุคคลแรกที่ได้เป็นผู้นำหมู่บ้านคือ นาย สะอาด ตุงกู เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2506 และผู้นำคนปัจจุบันคือ นายอับดุลก้อเดช อินตัน เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน และดำรงตำแหน่งกำนันตำบลนาคา คนปัจจุบัน

ส่วนด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพในอดีต ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก ทำสวน ทำประมง เลี้ยงสัตว์ หาของป่าโดยไม่ใช้ดาชีวิตเป็นหลักโดยทุกคนจะทำทั้งหมดเช่น ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก หาปลาไว้กินเอง แต่ทำสวนเพื่อสร้างรายได้ในสมัยนั้นใช้วิธีการแลกเปลี่ยนสิ่งของแทนการจ่ายเงินเช่น เอาปลาไปแลกผัก เอาข้าวสารไปแลกเครื่องนุ่งห่ม มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบความสัมพันธ์ในชุมชนแบบพี่น้อง มีความเอื้ออาทรกัน ยกตัวอย่าง เช่น บ้านไหนมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย ก็จะมีคนในชุมชนไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน เปรียบเสมือนญาติมิตร ส่วนลักษณะของบ้านเรือนเป็นเรือนไม้ยกสูงมีใต้ถุนอยู่แบบที่แบบน้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเช่น การเกี่ยวข้าวมีการลงแขกหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไป การนับถือศาสนา โดยชาวบ้านจะนับถืออิสลามเป็นส่วนใหญ่ 80 % นับถือศาสนาพุทธประมาณ 20 % ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ **เส้นทางคมนาคม** ก่อนจะมีถนนในปัจจุบันชาวบ้านได้เป็นคนถาง

ทางเข้าหมู่บ้านเป็นทางดินแดงเพื่อใช้ในการสัญจรและกรมทางหลวงได้ตัดถนนเพชรเกษมผ่านหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2499 – 2500 ซึ่งสร้างความเจริญให้กับหมู่บ้าน และชาวบ้านร่วมสร้างมัสยิดขึ้นในปี พ.ศ. 2506 โดยมีนายดิน สุกจิตร์ เป็นโต๊ะอิหม่ามคนแรกคนหมู่บ้าน หลังจากนั้น ปีพ.ศ. 2506 ได้สร้างโรงเรียนบ้านบางมันขึ้นและเมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้สร้างสถานีอนามัยชื่อว่า สถานีอนามัยนาคา และเมื่อ พ.ศ. 2525 ไฟฟ้าได้เข้ามาในหมู่บ้านความเจริญรุ่งเรืองก็เข้ามาในหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

การประกอบอาชีพหลัก จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ว่าในอดีตหลังจากอพยพย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางมัน เริ่มด้วยการหาของป่า ตัดหวาย บุกเบิกพื้นที่ทำไร่ เช่น ข้าวโพด แตงกวา แตงโม ถั่ว ฯลฯ ทำนาปลูกข้าว เช่น ปลูกข้าว เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียวรวมทั้งการทำมาหากินทางทะเล หาหอย ทอดแห ตกปลา ตกปูดำ(ใช้คันหยอง) ตกปลา(ใช้คันเบ็ดไม้ไผ่) รุกข์ด้วยคน(ใช้คันรูงไม้ไผ่กับดาขายสินน้ำเงินเดินรูง) และรับจ้างทั่วไป เช่น ขุดทาง ชักหวาย เฝ้าถ่าน แยกไม้ ลากซุงด้วยช้าง เพื่อเลี้ยงคนในครอบครัว หลังจากนั้นเริ่มมีการบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร สวนสมรม เป็นสวนที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิดปลูกรวมกัน เช่น ปลูกมะพร้าว หมาก มังคุด กาหยูหรือมะม่วงหิมพานต์ กาแฟ สะตอ ลำไยทุเรียน ขางพารา เงาะ ลงสาด ฯลฯ หลังจากนั้นมีการส่งเสริมให้ชุมชนปลูกยางพาราและปลูกปาล์มน้ำมันตามลำดับ ส่วนในปัจจุบันคนบางมันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมัน เป็นหลัก ส่วนอาชีพประมง มีชาวบ้านที่ซื้ออาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลาเก๋า ปลากะพงแดง-ขาว เป็นต้น เลี้ยงหอย เช่น หอยแมลงภู่ หอยนางรม หอยแครง เป็นต้น ทำนาถั่ว เลี้ยงกิ้งกูดดำ กุ้งขาว เลี้ยงปูน้ำจืด(ปูดำ) ทำกะปิ ตกปลา ตกปู วางลอบ วางอวนปลา ปิดคลอง ปิดอ่าว หาหอย เช่น หอยคัน หอยหวาน หอยดิบ หอยขาว หอยชักตีน หอยรอก หอยลาล่า หอยจับแฉง ฯลฯ ส่วนคนที่ว่างจากอาชีพประมง หรือทำสวนก็จะหันมาทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น กรีดยาง ถางป่า ก่อสร้าง ทำโรงงาน เป็นต้น ส่วนอาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ ค้าขายเล็กๆน้อยๆในตลาดนัดชุมชน ซึ่งมีทุกวันพฤหัสบดี จากการสอบถามข้อมูลรายได้ โดยเฉลี่ยของคนในชุมชน 5,000 – 10,000 บาท / เดือน รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี 100,000 – 200,000 บาท ส่วนกิจกรรมในชุมชน มีการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวน 14 กลุ่ม เช่น 1) กลุ่มทำขนนไร่ได้ 2) กลุ่มเลี้ยงผึ้ง 3) กลุ่มทำน้ำพริก 4) กลุ่มถักโครเชต์ 5) กลุ่มทำขนมเบเกอรี่ 6) กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 7) กลุ่มทำกะปิ 8) กลุ่มดอกไม้ผ้าใยบัว 9) กลุ่มเกษตรกร 10) กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 11) กลุ่มทำลอบปูดำ 12) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ 13) กลุ่มออมทรัพย์ 14) กลุ่มเลี้ยงแพะ จากการเก็บข้อมูลมีการจำแนกกลุ่มอาชีพ ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.กลุ่มอาชีพที่ยังมีการดำเนินงาน จำนวน 10 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มทำขนนไร่ได้
- กลุ่มเลี้ยงผึ้ง
- กลุ่มถักโครเชต์

- กลุ่มเกษตรกร
- กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง
- กลุ่มทำลอบปูดำ
- กลุ่มออมทรัพย์
- กลุ่มทำกะปิ
- กลุ่มเลี้ยงแพะ
- กลุ่มทำลอบดักปลา

2. กลุ่มอาชีพที่หยุดการดำเนินงาน จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ ช่วงก่อน ปี 2548 มีการเลี้ยงหอยแมลงภู่กันแทบทุกครัวเรือน แต่หลังจากปี 2548 กลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ประสบกับปัญหา หอยตาย เนื่องจากฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำเค็มเจือจาง จืดลง ช่วงหน้าแล้งเกิดภาวบน้ำร้อนจัด เกิดพยาธิในหอย รวมทั้งถูกปลาปักเป้ากัดกินหอยที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ เมื่อกลุ่มผู้เลี้ยงเจอปัญหาเหล่านี้ซ้ำๆ ทำให้เริ่มหยุดเลี้ยงกันทีละเจ้าสองเจ้า จนในที่สุดกลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่หยุดเลี้ยงทั้งหมดจนบ้านบางมัน

- กลุ่มทำน้ำพริก หยุดชั่วคราวเนื่องจากวัตถุดิบราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับ การเก็บรักษาน้ำพริกได้เพียง 5-7 วันเท่านั้น ทำให้กลุ่มทำน้ำพริก เริ่มหยุดการผลิตลง แต่สมาชิกในกลุ่มบางคนได้นำความรู้เรื่องการทำน้ำพริกไปทำธุรกิจเล็กๆของตนเอง รวมถึงหากมีลูกค้ามาสั่งก็จะทำให้เป็นครั้งคราวไป เป็นรายได้เล็กน้อยเลี้ยงครอบครัว ส่วนการสนับสนุนของหน่วยงานที่ผ่านมาของกลุ่มน้ำพริก โดยมีศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง อบรมให้ความรู้และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ตั้งต้นให้กับกลุ่มทำน้ำพริก มูลนิธิวมมิตรไทยสนับสนุนอุปกรณ์และส่งเสริมด้านการตลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลนาคา สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องปั่นวัตถุดิบให้กับทางกลุ่มทำน้ำพริกอีกด้วย

- กลุ่มดอกไม้ผ้าใยบัว หยุดการดำเนินงานเนื่องจากปัญหา เป็นวัสดุที่ต้องหาซื้อจากนอกชุมชน ความนิยมของตลาดมีน้อย ส่วนหน่วยงานที่เคยให้การสนับสนุนนั้นได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดระนอง และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน มาอบรมให้ความรู้ และมูลนิธิวมมิตรไทย สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และส่งเสริมการตลาดให้อีกด้วย

- กลุ่มทำขนมเบอเกอรี่ หยุดการดำเนินงานเนื่องจาก วัตถุดิบราคาแพง คนในชุมชนไม่นิยมบริโภค ไม่มีตลาดรองรับ รวมทั้งช่วงหลังสมาชิกเริ่มท้อ หันไปยึดกิจกรรมสร้างรายได้อย่างอื่นแทนการทำขนมเบอเกอรี่ ในขณะที่มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ดังนี้ มูลนิธิศุภนิมิต สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สร้างโรงเรือน อบรมให้ความรู้และเงินทุนตั้งต้นของกลุ่ม ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน อบรมให้ความรู้เรื่องการทำขนมเพิ่มเติมรวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาคา สนับสนุนเงินทุน 20,000 บาท

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

- ภูมิปัญญาด้านอาหาร ได้แก่

1.การทำแป้งบุก โดย นางสาวนวลจันทร์ ขุนดิ่ง มีวิธีการทำ ดังนี้ เริ่มแรกคือการขูดหัวบุก หัวบุกจะขึ้นอยู่กับหมู่เกาะหรือที่เป็นดินทราย พอได้บุกมาแล้วล้างหัวบุกให้สะอาดแล้วปอกเปลือก นำมาขูดจนละเอียด นำแป้งที่ได้มาใส่ในโถงผสมน้ำแล้วกวนตลอด 2 ชั่วโมง แล้วเปิดฝาประมาณ 1 วัน เปิดฝาโถงดู เมื่อแป้งตกตะกอนแล้วเทน้ำออก แล้วตักแป้งที่ได้นำมาตากแดดให้แห้งเป็นอันเสร็จ ก็จะได้แป้งจาก “หัวบุก”

2. การทำสะตอดอง โดย นายอำมหาด ลาสมัน มีวิธีการทำ ดังนี้ นำสะตอดุกที่มีสีดำมาแกะเปลือกออก แล้วนำมาต้มให้สุก เมื่อเสร็จแล้วก็เอามาคลุกเกลือให้เข้ากันใส่กระปุกปิดฝาให้แน่นทิ้งไว้ประมาณ 1 – 2 วัน พอวันที่ 3 เอน้ำสารที่จะหุงข้าว เอน้ำที่ 2 ของน้ำข้าวสารใส่ลงไปในสะตอที่หมักไว้ ใส่น้ำประมาณระดับสะตอแล้วทิ้งไว้ประมาณ 2 – 3 วันก็รับประทานได้

3.น้ำตาลมะพร้าว โดย นายหมาด หมั่นหมาย วิธีการทำ ดังนี้ นำหญ้าหนวดแมวที่ได้มาล้างให้สะอาด แล้วตากแดดให้แห้ง แล้วนำมาหั่นจนละเอียด แล้วนำไปต้มใส่น้ำให้เสมอกับหญ้าหนวดแมว ต้มให้เดือดสักพัก และนำมารับประทานได้เลย ต้นหญ้าหนวดแมวเป็นสมุนไพรที่มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น แก่น้ำ โรคไต แก้ปวดเมื่อยต่างๆ

4.การกะปิ โดยนางบุญพร้อม แพชนะ มีวิธีการทำ ดังนี้ ขั้นตอนในการทำกะปิ นำกุ้งที่หามาได้ล้างให้สะอาดเลือกเศษขยะออกให้หมด นำกุ้งที่ได้มาใส่เกลือแล้วหมักไว้ 1 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งพอหมาดๆ แล้วนำมาตำให้เข้ากัน หมักไว้ประมาณ 3 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งแล้วนำมาตำเป็นกะปิกินได้เลย

5.ทำกุ้งแห้ง โดย นางนันทการ พรหมจิตร มีวิธีการทำ ดังนี้ นำกุ้งมาต้มพอสุกแล้วนำไปตากแดดจนแห้ง แล้วนำมาแกะเปลือกออก เก็บไว้ในภาชนะที่แห้ง ปิดมิดชิด

6.ปลาต้ม โดย นางท่าเรือพะ สามะดี มีวิธีการทำ ดังนี้ นำปลามาคลุกกับเกลือ ข้าวสุกแล้วหมักไว้ 1 – 2 คืน ใส่น้ำตาลนิดหน่อย หมักไว้ประมาณ 20 วัน หรือรอให้มีรสชาติเปรี้ยวจึงจะนำมารับประทานได้

7.การทำหัวกลอย โดย นางกัญญา นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ นำหัวกลอยมาหั่นบางๆ

นำไปแช่น้ำไหลผ่าน 2-3 คืน เพื่อชะล้างพิษมีนเมาจากหัวกลอย หลังจากนั้นนำมาล้างในน้ำสะอาดให้น้ำไหลผ่านครั้ง และนำมาหนึ่งผสมกับข้าวเหนียวกินกับมะพร้าวคือน้ำตาลใส่เกลือนิดหน่อย รับประทานอร่อยดี

8. การทำห่อหมก โดย นางกัญญา นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ เตรียมส่วนผสม ปลา กะทิ เครื่องแกง แป้งข้าวเจ้า ใบตอง เข้มกลัด ผัก วิธีทำ นำปลามาหั่นเป็นชิ้นเล็กแล้วล้างให้สะอาดนำส่วนผสมมาคลุกเคล้ากันห่อด้วยใบตองและนำไปนึ่งจนสุก

9. ทำขนมข้าวต้มมัด โดย นายอับดุลลา บินกาซัน มีวิธีการทำ ดังนี้ นำใบตองมาฉีกเป็นสี่เหลี่ยมและคั่นมะพร้าวเอาแต่หัวกะทิแล้วนำมาผัดกับข้าวเหนียวเติมน้ำตาล เกลือ และชิมรสแล้วนำมาหนึ่งให้สุก

- ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ได้แก่

1. การทำยานัด โดย นางมะ นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ เตรียมส่วนผสม 1. พิมเสน 2. ยาเส้น 3. ปูน ขั้นตอนการทำยานัด เอายามาตากให้แห้ง บดให้ละเอียด เอาพิมเสนและปูนบดให้ละเอียดมาผสมให้เข้ากันเอามาอัดและใช้กับผู้ที่ป็นหวัดได้ดี

2. การทำลูกประคบ โดย นางร่อเกีย ชิดเอื้อ มีวิธีการทำ ดังนี้ ส่วนผสมมี ตะไคร้ ใบมะขาม ขอดส้มป่อย มะกรูด เปลือกขมิ้นชัน พิมเสน การบูร ขั้นตอนในการทำ เอาตะไคร้มาหั่นเป็นท่อนพอประมาณ เอาใบมะขาม ขอดส้มป่อย มะกรูด นำมาหั่นเอาเฉพาะผิวแล้วนำไปตำพอแตก แล้วใส่ส่วนผสมทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วเอามาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วเอาผ้าจิกเป็นสี่เหลี่ยม เอาสมุนไพรที่ผสมแล้วนำมาใส่ในห่อผ้าประมาณแล้วมัดนำไปนึ่ง แล้วเอามาประคบที่ลำตัวเพื่อคลายความปวดเมื่อย

3. การทำน้ำจิงเพื่อสุขภาพ โดยนางอุษา อาจหาญ วิธีทำ นำมาจิงมาล้างให้สะอาดและเอามาเปลือกออก เอาจิงมาตำพอแหลกนำมาใส่หม้อผสมน้ำพอประมาณ ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอามากรองเพื่อให้จิงออกเอาแต่น้ำจิงใส่น้ำตาลผสมเกลือนิดเสร็จแล้วเอามารับประทานได้ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

4. ยาแก้โรคหอบ โดยนายชิน คงแก้ว นำม้าม้ามาเผา แล้วนำมาบดละเอียดกับน้ำมะนาว เกลือ คนให้เข้ากันแล้วนำไปกิน

5. ตับหมูแก้โรคลมชักบ้าหมู โดย นางสาวดำ หำหรับ นำตับหมูมาตากแดดให้แห้งแล้วแก้มกับเหล้าเล็กน้อย

6. ยาดอกรักษามดลูก โดยนางอารยา หมีคง นำปลิงทะเลมาตากให้แห้งดองไว้ 1 เดือนจึงนำมารับประทาน

7.การอบสมุนไพรแทนการอาบน้ำ โดย นางร้อบีส๊ะ บุญเลี้ยง วิธีทำ ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอาใบนาครมาใส่ลงในน้ำเดือดแล้วเอามาอาบและนวดตามตัวรองที่ก้น

8.ยากวาดซาง โดยนางไหมมุน๊ะ พูลทรัพย์ วิธีทำ เอาข่านบอระเพ็ดมาเผาไฟละลายด้วยน้ำผึ้งแล้วเอามากวาดซางที่ลิ้นเด็ก

9.ใบฝรั่งแก้ท้องร่วง โดยนายพันธ์ แก้วดำ วิธีทำ เอาใบฝรั่งมาตำให้ละเอียด แล้วให้เด็กกิน

10.แก้ร้อนในเด็กแรกเกิด โดยนายสมจิตร ศรีษฐา วิธีทำ นำใบผักหวานมาตำให้ละเอียดแล้วนำไปวางที่ศีรษะเด็ก พยายามหยอดน้ำจนอาการเด็กหายเป็นปกติ

11.รักษาโรคมุมิแพ้ โดยนางสมใจ สายเพชร วิธีทำ ดอกอัญชัน 3 ชีดเอามาต้ม นำมารับประทาน

12.ว่านหางจระเข้แก้ น้ำร้อนลวก โดย นางจิราภรณ์ ผดุงชาติ วิธีทำ ใช้ยางของว่านหางจระเข้ทาบริเวณแผล

- ภูมิปัญญาด้านการการจักสาน

1. การทำเสื่อหรือเสาด โดย นางจันทร์แรม อินตัน มีวิธีการทำ ดังนี้ ตัดต้นเตยกรีดหนามออกแล้วเอามาตากแดดให้พอประมาณแล้วเอามากัดให้นิ่มนำมาสานเป็นเสาดตามลายใจชอบ

- ภูมิปัญญาด้านการละเล่น

1.การทำวงเวียนให้เด็กหัดเดิน โดย นายอรุณ สาลี มีวิธีการทำ ดังนี้ เอาไม้ไผ่ปักลงในดินแล้วใช้เหล็กปักในแล้วเจาะรูที่ไม้ขึ้นเพื่อให้เด็กยึดกุมไว้แล้วเดินวงเวียนได้ตามสบาย

2.ขลุ่ยเรียกนกกวัก โดยนางมาเรียม ห่าหรับ วิธีทำ ตัดไม้ไผ่มาเป็นปล้องแล้วเจาะรู ใช้ปากเป่าเรียกเสียงกวักๆ

- ภูมิปัญญาด้านอาชีพ

1.การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ โดย นายวิริยะ นาคา ส่วนผสม 1. ปลา 2. สับปะรด 3. กากน้ำตาล 4. หัวเชื้อหรือพด ขั้นตอนในการทำ เอาสับปะรดมาสับเป็นชิ้น เอาปลา กากน้ำตาล และพดมาผสมกันหมักไว้ประมาณ 1 – 2 เดือน แล้วเอามาผสมกับน้ำ เอามาใส่กับยางพารา ปาล์มน้ำมัน

2.การทำลอบปลาหมึก โดย นายสมศักดิ์ พูลทรัพย์ อุปกรณ์ ไม้ไผ่ วิธีทำ เอาไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีกแล้วจัดให้บางและสานเป็นแผ่นประกอบเป็นลูก และใช้ไม้มายิง

3.การทำลอบดักปลาใหญ่โดยนายอนันต์ บินกาซัน อุปกรณ์ ไม้ อวน หวาย วิธีทำ ใช้ไม้กับ หวายประกอบกันให้เป็นลูกโซ่วนหุ้มเอาไปใช้งานได้เลย

4.กระชังใส่ปลา นายสมชาย หัสจักร นำไม้มาดกเป็นสี่เหลี่ยมแล้วเอาวนติดให้เท่ากับไม้ที่ ดกไว้แล้วนำไปแช่น้ำ

5.ไซปลาเก๋า โดย นายอดิเรก อินตัน วิธีทำเลื่อยไม้เป็นท่อนๆแล้วดกตะปูแล้วเอาวนมาหุ้ม

6.การเย็บจากโดย นางดารณี อินตันวิธีทำตัดเย็บจากมากเอาไม้ไผ่หยาบที่เตรียมไว้มาเย็บจาก

7.การทำหมวกยาง โดยนายปริญญา เกิดสุวรรณ วิธีทำ นำเหล็กมาดกให้แน่นกับต้นยาง แล้ว นำฝ้ายมาติดกับฐาน สามารถกรีดยางในฤดูฝนได้

-ภูมิปัญญาด้านการทำของใช้ในครัวเรือน

1.ยาสระผม โดยนายปรีชา ตั้งภู่นามะกรูดมาผ่าและขี้ผมให้ทั่วแล้วล้างออกให้สะอาด

2.ไม้กวาดก้านมะพร้าว โดย นางรอกีย๊ะ หัตถประดิษฐ์ นำก้านมะพร้าวมาเหลาเอามารวมแล้วมัด ด้วยสายยาง

3.การทำไม้กวาดจากต้นเข็มมอล โดย นางอุไร อินตัน วิธีทำ เลือกดัดต้นเข็มมอลที่แก่แล้ว นำไปตากแดดให้แห้ง นำไปตีให้ใบร่วงเมื่อร่วงหมดก็นำมาผูกรวมกันเป็นมัด

อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาของชุมชนบ้านบางม้นนั้น มีความหลากหลาย ควรแก่การถ่ายทอด ความรู้ภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลังต่อไป ส่วนสภาพปัญหาของชุมชน พบว่าชุมชนบ้านบางม้น มีปัญหา หลักๆอยู่ 4 เรื่อง ดังตารางต่อไปนี้

สภาพปัญหาของชุมชน	แนวทางการแก้ปัญหา
1. ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด	1.ให้ผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัด กิจกรรมให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนภายในหมู่บ้าน 2.รณรงค์ภายในชุมชนให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด 3. พ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องเอาใจใส่ลูกหลานที่อยู่ในกลุ่ม เสี่ยงอย่างใกล้ชิด 4.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้นำต้องเข้มงวดกับปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น 5.การปลูกจิตสำนึกให้ลูกหลานในชุมชนเห็น ความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยจัดให้ “ผู้สูงอายุพบ

	เยาวชน” ในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆหรือทุกๆเดือนของวันประชุมผู้สูงอายุ 6.สร้างลานกีฬาสำหรับออกกำลังกายในหมู่บ้าน
2.ปัญหาคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง	1. การเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตาให้กับหน่วยงานรัฐหากทราบข้อมูลการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าว 2. ผู้นำชุมชนกวาดขันเข้มงวด และควรมีการจัดจัดระบบ ระเบียบข้อบังคับการเข้ามาอยู่ในชุมชนของแรงงานต่างด้าวให้มากขึ้น
สภาพปัญหาของชุมชน	แนวทางการแก้ปัญหา
3. ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย	1.คนในชุมชนต้องสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชน 2.จัดกิจกรรมรณรงค์นำร้อง “เรารักขั้วบ้าน” 3.ให้หมู่บ้านประชาสัมพันธ์กระจายข่าวกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้ทั่วถึง 4.ชุมชนพัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้สมุนไพรในชุมชน 5.สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยงานวิจัย
4. ปัญหาคนว่างงาน	1.อบรมให้ความรู้และการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน 2.การสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพแก่ครอบครัวที่ยากจน 3.รัฐบาลช่วยสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ มีรายได้ที่แน่นอนและให้หมู่บ้านพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น 4.จัดประชุมของเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดในการพัฒนาให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพ และอยากให้ช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้าน 5.ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำงานวิจัย

3.3.4 กิจกรรม เวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชนบ้านบางมัน

วันที่ 11 ธันวาคม 2553

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม 1)ทีมวิจัย 2)สมาชิกในชุมชน 3)ที่ปรึกษา พี่เลี้ยงนักวิจัย 4)ผู้นำชุมชน 5)ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ 1)เพื่อชี้แจงที่มาของโครงการ และทำความเข้าใจชุมชน 2)เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง

ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมการนำเสนอข้อมูลความเป็นมาของโครงการวิจัยต่อชุมชน
2. ประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการวิจัย
3. สรุปผลการแลกเปลี่ยนและรวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

ชี้แจงกำหนดในการประชุม โดย นางสาวกาญจนา หาญจิตร ผู้ดำเนินรายการ

กระบวนการในเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชนบ้านบางมัน จัดขึ้นในวันที่ 11 ธันวาคม 2553

เวลา 08.00 – 13.00 น. เพื่อชี้แจงที่มาของโครงการทำความเข้าใจชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโครงการที่จะดำเนินงานในพื้นที่ โดยวางกระบวนการเวทีดังนี้

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	● ลงทะเบียน/รับเอกสาร
09.00 – 09.30 น.	● กล่าวเปิดงาน โดย คุณอัครก้องเดช อินตัน ผู้ใหญ่บ้าน ม.1 ● แจ้งวาระการประชุมของหมู่บ้าน
09.30 – 10.15 น.	● แนะนำคณะทำงานทีมวิจัย ● บอกเล่า – กระชับคั้งๆถึงความเป็นมาของโครงการวิจัย โดย หัวหน้าโครงการ ● บอกเล่าประสบการณ์จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ประวัติหมู่บ้าน/อาชีพ/ภูมิปัญญา
10.15 – 10.30 น.	● พักรับประทานอาหารว่าง

10.30 – 11.30 น.	● มุมมองความคิดเห็นของที่ปรึกษาโครงการวิจัย 1. คุณอัครก้องเดช อินตัน ผู้ใหญ่บ้าน ม.1 บ้านบางมัน 2. คุณฉัฐพงษ์ โต๊ะหาด 3. คุณฉัตรชัย ศรีนุรุจน์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสุขสำราญ 4. คุณระพี น้ำจันทร์ ประธาน อสม. 5. คุณรุสนา อาแวกือจิ นักพัฒนาชุมชน มูลนิธิวมมิตรไทย
11.30 – 12.00 น.	● แลกเปลี่ยน – ชักถาม คลายข้อสงสัย
12.00 – 13.00 น.	● กล่าวปิดงาน โดย คุณอัครก้องเดช อินตัน ผู้ใหญ่บ้าน ม.1
	● ร่วมรับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน ● เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

กล่าวเปิดการประชุม โดย คุณอัครก้องเดช อินตัน ผู้ใหญ่บ้าน ม.1บ้านบางมัน

วันที่ 11 ของทุกเดือน เป็นวันประชุมหมู่บ้าน ส่วนในวันนี้เป็นโอกาสที่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งในส่วน of รายละเอียดของโครงการในช่วงต่อไปจะมีทีมวิจัยมาชี้แจงความเป็นของโครงการให้ผู้เข้าร่วมทุกท่านได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นในลำดับต่อไป ส่วนวาระการประชุมหมู่บ้านประเดือน ธันวาคม 2553 ในนามผู้ใหญ่บ้านขอแจ้งวาระการประชุม ดังนี้ **วาระที่ 1** การเลือกกำนันตำบลนาคา ซึ่งกำนันคนปัจจุบัน จะหมดวาระลงในวันที่ 24 ธันวาคม 2553 โดยกำหนดให้เลือกกำนันภายใน 60 วัน หลังจากตำแหน่งกำนันว่างลง ซึ่งการเลือกตั้งกำนันตำบลนาคา ในปัจจุบัน กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้เลือกกำนัน โดยตำบลนาคาประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ซึ่งภายในสองเดือนนี้เราจะทราบว่าใครจะมาดำรงตำแหน่งกำนันตำบลนาคา **วาระที่ 2** สถานการณ์ต่างๆในชุมชน 1)สภาพปัญหาเรื่องป่าไม้ ทางอำเภอแจ้งว่าให้ทางชุมชนช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อม ช่วยกันเป็นหูเป็นตา ผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่เขตป่าสงวน สามารถแจ้งเบาะแสดกับทางผู้ใหญ่บ้านหรือทางอำเภอได้ 2) ปัญหายาเสพติด พื้นที่นี้ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลลูกหลานของเราให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบัน ยาเสพติดระบาดหนัก ในเขตอำเภอสุขสำราญ ไม่ว่าจะเป็น น้ำกระท่อม ยาบ้า กัญชา เป็นต้น ถ้าพื้นที่นี้ไม่ช่วยกัน อนาคตลูกหลานของเราไม่รู้จะอยู่ได้อย่างไร เพราะวันนี้ผู้ที่ติดน้ำกระท่อม ต้องเข้าโรงพยาบาลแล้ว มีให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วในจังหวัดระนอง ผลของยาเสพติดไปทำลายร่างกาย ไม่สามารถควบคุมร่างกายได้

อันตรายมากๆ อย่างไรก็ตามต้องฝากพ่อแม่พี่น้องด้วยในเรื่องนี้ 3) ปัญหาด้านอาชีพ บ้านเราตอนนี้ เรื่องของการจับแมงกระปุน มีการแข่งขันด้านการตลาดค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามพี่น้องต้องช่วยกันดูแลอย่าให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันในชุมชน เน้นการพูดคุยกันดีกว่า **วาระที่ 3** การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ที่สำนักงานเกษตรอำเภอสหัสขันธ์ หมาดเขตวันที่ 31 มีนาคม 2554 กองทุนฟื้นฟูเกษตรกร สามารถประสานงานได้ที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร **วาระที่ 4** การลงทะเบียนทหารกองเกิน จำนวน 8 ราย **วาระที่ 5** เรื่องน้ำประปา คลองบางมัน มีโครงการแก้ปัญหาเรื่องน้ำ **วาระที่ 6** เรื่องถนนพื้น ไล่พื้นปลอม ลงชื่อได้ที่สถานีอนามัย **วาระที่ 7** เรื่องแจกข้าวสาร ครั้วเรือนละ 1 ถุง

ทั้งหมดนี้เป็นวาระการประชุมประเดือนธันวาคม 2553 ซึ่งทางหมู่บ้านจะต้องดำเนินงานต่อไป และเจอกันอีกครั้งในเดือนหน้า ส่วนวาระของหมู่บ้านในวันนี้มีเพียงเท่านี้ ส่วนรายการต่อไปก็ขอให้ทางผู้ดำเนินรายการดำเนินการต่อ ขอบคุณมากครับ

เมื่อทางประธานในพิธีได้กล่าวเปิดการประชุมและได้แจ้งวาระของหมู่บ้านให้ทางผู้เข้าร่วมได้รับทราบ จากนั้น ผู้ดำเนินรายการ ได้กล่าวขอบคุณ และแนะนำรายชื่อทีมวิจัย ที่ปรึกษา พร้อมด้วยเครือข่ายนักวิจัยที่ได้เดินทางมาร่วมประชุมในครั้งนี้

นำเสนอความเป็นมาของโครงการวิจัย โดย นางอานา๊ะ อินตัน หัวหน้าโครงการ

หลังจากเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. 2548 เป็นต้น มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มูลนิธิต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้ มีเงินทุนมาช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และมีการมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มถักโครเชต์และทำผักขม กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ได้) ทำขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมฝักบัว ขนมรังผึ้ง และกล้วยฉาบ เป็นต้น กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา น้ำพริกกุ้งเสียบ เป็นต้น รวมทั้งมีการสนับสนุนกองทุนหมุนเวียนฟื้นฟูอาชีพ เช่น กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น โดยมีหน่วยงานของรัฐ สำนักงานแรงงานจังหวัดระนอง และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง ได้เข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้การถักโครเชต์ให้กับกลุ่มสตรีและมีการรวมกลุ่มประมาณ 80 คน โดยแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 20 คน แต่ละกลุ่มฝึกอบรมประมาณ 7 วัน ต่อมาสมาชิกที่สนใจมารวมกลุ่มประมาณ 21 คน ได้มารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสตรีถักโครเชต์บ้านบางมัน สมาชิกในกลุ่มมีการัดแปลงและออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น หมวกปัก ผ้าคาดผม กระเป๋าสะพาย เป็นต้น นอกจากสมาชิกทั้ง 21 คน ที่มารวมกันจัดตั้งกลุ่มแล้ว ยังมีสมาชิกสตรีในชุมชน แทบทุกครัวเรือนที่สามารถนำความรู้ทักษะการถักโครเชต์ไปใช้ถักร้อยเป็นของใช้ส่วนตัว บ้างก็มีรายได้จากการถักโครเชต์เล็กๆ น้อยๆ ให้กับครอบครัว

ทั้งนี้กลุ่มต่างๆในชุมชนบ้านบางมัน จะยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการบริหารจัดการ ด้านการตลาด การขาดแคลนวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งสมาชิกและผู้นำกลุ่มยังขาดองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความต้องการของตลาด หลายกลุ่มเมื่อประสบปัญหาจึงหยุดการดำเนินงานไปในที่สุด จากการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มอาชีพได้สะท้อนมุมมองความคิดเห็นว่า การที่สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่องนั้น ต้องมีปัจจัยหลายประการ เช่น มีการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานทรัพยากรในชุมชน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาเน้นการรวมกลุ่มกิจกรรมอาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน และการรวมกลุ่มอาชีพคนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มอาชีพ จึงทำให้กลุ่มอาชีพหลายกลุ่มต้องล้มเลิกไป ประกอบกับสภาพปัญหาที่ชุมชนประสบด้านการประกอบอาชีพ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการว่างงาน แรงงานอพยพ ปัญหาหนี้สิน และปัญหาด้านทุนการผลิต สถานะเศรษฐกิจปัจจุบันการมีงานทำ และ รายได้จะทำให้การดำรงชีพอยู่ได้ แต่ปัจจุบันทุกคนได้ดิ้นรนเพื่อหาอาชีพ แต่มีบางกลุ่ม ที่ไม่สามารถหาอาชีพได้ เนื่องจากการขาดความรู้ความสามารถ และทุนที่จะประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว และค้นพบว่าที่ผ่านมาทางกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มนั้น 1) การขาดการสรุป / ทบทวนการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ (ที่รวมถึงการทบทวนบริบทและสถานะของฐานทุนของชุมชนในสถานการณ์ปัจจุบัน) 2) ขาดการเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่มและการหนุนช่วยกันระหว่างกลุ่มแต่ละกลุ่มในชุมชน และ 3) ขาดการกำหนดแนวทางการส่งเสริม/พัฒนาอาชีพทางเลือกในชุมชนร่วมกัน รวมถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงมีแนวคิดว่าควรศึกษาหาแนวทางและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยผ่านกระบวนการศึกษาสภาพบริบททั่วไปและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ศึกษาทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น

เพื่อสร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมันมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีต่อไป

บอกเล่าประสบการณ์จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดย นางสาววิไลภรณ์ อินตัน

จากประสบการณ์ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ช่วงวันที่ 6-8 พฤศจิกายน 2553 ทีมวิจัยได้มีการประชุมวางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่ ตามโซนบ้านในการเก็บข้อมูล โดยให้แต่ละกลุ่มโซนรับผิดชอบตามหน้าที่ และนัดหมายสรุปข้อมูล ซึ่งจากการที่ลงไปเก็บข้อมูลนั้นทำให้ได้เรียนรู้ว่าการเก็บข้อมูลไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะกว่าจะได้มูลมานั้นจะต้องลงพื้นที่ เยี่ยมบ้านไปพูดคุย ซึ่งต้องใช้เวลาและบางครั้งที่ลงไปไม่เจอเจ้าบ้าน หรือไปช่วงที่เจ้าบ้านไม่สะดวกรับแขก ก็จะทำให้เราไม่ได้ข้อมูล แต่ทีมวิจัยก็จะฝากแบบสอบถามไว้กับเจ้าบ้านให้อ่านดูก่อนแล้วบอกทางเจ้าบ้านว่าพรุ่งนี้หรือวันไหนจะเข้าไปคุยด้วย ช่วงไหนว่างบ้าง จะต้องพูดคุย ทำความเข้าใจกับเจ้าบ้านเรื่องเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลไปเพื่ออะไร คือการที่เราลงไปหาเจ้าบ้านจะต้องบอกเล่าสิ่งที่เรากำลังทำ วัตถุประสงค์ทำเพื่ออะไร แต่สิ่งที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแต่ละครัวเรือนนั้นทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการเก็บข้อมูล ถูกบ้างผิดบ้าง ได้ข้อมูลไม่ตรงกับเป้าหมายบ้าง แต่ทีมวิจัยก็ได้เรียนรู้วิธีการ และบทเรียนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อนำไปพัฒนาในการทำงานครั้งต่อไป ในส่วนนี้เป็นประสบการณ์ในครั้งแรกของการทำงานวิจัย ซึ่งหลังจากที่ได้ข้อมูลมาทีมวิจัยได้ร่วมกับสรุปข้อมูลตามกลุ่มโซนบ้าน โดยมีข้อมูลดังนี้ ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาในชุมชน เป็นต้น ส่วนรายละเอียดของข้อมูลจะนำเสนอต่อไป

ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน โดย นางสาววิไลภรณ์ อินตัน

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน

เมื่อก่อนพื้นที่ตรงนี้มีน้ำไหลผ่านตลอดมีพืชชนิดหนึ่งขึ้นมากมาย คือ บอนน้ำ ซึ่งเห็นชัดเจนและเป็นจุดเด่นของพื้นที่ชาวบ้านเลยเรียกติดปากว่า บ้านบางบอนและ ในขณะเดียวกันหมู่บ้านใกล้เคียงมีต้นมันสำปะหลังจำนวนมากมองเห็นได้ชัดชาวบ้านจึงเรียกกันว่า บางมัน ต่อมาได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านบางมันในสมัยนั้นคิดอำเภอเกาะเปอร์การเดินทางจะถึงบางมันก่อนบางบอนและบางมันมีพื้นที่มากกว่าบางบอนเลยรวมพื้นที่เป็นหมู่ 1 บ้านบางมัน

ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2499 เดิมทีหมู่บ้านนี้เป็นป่าดงดิบมีสัตว์หลายชนิดเช่น เสือ ช้าง

และสัตว์อื่นๆอีกมากมาย เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้ติดภูเขาและด้านหน้าติดทะเลเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ต่อมา ได้มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากหมู่บ้านบางเบนมาทางทะเลโดยเรือแจวได้มาจับจองที่ดินทำกินมา ปีกหลังสร้างครอบครัว การจับจองที่ดินไม่ได้มีการซื้อขายเพราะที่ไม่มีเจ้าของ การจองที่จะจองตั้งแต่ติด ถนนสิ้นสุดที่ภูเขา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพมีลูกมีหลานก็จะปลูกบ้านใกล้ๆกันในพื้นที่จับจองของแต่ละตระกูล ในสมัยนั้นมีบ้านเรือนประมาณ 15 ครัวเรือน คือ นายยะบา อินตัน นายมาหนาบ อินตัน นายหลี่ อินตัน นายคล อินตัน นายแกน ลาสมัน นายตาเหบบ อินตัน นายดิน สุดจิตร นายแดง น้ำจันทร์ เป็นต้น โดยมีนายหลี่ อินตันเป็นผู้นำในสมัยนั้น การประกอบอาชีพในสมัยก่อน จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก ทำสวน ทำประมง เลี้ยงสัตว์ หาของป่าโดยไม่ยึดอาชีพใดเป็นหลักโดยทุกครอบครัวจะทำทั้งหมดเช่น ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก หาปลาไว้กินเอง แต่ทำสวนเพื่อสร้างรายได้ในสมัยนั้นใช้วิธีการแลกเปลี่ยนสิ่งของแทนการจ่ายเงินเช่น เอาปลาไปแลกผัก เอาข้าวสารไปแลกเครื่องนุ่งห่ม ลักษณะของบ้านเรือน เป็นเรือนไม้ยกสูงมีใต้ถุนอยู่แบบที่แบบน้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเช่น การเกี่ยวข้าวมีการลงแขกหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไป

ผู้นำหมู่บ้าน

ตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งหมู่บ้านมาได้ประมาณ 6 ปี ก่อเริ่มมีการคัดเลือกประชาชนในหมู่บ้านขึ้นมาเป็นผู้นำเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านโดยบุคคลแรกที่ได้เป็นผู้นำหมู่บ้านคือ นาย สะอาด ดู่กู เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2506 และผู้นำคนปัจจุบันคือ นายอับดุลก้อเดช อินตัน เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2532 ปัจจุบัน

เส้นทางคมนาคม

ก่อนจะเป็นถนนในปัจจุบันชาวบ้านได้เป็นคนกลางทางเข้าหมู่บ้านเป็นทางดินแดงเพื่อใช้ในการสัญจรและกรมทางหลวงได้ตัดถนนเพชรเกษมผ่านหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2499 – 2500 ซึ่งสร้างความเจริญให้กับหมู่บ้าน และชาวบ้านร่วมสร้างมัสยิดขึ้นในปี พ.ศ. 2506 โดยมีนายดิน สุดจิตร เป็นโต๊ะอิหม่ามคนแรกคนหมู่บ้าน หลังจากนั้น ปีพ.ศ. 2506 ได้สร้างโรงเรียนบ้านบางมันจันและเมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้สร้างสถานีอนามัยชื่อว่า สถานีอนามัยนาคา และเมื่อ พ.ศ. 2525 ไฟฟ้าได้เข้ามาในหมู่บ้านความเจริญรุ่งเรืองก็เข้ามาในหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย นางนันทนิตย์ อินตัน

- การประกอบอาชีพหลักมีอะไรบ้าง

ในอดีต อาชีพทำสวน เช่น ปลูกมะพร้าว หมาก มังคุด กาหยู กาแฟ สะตอ ลำไย ทุเรียน ยางพารา เงาะ กล้วย ฯลฯ ทำนา เช่น ปลูกข้าว เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ทำไร่ เช่น ข้าวโพด แตงกวา แตงโม ถั่ว ฯลฯ ประมง เช่น ทอดแห ตกปูดำ(ใช้คันหยอง) ตกปลา(ใช้คันเบ็ดไม้ไผ่) รุกุ้งด้วยคน(ใช้คันรุนไม้ไผ่กับตาข่ายสีน้ำเงินเงินรุน) รับจ้าง เช่น ขุดทาง ชักห้วย เฝ้าถ่าน แยกไม้ ลากซุงด้วยช้าง

ปัจจุบัน อาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนผสมประมง เลี้ยงปลาในกะชัง (ปลาเก๋า ปลากะพงแดง-ขาว) เลี้ยงหอย เช่น หอยแมลงภู่ หอยนางรม หอยแครง เลี้ยงกุ้งกุลาดำ กุ้งขาว เลี้ยงปูนิ้ม(ปูดำ) ทำกะปิ ตกปลา ตกปู วางลอบ วางวนปลา ปิดคลอง ปิดอ่าว หาหอย เช่น หอยคัน หอยหวาน หอยดิบ หอยขาว หอยชักตีน หอยรอก หอยลาค่า หอยจับแฉง ฯลฯ รับจ้างทั่วไป เช่น กรีดยาง ถางป่า ก่อสร้าง ทำโรงงาน ค้าขาย เช่น ขายของชำ รายได้เฉลี่ยโดยประมาณ 5,000 – 10,000 บาท / เดือน เฉลี่ยโดยประมาณ 100,000 – 200,000 บาท / ปี

ภูมิปัญญาด้านอาหาร

ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
1.	การทำแปงบุก	เริ่มแรกคือการซุดหัวบุก หัวบุกจะขึ้นอยู่ตามหมู่เกาะหรือที่เป็นดินทราย พอได้บุกมาแล้วล้างหัวบุกให้สะอาดแล้วปอกเปลือก นำมาขูดจนละเอียด นำแป้งที่ได้มาใส่ในโอ่งผสมน้ำแล้วกวนตลอด 2 ชั่วโมง แล้วเปิดฝาประมาณ 1 วัน เปิดฝาโอ่งดู เมื่อแป้งตกตะกอนแล้วเทน้ำออก แล้วตักแป้งที่ได้นำมาตากแดดให้แห้งเป็นอันเสร็จ ก็จะได้แป้งจาก “ หัวบุก ”	นางสาวนวลจันทร์ ขุนด้ง

2.	การทำสะดอคง	นำสะดอสุกที่มีสีดำมาแกะเปลือกออก แล้วนำมาต้มให้สุก เมื่อเสร็จแล้วก็เอามาคลุกเกลือให้เข้ากันได้ กระปุกปิดฝาให้แน่นทิ้งไว้ประมาณ 1 – 2 วัน พอวันที่ 3 เอาน้ำสารที่จะหุงข้าว เอาน้ำที่ 2 ของน้ำข้าวสารใส่ลงไป ในสะดอที่หมักไว้ ใส่น้ำประมาณระดับสะดอแล้วทิ้งไว้ประมาณ 2 – 3 วันก็รับประทานได้	นายอำเภอ ลาสมัน
ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
4.	การกะปิ	นำกุ้งที่หามาได้ล้างให้สะอาดเลือกเศษขยะออกให้หมด นำกุ้งที่ได้มาใส่เกลือแล้วหมักไว้ 1 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งพอหมาดๆ แล้วนำมาตำให้เข้ากัน หมักไว้ประมาณ 3 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งแล้วนำมาตำเป็นกะปิกินได้เลย	นางบุญพร้อม แพชนะ
5.	ทำกุ้งแห้ง	นำกุ้งต้มพอสุกไปตากแดดแล้วนำมาผัดกับน้ำตาล	นางนันทการ พรหมจิตร

6.	หัวกลอย	นำหัวกลอยมาหั่นบางๆและแช่ไว้ ค้างคืนเามาล้างในน้ำสะอาดให้น้ำ ไหลผ่าน	
7.	ปลาส้ม	นำปลามาคลุกกับเกลือ ข้าวสุก แล้ว หมักไว้ 1 – 2 คืน ใส่น้ำตาลนิด หน่อย รอให้มีรสชาติเปรี้ยวแล้ว นำมารับประทาน	นางห่าร้อเฝะ สามะดี
8.	การทำห่อหมก	ส่วนผสม ปลา กะทิ เครื่องแกง แป้งข้าวเจ้า ใบตอง เข้มกลัด ผัก วิธีทำ นำปลามาหั่นเป็นชิ้นเล็กแล้ว ล้างให้สะอาดนำส่วนผสมมา คลุกเคล้ากันห่อด้วยใบตองและ นำไปนึ่ง	นางกัญญา นาคา
ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
9.	ทำขนมข้าวต้มมัด	นำใบตองมาฉีกเป็นสี่เหลี่ยมและกั้น มะพร้าวเอาแต่หัวกะทิแล้วนำมาผัด กับข้าวเหนียวเติมน้ำตาล เกลือ และ ชิมรสแล้วนำมาปั้นให้สุก	นายอับดุลลา บินกาซัน

ภูมิปัญญาด้านอาชีพ

ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
1.	การทำเลื่อหรือสาค	ตัดต้นเตยกรีดหนามออกแล้วเอามา	นางจันทร์แรม อินตัน

		ตากแดดให้พอประมาณแล้วเอามากรีดให้น้ำมันมาसानเป็นสาคตามลายใจชอบ	
2.	การทำปួយหมักชีวภาพ	ส่วนผสม 1. ปลา 2. สับปะรด 3. กากน้ำตาล 4. หัวเชื้อหรือผดขึ้นตอนในการทำ เอาสับปะรดมาสับเป็นชิ้น เอาปลา กากน้ำตาล และพดมาผสมกันหมักไว้ประมาณ 1 – 2 เดือน แล้วเอามาผสมกับน้ำเอามาใส่กับขางพารา ปาล์มน้ำมัน	นายวิริยะ นาคา
ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
3.	การทำลอบปลาหมึก	อุปกรณ์ ไม้ไผ่ วิธีทำ เอาไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีกแล้วจัดให้บางและสานเป็นแผ่นประกอบเป็นลูก และใช้ไม้มายิงเป็นฐาน แล้วนำไปใช้งานได้	นายสมศักดิ์ พูลทรัพย์
4.	การทำลอบดักปลาใหญ่	อุปกรณ์ ไม้ อวน หวาย วิธีทำ ใช้ไม้กับหวายประกอบกันให้เป็นลูกใช้อวนหุ้มเอาไปใช้งาน	นายอนันต์ บินกาชัน

		ได้เลย	
5.	ไม้กวาดก้านมะพร้าว	นำก้านมะพร้าวมาเหลาเอามารวมแล้วมัดด้วยสายยาง	นางรอกี๊ยะ หัตถประดิษฐ์
6.	กระชังใส่ปลา	นำไม้มาตอกเป็นสี่เหลี่ยมแล้วเอาอวนติดให้เท่ากับไม้ที่ตอกไว้แล้วนำไปแช่น้ำ	นายสมชาย หัสจักร
7.	การทำไม้กวาดจากต้นเข็มมอล	เลือกตัดต้นเข็มมอลที่แก่แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง นำไปตีให้ใบร่วงเมื่อร่วงหมดก็นำมาผูกรวมกันเป็นมัด	นางอุไร อินตัน
8.	ไซปลาเก่า	เลื่อยไม้เป็นท่อนๆแล้วตอกตะปูแล้วเอาอวนมาหุ้ม	นายอดิเรก อินตัน
9.	การเย็บจาก	ตัดเย็บจากมากเอาไม้ไผ่หวายเป็นเตรียมไว้มาเย็บจาก	นางดารณี อินตัน
ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
10.	การทำหมวกยาง	นำเหล็กมาคาดให้แน่นกับต้นยางแล้วนำฝ้ายมาติดกับฐานสามารถรัดขางในฤดูฝนได้	นายปริญญญา เกิดสุวรรณ
11.	ขลุ่ยเรียกนกกวัก	ตัดไม้ไผ่มาเป็นปล้องแล้วเจาะรูใช้ปากเป่า เรียกเสียงนกกวักๆ	นางมาเรียม ห่าหรับ

ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร

ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
----------	--------	-----------	--------------

1.	การทำยานัด	ส่วนผสม 1. พิมเสน 2. ยาเส้น 3. ปูน ขั้นตอนการทำยานัด เอายามาตากให้แห้ง บดให้ละเอียด เอาพิมเสนและปูนบดให้ละเอียดมาผสมให้เข้ากันเอามานัดและใช้กับผู้ที่ป็นหวัดได้ดี	นางมีะ นาคา
2.	การทำลูกประคบ	ส่วนผสมมี ตะไคร้ ใบมะขาม ยอดส้มป่อย มะกรูด เปลือกขมิ้นชัน พิมเสน การบูร ขั้นตอนในการทำ เอาตะไคร้มาหั่นเป็นท่อนพอประมาณ เอาใบมะขาม ยอดส้มป่อย มะกรูด นำมาหั่นเอาเฉพาะผิวแล้วนำไปตำพอแตก แล้วใส่ส่วนผสมทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วเอามาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วเอาผ้าฝักเป็นสี่เหลี่ยม เอาสมุนไพรที่ผสมแล้วนำมาใส่ในห่อผ้าประมาณแล้วมัดนำไปนึ่ง แล้วเอามาประคบที่ลำตัวเพื่อผ่อนคลาย	นางร้อเกีย ชิดเอื้อ

ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
3.	การทำน้ำขิงเพื่อสุขภาพ	วิธีทำ นำมาขิงมาล้างให้สะอาด และเลาะเปลือกออก เอาขิงมาตำพอแหลกนำมาใส่หม้อผสมน้ำพอประมาณ ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอามากรองเพื่อให้ขิงออกเอาแต่น้ำขิงใส่น้ำตาลผสมเกลือจนเสร็จแล้วเอามารับประทานได้	นางอุษา อาจหาญ
4.	ยาแก้โรคหอบ	นำม้าน้ำมาเผา แล้วนำมาบดละเอียด	นายจีน คงแก้ว

		กับน้ำมะนาว เกลือ คนให้เข้ากัน แล้วนำไปกิน	
5.	ยาสระผม	นำมะกรูดมาผ่าและขยี้ผมให้ทั่วแล้ว ล้างออกให้สะอาด	นายปรีชา ตุงกู
6.	ดับหนูแก่โรคลมชัก บ้าหมู	นำดับหนูมาตากแดดให้แห้งแล้ว แก้มกับเหล้าเล็กน้อย	นางเสาคำ ห่าหับ
7.	ยาดอกรักษามดลูก	นำปลิงทะเลมาตากให้แห้งดองไว้ 1 เดือนจึงนำมารับประทาน	นางอารยา หมีคง
8.	การอบสมุนไพรแทนการ อยู่ไฟ	ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอาใบนาครมาใส่ ลงในน้ำเดือดแล้วเอามาอบและ นวดตามตัวรองที่ก้น	นางร้อบีส๊ะ บุญเลี้ยง
9.	ยากวาดซาง	วิธีทำ เอาย่านบอระเพ็ดมาเผาไฟ ละลายด้วยน้ำผึ้งแล้วเอามากวาดซาง ที่ลิ้นเด็ก	นางไหมมูนิะ พูลทรัพย์
10.	ใบฝรั่งแก้ท้องร่วง	วิธีทำ เอาใบฝรั่งมาตำให้ละเอียด แล้วให้เด็กกิน	นายพันธ์ แก้วดำ
ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
11.	แก้ร้อนในเด็กแรกเกิด	วิธีทำ นำใบผักหวานมาตำให้ ละเอียด แล้วนำไปวางที่ศีรษะเด็ก พยายามหยอดน้ำจนอาการเด็กหาย เป็นปกติ	นายสมจิตร ศรีขญา
12.	รักษาโรคภูมิแพ้	วิธีทำ ดอกอัญชัน 3 ชีดเอามาต้ม นำมารับประทาน	นางสมใจ สายเพชร
13.	ว่านหางจระเข้แก้แก้	วิธีทำ ใช้ยางของว่านหางจระเข้ทา	นางจิราภรณ์ ผดุงชาติ

	ร้อนลวก	บริเวณแผล	
--	---------	-----------	--

ภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้าน

ลำดับที่	เรื่อง	วิธีการทำ	ครูภูมิปัญญา
1.	การทำวงเวียนให้เด็กหัดเดิน	วิธีทำ เอาไม้ไผ่ปักลงในดินแล้วใช้เหล็กปักในแล้วเจาะรูที่ไม้ขึ้นเพื่อให้เด็กยึดกุมไว้แล้วเดินวงเวียนได้ตามสบาย	นายอรุณ สาลี
2.	ขลุ่ยเรียกนกกวัก	วิธีทำ ตัดไม้ไผ่มาเป็นปล้องแล้วเจาะรู ใช้ปากเป่า เรียกเสียงนกกวักๆ	นางมาเรียม ห่าหรับ

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการจัดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลบางส่วนที่ได้ทดลองไปเก็บข้อมูลชุมชน ส่วนผู้เข้าที่เป็นสมาชิกในชุมชนมาเข้าร่วมน้อย แต่กระบวนการเวทีในภาพรวมสามารถดำเนินงานได้ ทีมวิจัยมีความภูมิใจกับเวทีแรกซึ่งทางทีมวิจัยเป็นคนจัดการเองทั้งหมด ซึ่งหลายคนสะท้อนการดำเนินงานออกมาด้วยความภาคภูมิใจ

ปัญหาอุปสรรค

มีผู้เข้าร่วมมาร่วมน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

การจัดเวทีในครั้งต่อไปควรจัดในวันทำการ การจัดเวทีในวันอาทิตย์ ทำให้หน่วยงานราชการที่เชิญมาร่วมไม่ได้เดินทางเข้าร่วม

3.3.5 กิจกรรม สํารวจข้อมูลรายได้ในครัวเรือน

วันที่ 10 มกราคม 2554

สถานที่ ชุมชนบ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัยจำนวน 21 คน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจข้อมูลรายได้ครัวเรือน 2. เพื่อพัฒนาทักษะการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1)กำหนดวัน เวลา สถานที่ 2)แบ่งหน้าที่ทีมวิจัย 3)สำรวจข้อมูลและนำข้อมูลมาสรุปร่วมกัน

ผลการดำเนินงาน

จากการลงพื้นที่ โดยทีมวิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสำรวจข้อมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล (ผู้ตอบแบบสำรวจ).....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
อายุ.....ปี เพศ..... ศาสนา.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
สมาชิกในครอบครัว.....คน แยกเป็นผู้ชาย.....คน ผู้หญิง.....คน

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	เพศ	อาชีพ	ระดับการศึกษา	สถานภาพ

ตอนที่ 2 : ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

2.1 อยู่ในชุมชนนี้มานาน.....ปี

2.2 ลักษณะการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

- ☐ บ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง (มีเอกสารสิทธิ์)
- ☐ บ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง (ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์)
- ☐ บ้านตัวเองในที่ของญาติ (ไม่ต้องจ่ายค่าที่หรือค่าเช่า)
- ☐ บ้านเช่า (เป็นหลัง) เดือนละ.....บาท
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

2.3 ข้อมูลการประกอบอาชีพ

1. อาชีพหลักในครอบครัว

- ☐ อาชีพ
- ☐ อาชีพเกษตรกรรม
- ☐ ค้าขาย (ระบุ).....
- ☐ รับจ้าง (ไม่มีเงินเดือนประจำ) ระบุอาชีพ.....
- ☐ ลูกจ้าง (ที่มีเงินเดือนประจำ) ระบุ.....
ค่าจ้างเดือนละ.....บาท
- ☐ ข้าราชการ
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

2. อาชีพเสริมทำอะไร.....
ได้เท่าไรต่อเดือน.....บาท

3. รายได้ในครัวเรือน.....บาท/เดือน

4. รายจ่ายในครัวเรือน.....บาท/เดือน

5. ภาระหนี้สิน (รวมค่าผ่อนสิ่งต่าง ๆ ด้วย) ☐ มี ☐ ไม่มี

- ☐ กู้เงิน - แหล่งที่มาการกู้เงิน.....
 - สาเหตุของการกู้.....
 - จำนวนเงินกู้..... บาท ☐ ผ่อน เดือนละ.....บาท
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

6. การเก็บออมเงิน ☐ มี เดือนละ.....บาท ☐ ไม่มี

ตอนที่ 3 : ธารณูปโภค และ อุปโภค - บริโภค

3.1 ข้อมูลการใช้น้ำ

การบริโภค

☐ น้ำประปาหมู่บ้าน ใช้.....หน่วย/เดือน เดือน.....บาท
 ประปาภูเขา

☐ อื่นๆ..... บาท/เดือน

การอุปโภค ☐ น้ำประปาหมู่บ้าน ใช้.....หน่วย/เดือน เดือน.....บาท

☐ ประปาภูเขา

☐ อื่นๆ.....

3.2 ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า

○ ใช้ไฟฟ้า ค่าไฟฟ้า.....บาท/เดือน

○ ไม่ใช้ไฟฟ้า (ใช้อะไร.....)(.....บาท/เดือน)

3.3 พลังงานเชื้อเพลิง

☐ แก๊สหุงต้ม.....เดือน/ถึง ถึงละ.....บาท
☐ ถ่าน.....กระสอบ/เดือน กระสอบละ.....บาท
☐ อื่นๆ.....

3.4 การสื่อสาร – คมนาคม

ด้านการสื่อสาร

- ☐ โทรศัพท์มือถือ.....เครื่อง กี่บาท.....ต่อ/เดือน
- ☐ โทรศัพท์บ้าน.....เครื่อง กี่บาท.....ต่อ/เดือน
- ☐ โทรศัพท์สาธารณะ.....บาท/เดือน
- ☐ อินเทอร์เน็ต.....บาท/เดือน
- ☐ อื่นๆ.....

ด้านคมนาคม

☐ รถยนต์.....คัน ☐ ผ่อน เดือนละ.....บาท

☐ ไม่ผ่อน

☐ รถจักรยานยนต์.....คัน ☐ ผ่อนเดือนละ.....บาท

☐ ไม่ผ่อน

☐ รถโดยสาร

☐ อื่นๆ.....

3.5 อาหารและข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน

- อาหาร
- ☐ ข้าวสาร ไร่.....กระสอบ/เดือน กระสอบละ..... บาท
 - ☐ ไข่ไก่ ไร่.....ฟอง/เดือน ฟองละ.....บาท
 - ☐ ปลากระป๋อง ไร่..... กระป๋อง/เดือนกระป๋องละ.....บาท
 - ☐ อื่นๆ

พืชผักสวนครัวข้างบ้าน

- ☐ ตะไคร้ จำนวน.....กอ (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/เดือน)
- ☐ พริกสด จำนวน.....ต้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/วัน/เดือน)
- ☐ ขมิ้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/วัน/เดือน)
- ☐ ข่า จำนวน.....กอ (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/วัน/เดือน)
- ☐ มะนาว จำนวน.....ต้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/เดือน)
- ☐ ใบมะกรูด จำนวน.....ต้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/เดือน)
- ☐ โหระพา จำนวน.....ต้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/เดือน)
- ☐ กระเพรา จำนวน.....ต้น (ถ้าไม่มี ไร่.....บาท/เดือน)
- ☐ อื่นๆ (ในกรณีที่ริมรั้วบ้านท่านไม่มี โปรดระบุว่าท่านซื้ออะไรบ้างแล้วซื้อ

ต่อครั้ง/จำนวนเท่าไร อย่างเช่น แดงกวา / ถั่วฟักยาว / ฟักทอง / กระหล่ำปี / กระบี่ เป็นต้น)

- ของใช้ในครัว
- ☐ น้ำปลา ไร่.....ขวด/เดือน ราคาขวดละ.....บาท
 - ☐ น้ำมันพืช ไร่.....ขวด/เดือน ราคาขวดละ.....บาท
 - ☐ น้ำตาล ไร่.....กก./เดือน ราคา กิโลกรัมละ.....บาท
 - ☐ ผงชูรสและผงอื่นๆ ไร่.....ห่อ/เดือน ราคาห่อละ.....บาท
 - ☐ เกลือ ไร่.....ห่อ/เดือน ราคาห่อละ.....บาท
 - ☐ กะปิ ไร่.....กก./เดือน ราคา กิโลกรัมละ.....บาท
 - ☐ น้ำยาล้างจาน ไร่.....ขวด/เดือน ราคาขวดละ.....บาท
 - ☐ ซอสทุกชนิด ไร่.....ขวด/เดือน (ระบุซอสที่ซื้อ) ขวดละ.....บาท
 - ☐ ผงซักฟอก ไร่.....ถุง/เดือน ถุงละ.....บาท
 - ☐ น้ำยาปรับผ้านุ่ม ไร่.....ถุง/เดือน ถุงละ.....บาท
 - ☐ แชมพู+ครีมนวดผม ไร่.....ขวด/เดือน ขวดละ.....บาท
 - ☐ น้ำยาสีฟัน ไร่.....หลอด/เดือน หลอดละ.....บาท
 - ☐ ครีมอาบน้ำ/สบู่ ไร่.....ขวด-ก้อน/เดือน ขวด-ก้อนละ.....บาท

○ อื่นๆ (นอกเหนือจากนี้ท่านสามารถยังระบุลงไปได้ตามความสมควร)

ตอนที่ 4: ข้อมูลด้านสุขภาพ

- ครอบครัวของท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ ○ มี ระบุ..... ○ ไม่มี
- ครอบครัวของท่านมีคนพิการหรือไม่ ○ มี พิการอย่างไร..... ○ ไม่มี
- ทพฺลภพ

ตอนที่ 5: สภาพปัญหาในชุมชน

- ยาเสพติด ประเภทใด.....
- น้ำ ปัญหอย่างไร.....
- การประกอบอาชีพ มีปัญหอย่างไร.....
- ภัยพิบัติทางน้ำ-ทางบก มีปัญหอย่างไร.....
- แรงงานต่างด้าว มีปัญหอย่างไร

5. ความคาดหว้ง

6. ข้อเสนอแนะ

7. วาดแผนที่ (บ้านเลขที่เท่าไร / สถานที่สำคัญ) โชนที่รับผิฉชอบ

ผู้สำรวจ.....วัน.....เดือน.....พ.ศ.....

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของทีมวิจัย เพื่อสำรวจข้อมูลรายได้ในครัวเรือน ทีมวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

มีเอกสารสิทธิ	117	ครัวเรือน
ไม่มีเอกสารสิทธิ	59	ครัวเรือน
บ้านตัวเองในที่ของญาติ	23	ครัวเรือน
บ้านเช่า	2	ครัวเรือน
ไม่มีข้อมูล	2	ครัวเรือน

2. ข้อมูลการประกอบอาชีพ

ประมง	29	ครัวเรือน
เกษตรกรรม	70	ครัวเรือน
ค้าขาย	11	ครัวเรือน
รับจ้าง	49	ครัวเรือน

ทำสวน-ประมง-รับจ้าง	13	ครัวเรือน
ลูกจ้าง (ข้าราชการ)	5	ครัวเรือน
ไม่มีข้อมูล	11	ครัวเรือน

3. ข้อมูลรายได้และรายจ่ายในครัวเรือน

รายได้ในครัวเรือน				รายจ่าย	
ต่ำกว่า 1,000	บาท	6	ครัวเรือน	6	ครัวเรือน
1,000 - 2,000	บาท	24	ครัวเรือน	30	ครัวเรือน
2,001 - 4,000	บาท	56	ครัวเรือน	46	ครัวเรือน
4,001 - 6,000	บาท	32	ครัวเรือน	48	ครัวเรือน
6,001 - 8,000	บาท	41	ครัวเรือน	28	ครัวเรือน
8,001 - 10,000	บาท	23	ครัวเรือน	21	ครัวเรือน
10,001 - 20,000	บาท	7	ครัวเรือน	3	ครัวเรือน
20,001 - 30,000	บาท	4	ครัวเรือน	8	ครัวเรือน

4. ข้อมูลภาระหนี้สิน

ภาระหนี้สิน	มี		ไม่มี	
แหล่งที่มาการกู้เงิน	121	ครัวเรือน	39	ครัวเรือน
ไม่มีข้อมูล	21	ครัวเรือน		
ธกส.	39	ครัวเรือน		
รักษ์ไทย	64	ครัวเรือน		
ธกส.+รักษ์ไทย	8	ครัวเรือน		
นอกระบบ	14	ครัวเรือน		
กยศ.	3	ครัวเรือน		
มูลนิธิที่อยู่อาศัย	1	ครัวเรือน		
ธนาคารฟื้นฟู	1	ครัวเรือน		
กยศ.+รักษ์ไทย	1	ครัวเรือน		

ภาระหนี้สิน	มี	ไม่มี
ธนาคาร+รักษไทย	1	
เงินกองทุน+รักษไทย	2	

5. สาเหตุของการกู้

- ทำทุนในการประกอบอาชีพ
- กู้ใช้หนี้
- เป็นทุนการศึกษา
- ปลุกสร้างที่อยู่อาศัย

6. เงินออม

	มี	ไม่มี
- เงินออม	76	ครัวเรือน 66
- ไม่มีข้อมูล	20	ครัวเรือน

7. เหลือเงินออม

- ต่ำกว่า 1,000 บาท	59	ครัวเรือน
- 1,000 บาทขึ้นไป	9	ครัวเรือน

8. ข้อมูลการใช้หนี้ อุปโภค – บริโภค

- ประปาภูเขา	21	ครัวเรือน
- ชื่อน้ำ	5	ครัวเรือน
- น้ำบ่อ	11	ครัวเรือน

9. ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า

- จำนวน	256	ครัวเรือน
- ไม่ใช้	1	ครัวเรือน
300 – 400 บาท	= 158	ครัวเรือน
400 – 500 บาท	= 36	ครัวเรือน
500 – 600 บาท	= 46	ครัวเรือน

10. พลังงานเชื้อเพลิง

แก๊สหุงต้ม	3	เดือน / 1 ถัง	=	240	ครัวเรือน
	1	เดือน / 1 ถัง	=	7	ครัวเรือน
ใช้ถ่าน			=	5	ครัวเรือน

11. การสื่อสาร – คมนาคม

- โทรศัพท์มือถือใช้ 1 – 2 เครื่อง		=	240	ครัวเรือน
ไม่ใช้		=	7	ครัวเรือน
- รถยนต์ ทั้งหมด	69	คัน		
เพื่อน	60	ครัวเรือน		
ไม่เพื่อน	9	ครัวเรือน		
- รถจักรยานยนต์ ทั้งหมด	137	คัน		
เพื่อน	80	ครัวเรือน		
ไม่เพื่อน	43	ครัวเรือน		
ไม่มีรถ	43	ครัวเรือน		

12. อาหารและของใช้ในครัวเรือน

ข้าวสาร

- 1 ถัง / เดือน	30	ครัวเรือน
- 2 ถัง / เดือน	39	ครัวเรือน
- 3 ถัง / เดือน	138	ครัวเรือน
- 4 ถัง / เดือน	9	ครัวเรือน
- 5 ถัง / เดือน	1	ครัวเรือน
- 6 ถัง / เดือน	6	ครัวเรือน
- ไม่มีข้อมูล	2	ครัวเรือน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การบริโภคข้าวสารของคนบ้านบางมัน 225 ครัวเรือน จากข้อมูลการสำรวจ สรุปได้ว่าคนบางมันบริโภคข้าวสาร ต่อเดือน 599 ถัง ราคาถังละ 450 บาท ดังนั้น คนบางมันบริโภคข้าวสาร คิดเป็นเงิน เดือนละ 269,550 บาท ต่อปี เป็นเงิน 3,234,600 บาท

ไข่ไก่

- 10 - 20 ฟอง	84	ครัวเรือน
- 30 – 40 ฟอง	86	ครัวเรือน
- 40 – 50 ฟอง	28	ครัวเรือน
- 60 – 70 ฟอง	25	ครัวเรือน
- 90 ฟอง	1	ครัวเรือน
- 150 ฟอง	1	ครัวเรือน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การบริโภคไข่ไก่ของคนบางมัน 225 ครัวเรือน จากข้อมูลการสำรวจ สรุปได้ว่าคนบางมันบริโภคไข่ไก่ ต่อเดือน 8,510 ฟอง ราคาฟองละ 4 บาท ดังนั้น คนบางมันบริโภคไข่ไก่ คิดเป็นเงิน เดือนละ 34,040 บาท ต่อปี เป็นเงิน 408,480 บาท

ปลากระป๋อง / เดือน

- 2 กระป๋อง	12	ครัวเรือน
- 3 กระป๋อง	8	ครัวเรือน
- 4 กระป๋อง	2	ครัวเรือน
- 5 กระป๋อง	51	ครัวเรือน
- 6 กระป๋อง	2	ครัวเรือน
- 7 กระป๋อง	2	ครัวเรือน
- 8 กระป๋อง	1	ครัวเรือน
- 10 กระป๋อง	37	ครัวเรือน
- 15 กระป๋อง	3	ครัวเรือน
- ไม่มีข้อมูล	38	ครัวเรือน

- กินมามา 1 ครั้วเรือน

ตะไคร้

- ชื้อ 40 ครั้วเรือน
- ไม่ซื้อ 110 ครั้วเรือน
- ไม่มีข้อมูล 71 ครั้วเรือน

พริกสด

- ชื้อ 91 ครั้วเรือน
- ไม่ซื้อ 94 ครั้วเรือน
- ปลุกเอง 71 ครั้วเรือน

ขมิ้น

- ชื้อ 145 ครั้วเรือน
- ไม่ซื้อ 42 ครั้วเรือน
- ปลุก 28 ครั้วเรือน

ข่า

- ชื้อ 34 ครั้วเรือน
- ไม่ซื้อ 169 ครั้วเรือน
- ปลุก 11 ครั้วเรือน

มะนาว

- ชื้อ 165 ครั้วเรือน
- ไม่ซื้อ 70 ครั้วเรือน

ใบมะกรูด

- ชื้อ 98 ครั้วเรือน
- ปลุก 115 ครั้วเรือน

ใบโหระพา

- ชื้อ 64 ครั้วเรือน

- ปลุก 177 ครั้วเรือน

ใบกระเพรา

- ซื่อ 90 ครั้วเรือน
- ปลุก 193 ครั้วเรือน

ของใช้ในครัวเรือน

น้ำปลา / เดือน

1 ขวด	60	ครั้วเรือน
2 ขวด	83	ครั้วเรือน
3 ขวด	12	ครั้วเรือน
4 ขวดขึ้นไป	3	ครั้วเรือน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การบริโภคน้ำปลา ของคนบางมัน 158 ครั้วเรือน จากข้อมูลการสำรวจ สรุปได้ว่า คนบางมันบริโภคน้ำปลา ต่อเดือน 274 ขวด ราคาขวดละ 38 บาท ดังนั้น คนบางมันบริโภคน้ำปลา คิดเป็นเงิน เดือนละ 10,412 บาท ต่อปี เป็นเงิน 124,944 บาท

น้ำมันพืช / เดือน

1 ขวด	41	ครั้วเรือน
2 ขวด	122	ครั้วเรือน
3 ขวด	44	ครั้วเรือน
4 ขวด	21	ครั้วเรือน
5 ขวดขึ้นไป	10	ครั้วเรือน

น้ำตาล / เดือน

1 กก.	48	ครั้วเรือน
2 กก.	70	ครั้วเรือน
3 กก.	30	ครั้วเรือน

4 กก.	15	ครัวเรือน
5 กก.	11	ครัวเรือน
6 ขวดขึ้นไป	8	ครัวเรือน

ผงชูรส

1 ห่อ	93	ครัวเรือน
2 ห่อ	60	ครัวเรือน
3 ห่อ	8	ครัวเรือน
4 ห่อ	5	ครัวเรือน
5 ห่อ	2	ครัวเรือน
6 ห่อขึ้นไป	3	ครัวเรือน
ไม่กิน	29	ครัวเรือน

เกลือ

1 ห่อ	50	ครัวเรือน
2 ห่อ	87	ครัวเรือน
3 ห่อ	55	ครัวเรือน
4 ห่อ	39	ครัวเรือน
5 ห่อ	12	ครัวเรือน
1 มัดใหญ่	2	ครัวเรือน
ไม่มีข้อมูล	1	ครัวเรือน

กะปิ / เดือน

½ กก.	63	ครัวเรือน
1 กก.	83	ครัวเรือน
2 กก.	16	ครัวเรือน
3 กก.	6	ครัวเรือน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การบริโภคกะปิ ของคนบางมัน 168 ครั้วเรือน จากข้อมูลการสำรวจ สรุปได้ว่าคนบางมันบริโภคกะปิ ต่อเดือน 164 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 100 บาท ดังนั้น คนบางมันบริโภคกะปิ คิดเป็นเงิน เดือนละ 16,400 บาท ต่อปี เป็นเงิน 196,800 บาท

นํ้ายาล้างจาน/ เดือน

1	ขวด	54	ครั้วเรือน
2	ขวด	73	ครั้วเรือน
3	ขวด	49	ครั้วเรือน
4	ขวด	14	ครั้วเรือน
5	ขวด	8	ครั้วเรือน
6	ขวด	6	ครั้วเรือน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ การใช้นํ้ายาล้างจานของคนบางมัน 204 ครั้วเรือน จากข้อมูลการสำรวจ สรุปได้ว่าคนบางมันใช้นํ้ายาล้างจาน ต่อเดือน 479 ขวด ราคาขวดละ 22 บาท ดังนั้น คนบางมันบริโภคกะปิ คิดเป็นเงิน เดือนละ 10,538 บาท ต่อปี เป็นเงิน 126,456 บาท

ขอส / เดือน

1	ขวด	58	ครั้วเรือน
2	ขวด	42	ครั้วเรือน
3	ขวด	28	ครั้วเรือน
4	ขวด	31	ครั้วเรือน
5	ขวด	3	ครั้วเรือน
6	ขวด	3	ครั้วเรือน
	ไม่กิน	58	ครั้วเรือน

ผงซักฟอก / เดือน

1	ถุง	58	ครั้วเรือน
---	-----	----	------------

2	ถุง	40	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

(ถุงละ 10 บาท)

10 – 15	ถุง	46	ครัวเรือน
---------	-----	----	-----------

20	ถุง	5	ครัวเรือน
----	-----	---	-----------

30	ถุง	1	ครัวเรือน
----	-----	---	-----------

(ถุงละ 100 ชิ้นไป)

1	ถุง	35	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

ไม่มีข้อมูล		1	ครัวเรือน
-------------	--	---	-----------

น้ำยาปรับผ้านุ่ม / เดือน

ห่อละ 17 บาท

1	ห่อ	33	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

2	ห่อ	17	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

3	ห่อ	50	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

4	ห่อ	11	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

5	ห่อ	45	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

8	ห่อ	12	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

9	ห่อ	21	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

10	ห่อ	10	ครัวเรือน
----	-----	----	-----------

ห่อละ 3 บาท

20	ห่อ	7	ครัวเรือน
----	-----	---	-----------

48	ห่อ	1	ครัวเรือน
----	-----	---	-----------

ไม่ใช้		46	ครัวเรือน
--------	--	----	-----------

แชมพู / ครีมนวด / เดือน

1	ขวด	135	ครัวเรือน
---	-----	-----	-----------

2	ขวด	63	ครัวเรือน
---	-----	----	-----------

3	ขาด	30	ครัวเรือน
4	ขาด	19	ครัวเรือน
5	ขาด	10	ครัวเรือน
6	ขาดขึ้นไป	15	ครัวเรือน
	ไม่มีข้อมูล	2	ครัวเรือน

ยาเสพติด / เดือน

1	หลุด	120	ครัวเรือน
2	หลุด	68	ครัวเรือน
3	หลุด	29	ครัวเรือน
4	หลุด	8	ครัวเรือน
5	หลุดขึ้นไป	19	ครัวเรือน
	ไม่ใช้	1	ครัวเรือน (นายเหม ห่าหับ)

สติ / เดือน

1 – 2	ก่อน	118	ครัวเรือน
2 – 4	ก่อน	100	ครัวเรือน
5 – 6	ก่อน	14	ครัวเรือน
6	ก่อนขึ้นไป	8	ครัวเรือน
	ไม่ใช้	2	ครัวเรือน

โรคประจำตัว

มี	76	ครัวเรือน
ไม่มี	126	ครัวเรือน
พิการ	5	ครัวเรือน

สภาพปัญหาที่พบในชุมชน

- ปัญหายาเสพติด ยาบ้า น้ำกระท่อม
- ลักเล็กขโมยน้อย

- ปัญหาน้ำใช้
- แรงงานต่างด้าว
- ไม่มีที่ทิ้งขยะ
- คนว่างงาน
- น้ำท่วม (ฝนตกหนัก)

สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงาน พบว่าชุมชนมีความคาดหวัง อยากให้มีการแก้ปัญหาเรื่องการใช้น้ำ ให้มีระบบการจัดการน้ำที่มีคุณภาพ มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี และชุมชนต้องการให้มียามประจำหมู่บ้าน หรือ ดาตัสประรด เพื่อช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยในชุมชน ในเรื่องปัญหายาเสพติด ปัญหาลักเล็กขโมยน้อย หมดไปจากหมู่บ้าน และควรมีการอบรมให้ความรู้เด็กวัยรุ่นเรื่องยาเสพติด รวมทั้งด้านเศรษฐกิจในชุมชน ร้านค้าในชุมชน อยากให้มีการควบคุมราคาสินค้า ไม่ขายของเกินราคามากจนเกินไป และด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดการขยะในครัวเรือน ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการที่ดี ซึ่งทั้งนี้การเก็บข้อมูลของทีมวิจัยทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และได้มีการพูดคุยกันมากขึ้นในชุมชน เกิดการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นพื้นฐานในชุมชน

ปัญหาอุปสรรค

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล บางครั้งลงไปไม่เจอเจ้าของบ้านทำให้ทีมวิจัยต้องตามไปเก็บข้อมูลหลายครั้ง

ข้อเสนอแนะ ในการเก็บข้อมูลทีมวิจัยควรทำความเข้าใจร่วมกันก่อนว่าที่ลงไปเก็บข้อมูลนั้น เราต้องการอะไรบ้างจากการลงเก็บข้อมูลที่นอกเหนือจากคำถามในแบบสำรวจ เพื่อให้ทีมวิจัยได้ฝึกการคิด

วิเคราะห์สถานการณ์ในชุมชน

3.3.6 กิจกรรมสำรวจประวัติศาสตร์ชุมชน

วันที่ 19 เมษายน 2554

สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัยจำนวน 21 คน พี่เลี้ยงนักวิจัย 2 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 คน

วัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนบ้านบางมัน

ขั้นตอนดำเนินการ

ประสานกำหนดวัน เวลา สถานที่

1. ประสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและทีมวิจัย
2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษ ปากกาเคมี เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

จากการสำรวจประวัติศาสตร์ชุมชน สรุปข้อมูลได้ดังนี้

พัฒนาการของชุมชน

ยุคบุกเบิก พ.ศ. 2499	เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน มีการก่อสร้างถนนเพชรเกษม คุโบร์ (สุสาน) การสร้างท่าเรือหมู่บ้าน และนำพืชเศรษฐกิจ (ยางพารา)เข้ามาในหมู่บ้าน
ช่วงปี พ.ศ. 2504	ราคายางพาราอยู่ที่ประมาณ 7 – 11 บาท
ช่วงปี พ.ศ. 2506	ผู้ใหญ่บ้านคนแรก นายสะอาด ดู่กู และดำรงตำแหน่งกำนัน ก่อสร้าง โรงเรียนบ้านบางมัน /ครูสมพบ ครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนบ้าน บางมัน และสร้างมัสยิดซอลาฮุดดิน
ช่วงปี พ.ศ. 2518	ก่อสร้างสถานีอนามัยนาคา
ช่วงปี พ.ศ.2519	ก่อตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าไม้ในชุมชน
ช่วงปี พ.ศ.2519 – 2537	มีการสัมปทานเตาถ่าน
ช่วงปี พ.ศ. 2520	เกิดเครือข่าย อสม. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา เขตห้ามล่าป่าเลนคลองม่วงกลวง
ช่วงปี พ.ศ.2523	ผู้ใหญ่บ้านคนที่สอง นายหมาดสา อินตัน
ช่วงปี พ.ศ.2524	มีสต.นาคา คนแรก นายหลี อินตัน
ช่วงปีพ.ศ. 2525	ไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้าน
ช่วงปี พ.ศ.2526	มีการสร้างเขื่อนประปาภูเขา และพืชเศรษฐกิจตัวที่สอง (ปาล์มน้ำมัน)
ช่วงปี พ.ศ. 2535	สร้างท่าเรือถาวร และมีการทำนาเกลือ/บ่อเกลือ

ช่วงปี พ.ศ.2538	ผู้ใหญ่คนที่ สาม นายอับดุลก้อเดช อินตัน ดำรงตำแหน่งมาจนถึงปัจจุบัน ส.ค.คนที่สอง นายก้อหนี่ ซิดเอื้อ ปัจจุบัน นายส้าเลหมัน คงสุจิตร์ และนายก้อหนี่ ซิดเอื้อ
ช่วงปี พ.ศ. 2540	ก่อสร้างมัสยิดบ้านบางมัน
ช่วงปี พ.ศ.2542	จัดตั้งตลาดนัดชุมชนบางบอน
ช่วงปี พ.ศ. 2548	เกิดแผนป้องกันภัยพิบัติชุมชนบ้านบางมัน
ช่วงปีพ.ศ.2550	มีการก่อ สร้างบาเลาะ
ช่วงปี พ.ศ.2551	ศาลาหมู่บ้าน หอเตือนภัย ป้อมทหาร หน่วยสันติमित
ช่วงปี พ.ศ. 2552	เกิดค่ายมวยเยาวชน
ช่วงปี พ.ศ. 2553	จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชน

- พ.ศ.2546 ชุมชนประสบภัยแล้งอย่างหนัก พืชผลสวนเกษตรยืนต้นตายจำนวนมาก
- พ.ศ.2547 เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ
- พ.ศ.2552 เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ในรอบ 10 ปี

ปัญหาเสพติด

- พ.ศ.2520 ยาบ้าเริ่มระบาดในชุมชน
- พ.ศ. 2549 น้ำใบกระพ้อม หรือเรียกว่า สี่คูณร้อย

ชุดรักษาความปลอดภัย

- พ.ศ.2548 ชรบ.
- พ.ศ.2550 อปพร.

กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งก่อนสึนามิ

- กลุ่มประมง (เลี้ยงปลาในกระชัง / เลี้ยงหอยแมลงภู่)
- กลุ่มเกษตร
- กลุ่มสหกรณ์
- กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นหลังสึนามิ

- กลุ่มผักโครเซต
- กลุ่มทำขนมไว้ได้
- กลุ่มทำน้ำพริกเผา
- กลุ่มทำขนมเบเกอรี่
- กลุ่มเกษตร
- กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง

สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงานศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน พบว่า หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน เริ่มมีการตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการเมื่อพ.ศ. 2499 เป็นเวลา 55 ปี ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่าชุมชนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านสาธารณูปโภค มีการพัฒนาในเรื่องต่างๆ เช่น การสร้างถนน ไฟฟ้า ศาลา ท้า เทียบเรือ อนามัย โรงเรียน มัสยิด เป็นต้น ทางด้านสังคม เกิดสังคมเครือญาติ ที่แตกแขนงมาจาก 4 ตระกูลหลักๆ เช่น ตระกูลอินตัน น้ำจันทร์ สุดจิตร และลาสมัน เป็นต้น ที่มีความเอื้ออาทร แบ่งปันกัน อยู่กันอย่างสงบร่มเย็น ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ที่อยู่ร่วมกันกับชุมชนพุทธได้อย่างกลมกลืน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เมื่อชุมชนมีการพัฒนา จำนวน ผู้คนที่อาศัยในชุมชนเพิ่มมากขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม เช่นการทำมาหากินมีการ ขยายพื้นที่ทางการเกษตร มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ในขณะที่มีจำนวนคนเพิ่มมากขึ้น นั้น ยังขาดการดูแลด้านการจัดการทรัพยากรอย่างจริงจัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต เช่น การขาด แคลนน้ำอุปโภคและบริโภค ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า รวมทั้งปัญหาด้านสังคมก็ตามมา ทั้งนี้การศึกษา ประวัติศาสตร์ชุมชนทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาในอดีต และการจัดการปัญหาในอดีต ที่ ชุมชนต้องเรียนรู้อย่างเท่าทันกับสถานการณ์ของชุมชนในปัจจุบันได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การทบทวนประวัติศาสตร์ชุมชนต้องใช้เวลาในการค้นหาช่วงเวลา ที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆใน ชุมชน ซึ่งต้องมีการพูดคุยจากผู้เฒ่าผู้แก่หลายๆคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเช็คข้อมูลอีกด้วย

3.3.7 กิจกรรมสำรวจผังเครือญาติ

วันที่ 25 เมษายน 2554

สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดความสัมพันธ์ของตนเองและชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1)กำหนดวัน เวลาสถานที่ 2)ประสานทีมวิจัยและตัวแทนของทั้ง 4 ตระกูล

3)เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษ ปากกาเคมี เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

สัญลักษณ์

ผู้หญิง

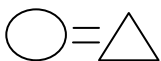
ผู้ชาย

การตาย

การป่วย

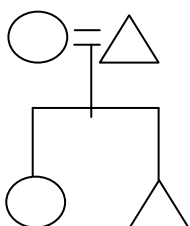
การทำงาน

การหย่าร้าง

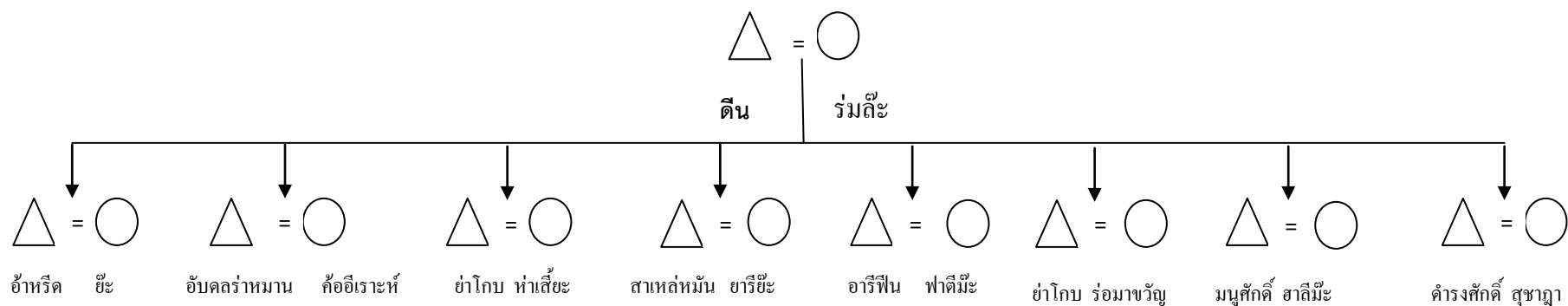

มีปัญหาขัดแย้ง

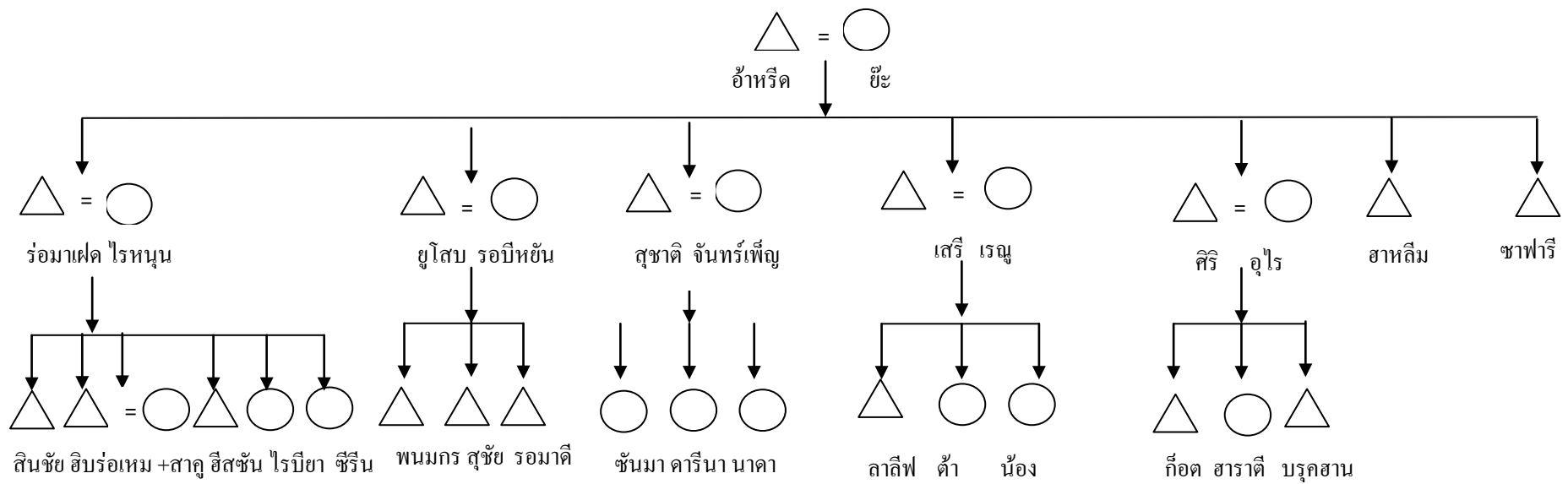

การมีบุตร

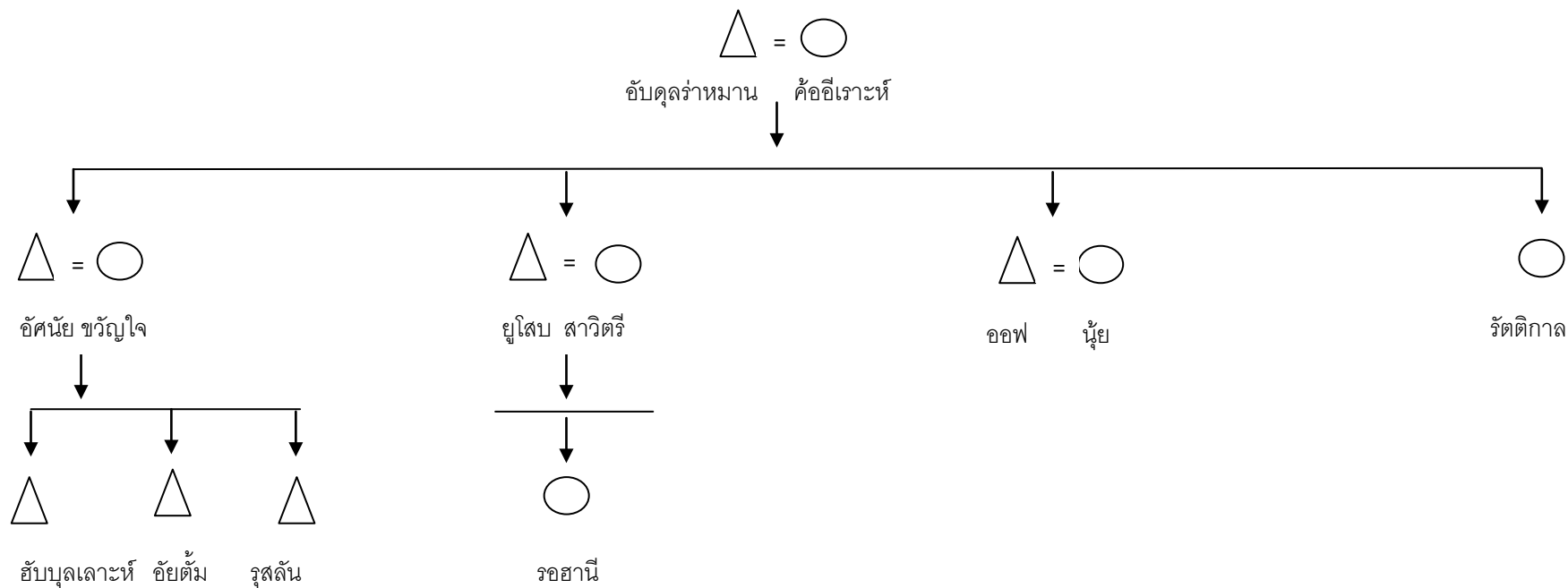
ผังเครือญาติ ตระกูล นายดิน สุดจิตร แต่งงานกับนางร่มละ มีบุตรด้วยกัน 10 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านบางมัน 8 คน

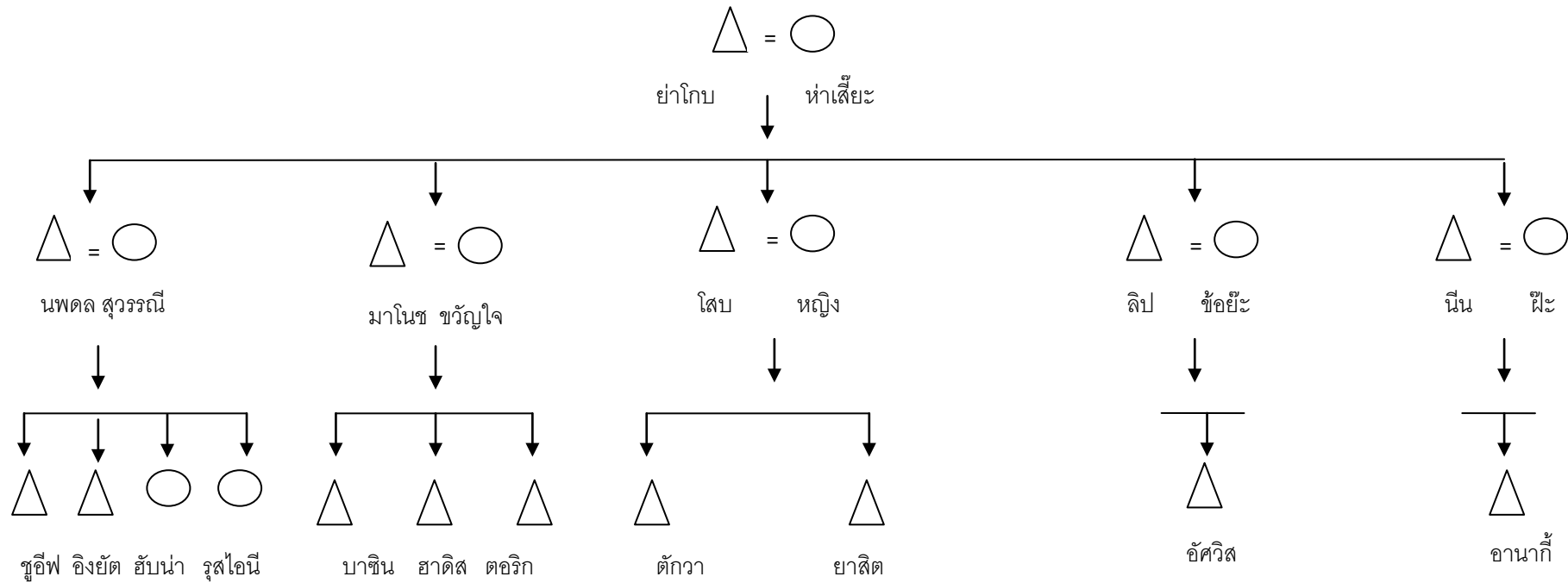
บุตรคนที่ 1 นายอำหริต แต่งงานกับนางยี่ะ มีบุตรด้วยกัน 7 คน บุตรที่แต่งงานมีครอบครัว จำนวน 5 คน โดยให้กำเนิดลูก ซึ่งเป็นหลานของนายอำหริต กับนางยี่ะ จำนวน 17 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

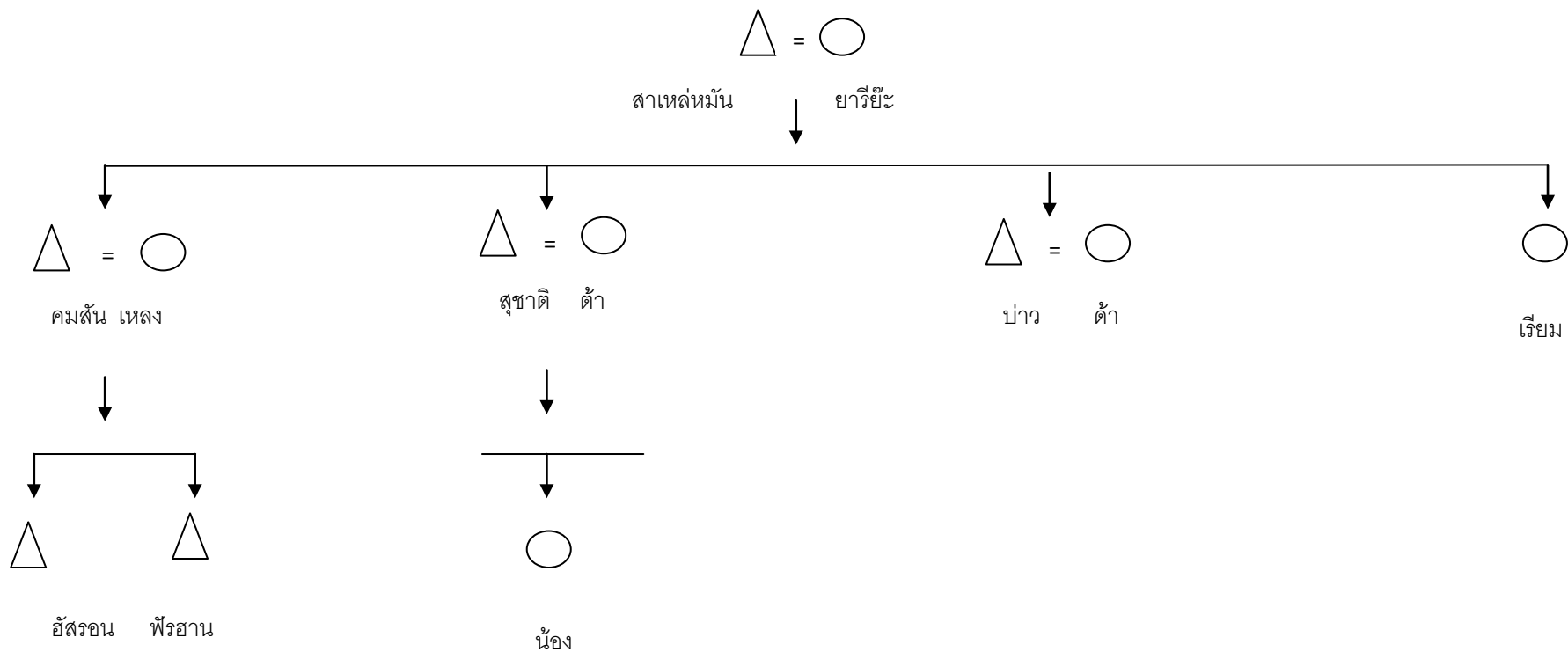
บุตรคนที่ 2 นายอับดุลร่าห์มาน แต่งงานกับนางค้ออีเราะห์ มีบุตรด้วยกัน 4 คน บุตรทั้งหมดแต่งงานมีครอบครัวแล้ว โดยให้กำเนิดลูก ซึ่งเป็นหลานของนายอับดุลร่าห์มาน กับนางค้ออีเราะห์ จำนวน 4 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

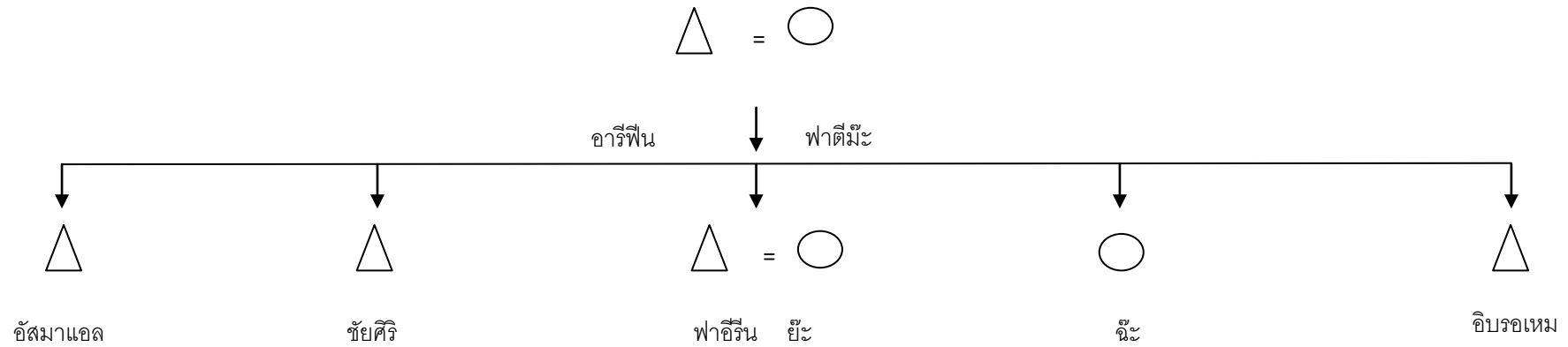
บุตรคนที่ 3 นายยาโกบแต่งงานกับนางห้าเสี่ยว มีบุตรด้วยกัน 5 คน บุตรทั้งหมดแต่งงานมีครอบครัวแล้ว โดยให้กำเนิดลูก ซึ่งเป็นหลานของนายยาโกบกับนางห้าเสี่ยว จำนวน 11 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

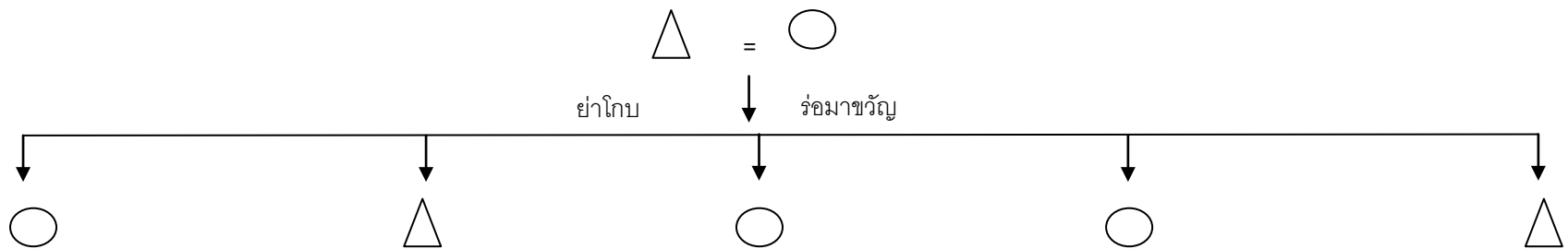
บุตรคนที่ 4 นายสาเหล่มหันแต่งงานกับนางยารียะ มีบุตรด้วยกัน 4 คน บุตรทั้งหมดแต่งงานมีครอบครัวแล้ว โดยให้กำเนิดลูก ซึ่งเป็นหลานของนายสาเหล่มหันกับนางยารียะ จำนวน 3 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 5 นายอารี핀แต่งงานกับนางฟาติมะ มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 6 นายยาโกบแต่งงานกับนางรอมาวัญ มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

จุฬาลักษณ์

โครงการแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

ศรวิภา

ภาควิชา

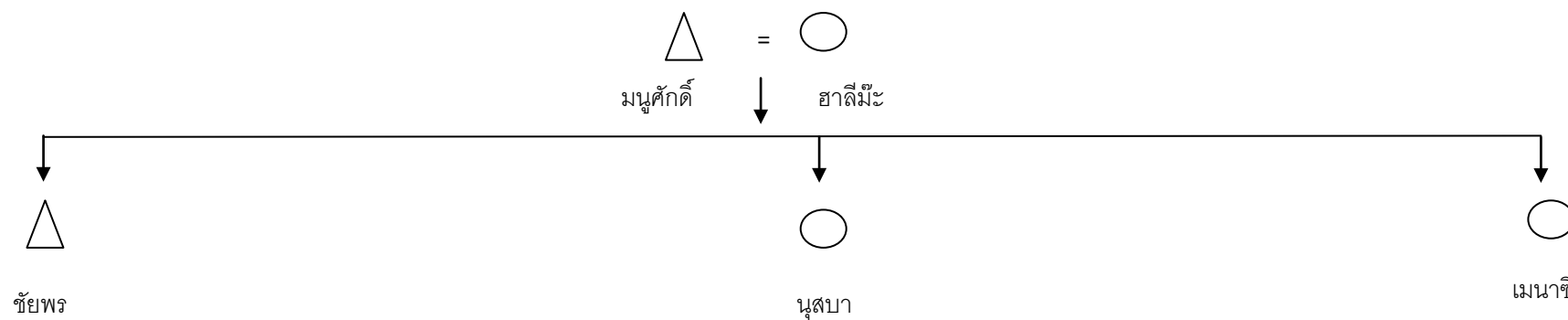
ค.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

ไม่คิดค่า

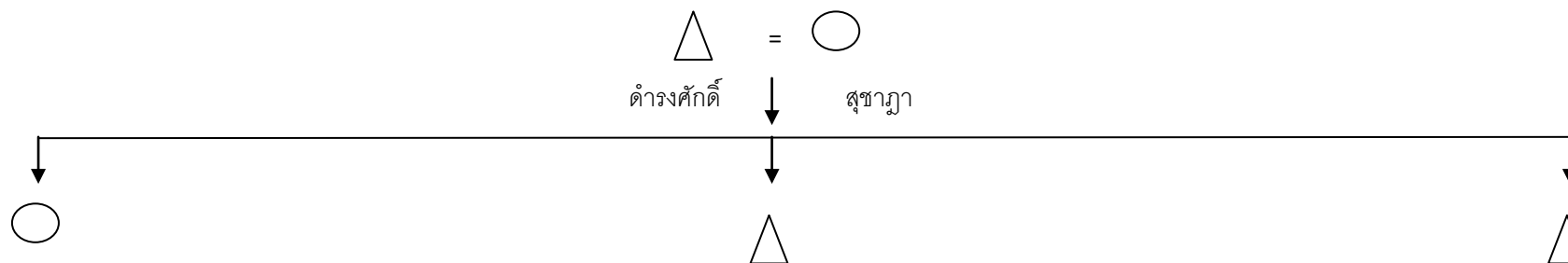
อัฟฟาน

หน้า 70

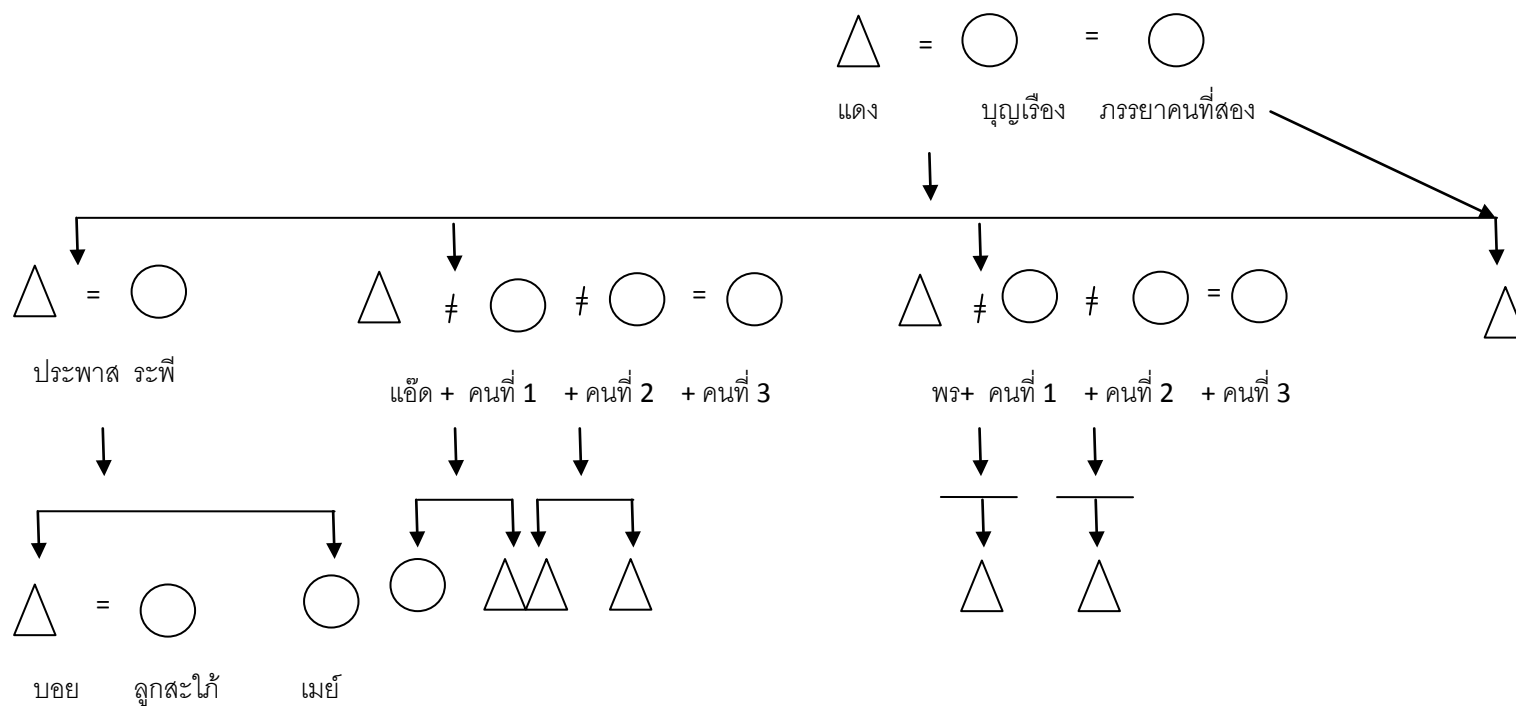
บุตรคนที่ 7 นายมนุศักดิ์แต่งงานกับนางฮาลิมะ มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

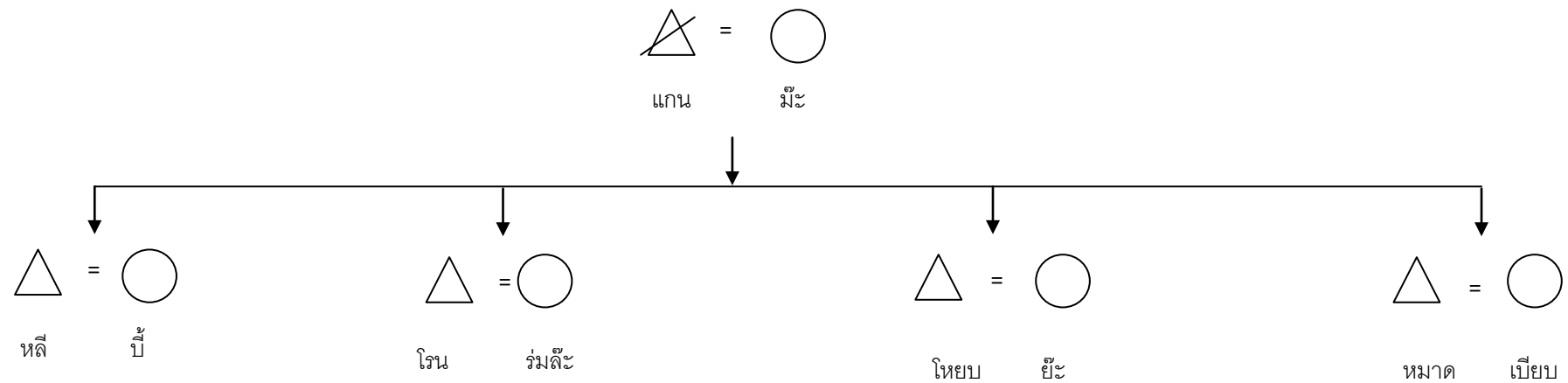
บุตรคนที่ 8 นายดำรงศักดิ์แต่งงานกับนางสุชาภา มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังนี้ผังเครือญาติต่อไปนี้

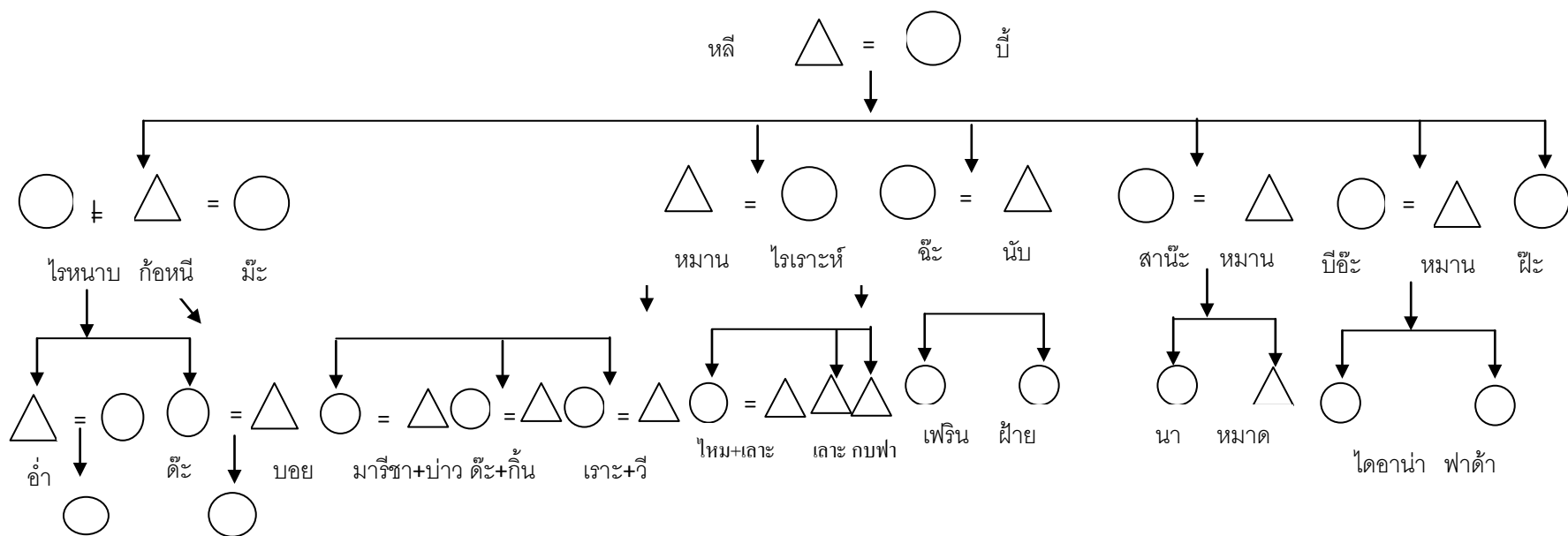
ฝั่งเครือญาติ ตระกูล นายแดง น้ำจันทร์ แต่งงานกับ นางบุญเรือง มีบุตรด้วยกัน 3 คน ส่วนภรรยาคนที่สอง มีบุตรด้วยกัน 1 คน มีหลานจำนวน 8 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

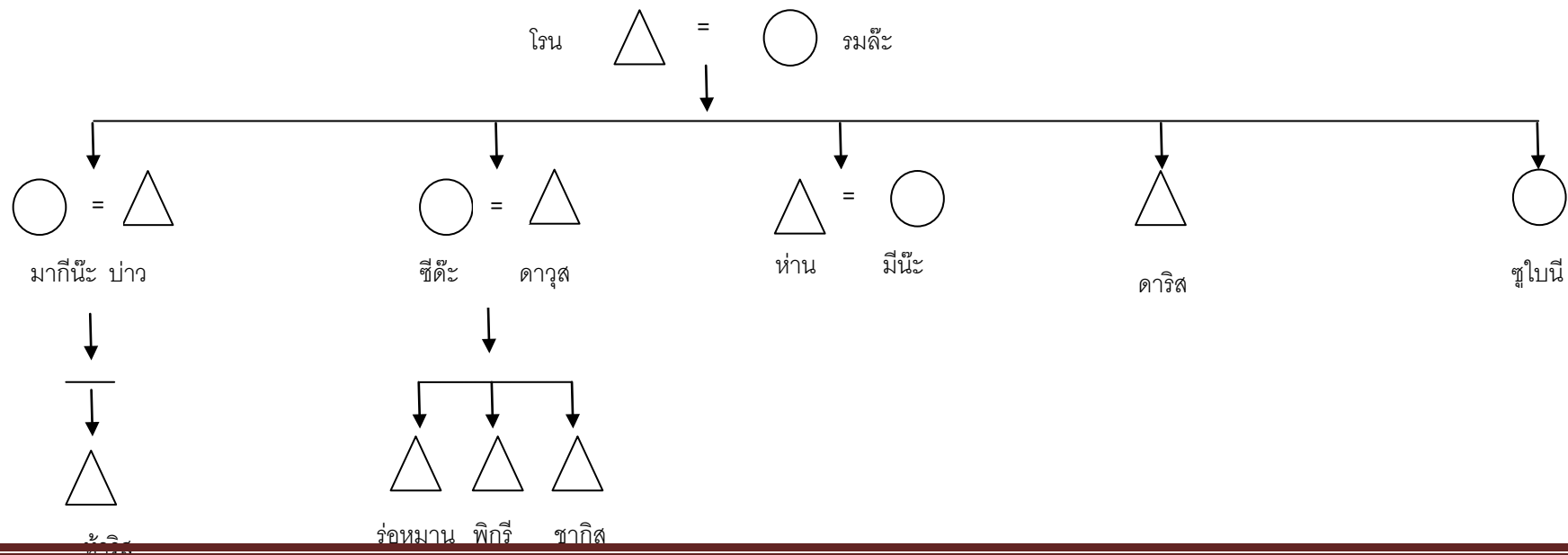
ผังเครือญาติ ตระกูล นายแกน ลาสมัน แต่งงานกับ นางมะ มีบุตรด้วยกัน จำนวน 6 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

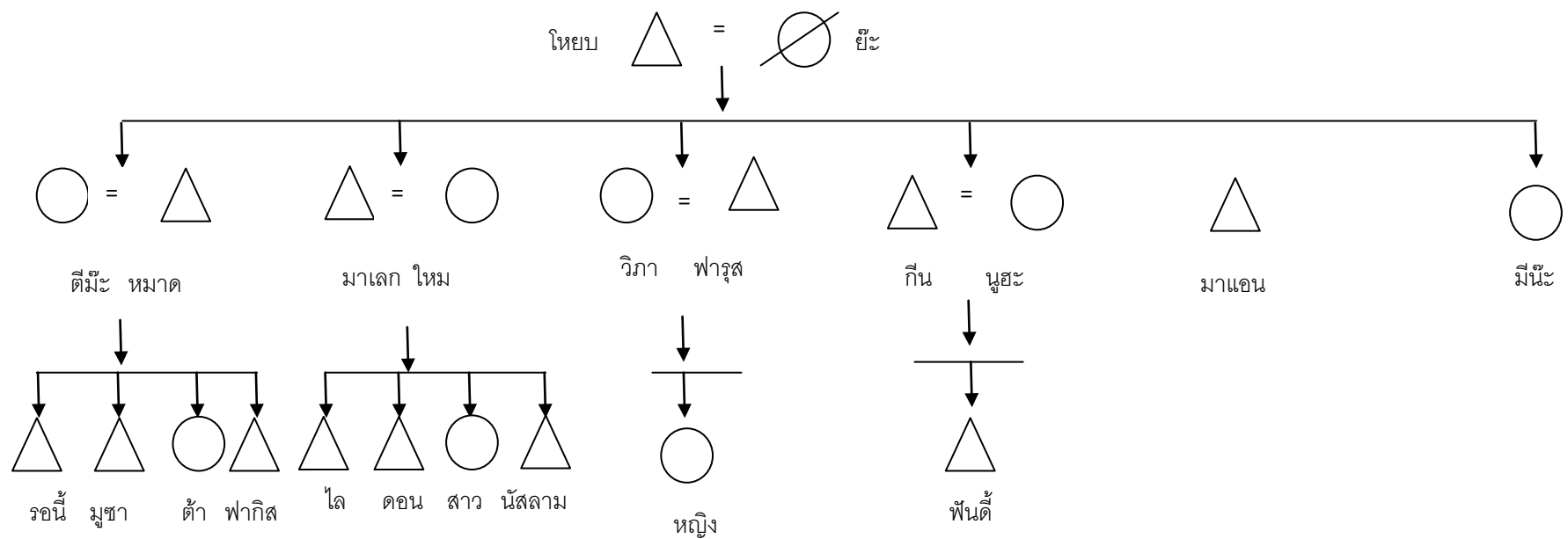
บุตรคนที่ 1 นายหลี่ แต่งงานกับนางปี่ มีบุตรด้วยกัน 6 คน มีหลานจำนวน 14 คน และเหลน จำนวน 2 คน

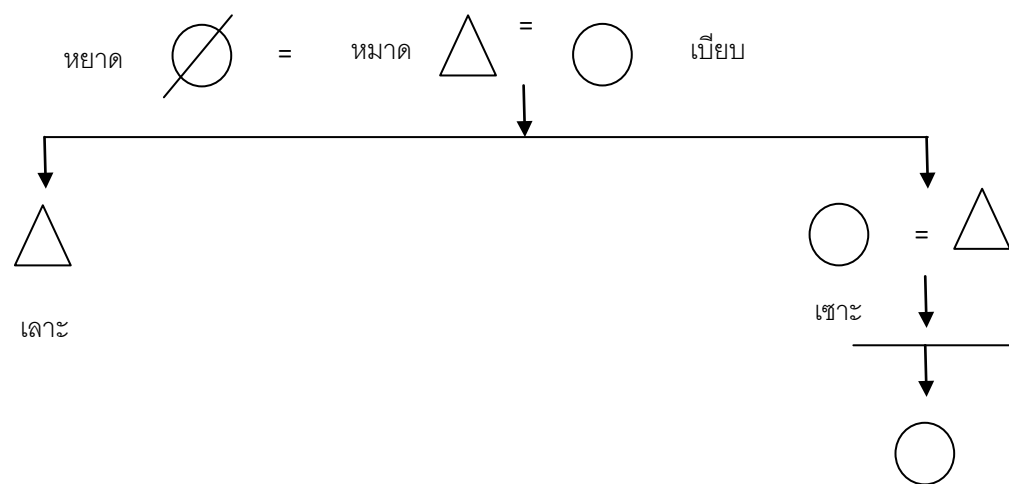
บุตรคนที่ 2 นายโรนแต่งงานกับนางรมล๊ะ มีบุตรด้วยกัน 5 คน และมีหลานจำนวน 5 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

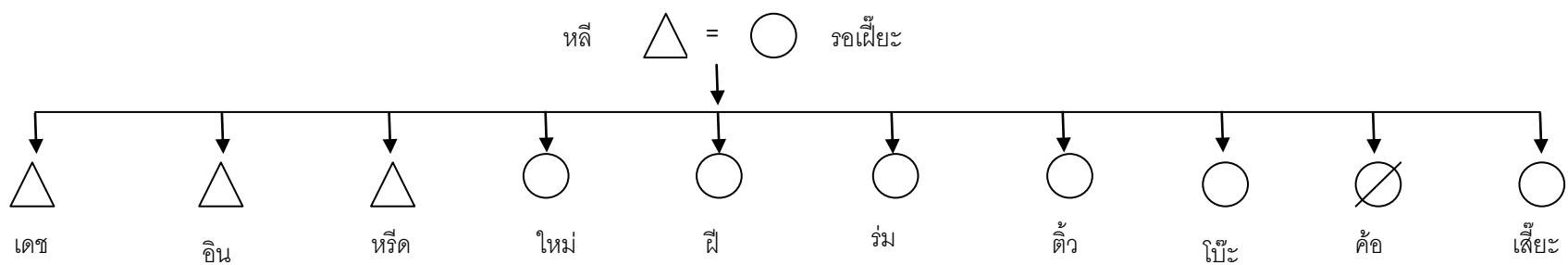
บุตรคนที่ 3 นายโหยบ แต่งงานกับนางยี่ะ มีบุตรด้วยกัน 6 คน มีหลานจำนวน 10 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

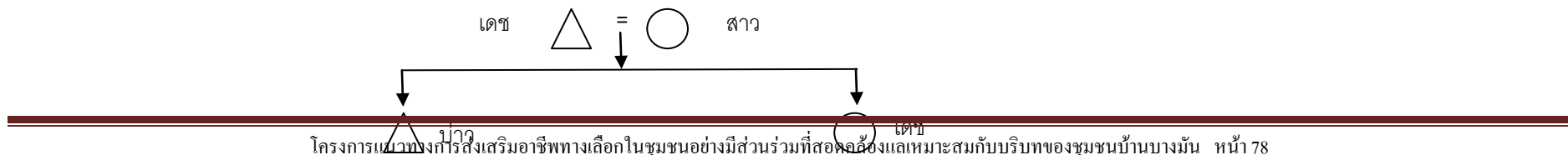
บุตรคนที่ 4 นายหมาดแต่งงานกับนางหยาด ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้ว หลังจากนั้นได้แต่งงานครั้งที่สอง กับนางเปียบ มีบุตรด้วยกัน จำนวน 2 คน และมีหลาน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

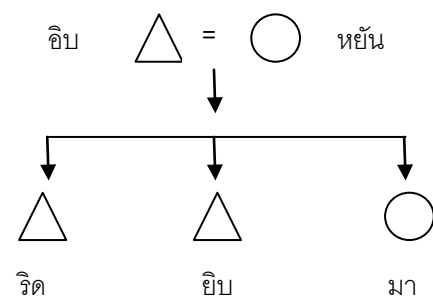
ผังเครือญาติ ตระกูล นายหลี่ อินตัน แต่งงานกับ นางรอฟีเยะ มีบุตรด้วยกัน จำนวน 10 คน เสียชีวิต 1 คน มีหลาน 47 คน มีเหลน 50 คน และมีโหล่น 1 คนดังผังเครือญาติต่อไปนี้

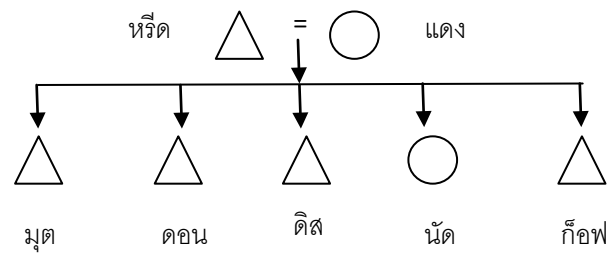
บุตรคนที่ 1 นายเดช แต่งงานกับนางสาว มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

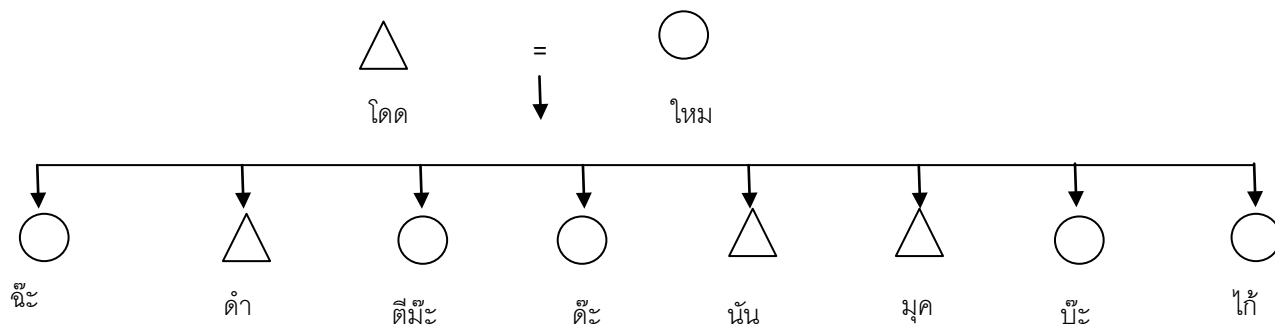
บุตรคนที่ 2 นายอิบแต่งงานกับนางหยัน มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 3 นายหรีด แต่งงานกับนางแดง มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

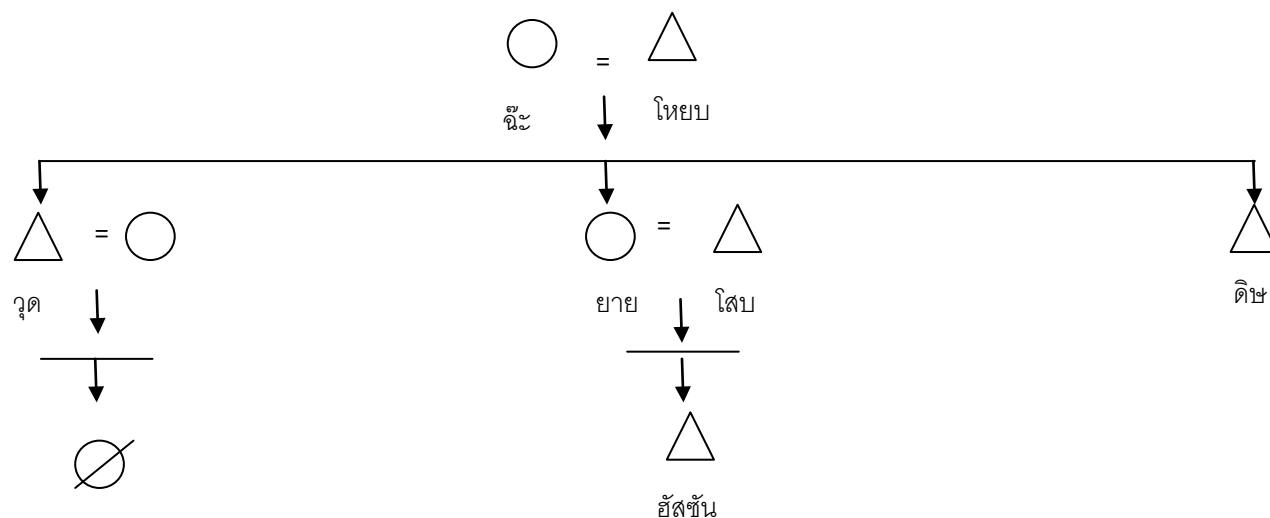

บุตรคนที่ 4 นางไหมแต่งงานกับนายโตด มีบุตรด้วยกัน 8 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

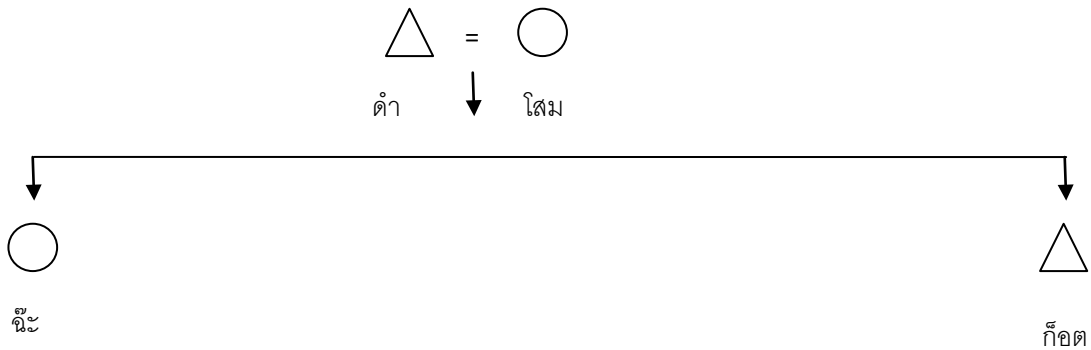

บุตรของนางใหม่กับนายโตด ทั้ง 8 คนได้แต่งงานมีครอบครัว และได้ให้กำเนิดทายาท ซึ่งเป็นหลาน จำนวน 14 คน และมีเหลน จำนวน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

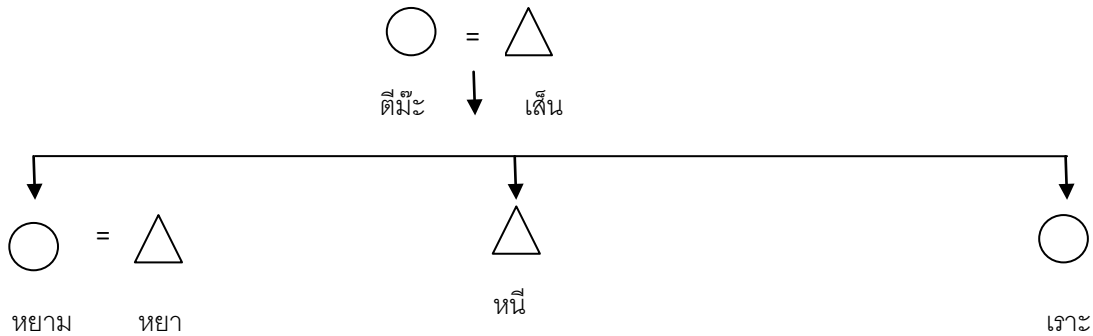
บุตรคนที่ 1 นางจ๊ะ

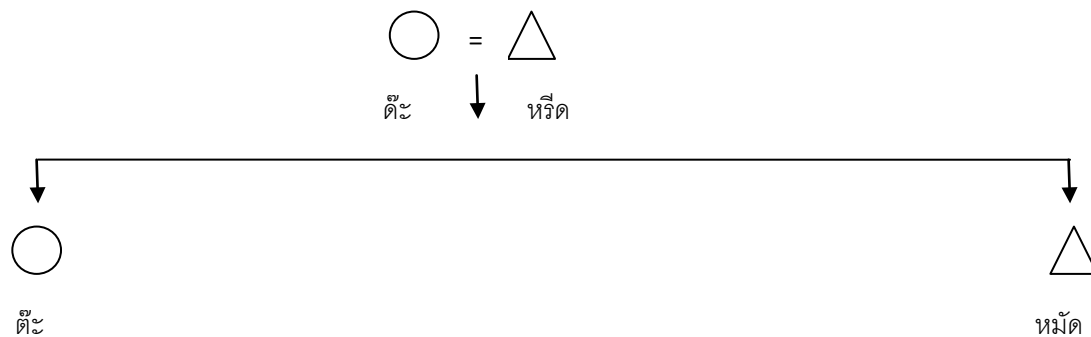
บุตรคนที่ 2 นายดำ

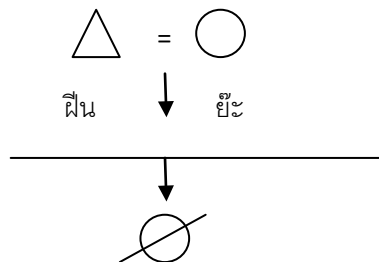
บุตรคนที่ 3 นางตี๋มะ

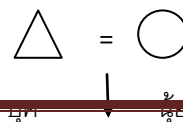
บุตรคนที่ 4 นางตะ

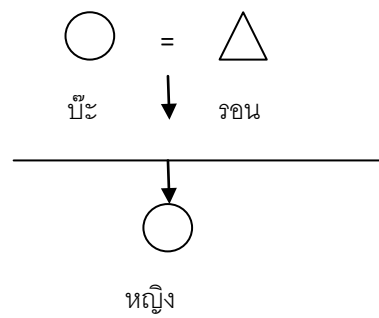
บุตรคนที่ 5 นายฝืน

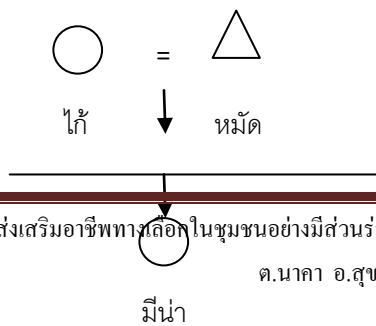
บุตรคนที่ 6 นายบุค

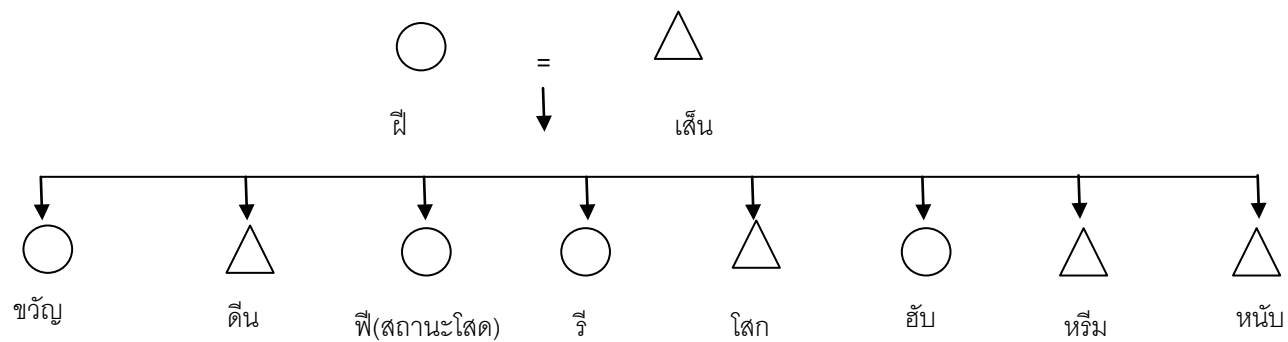
บุตรคนที่ 7 นางปะ

บุตรคนที่ 8 นางไ้

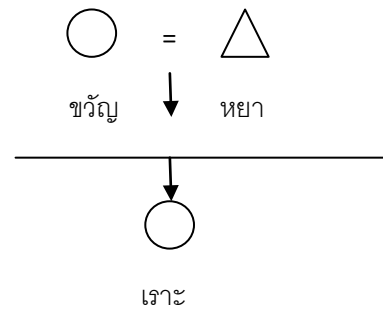

บุตรคนที่ 5 นางผีแต่งงานกับนายเส้น มีบุตรด้วยกัน 8 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

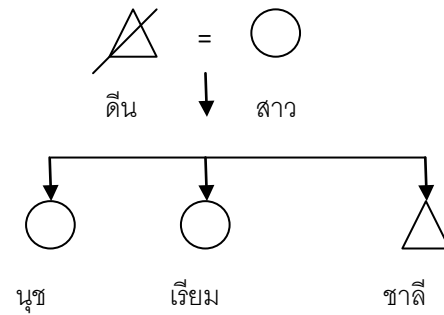

บุตรของนางผีกับนายเส้น ทั้ง 8 คน แต่งงานมีครอบครัว 5 คน และได้ให้กำเนิดทายาท ซึ่งเป็นหลาน จำนวน 11 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 1 นางขวัญ

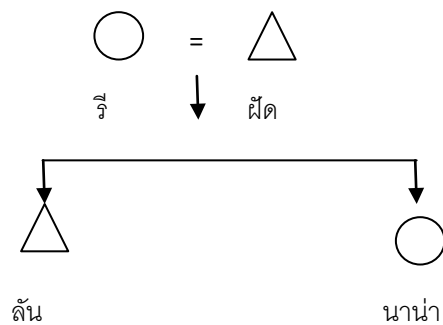

บุตรคนที่ 2 นายดิน (ปัจจุบันเสียชีวิต)

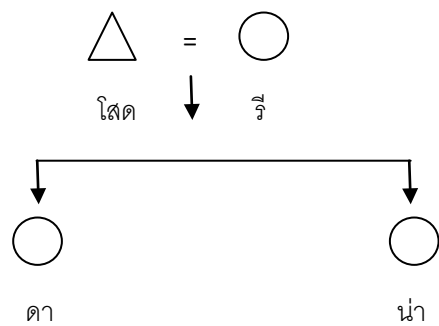

บุตรคนที่ 3 นางสาวผี สถานะ โสด

บุตรคนที่ 4 นางรี

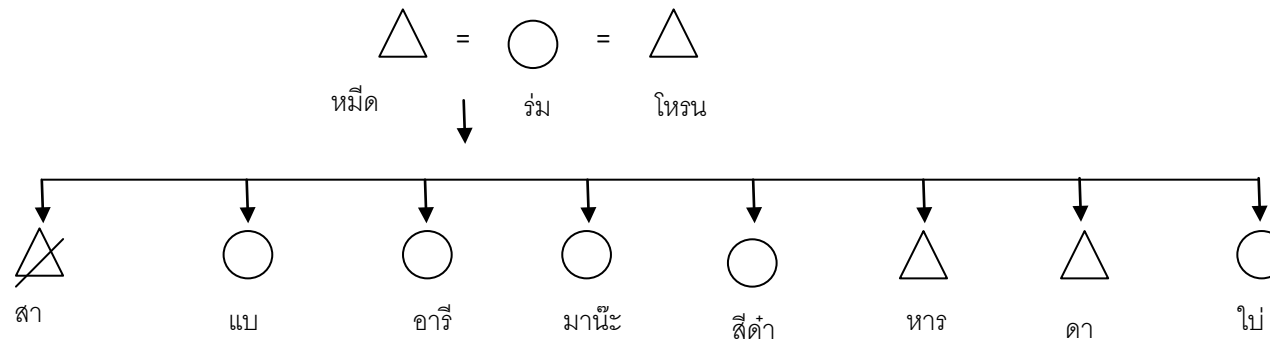

บุตรคนที่ 5 นายโสด

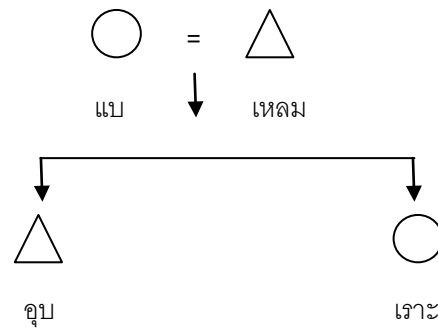
หมายเหตุ: บุตรคนที่ 6 คนที่ 7 และคนที่ 8 มีสถานะ โสด

บุตรคนที่ 5 นางร่มแต่งงานกับนายหมีด มีบุตรด้วยกัน 3 คน และได้แต่งงานครั้งที่สอง กับนายโหรน มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

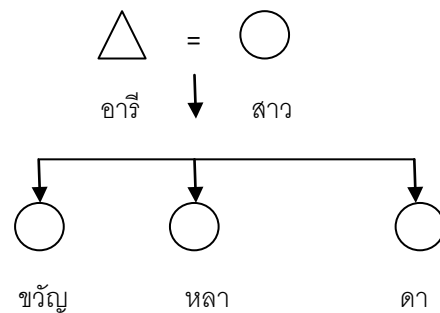

คนที่ 1 นายสา (ปัจจุบันเสียชีวิต)

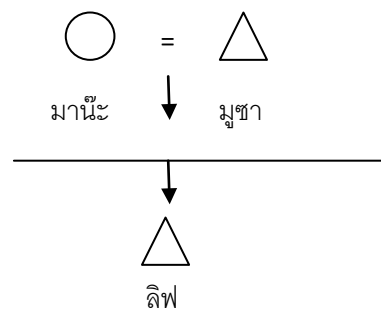
คนที่ 2 นางแป แต่งงานกับนายเหลม มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

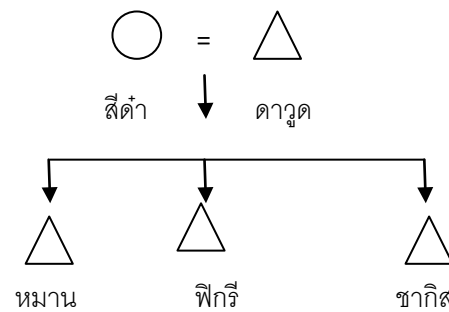
คนที่ 3 นางอารีแต่งงานกับนายเต้ มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

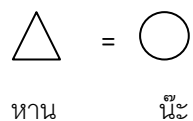
คนที่ 4 นางมานะแต่งงานกับนายมุซา มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

คนที่ 5 นางสาวแต่งงานกับนายดาจูด มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

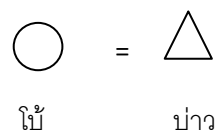

คนที่ 6 นายหานแต่งงานกับนางน๊ะ ไม่มีบุตร

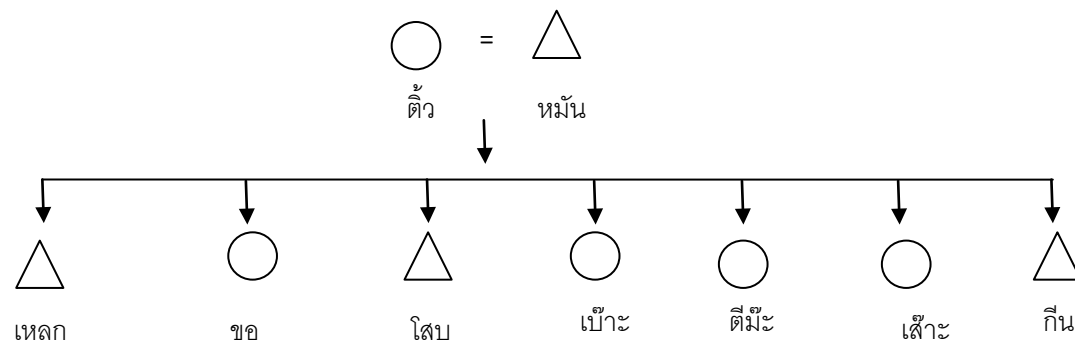

คนที่ 7 นายดริส สถานภาพ โสด

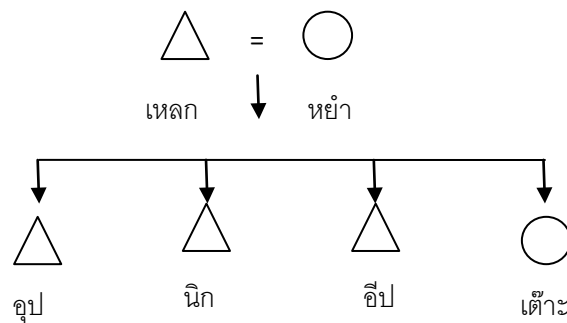
คนที่ 8 นางโป้แต่งงานกับนายบ่าว ไม่มีบุตร

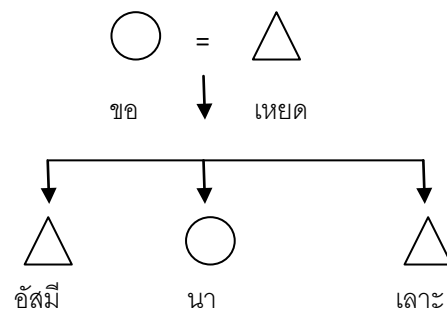
บุตรคนที่ 6 นางตัวแต่งงานกับนายหมั่น มีบุตรด้วยกัน 7 คน และมีหลาน จำนวน 12 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

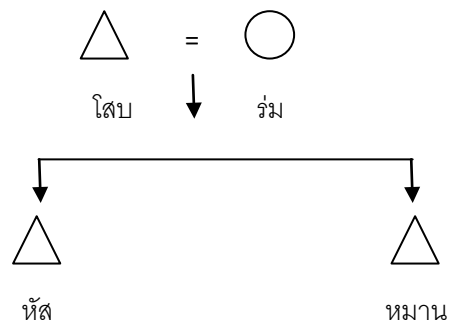
คนที่ 1 นายเหลก แต่งงานกับนางหย่า มีบุตรด้วยกัน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

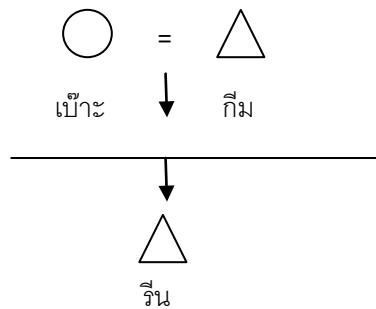
คนที่ 2 นางขอแต่งงานกับนายเหยต มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

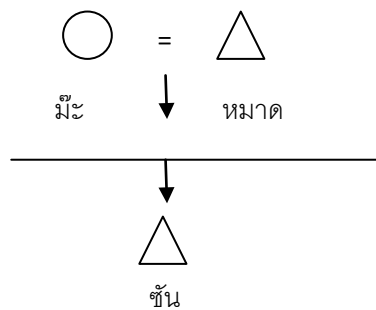
คนที่ 3 นานโสบแต่งงานกับนางร่มมีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

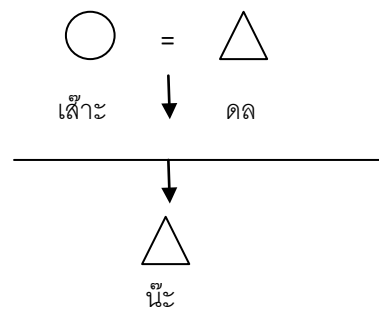
คนที่ 4 นางเบ้าแต่งงานกับนายกิม มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

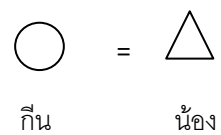
คนที่ 5 นางม๊ะแต่งงานกับนายหมาด มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

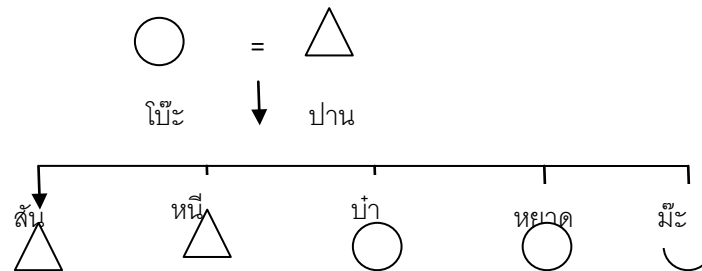
คนที่ 6 นางเสีะ แต่งงานกับนายดล มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

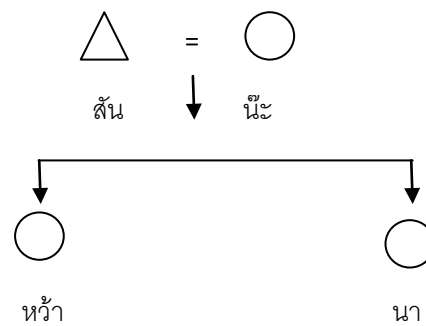
คนที่ 7 นายกินแต่งงานกับนางน้อง ไม่มีบุตร

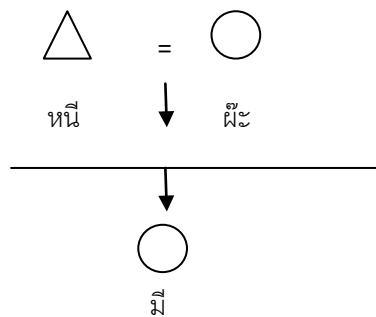
บุตรคนที่ 7 นางโม่แต่งงานกับนายปาน มีบุตรด้วยกัน 5 คน และมีหลาน จำนวน 6 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

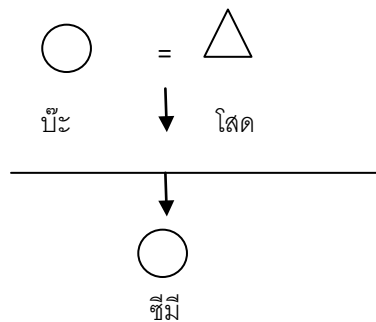
คนที่ 1 นายสัน แต่งงานกับนางน๊ะ มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

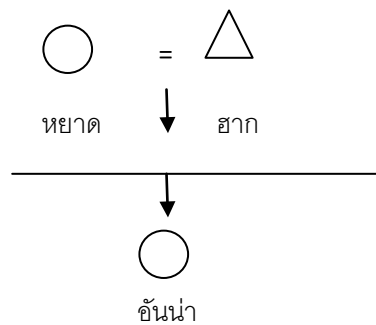
คนที่ 2 นายหนึ่ แต่งงานกับนางผ้ะ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

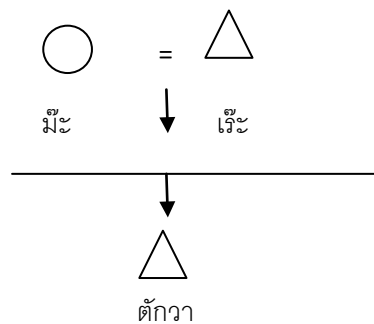
คนที่ 3 นางบ้ะ แต่งงานกับนายโสด มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

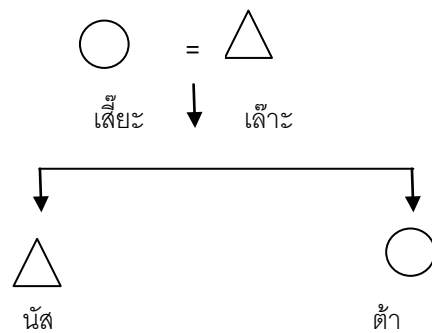
คนที่ 4 นางหยาด แต่งงานกับนายฮาก มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

คนที่ 5 นางมีะ แต่งงานกับนายเริะ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

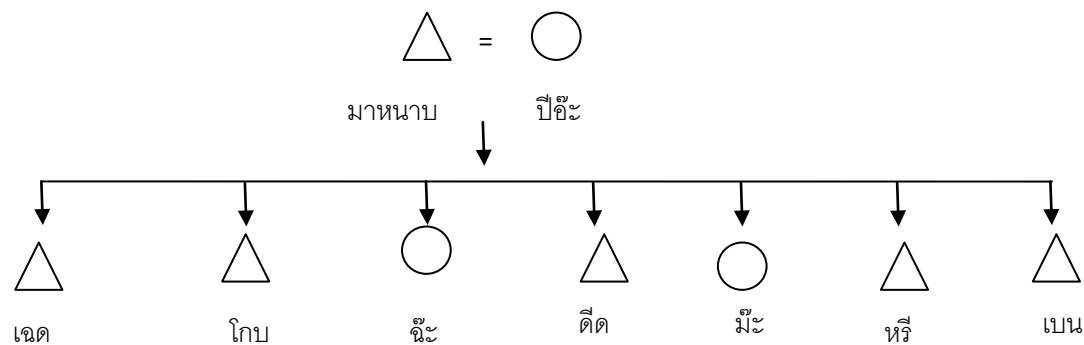

บุตรคนที่ 8 นางเสี่ยแต่งงานกับนายเลี้ยว มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

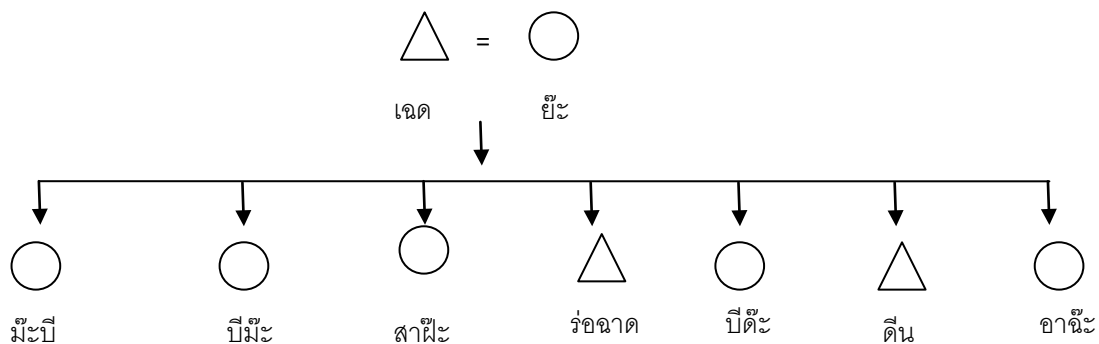

ผังเครือญาติ ตระกูล โต๊ะหา อินตัน มีบุตรทั้งหมด 6 คน อาศัยในชุมชน 3 คน คือนายหลี นายมาหนาบ นายหมาดสา ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

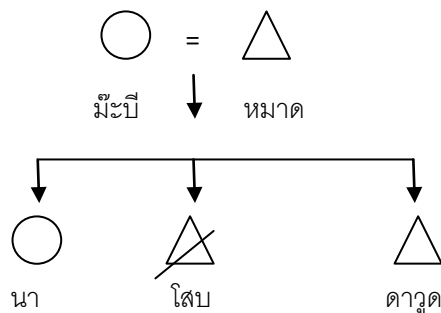
ทายาทคนที่ 1 นายมาหนาบ อินตัน แต่งงานกับนางปี๊อะ มีบุตรด้วยกัน 7 คน มีหลาน 24 คน มีเหลน 13 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

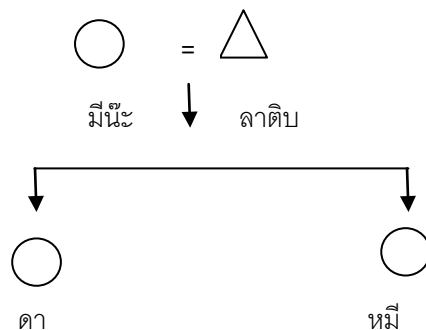
บุตรคนที่ 1 นายเจด แต่งงานกับ นางยี่ มีบุตรด้วยกัน 7 คน แต่งงานมีครอบครัวไปแล้ว 6 คน และมีหลาน(ซึ่งเป็นหลานของนายมาหนากับนางปี่อ๊ะ) จำนวน 10 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

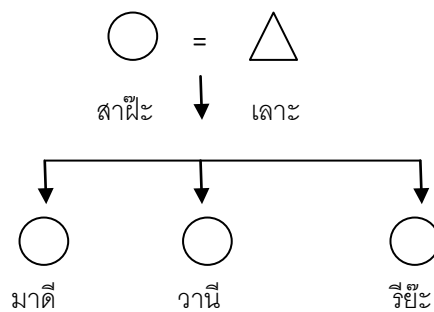
คนที่ 1 นางมะปี่ แต่งงานกับนายหมาด มีบุตรด้วยกัน 3 คน เสียชีวิตไป 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

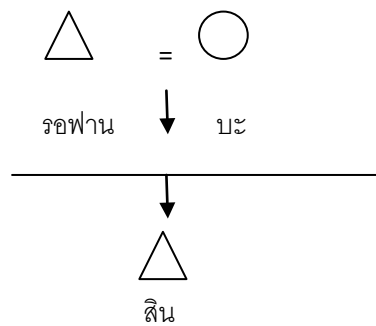
คนที่ 2 นางมีนะ แต่งงานกับนายลาติบ มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

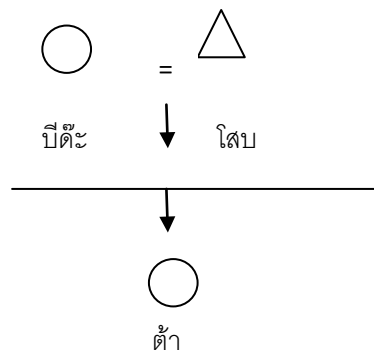
คนที่ 3 นางสาวเะ แต่งงานกับนายเลาะ มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

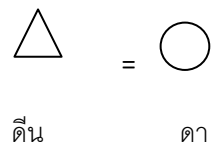
คนที่ 4 นายรอฟาด แต่งงานกับนางบะ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

คนที่ 5 นางปีตะ แต่งงานกับนายโสบ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

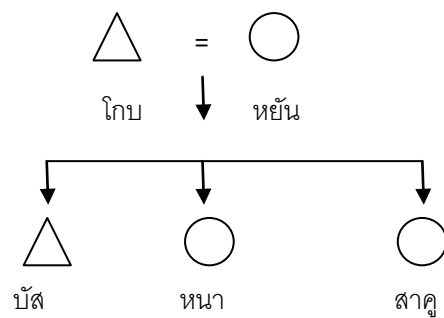

คนที่ 6 นายดิน แต่งงานกับนางดา ไม่มีบุตร

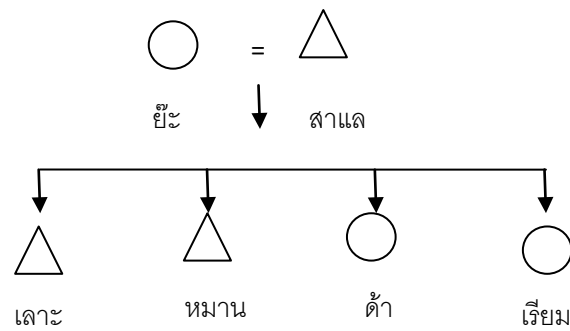

คนที่ 7 นางสาวอาฉีะ สถานภาพ โสด

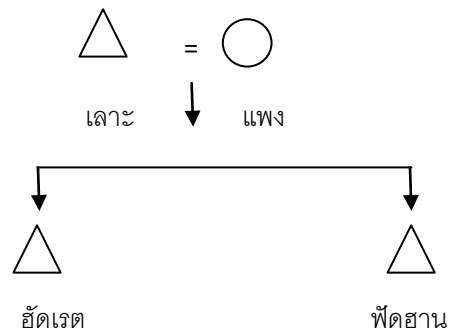
บุตรคนที่ 2 นายโกบ แต่งงานกับ นางหยัน มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

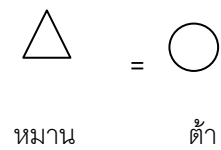
บุตรคนที่ 3 นางยี่ะ แต่งงานกับนายสาแล มีบุตรด้วยกัน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

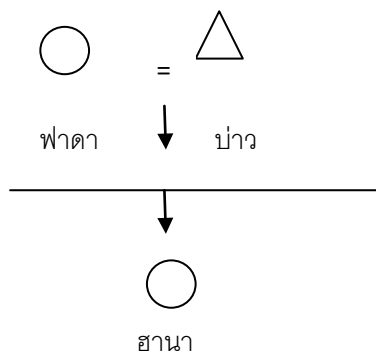
คนที่ 1 นายเลาะ แต่งงานกับนางแพง มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

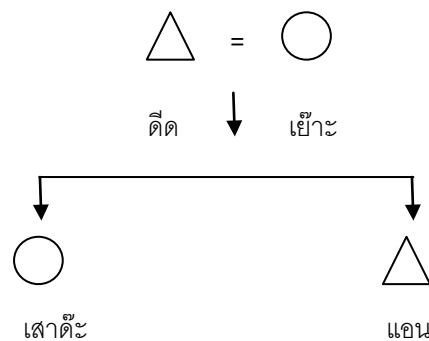
คนที่ 2 นายหมาน แต่งงานกับนางต้า ไม่มีบุตร

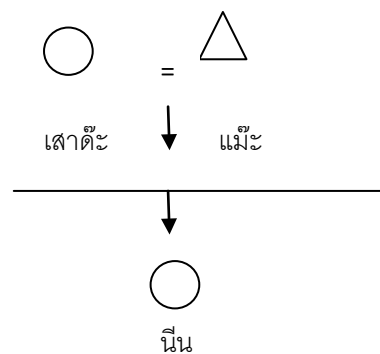
คนที่ 3 นางฟาดา แต่งงานกับนายบ่าว มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 4 นายดีด แต่งงานกับนางเย้าะ มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

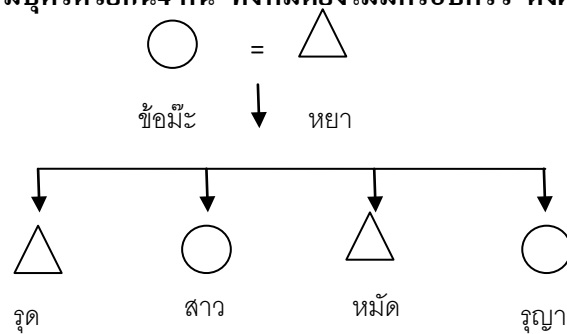

คนที่ 1 นางเสาด๊ะ แต่งงานกับนายเมะ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

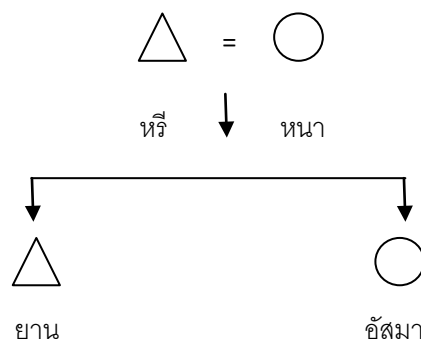

คนที่ 2 นางสาวแอน สถานภาพ โสด

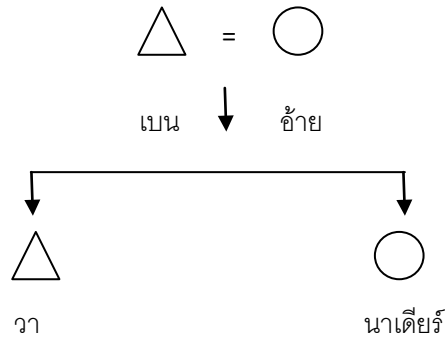
บุตรคนที่ 5 นางซอมีะ แต่งงานกับนายหย่า มีบุตรด้วยกัน 4 คน ทั้งหมดยังไม่มีครอบครัว ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

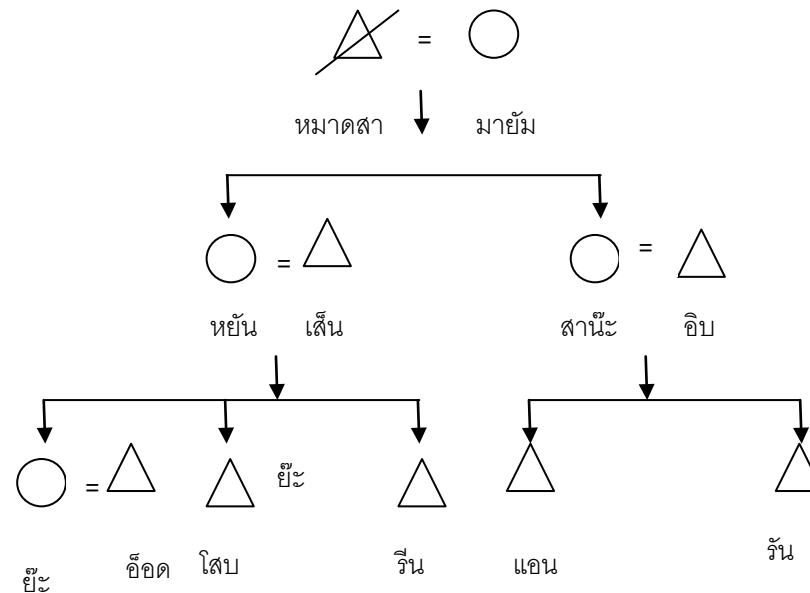
บุตรคนที่ 6 นายหรี แต่งงานกับนางหนา มีบุตรด้วยกัน 2 คน ทั้งหมดยังไม่มีครอบครัว ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

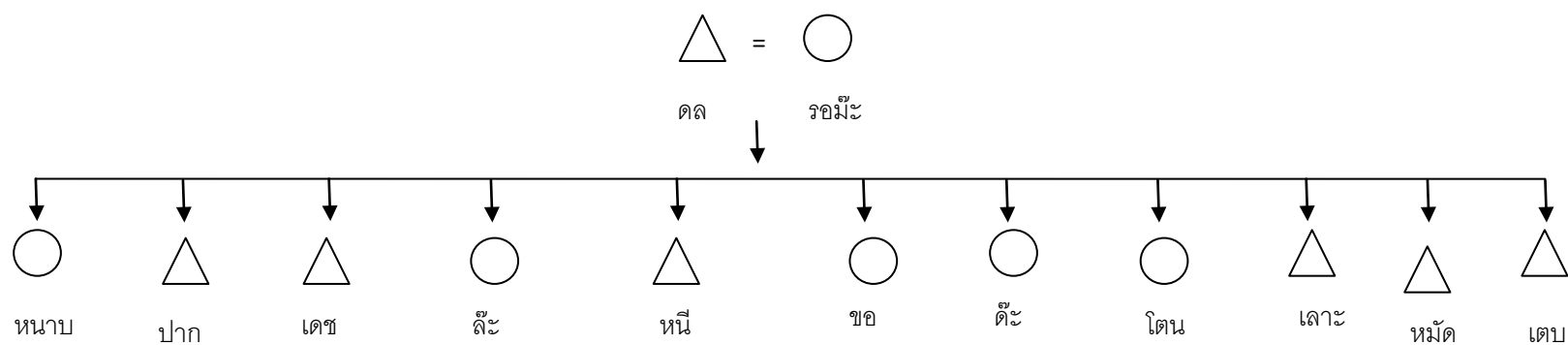
บุตรคนที่ 7 นายเบน แต่งงานกับนางอ้าย มีบุตรด้วยกัน 2 คน ทั้งหมดยังไม่มีครอบครัว ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

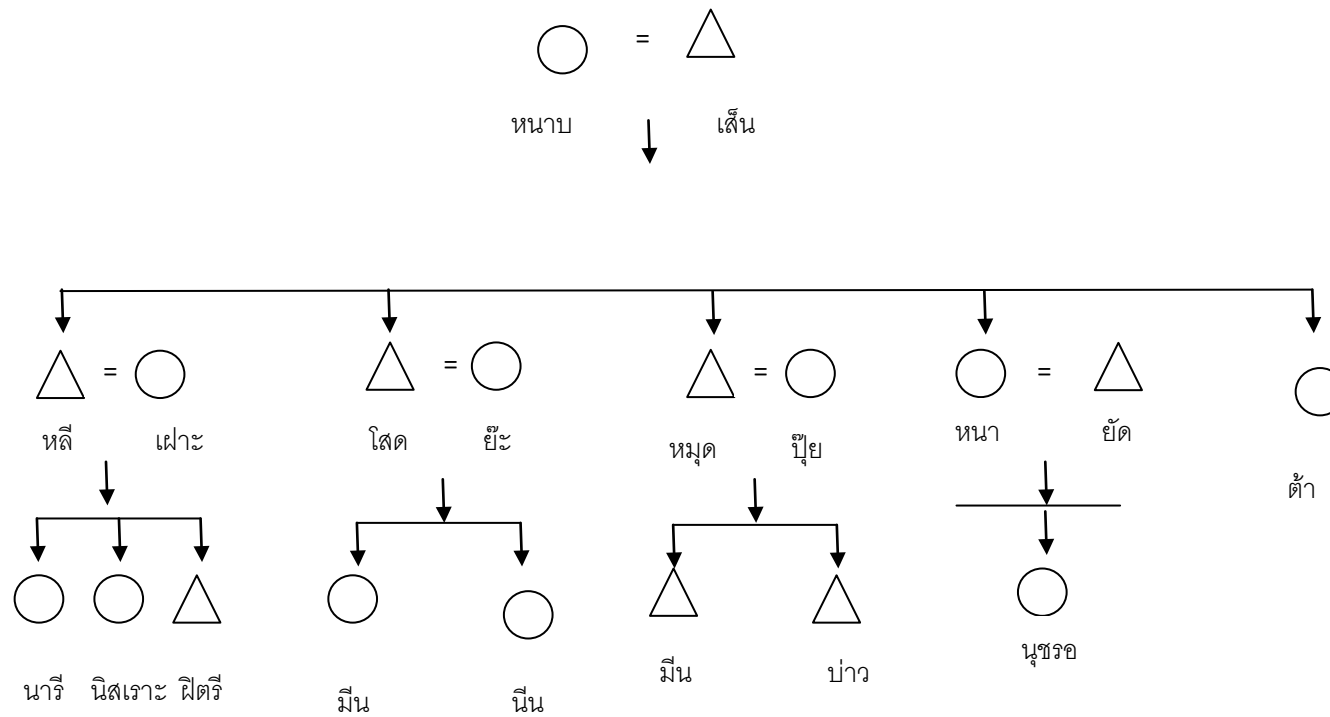
บุตรคนที่ 2 นายหมาดสา แต่งงานกับนางมาย้ม มีบุตรด้วยกัน 2 คน มีหลาน 5 คน มีเหลน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

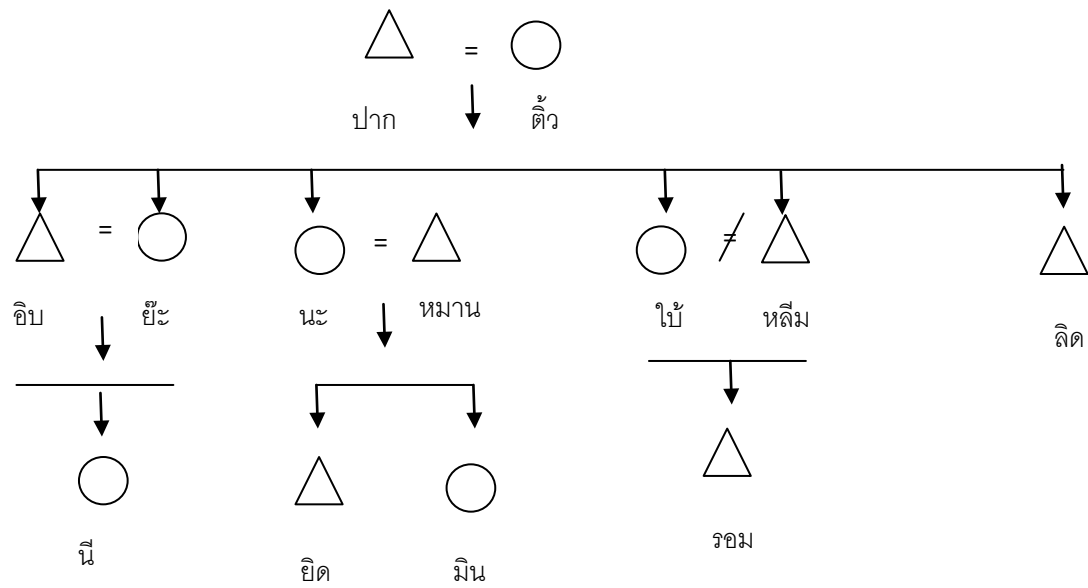
ผังเครือญาติ ตระกูลนายดล อินตัน แต่งงานกับนางรอม๊ะ มีบุตรทั้งหมด 11 คน มีหลาน 33 คน มีเหลน 18 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

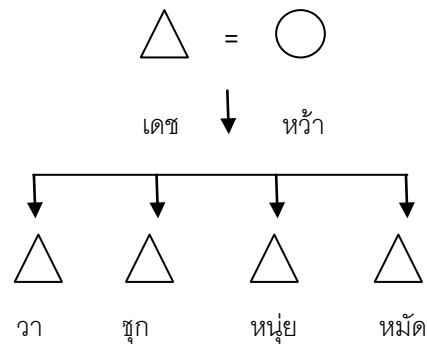
บุตรคนที่ 1 นางหนาบ แต่งงานกับนายเส้น มีบุตรด้วยกัน 5 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

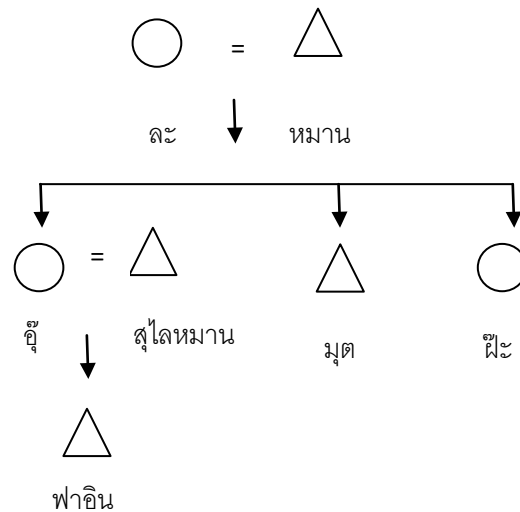
บุตรคนที่ 2 นายปาก แต่งงานกับนางตัว

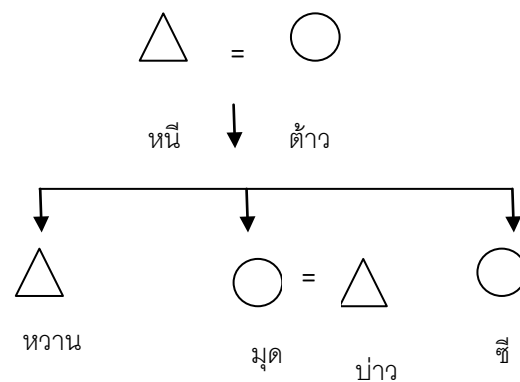
บุตรคนที่ 3 นายเดช แต่งงานกับนางหว่า มีบุตรด้วยกัน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

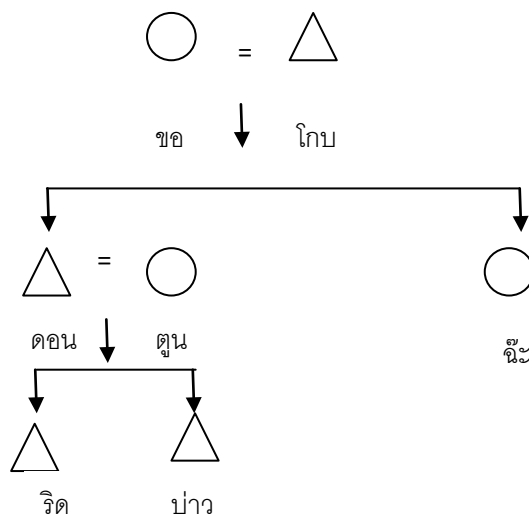
บุตรคนที่ 4 นางล๊ะ แต่งงานกับนายหมาน มีบุตรด้วยกัน 3 คน มีหลาน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

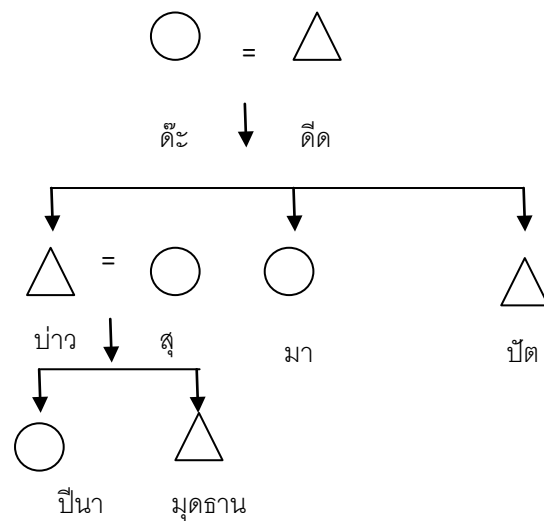
บุตรคนที่ 5 นายหนี่แต่งงานกับนางตัว มีบุตรด้วยกัน 3 คน มีหลาน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

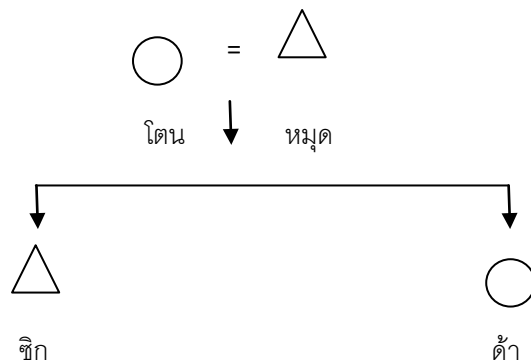
บุตรคนที่ 6 นางขอแต่งงานกับนายโกบ มีบุตรด้วยกัน 2 คน มีหลาน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

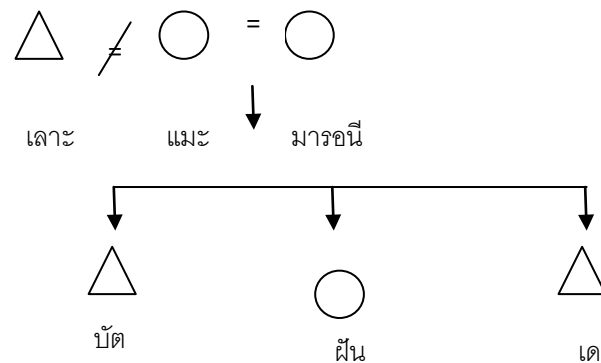
บุตรคนที่ 7 นางดีะ แต่งงานกับนายดีด มีบุตรด้วยกัน 3 คน มีหลาน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

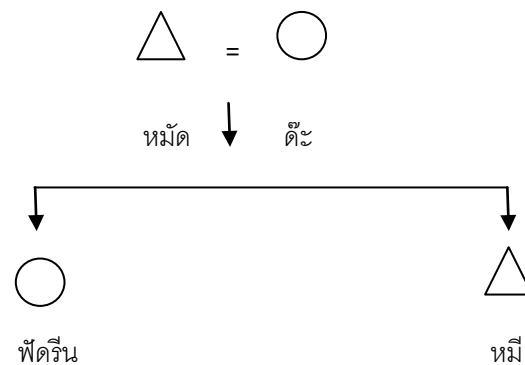
บุตรคนที่ 8 นางโตน แต่งงานกับนายหมุด มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

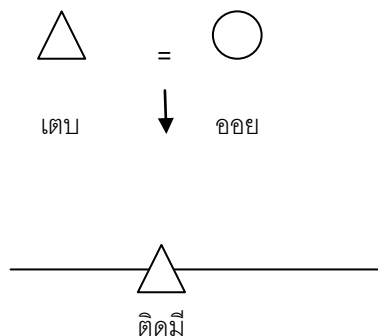
บุตรคนที่ 9 นายเลาะแต่งงานกับนางแมะ และแต่งงานอีกครั้งกับนางมารอนี มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 10 นายหมัดแต่งงานกับนางดีะ มีบุตรด้วยกัน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

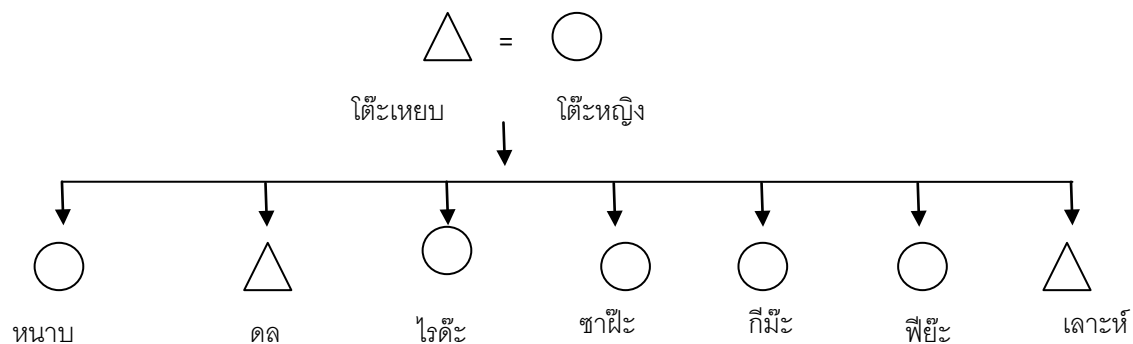

บุตรคนที่ 11 นายเตบแต่งงานกับนางออย มีบุตรด้วยกัน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

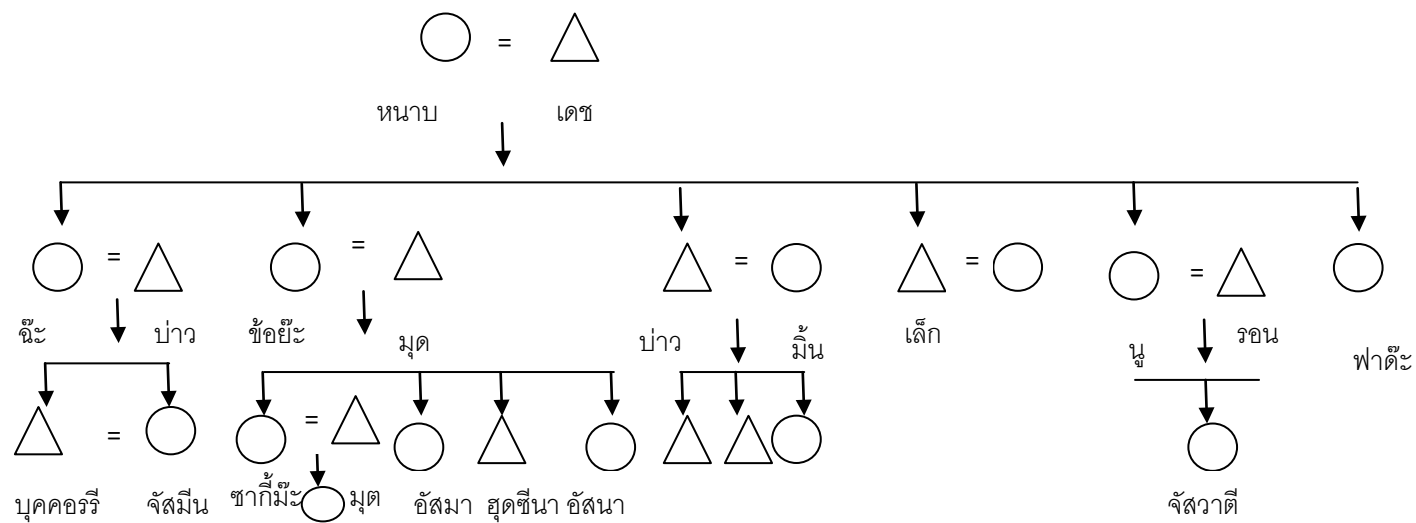

ทายาทโตะยาบา ตะกูด อินตัน มีบุตร 4 คน โตะเหียบ โตะเหม โตะร่มส๊ะ และโตะหมาน(ไม่ได้อยู่ในพื้นที่) อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

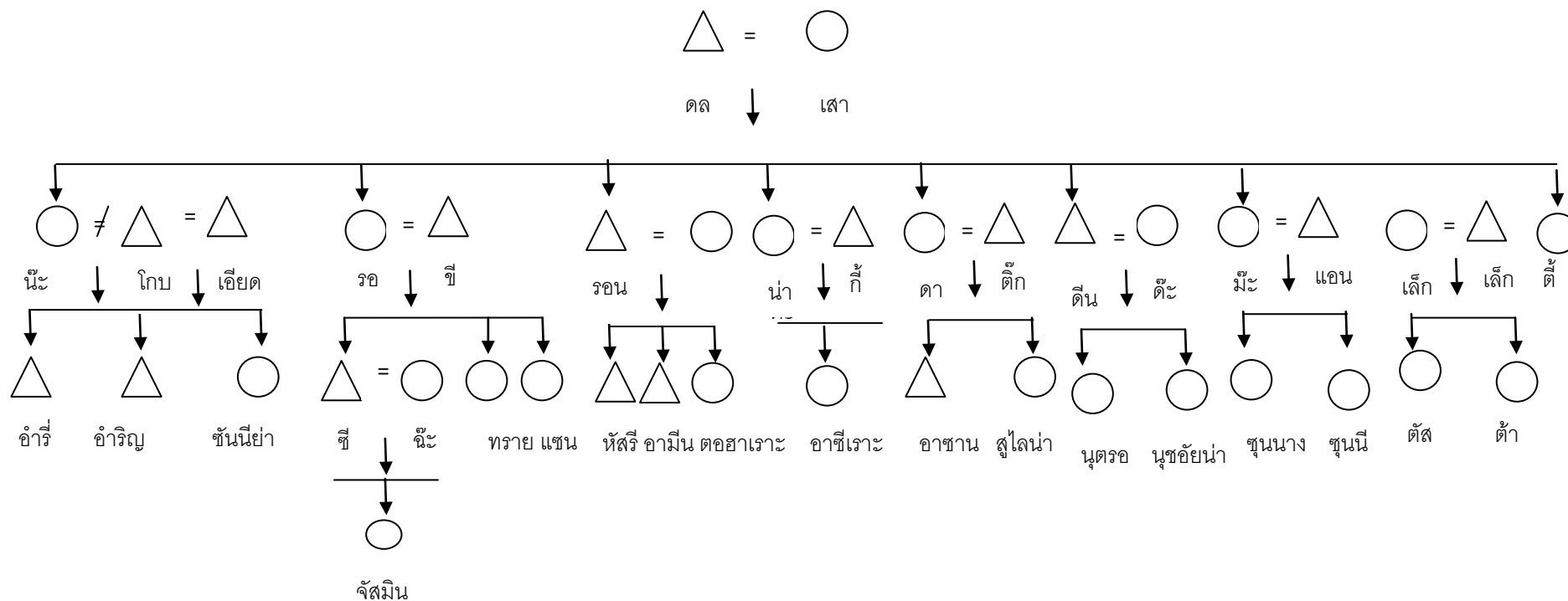
บุตรคนที่ 1 โตะเหียบ อินตัน มีบุตร 7 คน มีหลาน 59 คน มีเหลน 50 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

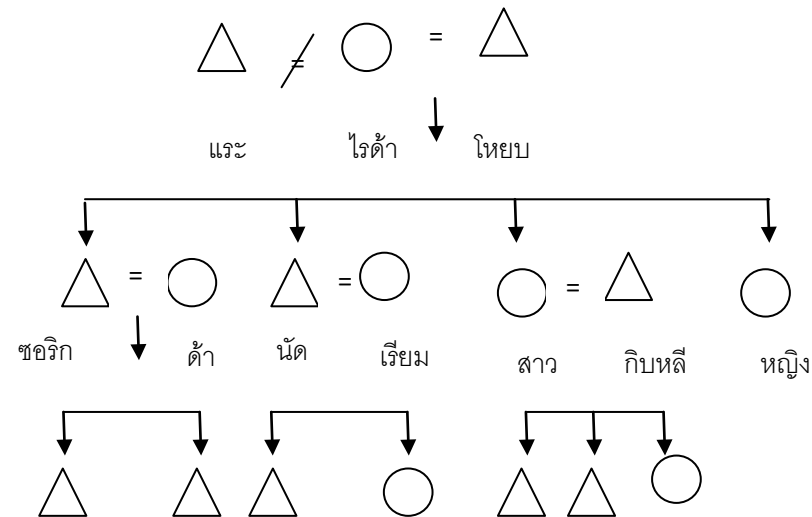
คนที่1 นางหนาบ แต่งงานกับนายเดช มีบุตรด้วยกัน 5 คน มีหลาน 9 คน มีเหลน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

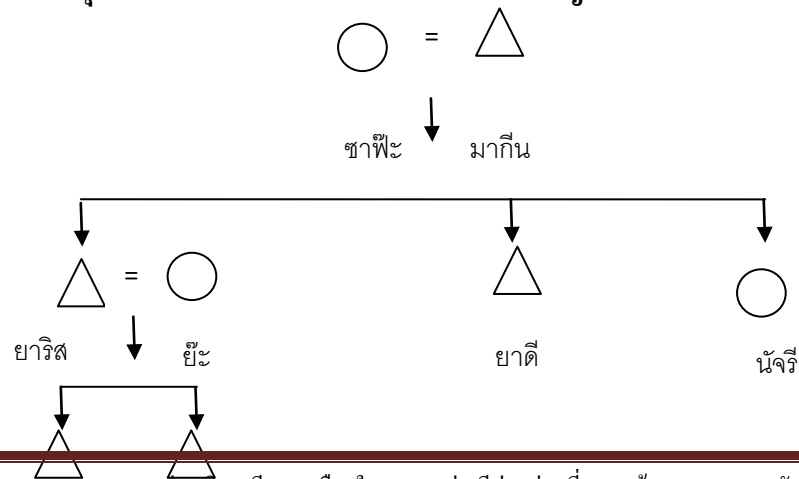
คนที่ 2 นายคตแต่งงานกับนางเสา มีบุตรด้วยกัน 9 คน มีหลาน 18 คน มีเหลน 1 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

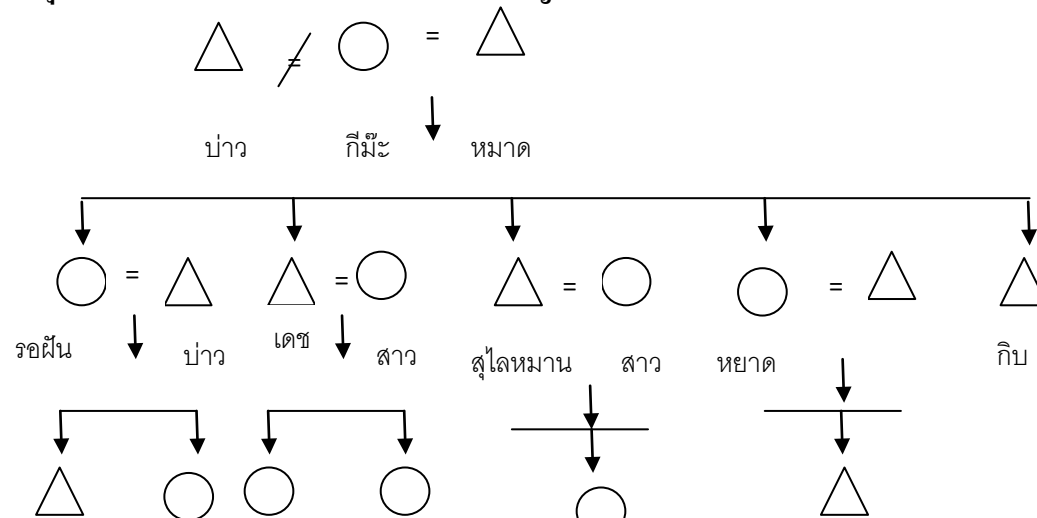
คนที่ 3 นางไรต้าแต่งงานกับนายระะ และแต่งงานอีกครั้งกับนายโหยบ มีบุตรด้วยกัน 4 คน มีหลาน 7 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

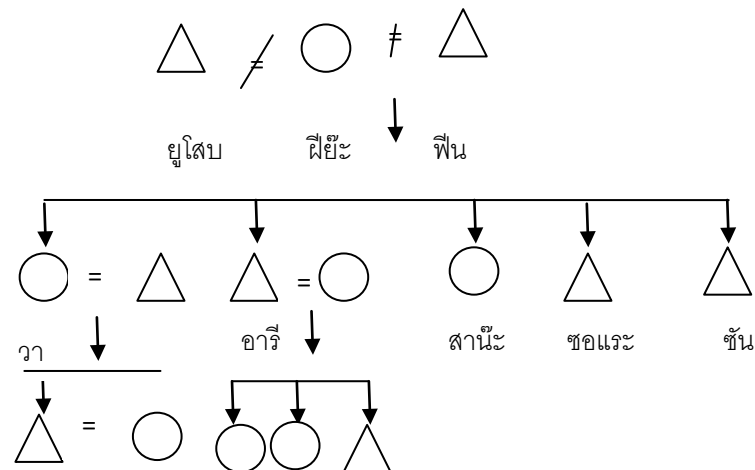
คนที่ 4 นางสาวพีะแต่งงานกับนายมากีน มีบุตรด้วยกัน 3 คน มีหลาน 2คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

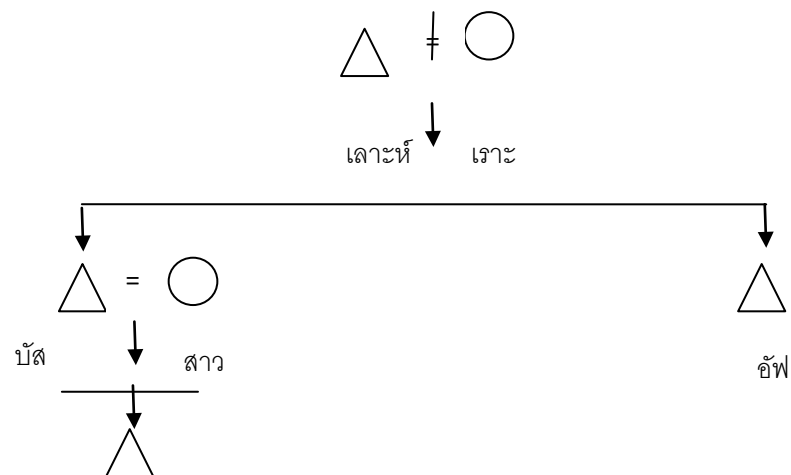
คนที่ 5 นางกิมะแต่งงานกับนายหมาด มีบุตรด้วยกัน 6 คน มีหลาน 6 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

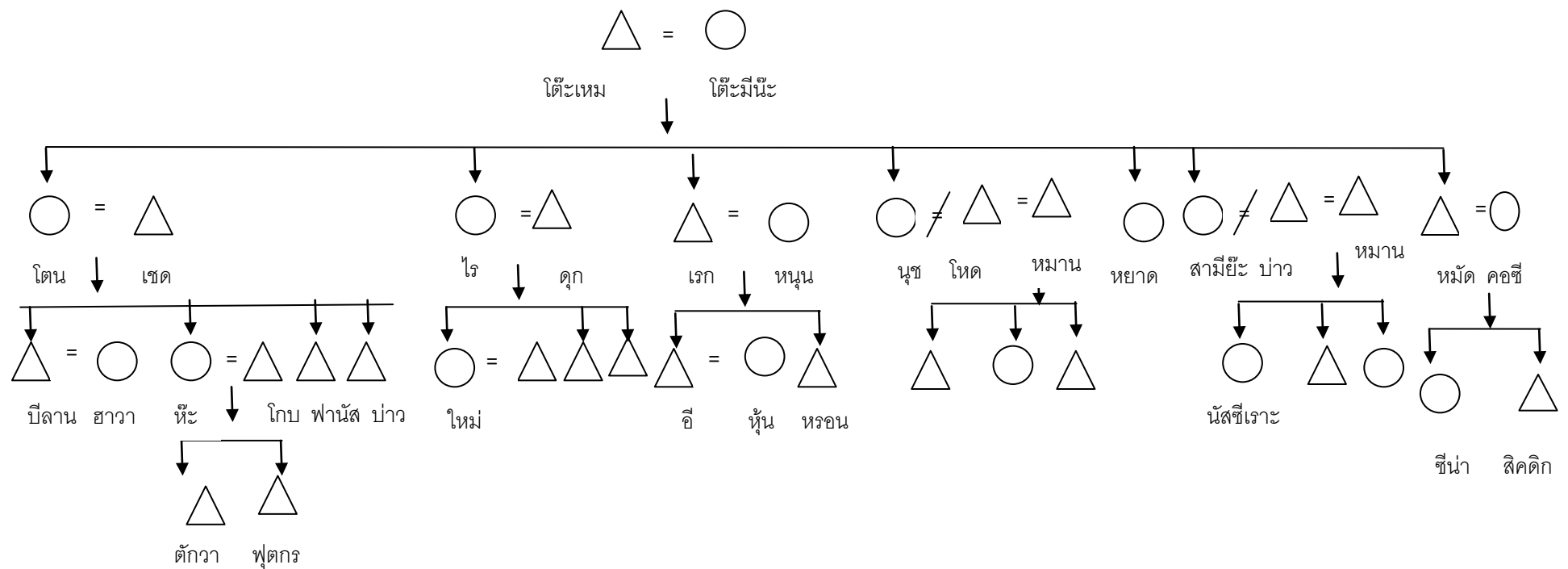
คนที่ 6 นางฟิยะแต่งงานกับนายยูโสบ(เสียชีวิต) และแต่งงานกับนายฟิน(เสียชีวิต) มีบุตรด้วยกัน 5 คน มีหลาน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

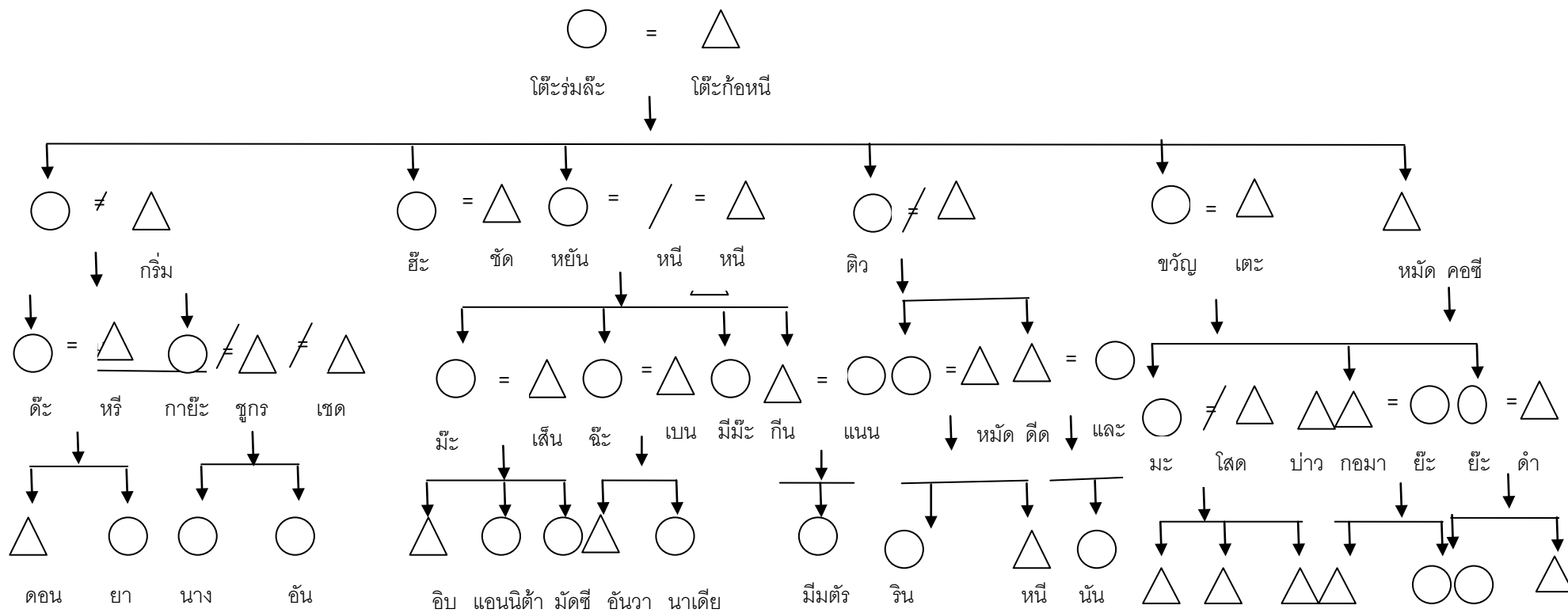
คนที่ 7 นางฟ้ายะแต่งงานกับนายยูโสบ(เสียชีวิต) และแต่งงานกับนายฟิน(เสียชีวิต) มีบุตรด้วยกัน 5 คน มีหลาน 4 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 2 โต๊ะเหม อินตันแต่งงานกับนางมีน๊ะ มีบุตร 7 คน หลาน 17 คน มีเหลน 2 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

บุตรคนที่ 3 โต๊ะร่มละ แต่งงานกับนายก่อหนี่ มีบุตร 9 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ 6 คน หลาน 20 คน มีเหลน 20 คน ดังผังเครือญาติต่อไปนี้

สรุปผลการดำเนินงาน

ฝั่งเครือข่ายของชุมชนบ้านบางมัน จะเห็นการแบ่งนามสกุลกันใช้ไม่มากนัก จะมีนามสกุลที่บุกเบิกชุมชนอยู่ 4 นามสกุล คือ อินตัน น้ำจันทร์ สุดจิตร และ ลาสมัน ในส่วนของนามสกุล “อินตัน” นั้น จะเป็นนามสกุลของผู้ใหญ่บ้าน และมีชาวบ้านใช้กันเป็นจำนวนมาก และมีส่วนมากเช่นกันที่เป็นญาติพี่น้องกันอย่างแท้จริง เครือญาติจะรักและเคารพกันเป็นอย่างดี ความสามัคคีในชุมชน มีผู้นำที่เข้มแข็ง กล่าวหาญ มีผู้ตามที่ดีเช่นกัน คือการเข้ามีส่วนร่วมทุกครั้งในการทำกิจกรรมภายในชุมชน ฝั่งเครือข่ายของชุมชนสรุปแล้วจะเป็นเครือญาติพี่น้องกันส่วนมาก อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อยู่เอื้อเฟื้อต่อกัน สามัคคีแบบเครือญาติ

ปัญหาอุปสรรค

การศึกษาฝั่งเครือข่าย ปัญหาอยู่การไม่ทราบชื่อของทายาทรุ่นหลังๆ แต่ทั้งนี้ทีมวิจัยก็พยายามหาสอบถามชื่อจากคนในชุมชน และให้สมาชิกในชุมชนมาช่วยกันดูความถูกต้องของฝั่งเครือข่าย โดยเน้นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัยจะต้องลงพื้นที่ไปพบกับตัวแทนทายาทหลายๆคนเพื่อความชัดเจนของข้อมูล

3.3.8 กิจกรรมเวทีทบทวนบทเรียนการบริหารกลุ่มอาชีพ

วันที่ 2 พฤษภาคม 2554

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ตัวแทนกลุ่มอาชีพ จำนวน 8 คน ทีมวิจัย จำนวน 21 คน เจ้าหน้าที่มวลมิตรไทย 2 คน

พี่เลี้ยงนักวิจัย 2 คน

วัตถุประสงค์ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพในชุมชนบ้านบางมัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) ประสานกำหนดวัน เวลา สถานที่ 2) ประสานผู้เข้าร่วม 3) เตรียมวัสดุอุปกรณ์

ผลการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานใช้รูปแบบเวทีแลกเปลี่ยน โดยมีนางเสาดิษฐ์ ห่าหรับ เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยกล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การแลกเปลี่ยนในครั้งนี้ และเปิดประเด็นชวนตัวแทนกลุ่มอาชีพบอกเล่าประสบการณ์การทำงานกลุ่ม มีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

นายสุวิทย์ ลูกจันทร์ (เป็นรองประธานกลุ่ม) ตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์บ้านบางมัน(ดีเด่น) : มีการดำเนินงานมากกว่าสิบปี การบริหารจัดการที่ผ่านมา สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือ คณะกรรมการมีความโปร่งใส เน้นการทำต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีการประชุม 1 ปีต่อ 1 ครั้ง การรวมกลุ่มออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินมาหมุนเวียนภายในกลุ่ม จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก โดยมีการแบ่งปันกำไรให้สมาชิก ส่วนสภาพปัญหาที่ผ่านมา มีการกู้แล้วไม่คืนประมาณ 10 % มีการฝากไม่ต่อเนื่องประมาณ 5 % ซึ่งการจัดการของกลุ่มเน้นการพูดคุย ทำความเข้าใจร่วมกัน เหตุและผลของการกู้แล้วไม่จ่ายคืน รวมทั้งต้องมีมาตรการกฎเกณฑ์ร่วมกัน

นางอาสนะ อินตัน ประธานกลุ่มผักโครเซต : สมาชิกในกลุ่มมีอยู่ 21 คน มีการบริหารจัดการดังนี้ มีการลงหุ้นตั้งร้านหุ้นละ 300 บาท มีการปันผล 6 เดือนเน้นให้สมาชิกมีการทำบัญชีครัวเรือน มีการถอนหุ้นคืนภายในระยะเวลา 1 ปี การปันผลคือให้สมาชิกนำสินค้ามาวางขายเมื่อได้กำไรก็นำมาแบ่งคนที่ เป็น สมาชิก มีการจัดให้สมาชิกในกลุ่มมาสลับขายในแต่ละวัน และมีกลุ่มแรงงานจัดหางานกระทรวงแรงงาน และมูลนิธิมูลมิตรไทยมาสนับสนุน ส่วนสภาพ ปัญหาที่ผ่านมามีตลาดรองรับไม่แน่นอน สินค้าขายยังขาดความร่วมมือของสมาชิก รวมทั้งสินค้าที่วางขายในฤดูฝนอาจทำให้ขึ้นหรือขึ้นราได้

นางรอกีหะ หัตถประดิษฐ์ ตัวแทนกลุ่มขนมบ้านไร่ใต้ : สมาชิกในกลุ่มมีอยู่ 3 คน ผลผลิตหลักของกลุ่ม เช่น ก๋วยเตี๋ยว,ดอกถั่ว,โดนัท,ปุยฝ้าย,ชาลาเปา,กะหรี่ปั๊บลงหุ้นครั้งละประมาณ 500 บาท ด้านการตลาดฝากร้านค้าทั่วไปสภาพปัญหาปัญหา วัตถุดิบมีราคาแพง อุปกรณ์ไม่มี ตลาดรองรับไม่แน่นอน สมาชิกทำไม่สม่ำเสมอ

นางรอบีสะ บุญเลี้ยง ตัวแทนกลุ่มน้ำพริก : สมาชิกในกลุ่มมี 21 คนมีการจัดการภายในกลุ่มซื้ออุปกรณ์ในการทำน้ำพริกเครื่องปั่น ซื้อวัตถุดิบ ส่วนใหญ่ร่วมมือทำทุกคนภายในกลุ่ม โดยมีการแบ่งหน้าที่ สภาพปัญหาตลาดไม่แน่นอนเก็บไว้นานไม่ได้เพราะว่าไม่ได้ใช้สารกันบูดวัตถุดิบแพงสมาชิกมาไม่ครบ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย

นางนันทการ พรหมจิตร ตัวแทนกลุ่มเบเกอรี่ : มีสมาชิก 8 คน โดยมีมูลนิธิศุภนิมิตให้การสนับสนุน ผลผลิตหลักในกลุ่ม เช่น คุกกี้ พายสับปะรด โดนัท ขนมปังไส้สังขยาและไส้มะพร้าว ฯลฯ อบรมราคา ช่วยเหลืองบประมาณ 20,000 บาท ด้านการตลาด ฝากตามร้านค้าขายในหมู่บ้าน ส่วนสภาพปัญหาอุปสรรค สินค้าราคาแพงขึ้นสินค้าไว้นานไม่ได้

นายหมั่นหมาน หาญจิตร ตัวแทนกลุ่มประมง : มีสมาชิกในกลุ่ม 25 คนเลี้ยงปลาในกระชัง ซื้ออาหารให้ปลา สภาพปัญหาอาหารแพงปลามีน้อย หาปลาในทะเลไม่ได้มีเจ้าหน้าที่มาตรวจดูในฤดูวางไข่หาปลาไม่ได้

นายคณร่ำหมาน อินตัน ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร: ขางพารา หรือ สวนรวมมิตร มีต้นกล้าปุ๋ยชีวภาพ วัตถุประสงค์ สภาพปัญหาวัตถุประสงค์แพงมากตอนฤดูแล้งขาดน้ำ

นางสาวเนตรนภา วงศ์สวัสดิ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรวมมิตรไทย : อยากให้กลุ่มแต่ละกลุ่มมีความก้าวหน้า และอยู่ได้ตลอดภายในหมู่บ้าน ให้ความสนใจของคนต่างจังหวัด และมีความหลากหลายของแต่ละกลุ่ม ปัญหาแก้ไขได้ แต่ต้องพยายามอดทน เพื่อให้กลุ่มของเราอยู่รอด คือการที่ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกัน และสามัคคีเข้าใจกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

จากเวทีถอดบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ พบว่า ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ได้บอกเล่า สภาพปัญหาของการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีสภาพปัญหาล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่บอกว่า กลุ่มประสบกับปัญหาด้านวัตถุดิบมีราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับ รวมถึงการบริหารจัดการ ความร่วมมือของสมาชิก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สภาพปัญหาเหล่านี้ หลายกลุ่มหลายที่ ก็มีการสะท้อนในลักษณะเดียวกัน แต่ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มยังขาดการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นทีมวิจัยมองว่าสิ่งที่จะทำให้กลุ่มขับเคลื่อนงานไปได้อย่างต่อเนื่องนั้นคือความร่วมมือของสมาชิก และการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ เกิดจากความ ต้องการรวมกลุ่มกันจริงๆ ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้กลุ่มสามารถอยู่ได้อย่างมีพลัง

ปัญหาอุปสรรค

สมาชิกตัวแทนกลุ่มมาเข้าร่วมน้อยกว่าเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

การประสานงานความมีการประสานงานทางหนังสือและทางวาจาควบคู่กันไป

3.2.9 กิจกรรมเวทีวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน

วันที่ 15 พฤษภาคม 2554 เวลา 08.30-15.30 น.

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 21 คน พี่เลี้ยง 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 5 คน เครือข่ายนักวิจัย 15 คน

สมาชิกในชุมชน 20 คน

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อนำเสนอข้อมูลชุมชน 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) กำหนดวัน เวลา สถานที่ 3) ประสานผู้เข้าร่วม 4) เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบการประชุม

ผลการดำเนินงาน

ชี้แจงวัตถุประสงค์ของเวทีวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน โดย ผู้ดำเนินรายการ นางสาวเสาดิษฐ์ ห่าหรับ ได้กล่าวเชิญตัวแทนผู้ใหญ่บ้านมากล่าวเปิดงาน

กล่าวเปิดงานโดย นางสาวศิริรัตน์ จันทบูรณ์ กล่าวเปิดเวที แทนผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านบางมัน

ในวันที่ได้มาเป็นตัวแทนผู้ใหญ่ในการดำเนินงานเปิดเวทีประชุมวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน อยากให้ทางทีมวิจัยได้ดำเนินงานตามความสามารถ ซึ่งในวันนี้มีทางกลุ่มต่างๆเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของเรา ในฐานะตัวแทนผู้ใหญ่บ้านขอกล่าวคำว่ายินดีต้องรับทุกท่านค่ะ และขอเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลำดับต่อไปค่ะ

นำเสนอข้อมูล

ประวัติชุมชนบ้านบางมัน วิไลกรณ์ อินตัน

โครงสร้างของชุมชน วิไลกรณ์ อินตัน

- ผังเครือญาติ วิไลกรณ์ อินตัน

-แผนที่ชุมชน บุญรัตน์ ขุนดิ่ง

ข้อมูลรายได้ครัวเรือน สุวิมล อจอาญ

บทบาทการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ เสาดิษฐ์ ห่าหรับ

แลกเปลี่ยนซักถามสถานการณ์ชุมชน ผู้ดำเนินการโดย นางสาวเสาดิษฐ์ ห่าหรับ

นางสาวเนตรนภา วงศ์สวัสดิ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิมอริสสันไทย : เล็งมาทางจัดตั้งกลุ่มและเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่ม การค้นหาข้อมูล การแยกแยะข้อมูล ทำแผนผังในชุมชน แยะเพศชาย หญิง ผู้สูงอายุ ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการกลุ่ม ทางมอริสสันไทยเป็นที่ปรึกษาแต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มให้ชัดเจน ด้านสิ่งแวดล้อม ความจำเป็นของน้ำ วิธีการจัดการน้ำ การค้นหาปัญหาสาเหตุ มองปัญหาของชุมชน ว่าด้านไหนที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทีมวิจัยต้องมองรอบด้าน

นางสาวรุสนา อาแวก็อจี เจ้าหน้าที่มอริสสันไทย : ทางกลุ่มมีการพัฒนาด้านบุคคล กล่าวแสดงความเห็นมากขึ้น สามารถดำเนินงานกระบวนการเวทีได้มากกว่าเดิมจากที่เคยร่วมงานกันมา

นายคลกอ๊ะเสม ผดุงชาติ นักวิจัยบ้านบางกล้วยนอก : ข้อมูลที่ทีมวิจัยไปเก็บมานั้นทำไมจึงมีข้อมูลแค่ 300 คน ตอบ เลือกกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเน้นข้อมูลที่ใกล้เคียงความจริง ทีมวิจัยต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูล จะทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้จากข้อมูล

นางสาวเนตรนภา วงศ์สวัสดิ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิมิลลิเมตรไทย : ข้อมูลเรื่องของผู้ใช้ในครัวเรือน ผักสวนครัว ทีมวิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ละเอียด ข้อมูลผู้ป่วยในชุมชน ทีมวิจัยน่าจะต้องเพิ่มเติมข้อมูลเหล่านี้ ข้อมูลเด็กที่มีครอบครัวก่อนวัยอันควร

นายส่อและ ภักดี นักวิจัยชุมชนบ้านบางหิน : ดีใจที่ได้เข้ามาเข้าร่วม เพราะเป็นกลุ่มเพิ่งเริ่ม ต้อง กล่าวชมว่าเก็บข้อมูลได้ละเอียด ทางบางหินจะได้นำแนวทางไปปรับใช้กับทางชุมชนบ้านบางหิน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนบางหินและบางมัน ในโอกาสต่อไป วันนี้ได้นำไม้ไผ่ ในฐานะหัวหน้าอาสาสมัครพัฒนาชุมชนตำบลบางหิน เสนอโครงการ อนุรักษ์หอยหวาน ส่งเสริมเรื่องอาชีพ แต่ทั้งนี้ จะต้องเริ่มทำเรื่องการอนุรักษ์พร้อมกันไปด้วย มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นางสาวรอชิตะ บอ.มอ. ประจำพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านบางหิน : เพิ่งเข้ามาเรียนรู้ ทางกลุ่มสามารถดำเนินการเวทีได้ด้วยตนเอง มาสังเกตการณ์ กระบวนการจัดเวทีของทีมวิจัยบ้านบางมัน

นางสาวเสาว์ คณยศ ตัวแทนกลุ่มการฟื้นฟูนาข้าวตำบลกำพวน : เล่าว่าทางกลุ่มมีสมาชิก 8 คน อยากให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้การทำนาข้าว ที่มาในวันนี้เพื่อจะเรียนรู้การทำงานของกลุ่ม เพื่อจะได้นำความรู้ไปปรับใช้กับทางกลุ่ม แนวทางการแก้ปัญหา เน้นการพูดคุยมากที่สุด การทำความเข้าใจกับสมาชิก

นายบุญเรือง คงทอง นักวิจัยบ้านบางลำพู : มาหาประสบการณ์ จากทางกลุ่มบ้านบางมัน ซึ่งต่อไปเราจะได้เป็นเครือข่ายงานวิจัย เวลาที่มีกิจกรรมจะได้ร่วมเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน มุมมองต่อทีม เห็นทีมวิจัยบ้านบางมันมีความสามารถกันทุกคน

นางผาสิทธิ์ ผดุงชาติ นักวิจัยบ้านบางกล้วยนอก : เล่าเรื่องบางกล้วย แลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานกลุ่มน้ำปลาบ้านบางกล้วยนอก อธิบายเรื่องสามวงล้อ เป็นกำลังให้เดินต่อไป ทีมวิจัยอย่าท้อ มองปัญหาเป็นแรงผลักดันในการทำงาน

สรุปเวทีวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน โดยนางเสาว์ หำหรับ

จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลสถานการณ์ชุมชน สรุปได้ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อม หน้าแล้งชุมชนขาดน้ำอุปโภค บริโภค ประมาณ 2 เดือน ต้องอาศัยการช่วยจากอบต.นาคา แต่ทั้งนี้ก็ยังทั่วถึง ชาวบ้านบางครัวเรือนก็แก้ปัญหาด้วยการขุดบ่อน้ำ โดยการสนับสนุนจากอบต.ประมาณ 10 ครัวเรือนกระจายตามกลุ่มโซนบ้าน บางครั้งก็มีการนำน้ำจากคลองบางมันมาใช้ตามครัวเรือน การบุกรุกป่าไม้ พื้นที่ป่าสงวน ซึ่งทางป่าไม้ก็มีความเข้มงวดตรวจตราเป็นระยะ ๆ สามารถจับกลุ่มได้เป็นบางพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเบิกพื้นที่สวนเพื่อทำมาหากิน แต่ทั้งนี้มีการตัดเดือนจากเจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจุบันการบุกรุกลดลงเนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี มากั้นแนวเขตการทำมาหา

กินที่ชัดเจน สภาพปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ตกชุก เกิดโรคระบาด เช่น โรคไข้เลือดออก มีลูกน้ำยุงลาย มากขึ้น ใช้ซิเมนต์ ยา ทางอสม. ในชุมชน ได้ให้การดูแลขั้นพื้นฐานกับสมาชิกในชุมชน สภาพอากาศ ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง มีฝนตกตลอดทั้งปี มีผลกระทบด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น ไม่สามารถกรีดยางได้ อาชีพทางการทะเลก็ไม่สามารถออกทะเลได้ ผลผลิตตกต่ำ เช่น มะม่วง เงาะ สะตอ เป็นต้น ปีนี้ไม่ได้รับผลผลิตตามฤดูกาลทำให้คนในชุมชนมีรายได้น้อยในช่วงปีที่ผ่านมา และยังทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ส่วนสภาพอากาศในช่วงหน้าร้อน มีอากาศร้อนมากผิดปกติ กว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร

ด้านทรัพยากร ด้านป่าไม้ ป่าต้นน้ำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา มีความสมบูรณ์ มีสัตว์ป่า หลากหลายชนิด เช่น นกเงือก เสือ ลิง ชะนี เป็นต้น รวมทั้งป่าชายเลนทางชุมชนมีกิจกรรมการปลูกป่า โกงกางเสริมทุกปี ในช่วงวันสำคัญทางราชการ และมีการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรชาย และอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทั้งภายนอกชุมชนและภายในชุมชน และยังมีกิจกรรมการปล่อยสัตว์น้ำ เช่น ปลาดุก หอยนางรม ปล่อยบริเวณท่าเรือบ้านบางมัน โดยชุมชนบ้านบางมันได้มีการรวมกลุ่มเป็นราษฎรอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าชายเลน(รศ.ทช.) โดยสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 9 (กะเปอร์) เริ่มมาครั้งแรก เมื่อพ.ศ. 2542 ปัจจุบัน มีอาสาสมัครจำนวน 4 รุ่นในชุมชน ทำหน้าที่เฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้ป่าชายเลน รวมทั้งการใช้เครื่องมือผิดประเภท ช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ทางชุมชนยังไปรับการฝึกอบรม ไทยอาสาป้องกันชาติทางทะเลและชายฝั่ง(ทส.ปช.) โดยฐานทัพเรือพังงา โดยได้รับการฝึกในระดับอำเภอรุ่นละ 100 คน โดยมุ่งเน้นการทำหน้าที่การช่วยเหลือชีวิตทางน้ำ และการเฝ้าระวังชายฝั่งทะเล และในชุมชนได้มีคณะกรรมการเฝ้าระวังและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรของชุมชน และมีการวางแผน ประการังเทียม อบรมการดำน้ำ อนุรักษ์ท้องทะเล การจัดการขยะบริเวณชายฝั่งและในท้องทะเล

ด้านการเกษตร ในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน รวมทั้งสวนผสม เช่น สะตอ มังคุด เงาะทุเรียน เป็นต้น ที่ผ่านมามีด้านการเกษตรได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศ จึงทำให้เกษตรกรสวนยางพารา เริ่มทำหมวกยางกัน ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่การเกษตร ส่วนการใช้ปุ๋ยชีวภาพในชุมชนมีการหมักปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยมีทางสำนักงานเกษตรอำเภอสุราษฎร์ธานี สนับสนุนให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน สมาชิกในชุมชนมีการนำความรู้ไปทำปุ๋ยหมักอย่างต่อเนื่อง เช่น สวนสมรมของนายคล้าหมาน อินตัน ที่มีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพทำเอง ลดต้นทุนการผลิต มีรายได้จากสวนสมรมทุกวัน ประมาณวันละ 200 บาทขึ้นไป สวนยางพาราที่ทำหมวกยาง เพื่อสามารถตัดยางได้ตลอดทั้งปี

ด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ด้านประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการลงแรงช่วยเหลือดังเช่นในอดีต ที่มีการลงแขกเกี่ยวข้าว แต่ปัจจุบัน เงินเข้ามามีส่วนทำให้วิถีประเพณีวัฒนธรรม เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำอะไรจะต้องมองเรื่อง

คำตอบแทนกันมากขึ้น ซึ่งในส่วนนี้มีผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงครัวญาติ ภาพรวมมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันการเอื้ออาทรต่อกัน มีการแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรกันไปตามฤดูกาลในปัจจุบันเกิดช่องว่างระหว่างเด็กกับผู้สูงอายุ ครูกับนักเรียน ซึ่งสังเกตได้จาก การให้ความเคารพ การทักทาย และการสื่อสารทางคำพูด พฤติกรรม เป็นต้น ปัญหาด้านยาเสพติด เช่น น้ำกระท่อม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนที่เกิดการชักชวนกัน การอยากลอง ปัจจุบันระบาดหนักในชุมชน และยังมีปัญหายาบ้าระบาดในชุมชนเช่นกัน ซึ่งจากสภาพปัญหายาเสพติดทำให้เกิดการลักเล็กขโมยน้อยกันในชุมชน และส่งผลกระทบต่อสภาพครอบครัว คุณภาพชีวิต ของคนในชุมชน

ปัญหาอุปสรรค

1. ผู้เข้ามาเข้าร่วมจำนวนน้อยกว่าที่ตั้งไว้
2. การจัดเวทีตรงกับวันราชการ
3. สถานที่เหมาะสมและการจัดการ
4. อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เช่น ไมค์ มีตัวเดียว
5. มีการชี้แจงที่ไม่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ต้องมีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน
2. การเตรียมความพร้อม
3. การประชาสัมพันธ์ภายในกลุ่มให้ทั่วถึง
4. ทุกคนต้องมีการพัฒนาทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.3.10 เวทีระดมสมองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาชีพในชุมชน

วันที่ 4 สิงหาคม 2554 สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 21 คน พี่เลี้ยง 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 5 คน เครือข่ายนักวิจัย 15 คน

สมาชิกในชุมชน 20 คน

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อนำเสนอข้อมูลกลุ่มอาชีพในชุมชน 2) เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1) กำหนดวัน เวลา สถานที่ 3) ประสานผู้เข้าร่วม 4) เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบการประชุม

ผลการดำเนินงาน

จากการกระบวนการในเวทีหาแนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ทีมวิจัยใช้กระบวนการเล่าเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนซักถามถึงกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม สรุปได้ว่าบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ พบว่า ตัวแทนกลุ่มอาชีพได้บอกเล่าสภาพปัญหาของการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีสภาพปัญหาล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่บอกว่ากลุ่มประสบกับปัญหาด้านวัตถุดิบมีราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับ รวมถึงการบริหารจัดการความร่วมมือของสมาชิก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สภาพปัญหาเหล่านี้ หลายกลุ่มหลายที่ ก็มีการสะท้อนในลักษณะเดียวกัน แต่ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มยังขาดการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ

ดังนั้นทีมวิจัยมองว่าสิ่งที่จะทำให้กลุ่มขับเคลื่อนงานไปได้อย่างต่อเนื่องนั้นคือความร่วมมือของสมาชิก และการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ เกิดจากความต้องการรวมกลุ่มกันจริงๆ ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้กลุ่มสามารถอยู่ได้ อย่างมีพลัง ส่วนแนวทางในการส่งเสริมอาชีพในชุมชนนั้นผู้เข้าร่วมและทีมวิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษามาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อวางแผนทางส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านบางมัน ดังนี้

1.พัฒนากลุ่มอาชีพน้ำพริกบ้านบางมัน เนื่องจากทางสมาชิกกลุ่มมีความรู้เรื่องของการทำน้ำพริก และมีอุปกรณ์ที่เป็นทุนเดิมของกลุ่ม และวัตถุดิบสามารถหาซื้อได้ในชุมชน ซึ่งควรมีการพัฒนาในเรื่องของสูตรน้ำพริกที่เป็นสูตรของคนบ้านบางมัน เน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน นำความรู้ภูมิปัญญาการถนอมอาหารของคนในชุมชนมาใช้ในการกระบวนการผลิต ส่วนด้านการตลาดที่ทางกลุ่มมองว่าเป็นอุปสรรคนั้น ทางกลุ่มต้องลองศึกษาตลาดน้ำพริก ที่สามารถเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์น้ำพริกของคนบ้านบางมันลองทำตลาดเช่นเดียวกับกะปิบ้านบางมันที่มีรสชาติอร่อยไม่เป็นรองใคร

2.การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักโครเชต์บ้านบางมัน ซึ่งทางกลุ่มมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆขึ้นมาเพื่อการส่งออกจำหน่าย โดยสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มก็มีความคิดและดีไซน์ที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่น การทำหมวกอาจจะมีการออกแบบให้มีลักษณะต่างๆ หมวกปีก หมวกกริยาบ หมวกลายบาร์เลย์ หมวกเด็กหน้ากากลายการ์ตูน เป็นต้นซึ่งอาจจะทำโดยไหมพรมหรือด้ายซัมเมอร์ มีการทำกระเป๋าใส่โทรศัพท์ โดยมีการแต่งเติมให้มีลักษณะที่สวยงามเช่น การใส่น้ำกากเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เป็นหน้ากากการ์ตูน มีการกระเป๋ เช่นการทำกระเป๋านกแคะโดยมีวิธีการทำโดยการถักแบบชักขน กระเป๋าสะพายแบบกลม กระเป๋าหูด มีกระเป๋าใส่ของสำหรับวัยรุ่น กระเป๋าใส่ดินสอสำหรับเด็กถักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ มีผ้าคาดผม กิ๊บติดผม และมีผ้าพันคอหลากหลายต่างๆส่วนมากจะเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ พวงกุญแจรูปร่างต่างๆเช่นรูปหัวใจ รูปโคราเอมอล รูปคิตตี้และรูปหมีแพนด้า มีการถักปกหมอน และผ้าปูรองโต๊ะที่คลุมเบาะรถยนต์ เป็นต้น ทางกลุ่มเสนอว่าสิ่งที่ต้องการพัฒนาคือการเชื่อมโยงตลาด เนื่องจากผลิตภัณฑ์

งานฝีมือมีคู่แข่งจำนวนมาก ดังนั้นทางกลุ่มจึงต้องศึกษาในเรื่องตลาดควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปพร้อมกัน

3.การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง บ้านบางมันส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเพราะอาชีพ

ประมงเป็นอาชีพหลัก มีการเลี้ยงปลาเก๋า,ปลากะพงขาว,ปลากะพงแดง ทำให้ประชากรมีอาชีพที่มั่นคง รายได้ดี ปลาเก๋านอติศราคาประมาณตัวละ 400-600 บาททำให้ประชากรอยู่ดีกินดี ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดสึนามิ..พัดพาสิ่งของหรือแพปลาเก๋าก็คือเกิดความเสียหายครั้งยิ่งใหญ่ของประชาชน ต่อมาได้มีหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาช่วยเหลือทางด้านอาชีพ เช่น ประมงมูลนิธิศุภนิมิต,มวลมิตรไทยเข้ามาช่วยเหลือทางด้านอุปกรณ์การทำการประมง เช่น เรือ เครื่อง อวน แต่มีชาวบ้านส่วนหนึ่งเกิดความท้อถอยก็เลยหันมาทำการเกษตรแทน หลังจากนั้นราคาปลาเก๋าก็ดกต่ำราคาถูกลง เหลือประมาณตัวละ 180-200 บาท ชาวบ้านเลิกเลี้ยงปลาในกระชังจนเกือบหมดคิดว่าได้ แต่ชาวบ้านบางส่วนไม่มีที่ดินทำกินก็จำเป็นต้องซื้ออาชีพการประมงกันต่อไปถึงแม้ว่าราคามันจะตกต่ำก็ตาม ปัจจุบันนี้ราคาปลาเก๋าก็ดีขึ้นกลับมาราคาแพงเหมือนเดิมราคาตัวละ400-600 บาท ส่วนสภาพปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ในช่วงฤดูฝน ถ้าฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันก็อาจทำให้น้ำในทะเลจืดได้ ปลาอาจจะตายได้ เพราะปลาเก๋าเป็นปลาที่อยู่ในน้ำที่เค็มจัดพันธุ์ปลาหายาก ปลาไม่ค่อยได้กินเหยื่อ เหยื่อปลาราคาแพง และทางกรมประมงห้ามมิให้ใช้โพงพางในการดักเหยื่อปลาอีกต่อไปถ้าชาวบ้านจัดขึ้นใช้โพงพางต่อไปก็จะถูกจับดำเนินคดี การแก้ปัญหา คือ ต้องไปหาซื้อเหยื่อปลาตามท้องตลาดถึงแม้ว่าราคา แต่สิ่งที่ทางกลุ่มต้องการคือความรู้วิธีการเพาะเลี้ยงพันธุ์

4.การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมทาง

ศาสนาอิสลาม ชุมชนบ้านบางมันมีการรวมกลุ่มการเลี้ยงแพะ โดยทางมูลนิธิศุภนิมิตให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน และเกิดการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม ส่วนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เกิดโรคปากเปื่อย เพ้าเปื่อย สมาชิกในกลุ่มบางคนไม่เข้าใจ ในระบบการทำงานของกลุ่ม ส่วนการแก้ปัญหาที่

ผ่านมาทางคณะกรรมการร่วมกับปศุสัตว์อำเภอมีการควบคุมโรคโดยการฉีดวัคซีนและฉีดยาฆ่าเชื้อ และให้มีการล้างคอกทุกเดือน โดยมีการแจกยาให้กับสมาชิกในกลุ่มทุกคน มีการประชุมและอธิบายให้สมาชิกมีความเข้าใจ มาพูดคุยกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขและการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ อย่างไรก็ตามส่วนประเด็นที่ควรมีการศึกษาวิจัย ข้อมูลมูลค่าทางเศรษฐกิจของการเลี้ยงแพะ ในมิติประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในศาสนาอิสลาม

5.ส่งเสริมการเลี้ยงผึ้งโพรงบ้านบางมัน “น้ำผึ้ง” เป็นผลผลิตที่มีประโยชน์อย่างมากมาย

และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน อันสอดคล้องกับบ้านบางมันเป็นชุมชนที่อยู่ในบริเวณของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา ซึ่งเป็นพื้นที่ป่ากว้างใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง มีความเหมาะสมในการอยู่ร่วมกันกับป่าแบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน เกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านยังมีวิธีการหารายได้จากทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และเพื่อปลูก

จิตสำนึกการอยู่ร่วมกับป่าแบบพึ่งพาธรรมชาติ เพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับครอบครัวและชุมชน ควรหาแหล่งเลี้ยงผึ้งที่มีพืชอาหารที่สมบูรณ์ตลอดปี เป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการเลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อให้ได้ปริมาณตัวผึ้งมากและได้รับผลผลิตต่อรังสูง ซึ่งเขตการเลี้ยงผึ้งตามแหล่งพืชอาหาร หากมีการส่งเสริมควรมีการศึกษามิปัญญาการเลี้ยงผึ้งแบบธรรมชาติ

สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงาน พบว่า การพัฒนาแนวทางส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมชุมชนบ้านบางมัน มีประเด็นดังนี้ 1) การพัฒนาตลาดน้ำพริกภูมิปัญญาของคนบ้านบางมัน 2) ผลิตภัณฑ์ถักโครเชต์ เพื่อการแสวงหาตลาด 3) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลากระชัง 4) มูลค่าทางเศรษฐกิจของการเลี้ยงแพะ ในมิติประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในศาสนาอิสลาม 5) การศึกษามิปัญญาการเลี้ยงผึ้งแบบธรรมชาติการศึกษามิปัญญาการเลี้ยงผึ้งแบบธรรมชาติ

ปัญหาอุปสรรค

การระดมความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นทีมวิจัย เครือข่ายนักวิจัยและหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

การจัดเวทีควรมีกิจกรรมอื่นๆเพื่อดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้น

3.3.11 กิจกรรมศึกษาดูงาน

วันที่ 27-31 มกราคม 2555

สถานที่ จ.อยุธยา จ. กาฬสินธุ์ และ จ.หนองคาย

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 6 คน พี่เลี้ยง 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 3 คน เครือข่ายนักวิจัย 15 คน

วัตถุประสงค์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ทีมวิจัยวางแผนเตรียมการ ประสานงานแหล่งเรียนรู้เพื่อการเดินทางไปศึกษาดูงาน และหลังจากกลับจากศึกษาดูงานทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

จากการเดินทางศึกษาดูงานในครั้งนี้ทางทีมวิจัยได้มีข้อถกเถียงกันในเรื่องของการเขียนเรื่องเล่าบันทึกการเดินทางของแต่ละคน ดังตัวอย่างการเรียนรู้ของทีมวิจัยบ้านบางมันที่เล่าผ่านบันทึกการเดินทางของแต่ละคน ดังตัวอย่างบันทึกการเดินทางต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บันทึกการเดินทาง การศึกษาดูงาน จากจังหวัดระนอง ถึงหนองคาย โดย นางอาสาน๊ะ อินตัน

วันที่ 27 มกราคม 2555 เวลา 7.30 น.เดินทางจากบ้านบางบอน มารับเครือข่ายบางหิน 3 คน และบางลำพู 1 คน พอมาถึงทางแยกราชกรุค แวะเข้าห้องน้ำ ในรถของ ส.ก.ว คันที่ 1 มีทีมงานทั้งหมด 11 คน มีเครือข่ายของบางวัน 1 คน เดินทางผ่านพะโต๊ะ –หลังสวน มีทะเลหมอกปกคลุมเต็มไปหมด เดินทางมาถึงร้านอาหารคุณสาหร่าย จังหวัดชุมพร รับประทานอาหารเสร็จ เดินทางต่อ

ในระหว่างทาง เกิดมีอุปสรรค เกิดปวดฟันอย่างรุนแรง พอได้กินยาแก้ปวด ก็หายเป็นปกติ มาแวะละหมาดที่ร้านอาหารสุภาพชน(ศูนย์อาหารและของฝาก) แล้วก็เข้ามาชมตลาดน้ำหัวหินได้ถ่ายภาพ

ผลิตภัณฑ์ต่างๆ และได้สัมภาษณ์ติดต่อนำเสนอสินค้าในกลุ่มผักโครเชต์ ในตลาดตรงนั้นไม่มีสินค้าโครเชต์เลย เดินทางมุ่งหน้าต่อไปยังที่พัก จังหวัด พระนครศรีอยุธยา บรรยากาศในรถ สนุกสนานดี เป็นกันเอง โดยเฉพาะพี่เลี้ยง น้องแจจจี และโซว์เฟอร์ใจดีมาก ๆ

วันที่ 28 มกราคม 2555 เวลา 07.30 น.ออกจากที่พัก รับประทานอาหารเช้าที่ร้านครัวมุสลิม กับข้าวอร่อยมาก เห็นคนในรถพูดกันว่ามื้อนี้อร่อยมาก เดินทางต่อสู่อำเภอผักไห่ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ระหว่างทางมีนาทั้ง 2 ข้าง สวยงามมาก มันกระจำเต็มไปหมด เขียวขุ่ม เพราะไม่เคยเห็นอะไรแบบนี้มานานแล้ว ดูวิวดูภาพเย็นตา นึกถึงเมื่อสมัยก่อนที่เคยทำไร่นานา มันเป็นธรรมชาติมาก ๆ เดินทางมาถึง ตำบล นาญ ได้เลี้ยวเข้าวัดผิตาง เลยได้เข้าไปสถานีนามัยนาญ มีเจ้าหน้าที่และทีมงานวิจัย บ้านเข้าต้อนรับเป็นอย่างดี และได้จัดสถานที่ไว้อย่างเรียบร้อยมาก ทางทีมงานเขาได้แนะนำตัวกันหมด ทีมงานของตำบลนาญได้เล่าประวัติความเป็นมาของทีมวิจัย การทำนาปี นาปรัง ความต้องการของบ้านนาญ และปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำท่วม ความต้องการของชาวบ้าน เขาได้เล่าเรื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความแตกต่างของฤดูกาล วิถีชีวิตเขาชอบแบบคนบ้านนอก เบื้องต้นการดำเนินงาน(หลังจากนั้นทางทีมงานทีมวิจัย คือมีการซักถามการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบ้านนาญ) **ภาคเกษตรของตำบลนาญ เกษตรแผนใหม่** เกษตรที่ทางวิจัย อยู่อย่างพอเพียงเกี่ยวกับการใช้ ปุ๋ย และการใช้ยาฉีด แบบยุคสมัยใหม่ ทันสมัย อยู่อย่างเป็นพี่เป็นน้อง 1.การสามัคคีภายในกลุ่ม 2.อยากให้เด็กรุ่นหลังได้เรียนรู้ 3.หลักสูตรการทำงานแบบ พื้นฐานของการทำเกษตรกรรม 4.ทำให้คนได้เรียนรู้ วิถีความคิด และปลูกฝังจิตสำนึก สรุป หลักความต้องการของบ้านนาญ คือแบบพื้นฐานการทดลอง การวางแผน พอสรุปเสร็จแล้ว 12.50 น.ออกจากบ้านนาญ มุ่งหน้าเข้าสู่จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างทางแวะรับประทานอาหารเช้า และได้แวะชมวิวที่เขื่อนลำตะคอง วิวสวยงามมาก ได้ถ่ายรูปกับทีมงานและเครือข่าย อย่างสนุกสนาน ระหว่างทางนั่งอยู่ในรถ ได้ดูภาพที่ถ่าย กัน ดิชมภาพถ่ายกัน เดินทางมาถึงที่พัก AP การ์เด็นเพลส เวลา 19.30 น.เข้าห้องพักเพื่อนอนหลับพักผ่อน

วันที่ 29 มกราคม 2555 เวลา 7.00 น.ออกจากที่พัก AP เดินทางมาถึง อบต.ตำบลโพนงาม ทางทีมงานต้อนรับอย่างดี ประธานเปิดงาน ทางทีมงานแนะนำตัว แนะนำตัวของทางทีมงานจังหวัด ระนอง แนะนำตัวของทางทีมงานจังหวัด พังงา ทางทีมงานนักวิจัยได้แนะนำตัว **คณะบริหาร** ได้เล่าความเป็นมาของงานวิจัย ในหมู่บ้านตำบลโพนงาม แบบทำนาเป็นหลัก การแก้ไขปัญหา เรื่องน้ำท่วม ประสพภัยแล้ง เป็นการบริหารจัดการร่วมกัน แนวทางการแก้ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง นักทีม วิจัยบ้านโพนงามจัดการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชนหลายๆหน่วยงาน อาชีพที่เหมาะสม -ผ้าทอ -การทำนาปี นาปรัง การทำนาใช้ระยะเวลา 4 เดือนการมีการบริหารจัดการน้ำ ส่วนของการทำอาชีพเสริม สวัสดิการการทอ ภาคเกษตรกรรมที่มีปัญหา เรื่องการใช้สารเคมี ในด้านการเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อลดรายจ่ายในการใช้ มีการแลกเปลี่ยนคำถามของการวิจัย ทำเพื่อท้องถิ่น ปรับตัวในด้านการแก้ไขแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ ทางทีมที่มาศึกษาดูงาน (บางหิน) เกี่ยวกับน้ำเสีย กับสารเคมีจากนาุ้ง บ้านขมิ้น เกี่ยวกับจาก บ้านบางมัน นำเสนอสินค้า เกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมอาชีพของทีมงานบ้านบางมัน ทางทีมของโพนงามสนใจ และแนะนำให้ลงทางอินเทอร์เน็ต ทีมโดนกลอย เสนอเกี่ยวกับการทอผ้าขาวม้า ทีมกำพวน เล่าประวัติความเป็นมาหลังเกิดคลื่นยักษ์(สึนามิ) **สรุป** หลักเกณฑ์ในการดูแล -การบริหาร -จัดการแบ่งโซนทรัพยากรในพื้นที่ หลังจากนั้นทางทีมงาน โพนงามได้เลี้ยงอาหารกลางวันและได้ซื้อสินค้า หมวกผ้าพันคอ แล้วพาไปคูโรงงานทอผ้า ได้ซื้อพวงกุญแจมาฝากลูกสาว ออกจากโพนงามมุ่งหน้ามายังชุมชนบ้านลาด หมู่ 7 ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทางทีมงานแนะนำตัวกับทุกคน เขาได้เล่าความเป็นมาของบ้านลาด ผลกระทบเกี่ยวกับน้ำท่วม เวลา 16.00 น. ได้ออกจากบ้านลาด ทางทีมงานของบ้านลาด พามาในหมู่บ้านที่เขาจับถือ แล้วเดินทางมาที่ริมแม่น้ำ (น้องปลา) ได้นำเสนอเกี่ยวกับน้ำ ในที่ตรงนั้นนิดหนึ่ง แล้วก็เดินทางต่อ ได้แวะรับประทานอาหารเย็น ที่เลี้ยงได้โทรหาร้านอาหารอิสลาม แต่อาหารมือนี้น่าดูยอดมากเลย เพราะมันมีราคาแพงมาก โดยเฉพาะต้มยำกุ้ง ถ้วยละ 150 บาท ขอเป็นบทเรียนราคานะคะ

เดินทางต่อเพื่อเข้าที่พัก แก้วคุณริสอร์ท ก่อนจะทำภารกิจส่วนตัว ทีมงานวิจัยได้เจรจากันว่าจะไปเที่ยวเมืองลาวกันในวันที่ 30 ตกลงกันเรียบร้อยแล้วได้นั่งคุยกับเพื่อนที่มาด้วยกัน อย่างสนุกสนาน แล้วทุกคนก็แยกย้ายกันเข้านอนอย่างสบายใจ

วันที่ 30 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. ออกจากแก้วคุณริสอร์ท เดินทางมุ่งหน้าไปชายแดนระหว่างจะข้ามไปลาว ได้ซื้อของไว้เพื่อรับประทานมากมาย ทำวีซ่าออกเดินทางข้ามต่างประเทศ ก่อนที่ขึ้นรถได้ถ่ายรูปที่สถานี ขึ้นรถนั่งชมทิวทัศน์ ข้าม ไทย-ลาว ข้ามสะพานแม่น้ำโขง สวยงามมาก ได้ชมผลิตภัณฑ์ของเมืองลาว ได้ฟังภาษาลาว ได้ดูการแต่งกายของคนเมืองลาว มีความรู้สึกแตกต่างกับเมืองไทย ไม่มีคนนั่งสั้น หรือสายเดี่ยวเลย ได้ถ่ายรูปกับทีมวิจัยที่เมืองลาว ได้ซื้อของฝากจากลาว ของมีราคาถูกมาก ก่อนเดินทางกลับ ได้พบกับคนรู้จักโดยบังเอิญ (พี่สมศักดิ์)ทางทีมวิจัยเอกสารหาอยู่ เกือบไม่ได้กลับบ้าน

วันที่ 31 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. ได้เดินทางกลับบ้าน ออกจากแก้วคุณริสอร์ท แวะรับประทานอาหาร ได้แวะซื้อของฝากหลายอย่างกลับบ้าน โชว์เฟอร์ใจดีมาก แวะให้ซื้อของตลอดทางเลย พี่เลี้ยงน่ารัก และระหว่างทางที่นั่งรถกลับบ้านได้พูดคุยหยอกล้อกันกับคนในรถ อย่างสนุกสนาน การเดินทางครั้งนี้ได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ มากมาย และเกิดความประทับใจในหลายๆเรื่อง เดินทางกลับถึงบ้านอย่างปลอดภัย

สรุปการเรียนรู้

1.สิ่งที่นำมาประยุกต์ใช้ อยุธยา-ปัญหาซ้ำซ้อนการส่งเสริมปฏึกเคมี นาตุ - ปฏึกชีวภาพ การแก้ไขปัญหการทำซ้ำต่อเนื่อง (สร้างความเข้าใจ)

แนวคิดที่ได้เรียนรู้

1. หากไม่เกิดปัญหา ก็ไม่เกิดพลัง การประสบปัญหาทำให้คนเกิดแนวคิด
2. ได้สูตรการทำสอร์โมนไข่
3. ต้องมีแกนนำของชุมชนเป็นตัวจุดประกายการฟื้นฟู (แก้ปัญห)
4. การให้ภูมิปัญญา ของแต่ละชุมชน (เรื่องปุ๋ยชีวภาพ)
5. การเรียนรู้ต้องต่อเนื่อง (ทดลองให้เห็นด้วยตนเองก่อน)
6. เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่าง
7. เป็นผู้ให้ โดยไม่หวังผลตอบแทน (บริสุทธิ์ใจ) การตอบแทนจะมาเอง
8. การทำงานเกี่ยวกับชุมชน ตัวเองต้องปลูกฝังจิตสำนึก ให้กับคนในครอบครัวและตนเองก่อน

โพนงาม บ้านลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1. การใช้ข้อมูลที่ชัดเจน มีการทำจริงทุกเรื่อง
2. จริงใจ จริงจัง มีความสามัคคี มีความพร้อมเอื้อเพื่อ เพื่อแผ่
3. ระหว่างการปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสานสัมพันธ์กับชุมชนดี
4. มือไม่พายเอาเอาเท้าราน้ำ (ให้ช่วยหนุนเสริม)
5. การให้ความเชื่อในทางศาสนา มาบูรณาการให้เกิดความเข้มแข็ง ของกิจกรรมในชุมชน
6. ระบบการบริหารจัดการ ชัดเจน (แบ่งเป็นเขตรับผิดชอบ)
7. การเมืองไม่ก่อให้เกิดปัญหากับชุมชน
8. ให้บริการจัดการตามความเหมาะสมของทรัพยากรในชุมชน
9. ปัญหาต้องมาจากชาวบ้านจริงๆ (ปัญหาร่วม)

ความแตกต่าง ปัญหา ปรับปรุงให้ดีขึ้น

1. ทางเลือกเรื่องอาชีพต่างกัน
2. มีความแตกต่างเรื่องนโยบายของพื้นที่
3. มองปัญหาตัวเอง มองปัญหาเพื่อน
4. ควรจะสร้างแกนนำเพิ่มจากที่มีอยู่เดิม
5. ใช้สติปัญญา ความคิดตลอดเวลา อดทน อยู่บนทางสายกลาง
6. เพิ่มศักยภาพคนทำงาน
7. ปัญหาใหญ่ ทำให้เกิดการรวมตัว (สร้างอาชีพ)
8. ปัญหาของการเกิดจากการรวมของคนว่างงาน
9. ต้องมีข้อมูลในการทำงาน มีการบันทึก ทำแผน
10. วิชาการบูรณาการ ด้วยหลักความเชื่อทางศาสนา
11. การบริหารจัดการภายในกลุ่มให้มีความชัดเจนมากขึ้น

สรุปการมาศึกษาดูงาน ในครั้งนี้

1. ได้พบ ชวนคิด ชวนคุย ความประทับใจในการต้อนรับ ของชุมชนในหมู่บ้านทุกแห่งที่ได้ไปมา ประทับใจทีมงานทุกคน
2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการซักถาม
3. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน
4. สถานที่พักดีเยี่ยม
5. มีการแบ่งบทบาทการรับผิดชอบ ด้านข้อมูล
6. ความพร้อมในการเสนอนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน
7. ความเป็นกันเองของผู้ร่วมเดินทาง
8. ประทับใจคนขับรถ
9. ประทับใจอาหารที่รับประทาน
10. ประทับใจพี่เลี้ยง
11. การสื่อสารแบบพี่น้องสร้างความเป็นกันเอง

ตัวอย่างที่ 2 บันทึกการเดินทาง การศึกษาดูงาน จากจังหวัดระนอง ถึงหนองคาย โดยนางช่อมะ หาญจิตร

วันที่ 27 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. ได้ขึ้นรถเดินทางจากบ้านบางมัน เพื่อไปศึกษาดูงานที่ภาคอีสาน พอเวลา 12.00 น. แวะรับประทานอาหารเที่ยงที่ชุมชน มีชื่อว่าร้านคุณสาหร่าย กินข้าว 1 จาน ราคา 40 บาท พอเสร็จภารกิจที่ตรงนั้น ก็ขึ้นรถสู่จุดมุ่งหมายต่อไป เวลาประมาณ 14.45 น. ได้แวะเที่ยวตลาดน้ำหัวหิน ถ่ายรูปกันสักพักหนึ่ง และได้กินไอติม 1 ถ้วย ราคา 49 บาท อร่อยมากเลย จากนั้นก็เดินทางมุ่งหน้าไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รับประทานอาหารมื้อเย็น เวลา 18.00 น. พักรถ เข้าที่พัก เวลา 20.00 น. ที่พักมีชื่อว่า เดอะลิมาเพลส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พักกันแบบอสังหาริมทรัพย์ ของตัวเอง แต่นอนไม่ค่อยหลับเพราะอากาศร้อนมาก

วันที่ 28 มกราคม 2555 ออกเดินทางเวลา 07.00 น. เข้า แวะรับประทานอาหารเช้าเวลา 08.00 น. จากนั้นก็เริ่มกินข้าวที่ร้านอาหารอิสลาม กินก๋วยเตี๋ยว 1 จาน กาแฟ 1 แก้ว รวมแล้วราคา 50 บาท เสร็จแล้วก็ไปดูงานการเรียนรู้ การจัดการภาคเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำโดยคุณสันติ จิยะพันธ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันนำทีมโดย นายอับดุลเลาะห์ สาลิงานหลักของหมู่บ้านนาคู การทำนาปลัง ที่งานของบ้านนาคู ได้ต้อนรับอย่างดี และที่ได้ประทับใจอย่างหนึ่ง คือ เขาทำน้ำสมุนไพรให้ดื่ม เขาบอกว่าทำมาจาก แขนของไม้ฝางสีสวย อร่อยมากด้วย

ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมงานวิจัย จากระนองกับทีมงานบ้านนาคู ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการส่งเสริม การทำเกษตรชีวภาพ-เคมี และเขาก็ได้บอกสูตรปุ๋ยชีวภาพด้วยเพื่อได้นำกลับมาทำที่บ้าน เสร็จจากหมู่บ้านนาคู ก็ได้อำเภอ ออกเดินทางต่อไปยัง จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างทางได้แวะเที่ยวชมวิว ที่เขื่อนลำตะคอง ประมาณ 20 นาที ได้ถ่ายรูปเก็บไว้เป็นที่ระลึก พอสนุกพอหอมปากหอมคอก็ได้เดินทางต่อเข้า จังหวัดกาฬสินธุ์ ถึงร้านอาหารได้แวะรับประทานอาหารมื้อค่ำ เป็นร้านอาหารที่มีอาหารราคาแพงมาก ท่านเสร็จก็เดินทางต่อเข้าที่พัก แก้วคุณริสอร์ท คืนนั้นเป็นคืนที่นอนหลับสบายมาก

วันที่ 29 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. ได้รวมทีมกันเพื่อเดินทางไปศึกษาต่อ ที่ลืมไม่ได้ต้องรับประทานอาหารเช้าก่อน แต่อาหารเช้ามีอยู่นั้นมีอุปสรรคเล็กน้อยคือ ภาคอีสานแทบจะไม่มีร้านอาหารอิสลามอยู่เลย คุณปาริชาติ หาญไชยชนะ เห็นใจทีมงานเลยพาไปบ้านของเธอเองเพื่อให้ทุกคนได้ดื่มกาแฟ ทานข้าวต้ม เป็นมื้อที่อร่อย และสนุกอีกมื้อหนึ่ง เขาดูเป็นกันเองและดูน่ารักมาก พอกินกันเรียบร้อยแล้ว ก็นำทีมงานไปศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำปาว ศึกษาเรียนรู้ การจัดการแกนนำระดับตำบล ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ นำโดยคุณปาริชาติ หาญไชยชนะ พบปะทีมงานโพนงามกล่าวเปิดงานโดยนายอัปดุลละห์ สาลี ทีมงานของโพนงามต้อนรับเป็นอย่างดี ดีมากๆเลย ชื่อโครงการ แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาดำบลโพนงามอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าโครงการวิจัย 1.นางสาวนุจรี ใจประนบ (อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม) 2.นายวิทยา จอมทรัพย์ (หัวหน้าสำนักปลัด อบต.โพนงาม) ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเป็นมาของแต่ละทีมงาน ได้ความรู้พอสมควร เวลาที่ล่วงเลยมาถึงเที่ยง เขาก็เชิญรับประทานอาหารเที่ยง มีกับข้าวหลายอย่างมาก แถมส้มตำ ข้าวเหนียวด้วย พอกินข้าวเสร็จก็ได้เวลาละหมาดคุรห์ ก็ละหมาดที่นั่นเลย ก็เป็นอันว่าเสร็จจากที่นั่น ก็ได้เดินทางต่อไปที่ ชุมชนบ้านลาด

โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลาดหมู่ที่ 7- 13 ต.หลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าโครงการวิจัย 1.นางสาวอภิญญา อันพันลำ 2.นายบัญชา พุฒินากุล

ทีมงานวิจัยจากระนอง ได้รับรู้ถึงปัญหาการจัดการน้ำของบ้านลาด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เขาก็พาไปดูพื้นที่น้ำที่เขาเรียกว่า พื้นที่ทาม และได้ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกด้วย จากนั้นก็ได้อำเภอและออกเดินทางต่อ ทีมงานของบ้านลาดก็ได้มาส่งที่นั่นเลย ทางเรามีความภาคภูมิใจมากๆ ที่ได้รับการตอบ

รับอย่างอบอุ่น ขึ้นรถเพื่อเดินทางเข้าสู่ จังหวัดหนองคาย ไปถึงจังหวัดหนองคาย ประมาณ 2 ทุ่ม เดินทางเข้าสู่ที่พัก แก้วคุณรีสอร์ท จังหวัดหนองคาย

วันที่ 30 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. รับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วก็วางแผนกันว่าจะเข้าไปเที่ยวที่ประเทศลาว ตกลงกันเสร็จก็ไปทำหนังสือพร้อมเอกสารเพื่อเข้าประเทศลาว ค่าเอกสาร 40 บาท เหมารถคู่ลาวคันละ 800 บาท เขาได้พาไปเที่ยวเวียงจันทน์ แวะไปที่ราชการของลาว ประตุชัย และที่ว่าการสำนักงานรัฐมนตรีลาว ได้ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกและเอากลับมาดูกันที่บ้าน

อัตราเงินที่ลาว 1 บาท เท่ากับ 25 กีบ ซื้อของที่ลาวแต่ใช้เงินไทยกันหมด เพราะเข่าบอกว่าลาวชอบเงินไทย ซื้อปิ้งกันอยู่ตามใจชอบ มือเที่ยงของวันนั้นกินถั่วต้ม ข้าวโพดต้ม แทนข้าวที่เวียงจันทน์ ไม่เจอร้านอาหารอิสลามเลย เทียวกันจนถึงบ่าย 3 โมง จึงกลับเข้าปะเทศไทย กลับมาเที่ยวที่ตลาดหนองคาย ประมาณ 1 ชั่วโมง ก็หาร้านอาหารอิสลามเพื่อรับประทานอาหารเช้า ร้านหนึ่ง ราคาปานกลาง มีชื่อร้านว่า สื่อกกลางมุสลิมหนองคาย เขาจะห้ กินจนอิ่มแล้ว ก็กลับที่พัก แก้วคุณรีสอร์ท อีก 1 คืน กลับมาที่พักด้วยความเหนื่อยที่เที่ยวมาทั้งวัน แต่คุ้มเพราะสนุกมาก

วันที่ 31 มกราคม 2555 เก็บสัมภาระ รับประทานอาหารเช้าเพื่อเดินทางกลับบ้าน ก่อนเดินทางกลับได้วางแผนกันว่าจะแวะซื้อของฝาก โชว์เฟอร์รูดู้กับพี่เลี้ยงใจดีมาก ไม่เครียดอีกต่างหาก นั่งรถแบบอุ่นใจรู้สึกปลอดภัยเพราะคนขับไม่ประมาท เป็นกันเองที่มงานที่มาด้วยกัน ต่างคนต่างหมู่บ้าน พอมาเจอกันแบบนี้ก็เหมือนพี่เหมือนน้องกัน เดินทางมาอีก 1 วัน ไม่มีใครเครียดเลย นั่งรถมาถึงกลางคืนอีกหนึ่งคืน กลางคืนก็แวะซื้อของกันอีก ตลอดทางที่มีของฝาก กลางดึกถึงร้านคุณสาหร่าย ได้แวะกินก๋วยเตี๋ยวร้อนๆ 1 ถ้วย 40 บาท แก้ววง นั่งรถ 3-4 ชั่วโมงถึงบ้าน ถึงบ้านตี 5 ของวันใหม่ วันที่ 1 มกราคม 2555 อย่างปลอดภัย และสวัสดิภาพ ก่อนขึ้นรถไปและกลับได้ขออุทาจากพระผู้เป็นเจ้า (อัลเลาะห์ ซ.บ) จงปลอดภัยในการเดินทาง (วัสลาม) พี่เลี้ยงก็น่ารักมากเลย ทั้ง 2 คน

สรุปการเรียนรู้จากการเดินทาง

สิ่งที่ประทับใจ

1. การต้อนรับของชุมชนดีมาก	8.การดูแล การต้อนรับ การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมของ อบต.หลักเมือง (บ้านลาด) ความพร้อมในการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน(มีแผนที่ประกอบ)
2. ทีมงานมีความเป็นกันเอง	9.ตำบลโพนงาม หน่วยรัฐให้ความร่วมมือ
3. โซว์เฟอร์ใจดี พี่เลี้ยงที่น่ารัก	10.ความพร้อมในการนำเสนอข้อมูลมีภาพประกอบ
4. การมีส่วนร่วมของผู้นำ อบต. โพนงาม	11.สิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับโครงการของตัวเอง
5.พี่เลี้ยงงานวิจัยอยุธยา –กาฬสินธุ์	12.การใช้ภูมิปัญญา ของแต่ละชุมชน(ปุยข้าวภาพ)
6.ประทับใจพี่ปาริชาติ หาญไชยชนะที่สันติเทก	13.การทำงานกับชุมชนตัวเองต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้กับคนในครอบครัวและตัวเองก่อน
แคร่เป็นกันเอง ชอบทั้ง 2 คน ที่พักผ่อนสบาย	14.เป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน (บริสุทธิ์ใจ)
7.ความเป็นพี่น้องของเครือข่าย	

ปัญหาอุปสรรค

- 1.การเดินทางไกลมาก ผ่านหลายจังหวัดกว่าจะถึงเป้าหมาย แต่ใจก็ไม่ท้อ เพื่อไปศึกษาหาข้อมูลกลับมาเพื่อใช้ในทีมงานของตัวเอง
- 2.ลำบากกันเรื่องของอาหารการกินสักนิด เพราะอาหารภาคอีสานแตกต่างกับอาหารปักษ์ใต้บ้านเรา แต่ก็กินกันได้เพื่อหาประสบการณ์กับตัวเอง
- 3.เป็นเรื่องที่โชคดีมาก ที่ไม่เจอกับอุบัติเหตุเลย

ตัวอย่างที่ 3 บันทึกการเดินทาง การศึกษาดูงาน จากระนองถึงหนองคาย โดย น.ส.เสาด๊ะ หำหรับ

วันที่ 27 มกราคม 2555 โดยมีสมาชิกทั้งหมด 21 คน มีรถ 2 คัน เดินทางจากอำเภอสุขสำราญตอนเช้าวันที่ 27 มกราคม 2555 เวลา 07.00 น. เดินทางไปถึงจังหวัดชุมพร แวะรับประทานอาหารเช้าที่ชุมพร ร้านคุณสาหร่าย แล้วเดินทางไปยังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แวะที่หัวหิน 1 ชม. ได้เดินชมสถานที่ต่างๆ ชมสินค้าผลิตภัณฑ์ที่แปลกๆ ที่ไม่เคยเห็น ของฝาก ของจำรูยต่างๆมากมาย จากนั้นก็ได้เดินทางเข้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แวะรับประทานอาหารเช้า ประมาณ 18.00 น. และเข้าพัก เดอะลิมาเพลส เวลา 20.00 น.

แหล่งเรียนรู้ตำบลนาคู มีการแนะนำตัว โดยมีเป้าหมายเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต ภาคเกษตร ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พ.ศ.2518 การทำนาปรัง มีสารเคมีมากสามารถปรับดินได้ดี ต้องใช้ปุ๋ยหมัก พ.ศ. 2533 ได้มีด้วยสำคัญ 1 ตัว ทำให้เกิดอันตราย ส่งผลกระทบต่อดำบลมาก เพราะมีประชากรเยอะ มี 16 อำเภอ การเตรียมตัวระวังน้ำท่วม จะมีเรือบ้านละ 1 ลำ เตรียมพร้อมเพราะ น้ำท่วมสูง 1-2 เมตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ค่าใช้จ่ายดี พื้นที่ราบลุ่ม การจัดการปุ๋ย การวิเคราะห์ดิน ให้เหมาะสมกับปุ๋ย การแก้ปัญหา 1)มีการปลูกจิตสำนึกให้กับลูกหลาน2)เวลาทำทำที่ละอย่างเพราะอาจทำให้ผิดพลาดได้3)ทำงานวิจัยตอนแรกมีสมาชิก 41 คน ตอนนี้อยู่ 10 คน

(ปัญหา 1) ต้นทุนสูง หาวิธีลดต้นทุนโดยทดลองปุ๋ยชีวภาพ มีสมาชิกบางส่วนไม่สนใจ (ปัญหา 2) ศึกษาความคิด พฤติกรรม ดูจากเขามีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะจะทำงานไม่ต่อเนื่องเกิดความลดความเชื่อมั่น (ปัญหา 3) ทางครอบครัว การหาวัตถุดิบ เกษตรมาให้ความรู้ 8 ด้าน วิถีทำในแปลงต่างๆ และศึกษาดูงานต่างๆ

วันที่ 28 มกราคม 2555 โครงการ 1 ไม่สามารถขยายผลได้ ไม่มีความรู้ในการทำปุ๋ยชีวภาพ การส่งเสริมการทำนาเกษตรชีวภาพ 1)มีรูปแบบการทำแล้ว 2)มีกระบวนการเรียนรู้ในแปลงทดลองแล้ว 3)สมาชิกไม่ทดลองทำไม่เชื่อมั่นในตนเอง ผลที่ได้รับรูปแบบการทำปุ๋ยชีวภาพ

โครงการ 2 การศึกษาความคิดและพฤติกรรมเพื่อหาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรชีวภาพ ผลที่ได้รับ 3 กลุ่ม 1.รับรู้ 2.เรียนรู้ 3.เรียนรู้แบบก้าวหน้า

สูตรการทำป๊อ

- ไข่ 5 กก.
- กากน้ำตาล 5 กก.
- ลูกแป้ง 1 ลูก
- นมเปรี้ยว 2 ขวด
- น้ำมะพร้าว 1-2 ลิตร

สรุปการเรียนรู้การศึกษาดูงาน

ความประทับใจ

1.การต้อนรับ สถานที่	7.โชว์เฟอร์เป็นกันเอง และพี่เลี้ยง
2.เป็นกันเอง	8.รู้จักคิดมากขึ้น
3.การแลกเปลี่ยนที่โพนงาม	9.อาหารแพง เจ้าหน้าที่จ่ายเอง
4.ประทับใจเครือข่ายพี่ปลา กนกกาแฟ	10.โชว์เฟอร์พาเที่ยว
5.การทำงานเป็นทีม (บ้านลาด) แบ่งโซนรับผิดชอบ	11.การดูงานบ้านนาคู โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
6.กินน้ำสมุนไพรไม่ฝาง	ตำบลนาคู ความพร้อมในการให้ข้อมูล

การนำไปประยุกต์ใช้

1.การส่งเสริมปัญหา	4.การใช้ภูมิปัญญา
2.แนวทางการแก้ไขปัญหา	5.ควรมีแกนนำภายในชุมชน
3.แนวคิด หากไม่เกิดปัญหา	

วันที่ 29 มกราคม 2555 คณะทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดระนององค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม นายบุญจันทร์ รองนายกกล่าวเปิดงานทีมวิจัยตำบลโพนงามส่วนมากจะเป็นข้าราชการมีผลิตภัณฑ์ หมอน ผ้าขาวม้า ผ้าชิ้น ส่งประเทศลาว ที่นอนหมอนขีดกล่าวต้อนรับ นายอับดุลเลาะห์ สาลี (ตัวแทนจังหวัดระนอง) และทีมงาน 21 คน คณะทำงาน 3 คน ประธานนายก อาชีพลักคือการทำนา ขยายผลทำสวน ค้าขาย กระบวนการความต้องการจากเวทีประชาคม ในการแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติ

แนวทางการแก้ไข โดยมีทีมวิจัยเข้าร่วมโครงการ หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน เกี่ยวกับเงื่อนไข นโยบาย **กระบวนการทำงานโดยมีส่วนร่วม** ตำบลโพรงยางอยู่ดังกล่าวของแหล่งที่น้ำท่วม คือ บ้านคงไทรทอง ทำการเกษตร 90 เปอร์เซ็นต์ ควบคู่การค้าขาย ทอผ้า มีการทำนาปรัง 1-2 ครั้งต่อปี น้ำท่วมเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน น้ำลดเดือนธันวาคม นาปรังได้ผลมากกว่าการบริหารจัดการน้ำ โดยไม่คิดว่าน้ำเป็นของชลประทาน (จากห้วยลำปาว) มีการศึกษาเรียนรู้จากสถานีสุขภาพ ความเป็นอยู่ของชุมชน มีสารเคมีเยอะมาก มีหอยเชอรี่เยอะสามารถนำมาทำสารเคมีปุ๋ยได้ ลดค่ารายจ่ายได้ดี **วัตถุประสงค์** เพื่อศึกษาสถานการณ์ระยะเวลาในการวิจัยประมาณ 1 ปี 6 เดือน กระบวนการทำงาน ทีมวิจัยดำเนินงาน 1)ขั้นเตรียมพร้อม 2)การเตรียมทีมวิจัย 3)การศึกษาเครื่องมือ 4)เวทีชี้แจง **ขั้นตอนการเก็บข้อมูล** 1)ร่วมคิดวิเคราะห์ข้อมูล 2)ประชุมทีม

การสำรวจพื้นที่ 3)ศึกษารวบรวมข้อมูล **ผลการวิจัย** 1.เป็นพื้นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ ทำให้รับน้ำจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามาในพื้นที่ตนเอง 2.ป่าไม้เป็นตัวชะลอน้ำเข้าพื้นที่ ได้ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก 3.การปิดขวางทางกั้นน้ำทางน้ำไหลธรรมชาติ

แนวทางการแก้ไข น้ำไหลมาจาก จังหวัดอุดรธานี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคุณสอและภักดี ตำบลบางหิน เกี่ยวกับหอยหวาน และหอยขาว และตัวแทนจากกลุ่มบางมัน โดนกลอย กำปวน ซึ่งมีบางลำพู และมีการชมสินค้าที่หลากหลาย **โครงการวิจัยการจัดการน้ำ** เพื่อการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลาด หมู่ที่ 7-13 ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ นายกกกล่าวเปิดงาน ได้รับรางวัลป่าชุมชนดีเด่น จุดอ่อนนั้นมีน้ำท่วมบริเวณ (ทาม) ฤดูฝน โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลาด ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีชาวบ้าน ชาวบ้าน 95 เปอร์เซ็นต์ ทำการเกษตร หัวหน้าโครงการคือ นางสาวอภิญญา อินพันลำ สรุปได้ 3 จุด 1)สภาพปัญหาที่ดิน แหล่งน้ำธรรมชาติ 2)สมเด็จพระราชินี ดำรัสว่า ฉันจะเป็นป่า เธอจะเป็นน้ำ 3)มีการแนะนำตัวจากทีมงานและชุมชนบ้านลาด

ตัวอย่างที่ 4 บันทึกการเดินทาง การศึกษาดูงาน จากระนองถึงหนองคาย โดยน.ส.พนัสเสียะ อินตัน

วันที่ 27 มกราคม พ.ศ 2555 ออกจากบ้านเวลา 07.00 น. ขึ้นรถออกเดินทาง 07.30 น. (รถตู้) ในรถมีตัวแทนทีมวิจัย 1 คน (กะมิยะ) พี่เลี้ยง 1 คน (น้องแจจ) แวะรับตัวแทนทีมวิจัยบ้านบางหิน 3 คน และตัวแทนทีมวิจัยบางลำพู 1 คน พอไปถึงราชครู ก็แวะทำภารกิจส่วนตัว (ห้องน้ำ) ได้มีการสับเปลี่ยนนั่งรถ (ส่อและ กับ ตัวแทนจากพังงา) จากนั้นได้เดินทางต่อไปถึงจังหวัดชุมพร เวลาโดยประมาณ 10.30 น. โดยแวะรับประทานอาหารที่ชุมชนทราย เดินทางขึ้นรถโดยสารเพื่อขึ้นรถออกเดินทางต่อ เวลา 11.15 น. โดยประมาณ มุ่งหน้าต่อจังหวัดอุตรดิตถ์ เวลา 2.45 น. และเที่ยวชมตลาดน้ำหัวหินกินไอติมกะทิสด อร่อยมากๆ ราคาถ้วยละ 49 บาท ถือว่าคุ้ม ชมผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของราคาแพงทุกอย่าง เดินไปข้างหลังได้เห็นฟาร์มแกะด้วย และได้เก็บภาพมาหลายภาพที่ลืมไม่ได้ ถือได้เป็นใหญ่มา 1 กระบอก ออกเดินทางต่อแวะซื้อของที่เซเว่น 7.00 น. กินข้าวที่ร้านอะไรไม่รู้ หลังจากนั้นเดินทางต่อเป้าหมายที่พัก (โรงแรมเดอะลีมาเพลส) ถึงเวลา 8.30 น. โดยประมาณ / รับกุญแจห้องขึ้นห้องพักชั้นที่ 3 เบอร์ 313 เข้าห้องอาบน้ำนอนราตรีสวัสดิ์

คณะผู้เข้าร่วมดูงาน ตัวแทนบ้านบางมัน 6 คน ตัวแทนบ้านกำพวน 2 คน ตัวแทนจากบ้านโดนกลอย 3 คน ตัวแทนจากบ้านบางหิน 3 คน ตัวแทนจากบ้านซิมิ 3 คน ตัวแทนจากบ้านบางลำพู 1 คน ตัวแทนจากบ้านบางดิบ 1 คน พี่เลี้ยงนักวิจัย 2 คน รวมทั้งหมด 21 คน รถตู้ 2 คัน คันที่ 1 รถโกบาว คันที่ 2 รถหมาด

28 มกราคม พ.ศ 2555 เวลา 7.30 น. ออกจากที่พักเดอะลีมาเพลสจังหวัดอุตรดิตถ์เดินทางสู่เป้าหมาย (รับประทานอาหาร) กินข้าวเสร็จรีบรื้อออกเดินทางมุ่งหน้าไปที่อนามัยคุโธ ตำบลนาคูอำเภอฝักไห้ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบปะพูดคุยแนะนำตัวเอง ศึกษาเรียนรู้ การจัดการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบ้านนาคู และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างตัวแทนสมาชิกบ้านนาคูกับตัวแทนทีมวิจัยจังหวัดระนองโดย นายอัปดุลละห์ สาลี

โครงการที่ 1 การส่งเสริมการทำเกษตรชีวภาพบ้านนาคู **ผลที่ได้รับ** 1) ทำนาแบบชีวภาพล้วนๆ 2) ทำนาแบบกึ่งชีวภาพ **สภาพปัญหา** 1) มีรูปแบบการทำนาแล้ว 2) มีกระบวนการเรียนรู้ในแปลงทดลองแล้วแต่สมาชิกไม่ค่อยทำ ยังไม่เชื่อมั่น โครงการที่ 2 การศึกษาความคิดและพฤติกรรมเพื่อหาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ระบบชีวภาพ **ผลที่ได้รับ** สมาชิกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม 1.กลุ่มรับรู้ 2.เรียนรู้ 3.เรียนรู้

แบบก้าวหน้า ศึกษาเรียนรู้ชุมชนภาคการเกษตรพึ่งพาตนเอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเสร็จกล่าว
ขอบคุณซึ่งกันและกัน ออ !! เกือบลืม ได้กินน้ำไม่ฝางด้วยรสชาติ สีสัน น่ากินมาก หอม หวาน หร่อย
จากนั้นเวลา 15.30 น. เดินทางมุ่งหน้าสู่ภาคอีสานจังหวัดกาฬสินธุ์ ถึงที่พักเวลาโดยประมาณ 19.30 น. เข้า
ที่พัก อาร์พาร์ทเมนต์ (A.P. Garden Place)

จากการศึกษาอนามัยคูโต บ้านนาคู ได้สูตรปุ๋ยชีวภาพ (ฮอร์โมนไข่) สูตรเร่งลูก โดยมีส่วนผสม
ดังนี้ 1.ไข่ไก่ 5 ฟอง 2.กากน้ำตาล 5 ก.ก 3. ยาคูล 1-2 ขวด 4.ลูกแพ้ง 1 ลูก 5.พ.ด 2 1 ห่อ 6.น้ำ
มะพร้าว 1-2 ลิตร หมักทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือนปิดฝาอย่าให้อากาศร้อนแสงแดด **วิธีใช้** น้ำ 20 ลิตร /
ฮอร์โมนไข่ 3 ช้อนโต๊ะ

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ 2555 ออกจากที่พัก อาร์พาร์ทเมนต์ (A.P.Garden Place) เวลา 7.19 น.
รับประทานอาหารเช้าเดินทางถึง อ.บ.ต. โพนงามเวลา 9.25 น. ทางที่วิจัย ต. โพนงาม ให้การต้อนรับเป็น
อย่างดียิ่งรู้สึกประทับใจการแนะนำตัวของทีมวิจัย จ. กาฬสินธุ์ ด้วยหัวหน้าโครงการวิจัย 1. นายวิทยา จอม
ทรัพย์ (หัวหน้าสำนักปลัด อ.บ.ต. โพนงาม) 2. นางสาวนุจิ ใจประนบ (อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม) การแนะนำตัวของทีมวิจัย จ. ระนอง ศึกษาเรียนรู้ ชื่อ
โครงการ แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากและการขาดแคลนน้ำในแล้งโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ของชุมชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานเกี่ยวข้ององค์กรศึกษา ต. โพนงาม อ. กมลาไสย จ. กาฬสินธุ์การ
นำเสนอ กระบวนการความต้องการจากเวทีประชาคมแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
สภาพพื้นที่ ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำ และอื่นๆ คำถามการวิจัย **แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก** มี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาสถานการณ์ 2.เพื่อศึกษาประวัติท้องถิ่น 3.เพื่อศึกษาถึงศักยภาพ 4.เพื่อศึกษา
แนวทางแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 6 เดือน 1 มิ.ย. – 30 พ.ย. / 54
กระบวนการดำเนินงานวิจัยขั้นเตรียมการ 1.การเตรียมทีมวิจัย 2.เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน 3.การสร้าง
เครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาวิจัย **สถานการณ์สภาพปัญหา** 1.น้ำท่วมในช่วงต้นฤดูฝน 2.
ช่วงกลางฤดูฝน 3.ช่วงปลายฤดูฝน

แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

1. การระบายน้ำออกจากพื้นที่
2. การสร้างคลองสินตามลำห้วยแก่ง
3. การสร้างฝอยทดน้ำตามลำน้ำต่างๆ
4. การจัดเวทีระดมหาแนวทางร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค

1. การทำงานของนักวิชาการและผู้นำชุมชนมีเวลาไม่ค่อยตรงกัน
2. ผู้บริหารในองค์กรปกครองท้องถิ่น (อ.บ.ต.) เข้ามารับทราบแนวทางในการทำวิจัยแต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยโดยตรง
3. การทำวิจัยอยู่ในช่วงฤดูฝนทำให้การเก็บข้อมูลลำบาก

เล่าสู่กันฟัง โดย คุณอัครกุลละเห่ สาลี ตัวแทนทีมวิจัยจังหวัดระนอง 1. โครงการศึกษาส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนเสนอผลิตภัณฑ์ โครเชต์ 2. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านซิมิ หมู่ที่ 8 ต.กะเปอร์ อ.กะเปอร์ จ. ระนอง 3. โครงการรูปแบบการจัดการป่าจากบ้านบางลำพู หมู่ที่ 3 ต.กะเปอร์ จ. ระนอง 4. โครงการจัดการทรัพยากรหอยหวาน- หอยขาว บ้านบางหิน ต. บางหิน อ. กะเปอร์ จ. ระนอง ตัวแทนทีมวิจัยจังหวัดระนองกล่าวขอบคุณโดย คุณจริยา สาลี ออกจาก อ.บ.ต. โพนงาม เวลา 13.30 น. โดยประมาณ เยี่ยมเยือนชุมชน ชมวิถีชีวิตภาคอีสาน โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลาด หมู่ 7 ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบปะพูดคุย ศึกษาเรียนรู้ รูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมชุมชนบ้านลาด ต. หลักเมือง อ. กมลาไสย จ. กาฬสินธุ์ โดยหัวหน้า โครงการวิจัย 1. นางสาวอภิญญา อินพันลำ 2. นายบัญชา พุดวนากุล แนะนำตัวทีมวิจัยบ้านลาด จ.กาฬสินธุ์

แนะนำตัวทีมวิจัย จังหวัดระนองทรัพยากรในชุมชนประกอบด้วย **ที่ดิน** เป็นที่ราบลุ่มมีแหล่งน้ำอยู่โดยรอบหมู่บ้าน แหล่งน้ำ เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ 2 แห่ง กุดน้ำใส พื้นที่ประมาณ 240 ไร่ และบึงกุ่มขนาดย่อมลงมา 2 แห่ง คือ บึงเงาะและบึงพระบางมีลำห้วย 1 สาย คือ ลำห้วยหวาย **ป่าไม้** มีพื้นที่ประมาณ 790 ไร่ **สภาพปัญหา** ปัญหาวัชพืชน้ำซึ่งมีลักษณะเป็นดิน ก่อตัวขึ้นมา และแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว ทำให้สูญเสียพื้นที่แหล่งน้ำไปอย่างมากทำให้ปริมาณน้ำลดน้อยลง ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างการจัดการน้ำระบบนิเวศน์

คำถามวิจัย

1. ประวัติศาสตร์ สภาพวิถีชีวิต ระบบนิเวศน์
2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการแหล่งน้ำ
3. รูปแบบการจัดการน้ำของชุมชน
4. ระบบการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วม
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการแหล่งน้ำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพวิถีชีวิต ระบบนิเวศน์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการน้ำในชุมชน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการน้ำในด้านภูมิปัญญา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ สภาพวิถีชีวิต
2. ได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ได้ข้อมูลความรู้ในด้านภูมิปัญญา

มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตัวแทนจังหวัดระนอง นายอับดุลเลาะห์ สาลี หลังจากนั้นไปดูแหล่งน้ำและดูคุณภาพน้ำของบ้านลาด ออกจากบ้านลาดประมาณ 17.00 น. มุ่งหน้าสู่จังหวัดหนองคายแวะรับประทานอาหารมื้อเย็นถึงที่พักประมาณ 8.00 น. ที่พักแคว์คูณริสอร์ท จังหวัดหนองคายพักชั้นที่ 2 เบอร์ 216 เข้าห้องพัก อาบน้ำพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2555 ออกจากที่พักแคว์คูณริสอร์ท เวลา 7.30 น. มุ่งหน้าสู่เมืองเวียงจันทร์ ไปถึงที่ทำการน้องเงงเก็บบัตรประจำตัวประชาชนทุกคนเพื่อทำบัตรข้ามแดน จ่ายเงินคนละ 40 บาท จากนั้นขึ้นรถเดินทางต่อ แวะเซเว่นซื้อ อาหาร/ เครื่องดื่ม ซื้อเพื่อเดินทางเพราะไม่รู้ว่ามีอะไรกิน ได้มั่ง จากนั้นเดินไปถึง ชายแดนระหว่างไทย-ลาว ถ่ายเอกสารคนละ 1 ใบ 2 บาท แล้วเดินข้ามแดนไป แล้วนั่งรอรถจ่ายค่ารถและค่าเหยียบแผ่นดินคนละ 60 บาท ระหว่างรอก็ได้เก็บภาพมาด้วย จากนั้นขึ้นรถบัสเข้าเมืองเวียงจันทร์ต่อด้วยรถตู้อีกทีค่าโดยสารรถตู้คนละ 80 บาท แล้วรถตู้ก็พาเที่ยวสถานที่ต่างๆ ของเวียงจันทร์โดยเฉพาะที่ว่าการรัฐบาล สถานที่สวยงามมากต่อจากนั้นก็พาเที่ยวห้างสรรพสินค้าต่างๆ ชื่อของฝากกลับบ้าน มีเรื่องที่คาดไม่ถึง บุญรัตน์ ขุนด้ง เกือบไม่ได้กลับบ้านหนังสือเดินทางหายทำให้ทุกคนหน้าดำคร่ำเครียดกลัวไม่ได้กลับบ้านพอดีพบคนรู้จักก็ใช้ขามารเสีเลย จากนั้นก็เดินไปขึ้นรถกลับที่พักแคว์คูณริสอร์ท นอนที่แคว์คูณริสอร์ท 2 คืน เวลาประมาณ 8.00 น. ก็ได้มีการรวมกลุ่ม

สรุปกระบวนการเรียนรู้

สิ่งที่ประทับใจ

1.การต้อนรับของชุมชน	5.โชว์เฟอร์ใจดี – พี่เลี้ยงใจกว้าง
2.ทีมมีความเป็นกันเอง	6.รู้จักสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น
3.การแลกเปลี่ยนที่ อ.บ.ต. โพนงาม มีการซักถาม	7.การมีส่วนร่วมของผู้นำ อ.บ.ต. โพนงาม
4.ประทับใจอาหาร (ตั๋ยกุ้งด้วย 150 บาท)	8.สถานที่พัก / ได้ออกกำลังกาย (นอนชั้น 3)

พี่เลี้ยงงานวิจัย จ.ภาพสินธุ์/อยุธยา การดูแล การต้อนรับ การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม อ.บ.ต. หลักเมือง (บ้านลาด) การแบ่งบทบาทความรับผิดชอบด้านข้อมูลพื้นที่ การสื่อสาร “พี่น้อง” สร้างความเป็นกันเองของทีม / เครือข่าย ความพร้อมในการนำเสนองานชัดเจน (มีแผนที่ประกอบ)

- ตำบลโพนงามมีหน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือ
- อาหารแพงมากร้านมาเรียม
- ประทับใจพี่ ปาริชาติ , สันติ
- ที่พักอยุธยา (เดินขึ้นชั้น 3)
- อ.บ.ต. บ้านลาดทำงานเป็นทีมแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน แบ่งโซนอย่างเป็นระบบ
- ความเป็นพี่น้องของเครือข่าย
- พบญาติโดยไม่ตั้งใจ
- ความพร้อมในการนำเสนอข้อมูล มีภาพประกอบ
- น้ำไม่ฝาง

สิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานของโครงการตัวเอง

- ปัญหาซ้ำซ้อน ป้ายเคมี พื้นป้ายชีวภาพ
- แนวคิด หากไม่เกิดปัญหาที่ไม่เกิดพลังประสบปัญหาทำให้คนได้คิด
- ฮอร์โมนไข่สูตรเร่งลูก
- ต้องมีแกนนำของชุมชนเป็นตัวจุดประกายในการฟื้นฟู
- การแก้ไข ปัญหาทำซ้ำต่อเนื่อง (สร้างความเข้าใจ)

- การใช้ภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน (ปุ๋ยชีวภาพ)
- การทำงานกับชุมชน ตัวเองต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้กับคนในครอบครัวและตนเอง ก่อน
- การเรียนต่อเนื่อง ทดลองให้เห็นด้วยตนเองก่อน
- เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่าง
- เป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน (บริสุทธิ์ใจ) การตอบแทนจะมาเอง

สรุปการเรียนรู้

1. **ชุมชนนาคู** การบริหารจัดการยังไม่ชัดเจนแต่แนวคิดเขามีพลังสามารถขับเคลื่อนได้
2. **จ. กาฬสินธุ์** การให้ข้อมูลที่ชัดเจน มีการทำจริงทุกเรื่อง มีระบบการบริหารจัดการชัดเจน (แบ่งเขตรับผิดชอบ) มีความจริงใจ จริงจัง มีความสามัคคี มีความพร้อม เอื้อเฟื้อ ระบบการเมืองท้องถิ่นไม่ก่อให้เกิดปัญหาชุมชน ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ให้บริการจัดการตามความเหมาะสมของทรัพยากรในชุมชนมือไม่พายอย่าเอาเท้าราน้ำ (ให้ช่วยหนุนเสริม) ปัญหาจากชาวบ้านจริงๆ (ปัญหาจริง) ทั้งอำเภอ การใช้ความทางศาสนา บูรณาการ ให้เกิดความเข้มแข็ง ของกิจกรรมในชุมชน ความแตกต่าง – ปัญหา - ปรับปรุงให้ดีทางเลือกเรื่องอาชีพต่างกัน และเรื่องของบริบทของพื้นที่

N - จากปัญหาใหญ่ ทำให้เกิดการรวมตัว (สร้างอาชีพ)

M - เกิดจากการรวมตัวของคนว่างงาน – ปัญหาใหญ่

N - มองปัญหาตนเอง

W - มองปัญหาของผู้อื่นมีน้ำใจ

ต้องมีข้อมูลในการทำงาน / มีการบันทึก / ทำแผนที่ การสร้างแกนนำเพิ่มจากที่มีอยู่เดิมวิชาการ บูรณาการ ด้วยหลักความเชื่อทางศาสนาใช้ความคิดตลอดเวลา / อดทน / เป็นกลางระบบการบริหารจัดการภายใน กลุ่มให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพิ่มศักยภาพคนทำงาน สรุปการศึกษาดูงานเป็นที่เรียบร้อย แยกย้ายกันเข้าห้องพัก

31 มกราคม พ.ศ. 2555

อาบน้ำนอน แจ่มๆ มีคนมาเคาะประตู (บ้า) เก็บสัมภาระเรียบร้อย ออกจากรีสอร์ท 7.00 น. โดยประมาณ ขึ้นรถตู้ไปร้านอาหารชาดัมมุสลิม รับประทานอาหารเช้าเรียบร้อย ขึ้นรถเดินทางกลับบ้าน ผ่านจังหวัดขอนแก่น มีน้ำผึ้งขายมาก จังหวัดนครราชสีมาข้าวโพดขายข้างทางตลาด แวะที่อุดรซื้อของฝาก

กลับบ้านแวะพ่อแข่งซื้อของฝากกลับบ้านแวะที่ไหนซื้อของที่นั่น ถ้าสุดแวะคุณสาหร่ายรับประทานอาหาร
เสร็จเรียบร้อย ขึ้นรถมุ่งหน้ากลับบ้าน ถึงบ้านตี 5 เศษ ๆ โดยประมาณ

ตัวอย่างที่ 5 บันทึกการเดินทาง การศึกษาดูงาน จากจังหวัดระนอง ถึงหนองคาย โดย น.ส.บุญรัตน์ ขุนตั้ง

วันที่ 27 ม.ค. 2555 รถคันที่ 2 ได้ออกจากบ้านบางมันมาถึง
บ้านซิมิ เวลาประมาณ 7.55 นาฬิกา หลังจากนั้นก็ได้เดินทางเพื่อมุ่ง
หน้าเข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนจากนั้นระหว่างทาง ก็ได้
เดินทางมาถึงที่หนองสาหร่าย ก็ได้แวะรับประทานอาหารกัน เมื่อได้
เวลารถก็เดินทางต่อจนมาถึงประจวบคีรีขันธ์ได้แวะชมตลาดน้ำที่
หัวหิน เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมเที่ยวกันมาก เพราะมีความสวยงามและสะอาด หลังจากนั้นก็ได้เดินทาง
ต่อจนถึงพระนครศรีอยุธยาที่พักกินข้าวที่ครัวอิสลาม พอกินข้าวเสร็จก็เดินทางไปยังที่พัก คือ ที่ เดอะ ลิมา
เพลส พระนครศรีอยุธยา เวลาประมาณ 20 นาฬิกา

วันที่ 28 ม.ค. 2555 ตอนเช้าได้ออกจากที่เดอะ ลิมา เพลส เวลา 7 นาฬิกา ได้ไปรับประทานอาหาร
ตอนเช้าที่ ครัวมุสลิมที่พระนครศรีอยุธยา พอทานเสร็จก็ได้เดินทางต่อ ไปที่ ศึกษาเรียนรู้ การจัดการเกษตร
แบบพึ่งพาตนเอง ตำบลนาคู อำเภอฟักไผ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างการเดินทางนั้นสองข้างถนน
เต็มไปด้วยนาข้าว นาข้าวที่แสนจะงดงาม และบางแห่งก็เป็นพื้นที่ถูกน้ำท่วมที่มีความเสียหาย ก็มีบ้าง
บางส่วนที่ยังไม่ได้ฟื้นฟู เวลาประมาณ 9.30 นาฬิกา รถก็ได้เดินทางมาถึงสถานที่พยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลนาคู อำเภอฟักไผ่

วัตถุประสงค์

1. การจัดการพึ่งพาเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ชุมชนในหมู่บ้านนาคูเป็นชุมชนที่ทำนาข้าวเป็น
อาชีพหลักของหมู่บ้านและชุมชนก็ได้ตั้งกลุ่มเพื่อที่จะได้มีอาชีพเสริมเพื่อที่จะได้ประหยัด
ค่าใช้จ่ายในการเกษตร และทำปุ๋ยหมักเพื่อไว้ใช้เอง
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม หรือ เป็นแอ่งท้องกระทะ พื้นที่เรียบไม่มีเขาชาวบ้าน
ที่นี่ส่วนมากชอบทำนาปี ทำทั้งปี และเมื่อหน้าฝนน้ำจะท่วมทุกปี สภาพอื่นทั่วไปก็คล้ายคลึง
กับจังหวัดระนอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งที่เขาพูดกันว่า
“เป็นอุ้งข้าว อุ้งน้ำ”

การวิเคราะห์เพื่อการทดลองคือ เมื่อมาตอนปัจจุบันนี้ เรื่องดินทำนาก็มีปัญหา ก็เลยต้องนำดินไปทำการวิเคราะห์เพื่อที่ปรับปรุงหน้าดินให้มีความอุดมสมบูรณ์อีก โดยทีมวิจัยของบ้านนาคู

สูตรชีวภาพมี

1. ไช้ไก่ 5 ฟอง
2. กากน้ำตาล 5 กก.
3. ยาฆ่า 1 ขวด
4. แป้งข้าวหมาก 1 ลูก
5. สาร พด. 1 ห่อ
6. น้ำมะพร้าว 2 ลิตร

โครงการ

- ไม่สามารถช่วยผลได้
- ไม่มีความรู้ในการทำชีวภาพ

ผลที่ได้

- รูปแบบการทำเกษตรชีวภาพทำนาแบบชีวภาพล้วน การส่งเสริมชีวภาพ (บ้านนาคู)

ปัญหา

1. มีรูปแบบการทำแล้ว
2. มีขบวนการเรียนรู้ในแปลงทดลองแล้ว
3. แต่สมาชิกก็ยังไม่กล้าทำ ยังไม่เชื่อมั่น

โครงการที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นพฤติกรรมเพื่อหาแนวทางการจัดขบวนการเรียนรู้สู่ระบบชีวภาพ

ผลที่ได้ แบ่งสมาชิกออกได้ 3 กลุ่ม

1. กลุ่มรับรู้
2. กลุ่มเรียนรู้
3. เรียนรู้แบบก้าวหน้า

< ปัจจัย เงื่อนไข ขบวนการเรียนรู้ > < ขบวนการเรียนรู้ที่ 2 >

วันที่ 29 ม.ค. พ.ศ. 2555 ศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำป่าว ศึกษาเรียนรู้ การจัดการระบบ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม อ. กมลาไสย จ. กาฬสินธุ์ พอมาถึงเขาก็ได้ต้อนรับ

เป็นอย่างดี โดยการต้อนรับของ คณะ องค์การบริหารงานตำบลโพนงาม ความเป็นมาของหมู่บ้านโพนงาม เป็นที่ราบลุ่ม และแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำท่วมทุกปี และตลาดเคลื่อนน้ำในฤดูแล้ง

พื้นที่บ้านโพนงามส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มและเป็นดอนเป็นโคก มีลำปาวไหลผ่าน และมีแหล่งน้ำธรรมชาติมากมาย ได้แก่ ห้วยสาขาของลำน้ำปาว กด หนอง บึง ฯลฯ สภาพนิเวศน์ในอดีตก่อนมีการสร้างเขื่อน ประมาณปี พ.ศ. 2506 พื้นที่อยู่ติดกับลำน้ำปาว บ้านโพนงามอยู่ห่างจาก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก จังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 24 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 48.856 ตารางกิโลเมตร แบ่งการออกเป็น การปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน

พื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำปาวไหลผ่านเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและเพื่ออุปโภค บริโภค ส่วนพื้นที่ดอนบน เป็นที่ราบนิเวศน์ เหมาะแก่การทำให้ และเลี้ยงสัตว์ สภาพพื้นดินโดยทั่วไป เป็นดินร่วนปนทราย จำนวนประชากรในพื้นที่ มี 7,927 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,886 หลังคาเรือน อาชีพหลักของประชาชน ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตร คิดเป็นร้อยละ 75 อาชีพ รับจ้างร้อยละ 9 อาชีพ ราชการร้อยละ 3 ประกอบการค้าธุรกิจการค้าร้อยละ 10 และอาชีพอื่นๆ เป็นร้อยละ 3 ส่วนใหญ่ตำบลบ้านโพนใช้พื้นที่ทางการเกษตร จำนวน 27,317 ไร่ จากจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 30,535 ไร่ โดยแยก พื้นที่ทำนา มีการทำนาปีละ 2 ครั้ง คือปลูกข้าวนาปีในฤดูฝนและปลูกข้าวนาปรังโดยการอาศัยน้ำจากคลองชลประทานและแหล่งธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่โพนงาม พื้นที่ปลูกผัก มีการปลูกผักกันในฤดูหนาวโดยการปลูกตามพื้นที่ที่ติดอยู่กับแหล่งน้ำเขตชลประทาน อบต. โพนงาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ มั่นหาผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่ตำบลโพนงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาเรื่องการท้องถิ่น และการจัดการน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบัน
3. ศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาและเทคโนโลยี ในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
4. แก้ไขปัญหาเรื่องน้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งโดยชาวบ้านในชุมชนในพื้นที่ตำบลโพนงาม

ข้อมูล

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อหาข้อมูลในการจัดการวางแผนการทำงานของทีมวิจัย

2. การสำรวจพื้นที่โดยทีมวิจัยในพื้นที่เพื่อจัดการระบบการจัดการน้ำโดยหน่วยงานของรัฐ และ ทีมวิจัยเพื่อการวางแผนในการทำงาน

ปัญหาอุปสรรคตำบลโพพนาม คือ

1. การทำงานของนักวิชาการและผู้นำชุมชนไม่ค่อยมีเวลาในการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังเพราะพื้นที่อยู่ไกลจากพื้นที่การทำงานของพื้นที่วิจัย
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้เข้ามาทำงานในทีมวิจัยจึงมีปัญหาในการทำงาน และ การตัดสินใจในบางเรื่อง
3. เมื่อถึงฤดูฝนน้ำก็ท่วม หน้าแล้งก็แล้งมากการจัดเก็บข้อมูลน้ำขึ้นข้างลำบาก

บ้านลาดเป็นหมู่บ้านที่มีการทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านลาดการทำนามี 2 อย่าง คือ การทำนาปรังและการทำนาปี(แต่ส่วนใหญ่จะเน้นปลูกข้าวเจ้าไว้เพื่อขาย)และนอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนก็ทำการเกษตรกันบ้าง และหางานทำนอกพื้นที่ก็มี ส่วนพื้นที่บ้านลาดเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำโดยรอบของหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาเป็นหลักสภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย สภาพปัญหา พื้นที่บ้านลาดเป็นพื้นที่ลาดลุ่มน้ำและเป็นแหล่งธรรมชาติหลายแห่งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำนา ทำไร่ ด้วยสภาพพื้นที่ลาดเมื่ออดีตบางปีในฤดูฝนบางแห่งก็ประสบปัญหาเรื่องน้ำท่วม หากไม่สามารถระบายน้ำได้ จึงทำให้ไร่นาเสียหาย พื้นที่ระบายน้ำมี 3 แห่ง มีทางน้ำที่จะระบายมีอยู่ 5 จุด ปัจจุบันมี 1 จุด 3 แห่ง ระบายได้ 1/2 สภาพพื้นที่ พื้นที่ราบสูง ดินหลอม ดินไม่อุ้มน้ำ ผลผลิตต่ำ น้ำหนักเบา การทำเกษตร ลงทุนสูง ให้ผลผลิตต่ำ ใช้น้ำช่วงโง่งละ 90 บาท การเลือกการทำเกษตรพื้นล้น พื้นที่ไร่ เช่น มัน ฝ้าย ปัญหาพื้นที่ไร่ / ข้าวได้ผลผลิตได้ราคาดี สภาพของชุมชน มีร้านค้าชุมชน โดยนโยบายของรัฐในการจัดการเกษตร แนวการจัดการน้ำ การจัดการน้ำร่วมกัน 3 หมู่บ้านเพื่อลอกคลองข้อมูล. ตำบลหลักเมือง มีวิถี แก่ไขอยู่เรื่องเหตุการณ์น้ำท่วม พื้นที่ใหญ่ ต.หลักลิ้ง - บ้านลาด ในฤดูฝนน้ำจะหนุนสูง พื้นที่ 3 ตำบล ยังไม่อาจบูรณาการ พื้นที่แก่ไม่ได้เพราะพื้นที่ เป็นแอ่งแม่น้ำปาลงสู่แม่น้ำชี แม่น้ำมีฝายกั้นน้ำ

วันที่ 30 ม.ค. 2555 สรุปบทเรียนการเรียนรู้

ความประทับใจ

1. การต้อนรับของชุมชน
2. ความเป็นกันเองพี่น้องทีมวิจัย ทุกคนเป็นกันเอง
3. การเดินทางประทับใจคนขับรถ
4. พี่เลี้ยงใจดี

5. การแลกเปลี่ยนที่ อ.บ.ต. โพนงาม มีการชักถาม
 6. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน อ.ต.บ. โพนงาม
 7. ประทับใจอาหารต้มยำกุ้ง
 8. สถานที่พักได้ออกกำลังกาย
 9. ทีมพี่เลี้ยงกาฬสินธุ์ อยุธยา การดูแล การต้อนรับ
 10. การมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม อ.บ.ต. หลักเมือง (บ้านลาด)
 11. การแบ่งบทบาท ความรับผิดชอบ ด้านข้อมูล
 12. การสื่อสาร พี่น้องสร้างความเข้าใจเป็นกันเองทีมวิจัย เครือข่าย
 13. ความพร้อมในการทำงาน เสนอ ข้อมูลชัดเจน มีแผนประกอบ
- สิ่งที่เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้

(อยุธยา) ปัญหาซ้ำซ้อน การส่งเสริมฟื้นด้วยปัจจัยชีวภาพ

(นาคู) การแก้ไขปัญหา ทำซ้ำและต่อเนื่อง → แนวคิด

- หากไม่เกิดปัญหา ก็ไม่เกิดพลัง
- ได้สูตรการทำฮอร์โมนไข่
- ต้องมีแกนนำของชุมชน เป็นตัวจุดประกายในการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหา
- การใช้ภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน (เรื่องปัจจัยชีวภาพ)
- การทำงานกับชุมชน ตัวเองต้องปลูกฝังคนในครอบครัว
- การเรียนรู้ต้องให้ต่อเนื่อง ทดลองให้เห็นด้วย
- เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่าง เป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน (บริสุทธิ์ใจ)

สรุปนาถ การบริหารจัดการยังไม่ชัดเจน – แต่เขามีพลังในการต่อสู้

จ.กาฬสินธุ์ ต. โพนงาม อ.กมลาไสย ต. หลักเมือง บ้านลาด การใช้ข้อมูลที่ชัดเจน มีการทำจริงทุกเรื่อง_การบริหารจัดการ ชัดเจน แบ่งเป็นโซน จริงใจ มีความสามัคคี มีความพร้อม เอื้อเพื่อการเมืองไม่ก่อให้เกิดปัญหากับชุมชนระหว่างการปกครองท้องถิ่นให้การประสานงานเป็นอย่างดีให้บริหารจัดการตามความเหมาะสมทรัพยากรในชุมชนมือไม่พายอย่าเอาเท้าราน้ำ - ให้ช่วยหนุนเสริมปัญหาต้องมาจากชาวบ้านจริง - ปัญหาความร่วมมือทางศาสนามานบูรณาการ ให้เกิดกิจกรรมในชุมชน (ความแตกต่าง ปัญหา ปรับปรุงให้ดี)ทางเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน / เกษตร / ค้าขายมีความแตกต่างของบริบทของพื้นที่ ปัญหาใหม่ทำให้เกิดการรวมตัวจากคนว่างงาน - ปัญหาใหญ่มองปัญหาตนเอง มองปัญหาของเพื่อน ควรจะสร้างแกนนำเพิ่มจากที่มีอยู่เดิม วิชาการบูรณาการด้วยความเชื่อทางศาสนา ใช้

ความคิดอย่างมีสติตลอดเวลา / ใจเย็น / อดทน / เป็นกลาง / การบริหารจัดการให้ชัดเจนภายในกลุ่มให้มากขึ้นเพิ่มศักยภาพคนทำงาน

ตัวอย่างที่ 6 บันทึกการเดินทาง ศึกษาดูงาน จากจังหวัดระนอง ถึงหนองคาย โดย น.ส.บุญพร้อม แพนนะ

วันที่ 27 ม.ค. 2555 ขึ้นรถเวลา 07.40 น. ไปถึงสาหร่ายกินข้าวที่นั่นเสีย 90 บาท แล้วขึ้นรถไปเที่ยวตลาดน้ำ อูฐยาแล้วไปกินข้าวที่ปั้ม และเข้าที่พักเวลา 20.00 น.

วันที่ 28 ม.ค. 2555 ตื่นลุกขึ้นอาบน้ำเวลา 5.30 น. เวลา 07.00 น. ขึ้นรถเดินทางต่อไป อ. ผักไห้ จ. อูฐยา สถานีอนามัย ต. บ้านนาคู เข้าร่วมประชุม ในเรื่องประวัติความเป็นมาของตำบลบ้านนาคู และมีคุณสันติ มานาทาง ไปบ้านนาคู แต่ก่อนยังมีความอุดมสมบูรณ์ ไม่เหมือนกับปัจจุบัน และพอ

ได้เวลาก็เดินทางต่อไปจังหวัดกาฬสินธุ์

สูตรหมักเร่งดอก-ผล ให้กับพวกเรา คือ

1. ไข่ 5 ฟอง
2. กาบน้ำตาล 2 ลิตร
3. ลูกแป้ง 1 ลูก
4. ยาคูล
5. พด. 2 1 ห่อ
6. น้ำมะพร้าว

หมักไว้ 15 วัน กวนทุกวัน สำหรับผัก 1/20 สำหรับผลไม้ ก็เหมือนกัน

วันที่ 29 ม.ค. 2555 พักที่ จ.กาฬสินธุ์ เวลา 07.00 น. ออกเดินทางไปบ้านอุ่นไอดิม กินกาแฟกัน ไปถึง อบต. โพนงามเข้าห้องประชุม แล้วแนะนำตัวกันทุกคน บ้านเขาส่วนมากจะมีปลัด อบต. – ผู้ใหญ่บ้าน เกือบจะทุกหมู่บ้าน เขาให้ความต้อนรับพวกเราเป็นอย่างดี และเขาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และคุยกันเรื่องการปลูกจากตั้งแต่ปลูกจนได้รับผลต้องใช้เวลาที่ปี และคุยกันหลายเรื่อง จึงปิดประชุมแล้วร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน แล้วเดินไปชมกลุ่มหมู่บ้านร้านค้า และเดินทางต่อไปยังวัดอะไรไม่รู้จำไม่ได้ เขาต้อนรับ

และเข้าห้องประชุม คุยกันในเรื่องจัดการน้ำที่ท่วมซ้ำซาก และมีผู้รับผิดชอบแต่ละโซน จากนั้นเดินทางต่อไปหนองคายเข้าที่พัก แก้วคุณริสอร์ท

วันที่ 30 ม.ค. 2555 ออกเดินทางไปเวียงจันทน์ประเทศลาว เพื่อจับจ่ายซื้อของกัน และถ่ายรูปเป็นที่ระลึก และเดินทางกลับเจอคุณสมศักดิ์ ผู้จัดการ IUCN ในคืนวันที่ 30 ได้นั่งรถร่วมกันสรุปงานการประทับใจที่ได้ไปเที่ยวชมกันแต่ละพื้นที่ของบ้านเขา ที่ประทับใจคือ การให้ความร่วมมือของหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน – ผู้ใหญ่บ้าน ปลัด อ.บ.ต. ที่เขาให้ความสำคัญในเรื่องการแก้ปัญหาของชุมชนในท้องถิ่น ที่ อ.บ.ต. โพนงามได้เข้าประชุมกัน และแลกเปลี่ยนกันในเรื่องน้ำ และทำการวิจัยกันร่วมกันว่าจะทำงานกันอย่างไร และทางระนองก็แลกเปลี่ยนในการปลูกจาก ก็คือ ปลูกต้นจากในป่าชายเลนกัน ภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำให้เกิดขึ้นตามธรรมชาติต่อไป และชาวโพนงามเขาก็เล่าความเป็นมาของเขาให้เราฟัง ว่าในช่วงฤดูฝนมีน้ำท่วม ตั้งแต่ (มิถุนายน-กรกฎาคม) และมีพื้นที่ ที่ถูกน้ำท่วม เป็นพื้นที่แรกของตำบลโพนงาม อยู่ทางทิศเหนือที่ติดกับลำห้วยแก คือ บ้านโน้นโฮ หมู่ที่ 6 และบ้านชนบุรี หมู่ที่ 5 เป็นเหตุที่น้ำท่วมขัง เนื่องมาจากน้ำในลำห้วยแกไหลผ่านเร็ว และ แรง และลำห้วยก็ตื้นเขินมาก รวมถึงมีคูกันที่หนองเสียบเสียบ ทำให้เกิดการขวางทางน้ำ น้ำที่ไหลเข้ามาในพื้นที่ไม่สามารถที่จะระบายน้ำออกได้ทัน จึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ประกอบกับการไหลของน้ำที่จะระบายออกสู่ลำน้ำปาวตอนนี้มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำเหลือแต่ทำเล็กๆและสะพานข้ามห้วยแก ที่น้ำจะไหลออกจากทางพื้นที่ และในฤดูฝน สิงหาคม-กันยายน ฝนเริ่มตกชุกทำให้น้ำเหนือที่ไหลมาจากแหล่งน้ำธรรมชาติไหลเข้าสู่พื้นที่ตำบลโพนงามเพราะพื้นที่เป็นแอ่งกระทะและการระบายน้ำออกจากพื้นที่ มีทางเดียวคือ การปล่อยให้น้ำไหลลงสู่ลำน้ำปาว แต่ก็ไม่เต็มที่ และทำพังกั้นน้ำปาวตรงที่รอยต่อกับตำบลหลักเมืองทำให้น้ำท่วมขัง และประกอบกับฝนตกหนักทำให้น้ำท่วมตำบลโพนงาม และการปล่อยน้ำออกจากเขื่อนลำปาว ทำให้ปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น และการสร้างถนนชลประทานก็ไปกีดขวางทางน้ำที่จะไหลสู่ลำปาวให้ช้าลง และในตำบลโพนงามมีพื้นที่ประสบภัยแล้งทั้งหมด 5 หมู่บ้าน เพราะเป็นที่สูง ระบบชลประทานเข้าไม่ถึง ทำให้เกิดปัญหาน้ำในการเกษตรไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพปีใดฝนไม่ตกตามฤดูกาลข้าวที่ปลูกก็จะไม่ได้รับผลผลิตเต็มที่ และบางรายก็เข้าไม่ถึงการให้บริการ และจากการศึกษาวิจัย พบว่า ช่วงการที่เกิดขึ้นภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรกคนในชุมชนไม่ได้รับความเดือดร้อนจากธรรมชาติ หากินกันไปแบบพึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถึงแม้พื้นที่จะเป็นแอ่งกระทะ เวลาหน้าน้ำชาวบ้านก็ไม่ได้รับความ

เดือดร้อน เพราะน้ำจะท่วมเฉพาะป่าทุ่ง ป่าทาม ไม่เข้ามาท่วมในหมู่บ้าน คนในชุมชนดำรง
พื้นโดยการจับสัตว์น้ำไว้บริโภคและนำมาทำปลาร้า ไปแลกกับข้าวหม้ออื่นๆ และนำไปขายแต่
ในฤดูแล้งชาวบ้านเริ่มมีปัญหาน้ำในห้วยแก่ง-ลำน้ำปาว ดินเงิน ไม่สามารถจับสัตว์น้ำได้
จำเป็นต้องออกไปหางานทำที่ต่างจังหวัด

2. ยุคน้ำท่วมหลังเขื่อน คือ ตอนที่ก่อสร้างเขื่อนลำปาวในปี พ.ศ. 2511 – 2543 เป็นช่วงที่ชุมชน
เกิดความเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญ เพราะมีการสร้างเขื่อนลำปาว ในพื้นที่ตำบลยางตลาดเพราะ
มีเจ้าหน้าที่ของรัฐออกมาบอกว่าถ้าสร้างเขื่อนแล้วน้ำจะไม่ท่วม หลังจากสร้างเสร็จในปี 2521
ก็ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่อีกครั้ง และน้ำก็เริ่มท่วมตำบลโพธิ์งามมาอย่างต่อเนื่อง และในปี 2528
ได้มีชลประทานมาจากเขื่อนลำปาว ส่งมายังพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์
3. ประจวบมีการสร้างฝายปากบุง หรือ ฝายเชียงขวัญ เพื่อทดน้ำในการเกษตรของจังหวัดร้อยเอ็ด
ที่สร้างในลำน้ำชี หลังจากนั้นก็เกิดปัญหาน้ำท่วมในตำบลโพธิ์งามทุกปีและนานหลายเดือน
กลายเป็นน้ำท่วมซ้ำซาก มาจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุ และนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา จากการเก็บข้อมูล ของ
ชุมชน 13 ชุมชน แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก และปัญหาน้ำแล้ง สามารถแบ่งออกเป็น 2
ปัจจัย **1. ปัจจัยภายนอก** เป็นตัวแปรที่มากระทบกับชุมชนและก่อให้เกิดปัญหา นโยบายพัฒนาของรัฐบาล
เนื่องจากการสร้างเขื่อนลำปาวเพื่อการเกษตรและป้องกันปัญหาน้ำท่วมของรัฐบาลให้กับชาวกาฬสินธุ์ ทำ
การเก็บน้ำเพื่อใช้ในฤดูแล้ง และจะระบายน้ำออก ในฤดูฝน ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่เกษตร ของ
ชาวบ้านเสียหาย และมีการขุดห้วยแก่ง ตอนบนทำให้ลักษณะห้วยแก่งเป็นคอขวด ส่วนตำบลโพธิ์งามพอ
หน้าน้ำหลาก น้ำจะไหลแรง และพอมาถึงโพธิ์งามก็ไหลช้าลง เพราะยังไม่ได้ขุดลอกคลอง ทำให้น้ำท่วม
พื้นที่เกษตรของชาวบ้านในตำบลโพธิ์งามแต่ละในเขตบ้านโนนโฮ และบ้านชนบุรี และอีกโครงการ คือ
โครงการชลประทานไปขวางทางน้ำ น้ำไหลไม่สะดวกจึงเข้าท่วมพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน ได้รับความ
เสียหายอีกทั้งกั้นพั้งแม่น้ำชี ไม่ให้ท่วมร้อยเอ็ด และกั้นแม่น้ำปาวส่งผลให้น้ำในตำบลโพธิ์งามไม่มีทาง
ระบายออกสู่ลำปาว และแม่น้ำชีได้สะดวก **2. ปัจจัยภายใน** คือ พื้นที่ในตำบลโพธิ์งาม เป็นที่ราบลุ่ม แอ่ง
กระทะอยู่แล้ว และเป็นที่รวมน้ำจากพื้นที่อื่นๆ ประกอบกับการสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำ และการทำลายของ
ชาวบ้านเพื่อทำการเกษตรนี้ก็อีกอย่าง เพราะในตอนนี้มนุษย์ได้ทำลายธรรมชาติกันมาก **โครงการวิจัย
รูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลาด ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัด
กาฬสินธุ์** บ้านลาดตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่
คือ บ้านลาด หมู่ 7 และบ้านลาด หมู่ที่ 13 เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีบ้านทั้งหมด 382 หลังคา มีประชากร

มาก มีวัด 1 แห่ง มีโรงเรียนอนุบาลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง มีโรงเรียนประถมศึกษาถึงมัธยมตอนต้นในชุมชน 1 แห่ง มีสถานพยาบาลในชุมชน 1 แห่ง มีสถาบันการเงิน มีกองทุนเพื่อการค้าประจำหมู่บ้าน มีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ มีดอนเจ้าปู่อันเป็นที่เคารพบูชา และมีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหนองและบึงหลายแห่งทั่วไปและมีคลองชลประทาน อาชีพหลักคือการทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง ที่ดินเป็นที่ราบลุ่มที่ส่วนมาแล้วจะเป็นโนนค – นส. 3 ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีที่เป็นของตนเอง และมีป่าชุมชนกุดน้ำใสซึ่งเป็นกุศธรรมชาติ มีพื้นที่ป่าประมาณ 790 ไร่ อุดมไปด้วยไม้ต่างๆพันธุ์ และเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านตลอดจนใกล้เคียง ส่วนดอนเจ้าปู่เป็นที่สักการบูชา ในเดือน 6 ของทุกปีจะมีการเลี้ยงปู่ตา จะมีการเลี้ยงทายฟ้าฝน คนในชุมชนจะมารวมตัวกันเกือบทั้งชุมชน

วันที่ 31 ม.ค. 2555 เก็บสัมภาระรับประทานอาหาร ออกจากแก่วัฒนวิสัย จ.หนองคาย เดินทางกลับบ้าน แวะตามปั๊มเรือมาจนวันที่ 1 ก.พ. 2555 ถึงบ้านโดยสวัสดิภาพ

3.3.12 กิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย

วันที่ 5 เมษายน 2555

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้านบางมัน

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 21 คน พี่เลี้ยง 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 5 คน เครือข่ายนักวิจัย 15 คน ในชุมชน 20 คน

วัตถุประสงค์ 1)เพื่อนำเสนอผลการวิจัย 2)แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน 1)กำหนดวัน เวลา สถานที่ 3)ประสานผู้เข้าร่วม 4)เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบการประชุม

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยนำเสนอแผนที่ชุมชนบ้านบางมัน (ภาพวาดแผนที่บ้านบางมัน หน้า 169)

ภาพวาดแผนที่บ้านบางมัน

โครงการแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน บ้านบางมัน ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง วัตถุประสงค์ของโครงการ 1) เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม วัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาบทวน ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน อาทิ กลุ่มผักโครเชดและทำผักแม่ กลุ่มทำขนม(บ้านไร่ได้) กลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว กลุ่มสตรีน้ำพริกเผา กลุ่มเครื่องมือประมง ทำลอบ มาดอวน และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น 3) เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการในการแก้ไขปัญหา 4) เพื่อศึกษาด้านทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม 5) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนบ้านบางมันอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ หลายๆกลุ่มตั้งแต่หลังเหตุการณ์สึนามิเป็นต้นมา ทั้งนี้กลุ่มต่างๆในชุมชนบ้านบางมัน จะยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการบริหารจัดการ ด้านการตลาด การขาดแคลนวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งสมาชิกและผู้นำกลุ่มยังขาดองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความต้องการของตลาด หลายกลุ่มเมื่อประสบปัญหาจึงหยุดการดำเนินงานไปในที่สุด จากการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มอาชีพได้สะท้อนมุมมองความคิดเห็นว่า การที่สามารถดำเนิน

กิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่องนั้น ต้องมีปัจจัยหลายประการ เช่น มีการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานทรัพยากรในชุมชน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาการรวมกลุ่มกิจกรรมอาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน และการรวมกลุ่มอาชีพคนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มอาชีพ จึงทำให้กลุ่มอาชีพหลายกลุ่มต้องล้มเลิกไป ประกอบกับสภาพปัญหาที่ชุมชนประสบด้านการประกอบอาชีพ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการว่างงาน แรงงานอพยพ ปัญหาหนี้สิน และปัญหาด้านทุนการผลิต สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันการมีงานทำ และ รายได้จะทำให้การดำรงชีพอยู่ได้ แต่ปัจจุบันทุกคนได้ดิ้นรนเพื่อหาอาชีพ แต่มีบางกลุ่ม ที่ไม่สามารถหาอาชีพได้ เนื่องจากการขาดความรู้ความสามารถ และทุนที่จะประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว และค้นพบว่าที่ผ่านมาทางกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มนั้น

1. การขาดการสรุป/ ทบทวนการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ (ที่รวมถึงการทบทวนบริบทและสถานะของฐานทุนของชุมชนในสถานการณ์ปัจจุบัน)
2. ขาดการเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่มและการหนุนช่วยกันระหว่างกลุ่มแต่ละกลุ่มในชุมชน
3. ขาดการกำหนดแนวทางการส่งเสริม/พัฒนาอาชีพทางเลือกในชุมชนร่วมกัน รวมถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทีมวิจัยร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัว

กระบวนการเรียนรู้การทำงานของทีมวิจัยบ้านบางมัน จากการดำเนินงานของทีมวิจัยบ้านบางมัน พบว่า ภายในทีมวิจัยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานตามความถนัด ทีมวิจัยมีการประชุมวางแผนการทำงานทุกครั้ง ต้องมีการตรวจเช็คความพร้อมกันอีกครั้งก่อนลงมือทำกิจกรรมวิจัย และหลังจากการทำกิจกรรมวิจัยทุกครั้งทีมวิจัยจะมาร่วมกันสรุปทบทวน การทำงานในแต่ละครั้ง มีการแลกเปลี่ยนเนื้อหา ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคของการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ซึ่งเป็นการวางแผนการทำงานภายในทีมวิจัยโดยภาพรวม ซึ่งกิจกรรมที่ทีมวิจัยได้มีการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลไปแล้ว ด้วยกิจกรรมการสำรวจโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของคนในชุมชน จากการสรุปข้อมูล ในชุมชนบ้านบางมันมีภูมิปัญญาชาวบ้านประมาณ 34 อย่างด้วยกัน แบ่งออกเป็น ภูมิปัญญาด้านอาหาร ภูมิปัญญาด้านอาชีพ ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น กิจกรรมสำรวจรายได้ครัวเรือน จากการลงพื้นที่ที่ทีมวิจัยมีการแบ่งโซนการสำรวจ โดยวิธีการจับฉลาก ออกแบบเครื่องมือแบบสอบถาม แบ่งบทบาทหน้าที่กันภายในทีมโซนสำรวจ ร่วมสรุปข้อมูลจากการสำรวจ และร่วมกันวาดแผนที่ชุมชนบ้านบางมัน ส่วนกระบวนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมวิจัยได้จัดเวที

ชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชนบ้านบางมัน ในวันที่ 11 ธันวาคม 2553 ซึ่งภาพรวมของโครงการอยู่ระหว่างติดตามกิจกรรมอื่นๆของงานวิจัย หากวิเคราะห์จากฐานที่มวิจัย ทีมวิจัยมีความสนใจและอยากพัฒนาศักยภาพจากกระบวนการเวที เนื่องจากเคยสะท้อนจากการจัดเวทีว่า นี่เป็นครั้งแรกในการเป็นเจ้าภาพในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนร่วมกับสมาชิกชุมชน เครือข่าย ที่ปรึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามทางพี่เลี้ยงนักวิจัยต้องประคบคิดกับโครงการเนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนวิจัยใหม่ที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ ซึ่งต้องการการหนุนเสริมเติมเต็ม นอกจากนี้ มีการสำรวจผังเครือญาติในชุมชน โดยการแบ่งตามตระกูลของตัวเอง จากการสำรวจจะเห็นได้ว่าการแบ่งนามสกุลกันใช้ไม่มากนัก จะมีนามสกุลบุกเบิกชุมชนอยู่ 4 นามสกุล คือ ตระกูลอินตัน ตระกูลน้ำจันท์ ตระกูลสุจิตร์และ ตระกูลลาสมัน เป็นต้น เวทีถอดบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ จากเวทีพบว่า ตัวแทนกลุ่มอาชีพได้บอกเล่าถึงสภาพปัญหาของการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีสภาพปัญหาล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่จะพูดถึงกลุ่มประสบกับปัญหาด้านวัตถุดิบมีราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับ รวมถึงการบริหารจัดการ ความร่วมมือของสมาชิก ซึ่งกล่าวได้ว่า สภาพปัญหาเหล่านี้ หลายกลุ่มก็มีการสะท้อนในลักษณะเดียวกัน

แต่ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มยังขาดการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ และได้จัดเวทีวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554 เป็นการนำเสนอข้อมูลในเรื่องของโครงสร้างชุมชน ผังเครือญาติ แผนที่ชุมชน ข้อมูลรายได้ครัวเรือน ทบทวนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ เป็นการจัดการกระบวนการเวทีครั้งที่ 2 เห็นได้ว่ากลุ่มมีการพัฒนาด้านบุคคล กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีข้อเสนอจากเวที ทีมวิจัยควรจะเก็บข้อมูลผู้ป่วยและเด็กกำพร้าในชุมชนเพิ่มเติม ซึ่งสถานการณ์ในชุมชนบ้านบางมัน โดยรวม มีวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ด้านประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการลงแรงช่วยเหลือดังเช่นในอดีต แต่ปัจจุบัน เงินเข้ามามีบทบาทต่อชีวิต ทำให้วิถีประเพณีวัฒนธรรม เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำอะไรต้องมีค่าตอบแทนให้กัน เป็นผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ภาพรวมมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเอื้ออาทรต่อกัน

ส่วนกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าทีมวิจัย ได้แสดงบทบาทในกระบวนการทำงานเป็นทีม การแบ่งหน้าที่เก็บข้อมูล สรุปข้อมูล รวมทั้งการนำเสนอ กระบวนการจัดเวที เป็นต้น สิ่งที่ทีมวิจัยสะท้อนคือการได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชน การทำแผนที่ชุมชน การทำผังเครือญาติ ตระกูลที่บุกเบิกชุมชนบ้านบางมัน การเก็บข้อมูลรายได้ในครัวเรือน การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในชุมชน เป็นกรณีศึกษา และการสรุปบทเรียนกลุ่มอาชีพในชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายนักวิจัยทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ เป็นต้น ทีมวิจัยได้เรียนรู้เครื่องมือการเก็บข้อมูล กระบวนการทำงานเป็นทีม และการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งแนวทางในการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนบ้านบางมัน ที่มีฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล ที่สมบูรณ์ และจาก

กระบวนการติดตามหนุนเสริมและการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น บนฐานความเชื่อว่า ความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องเกิดจากภายในชุมชน คือสิ่งที่ปัญหาอยู่เปลี่ยนให้ดีขึ้น สิ่งที่เป็นโอกาสแต่ยังไม่ได้ใช้ นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เกิดเป็นกลไกชุมชนที่มีความสามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในอนาคตได้ โดยมีการทำงานบนฐานข้อมูลและการมีส่วนร่วมของชุมชน “กระบวนการสร้างเกาะป้องกันตัว” ทั้งนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ การหนุนเสริมนั้นเป็นโจทย์หรือประเด็นปัญหาของชุมชนจริง ชุมชนมีความต้องการทำในเรื่องเหล่านั้นจริง แม้การมีประเด็นที่ชัดเจนแต่หากขาดทีมวิจัยที่มีจิตอาสาเข้ามาทำงานชุมชนนั้น กระบวนการสร้างเกาะป้องกันตัว ก็ไม่สามารถต้านแรงกระเทือนจากภายนอกได้ ดังนั้นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องคือ การสร้างคนที่มีจิตอาสา มีแนวคิดการวิจัยนำการพัฒนาให้กระจายอยู่ทุกชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจที่ใหญ่ แต่เป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับบทบาทที่เลี้ยงนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้สรุปบทเรียนการทำงาน ดังนี้

นางอานันะ อินตัน

1. การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ได้พบปะพูดคุยถึงแนวทางการทำงาน
2. มีการวางแผนนัดหมาย มีกำหนดเวลาที่ชัดเจน
3. ได้เรียนรู้สิ่งที่ผ่านมามีอุปสรรคแบบไหน ข้างหน้าจะเดินต่อไปอย่างไร
4. ทำให้เข้าใจถึงการทำงานวิจัย ว่างานวิจัยคือ การขับเคลื่อนงานบนฐานของการเรียนรู้ในชุมชน และวางแผนร่วมกันว่าจะเดินไปในแนวทางใด ในการทำงานของชุมชน สร้างอาชีพทางเลือก
5. โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นโครงการที่ดีมากทำให้เรารู้ปัญหา และการแก้ปัญหา สร้างกำลังใจให้เดินต่อไป

นางสาวหนับเสียะ อินตัน

1. ได้เรียนรู้ข้อมูลหมู่บ้านเพิ่มเติมความรู้เดิม
2. ได้เห็นความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม
3. ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่
4. เข้าใจคำว่างานวิจัยมากขึ้น
5. ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

นางสาววิไลรัตน์ อินตัน

1. ได้มารวมตัวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
2. จากที่เคยทำงานส่วนตัวเมื่อได้มาทำงานส่วนร่วมทำให้รู้สึกมีความสุข สบายใจ
3. ได้มีประสบการณ์ในการกะปีและได้เรียนรู้ข้อมูลของหมู่บ้าน
4. ได้เรียนรู้ใจ และรู้จักเพื่อนมากกว่าเดิม

นางสาวชลดา บินกาชัน

1. ได้เข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยว่าเป็นอย่างไร
2. ได้รู้จักเพื่อนๆมากขึ้น
3. การรวมตัวกันสร้างความสามัคคีมากในการทำงานวิจัย
4. ได้มีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆมากขึ้น

นางซอมีะ หาญจิตร

1. ได้ประสบการณ์ใหม่ๆมากขึ้น
2. ได้ความคิดที่หลากหลาย
3. ได้ศึกษาเรื่องการทำงานกลุ่ม
4. จากเคยอยู่บ้านไม่ค่อยได้พบเพื่อน ก็ได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น

นางบุญพร้อม แพชนะ

1. ได้รู้จักการวางแผนการทำงานกลุ่ม
2. ได้ศึกษาเรื่องของงานวิจัย
3. ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในหมู่บ้าน
4. ได้คำตอบแทนเล็กๆน้อยๆจากการทำงานกลุ่ม
5. ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอื่นๆ
6. ได้รู้นิสัยใจคอของสมาชิกในกลุ่ม

นางสาวกาญจนา หาญจิตร

1. ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ
2. ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่ม
3. ทำให้ตนเองได้กล้าแสดงออกมากขึ้น
4. ได้คำตอบแทนเล็กน้อยจากการทำงานกลุ่มวิจัย
5. ได้ศึกษาเรื่องการทำงานวิจัย

นางสาวเสาะ ห่าหรับ

1. ได้ศึกษาเรื่องงานกลุ่ม
2. ได้รู้การวางแผนงานของการทำงานกลุ่ม
3. ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ
4. ได้ข้อมูลต่างๆในหมู่บ้าน
1. ได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยรู้ การทำงานวิจัยคืออะไร
2. ได้รู้ถึงภูมิปัญญาและความเป็นมาของคนในชุมชน
3. ได้รู้จักกลุ่มอาชีพต่างๆทั้งในชุมชนและนอกชุมชนที่เป็นกลุ่มเครือข่ายเดียวกัน
4. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น
5. ที่ได้มากที่สุดก็คือได้เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะของทุกคน
6. ได้สนใจเล็กน้อยจากการทำงาน

นางช่อลิยะ โต๊ะหาด

1. ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ
2. ได้แลกเปลี่ยนความรู้หลายๆด้านจากเพื่อนต่างกลุ่ม
3. ได้เรียนรู้ความสามัคคี และระดมความคิดเห็นหลายๆด้านของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม
4. ได้รู้ถึงการทำงานวิจัยว่าเป็นอย่างไร
5. ได้คำตอบแทนเล็กน้อยในการทำงานวิจัย

นางร้อเกีย ชิดเอื้อ

1. ได้รู้จักความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม
2. รู้จักความเสียสละ ให้อภัย และความเข้าใจต่อเพื่อน
3. รู้จักนิสัยใจคอของเพื่อนสมาชิก
4. เข้าใจการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นทีม
5. ได้ความรู้ใหม่ๆ
6. มีประสบการณ์และมีความกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น

นางสาวบุญรัตน์ ขุนตั้ง

1. ได้ความรู้เรื่องการทำงานวิจัยว่าเป็นอย่างไร
2. ได้ศึกษาการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ได้รู้จักรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
4. ได้ศึกษารูจัดเพื่อนๆในกลุ่ม
5. ได้คำตอบแทนเล็กๆน้อยๆจากเพื่อนในการทำงานกลุ่ม
6. ได้รู้จักเครือข่ายงานวิจัยเกิดกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

- กระบวนการทำงานกลุ่ม การเคารพกฎกติการ่วมกันมีความสำคัญ
- หัวใจสำคัญของการทำงานกลุ่มคือ การบริหารจัดการกลุ่มที่ดี มีประสิทธิภาพ
- การทำงานกลุ่ม เป็นการทำงานที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ได้เน้นยอดขายเชิงธุรกิจ แต่เน้นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และการส่งเสริมบทบาทสตรีในชุมชน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้หาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยผ่านกระบวนการศึกษาสภาพบริบททั่วไปและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ศึกษาทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มาร่วมกันคิด วางแผน และร่วมปฏิบัติการเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมทางเลือกอาชีพให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน และร่วมกันกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนบ้านบางมัน เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีงานทำ ลดการอพยพเข้าเมือง มีรายได้เลี้ยงครอบครัวนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้จากคำถามวิจัยแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนบ้านบางมันเป็นอย่างไร? ซึ่งทีมวิจัยได้ค้นพบผลจากการศึกษาดังรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพบริบททั่วไป

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

บ้านบางมัน มีอาณาเขตติดต่อกับบริเวณรอบข้าง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ที่ 1 บ้านชาคลี ตำบลบางหิน อำเภอกะเปอร์
ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 2 บ้านนาพรุ ตำบลนาคา อำเภอสหัสขันธ์
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอกีรีรัฐนิคม และ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ทะเลอันดามัน

มีเนื้อที่ ประมาณ 45,670 ไร่

ชุมชนบ้านบางมัน หมู่ที่ 1 ตำบลนาคา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 310 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,548 คน แยกเป็นชาย 775 คน หญิง 773 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และประกอบอาชีพประมง โดยการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลาเก๋า ปลากะพง วังลอบหมึก วังอวนปู เลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม ซึ่งเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นแรงงานหลักในครอบครัว ส่วนผู้หญิงจะทำหน้าที่แม่บ้านดูแลครอบครัว

4.1.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ครั้งหนึ่งเมื่อนานมาแล้ว ประมาณสมัยกรุงธนบุรี ได้มีชาวกัมพูชาหนีภัย สงคราม มาตั้งรกรากที่บ้านทะเลนอก ก่อกำเนิดเป็นชุมชนขึ้นมา อีกทั้งยังมีชาวลาวมาสร้างชุมชนอยู่ที่ปลายคลองใหญ่ (ปัจจุบันคือคลองนาคา) ต่อมา ได้มีสามีภรรยาชาวลาวคู่หนึ่งได้มีลูกแฝด แผลผู้พี่เป็นชายลักษณะคล้ายงูมีชื่อว่า “นาคคา” แผลผู้น้องเป็นหญิงมีชื่อว่า “สาถัม” นาคคาเป็นโรคผิวหนังเต็มตัวรักษาไม่ได้ไม่สามารถสัมผัสอากาศได้ต้องเลี้ยงในอ่างน้ำของบ้านและเดิมใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่สามารถอยู่ร่วมกับพ่อแม่ได้ จึงต้องพานาคคาไปปล่อยที่วังโตะแหลม แอ่งน้ำของคลองที่ลึกที่สุด ลาถัมก็เป็นโรคผิวหนังเช่นกัน ในวันหนึ่งนาคคาได้มาเข้าฝันแม่ว่าให้พาน้องมาวางที่ข้างคลองในวันเพ็ญ 15 ค่ำ แม่ทำตามความฝัน นาคคาก็ได้เลียจนสาถัมหายจากโรคผิวหนัง เมื่อเป็นเช่นนั้น พ่อแม่ของนาคคาจึงได้นำข้าวตอกดอกไม้มาหว่านให้ลูกกินทุกวันเพ็ญ 15 ค่ำ เมื่อเติบโตใหญ่จนไม่สามารถอยู่ในคลองได้ นาคคาจึงได้ไปอยู่ในทะเล และคอยช่วยเหลือผู้คน หากผู้ใด ประสบภัยทางทะเล เพียงเอ่ยชื่อ “นาคคา” นาคคาก็ จะปรากฏตัวเพื่อช่วยเหลือจนพ้นอันตราย และได้มีการนำ ข้าวตอกดอกไม้มาบูชานาคคา แต่ในระยะหลังมา การนำข้าวตอกดอกไม้มาบูชานาคคาได้หายไป โดยมีข้อ สันนิษฐานว่า เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยส่วนใหญ่เป็นมุสลิม และประเพณีของมุสลิม ห้ามมิให้มี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาต่างๆ นาคคาจึงมิได้มาปรากฏตัวอีก

อีกนัยหนึ่งของที่มาของชื่อนาคคา คือ การอ้างอิงมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ในเขตนี้ นั่นคือพื้นที่ตอนล่าง(ปลายน้ำ) มีลักษณะเป็นนาพรุ (บริเวณหมู่ที่ 2 ปัจจุบัน) และตอนบน (ต้นน้ำ) มีลักษณะคือทุ่งคาหรือทุ่งหญ้าคาขนาดใหญ่(บริเวณหมู่ที่ 5 และ 7 ปัจจุบัน) ผู้คนก็จะให้เส้นทางน้ำเส้นทางนี้ในการสัญจรเพื่อไปยังทุ่งหญ้าคา จึงเรียก คลองเส้นทางนี้ว่า นาคา และเส้นทางน้ำเส้นทางนี้ยังมีลักษณะที่ คดเคี้ยวและเป็นเส้นทางน้ำที่ยาวที่สุดของตำบลนาคา ซึ่งมีลักษณะคล้ายการขดตัวของงูใหญ่ โดยเส้นทางน้ำไหลผ่านหลายหมู่บ้านมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรมและการดำรงชีวิต อีกทั้งยังมีพันธุ์ไม้น้ำที่สำคัญคือหญ้าช้องและดอกพลับพลึงธาร จึงเป็นที่มาของชื่อของตำบลนาคา

เมื่อปี พ.ศ. 2499 เดิมทีหมู่บ้านที่นี่เป็นป่าดงดิบมีสัตว์หลายชนิดเช่น เสือ ช้างและสัตว์อื่นๆอีกมากมาย เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้ติดภูเขาและด้านหน้าติดทะเลเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ต่อมาได้มีผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากหมู่บ้านบางเบนมาทางทะเลโดยเรือแจวได้มาจับจองที่ดินทำกินมาปักหลักสร้างครอบครัว การจับจองที่ดินไม่ได้มีการซื้อขายเพราะที่ไม่มีเจ้าของ การจองที่จะจองตั้งแต่ติดถนนสิ้นสุดที่ภูเขา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพมีลูกมีหลานก็จะปลูกบ้านใกล้ๆกันในพื้นที่จับจองของแต่ละตระกูล ในสมัยนั้นมีบ้านเรือนประมาณ 15 ครัวเรือน คือ นายยะบา อินตัน นายมาหนาบ อินตัน นายหลิ อินตัน นายคล อินตัน นายแกน ลาสมัน นายตาหยบ อินตัน นายดิน สุดจิตร นายแดง น้ำจันทร์ เป็นต้น โดยมีนายหลิ อินตันเป็นผู้นำในสมัยนั้น ส่วนความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน จากคำบอกเล่าเมื่อก่อนพื้นที่ตรงนี้มีน้ำไหลผ่านตลอดมีพืชชนิดหนึ่งขึ้นมากมาย คือ **“บอนน้ำ”** ซึ่งเห็นชัดเจนและเป็นจุดเด่นของพื้นที่

ชาวบ้านเลยเรียกติดปากว่า **“บ้านบางบอน”**และ ในขณะที่เดียวกันหมู่บ้านใกล้เคียงมีดินมันสำปะหลังจำนวนมากมองเห็นได้ชัดชาวบ้านจึงเรียกกันว่า **“บ้านบางมัน”** ต่อมาได้มีการจัดตั้งหมู่บ้าน ใช้ชื่อว่า **หมู่บ้านบางมัน** ตั้งอยู่ที่ตำบลนาคา ในสมัยนั้นติดอำเภอเกาะเปอร์ การเดินทางจะถึงบางมันก่อนบางบอน และบางมันมีพื้นที่มากกว่าบางบอนโดยรวมพื้นที่เป็นหมู่ 1 บ้านบางมัน ส่วนผู้นำหมู่บ้าน ตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งหมู่บ้านมาได้ประมาณ 6 ปี ก่อนเริ่มมีการคัดเลือกประชาชนในหมู่บ้านขึ้นมาเป็นผู้นำเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านโดยบุคคลแรกที่ได้เป็นผู้นำหมู่บ้าน คือนายสะอาด ด้งกู เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2506 และผู้นำคนปัจจุบันคือ นายอับดุลก้อเดช อินตัน เป็นผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน และดำรงตำแหน่งกำนันตำบลนาคา คนปัจจุบัน

4.2 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม อาทิเช่น ส่วนยางพารา ปาล์ม น้ำมัน สวนผสม ชีพประมงชายฝั่ง วางอวนปู วางลอบปู ลอบปลา เลี้ยงหอยและเลี้ยงปลาในกระชัง อาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นต้น

4.2.1 ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนบ้านบางมัน การประกอบอาชีพในอดีต ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก ทำสวน ทำประมง เลี้ยงสัตว์ หาของป่าโดยไม่ยึดอาชีพใดเป็นหลักโดยทุกครอบครัวจะทำทั้งหมดเช่น ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก หาปลาไว้กินเอง แต่ทำสวนเพื่อสร้างรายได้ในสมัยนั้นใช้วิธีการแลกเปลี่ยนสิ่งของแทนการจ่ายเงินเช่น เอาปลาไปแลกผัก เอาข้าวสารไปแลกเครื่องนุ่งห่ม มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบความสัมพันธ์ในชุมชนแบบพี่น้อง มีความเอื้ออาทรกัน ยกตัวอย่าง เช่น บ้านไหนมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย ก็จะมีคนในชุมชนไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน เปรียบเสมือนญาติมิตร ส่วนลักษณะของบ้านเรือนเป็นเรือนไม้ยกสูงมีได้ถุนอยู่แบบที่แบบน้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเช่น การเกี่ยวข้าวมีการลงแขกหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไป การนับถือศาสนา โดยชาวบ้านจะนับถืออิสลามเป็นส่วนใหญ่ 80 % นับถือศาสนาพุทธประมาณ 20 % ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ **โดยในชุมชนมีกติกาของหมู่บ้าน ดังนี้**

- ข้อที่ 1. เมื่อกรรมการมีหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุม หากขาดเกิน 3 ครั้งติดต่อกันสมควรลาออก ข้อ
- ที่ 2. เมื่อครอบครัวใดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดห้ามให้การช่วยเหลือใดๆทั้งสิ้น
- ข้อที่ 3. เมื่อมีการพัฒนาหมู่บ้านทุกคนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาและแก้ไขร่วมกัน หากไม่ร่วมเกิน 3 ครั้งติดต่อกัน คณะกรรมการพิจารณาไม่ให้การช่วยเหลือทุกประเภท
- ข้อที่ 4. ต้องเชื่อผู้นำอย่างเคร่งครัดโดยไม่ผิวกฎหมาย
- ข้อที่ 5. เมื่อมีความขัดแย้งภายในหมู่บ้านต้องแจ้งผู้นำทันที
- ข้อที่ 6. ให้ตัวแทนครัวเรือน 1 คนเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และมีความเห็นชอบอย่างเสรี

ข้อที่ 7. ผู้นำหมู่บ้านต้องรับฟังและยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ข้อที่ 8. ห้ามทุกคนในหมู่บ้านบุกรุกป่าสงวน ป่าชายเลน มิฉะนั้นผู้นั้นจะถูกตัดสิทธิการช่วยเหลือจากหมู่บ้าน

ข้อที่ 9. ห้ามตั้งจองหองสู่กึ่งเกน 2 คลองต่อ 1 คน มิฉะนั้นกรรมการจะเก็บหว่าไว้บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน

ด้านการประกอบอาชีพหลัก จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ว่าในอดีตหลังจากอพยพย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางมัน เริ่มด้วยการหาของป่า ตัดหวาย บุกเบิกพื้นที่ทำไร่ เช่น ข้าวโพด แตงกวา แตงโม ถั่ว ฯลฯ ทำนาปลูกข้าว เช่น ปลูกข้าว เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียวรวมทั้งการทำมาหากินทางทะเล หาหอย ทอดแห ตกปลา ตกปูดำ (ใช้คันหยอง) ตกปลา (ใช้คันเบ็ดไม้ไผ่) รุกข์ด้วยคน (ใช้คันรุนไม้ไผ่กับตาข่ายสีน้ำเงิน เคนรุน) และรับจ้างทั่วไป เช่น ขุดทาง ชักหวาย เฝ้าถ่าน แยกไม้ ลากซุงด้วยช้าง เพื่อเลี้ยงคนในครอบครัว หลังจากนั้นเริ่มมีการบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร สวนสมรม เป็นสวนที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิด ปลูกรวมกัน เช่น ปลูกมะพร้าว หมาก มังคุด กาหยูหรือมะม่วงหิมพานต์ กาแฟ สะตอ ลำไย ทุเรียน ขางพารา เงาะ ลำไย ฯลฯ หลังจากนั้นมีการส่งเสริมให้ชุมชนปลูกขางพาราและปลูกปาล์มน้ำมันตามลำดับ ส่วนในปัจจุบันคนบางมันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนขางพารา และสวนปาล์มน้ำมันเป็นหลัก ส่วนอาชีพประมง มีชาวบ้านที่ยึดอาชีพเลี้ยงปลาในกะชัง เช่น ปลาเก๋า ปลากระพงแดง-ขาว เป็นต้น เลี้ยงหอย เช่น หอยแมลงภู่ หอยนางรม หอยแครง เป็นต้น ทำนาทุ่ง เลี้ยงกุ้งกุลาดำ กุ้งขาว เลี้ยงปู น้่ม(ปูดำ) ทำกะปิ ตกปลา ตกปู วางลอบ วางวนปลา ปิดคลอง ปิดอ่าว หาหอย เช่น หอยคัน หอยหวาน หอยดิบ หอยขาว หอยชักตีน หอยรอก หอยลาล่า หอยจับแฉง ฯลฯ ส่วนคนที่ว่างจากอาชีพประมง หรือทำสวนก็จะหันมาทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น กริดยาง ถางป่า ก่อสร้าง ทำโรงงาน เป็นต้น ส่วนอาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ ค้าขายเล็กๆน้อยๆในตลาดนัดชุมชน ซึ่งมีทุกวันพฤหัสบดี จากการสอบถามข้อมูลรายได้ โดยเฉลี่ยของคนในชุมชน 5,000 – 10,000 บาท / เดือน รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี 100,000 – 200,000 บาท รายได้ของแต่ละครัวเรือนโดยเฉลี่ย ดังนี้

มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท/เดือน	จำนวน	2	ครัวเรือน
มีรายได้ตั้งแต่ 1,001 – 5,000 บาท/เดือน	จำนวน	50	ครัวเรือน
มีรายได้ตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท/เดือน	จำนวน	100	ครัวเรือน
มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท/เดือน	จำนวน	50	ครัวเรือน
มีรายได้มากกว่า 15,001 บาท/เดือน	จำนวน	49	ครัวเรือน

4.2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

ภูมิปัญญาด้านอาหาร ได้แก่

1.การทำแปงบุก โดย นางสาวนวลจันทร์ ขุนตั้ง มีวิธีการทำ ดังนี้ เริ่มแรกคือการขุด

หัวบุก หัวบุกจะขึ้นอยู่ตามหมู่เกาะหรือที่ที่เป็นดินทราย พอได้บุกมาแล้วล้างหัวบุกให้สะอาดแล้วปอกเปลือก นำมาขูดจนละเอียด นำแป้งที่ได้มาใส่ในโอ่งผสมน้ำแล้วกวนตลอด 2 ชั่วโมง แล้วเปิดฝาประมาณ

1 วัน เปิดฝาโถงดู เมื่อแป้งตกตะกอนแล้วเทน้ำออก แล้วตักแป้งที่ได้นำมาตากแดดให้แห้งเป็นอันเสร็จ ก็จะได้แป้งจาก “ หัวบุก ”

2. การทำสะตอดอง โดย นายอำมหาด ลาสมัน มีวิธีการทำ ดังนี้ นำสะตอดุกที่มีสีดำมาแกะเปลือกออก แล้วนำมาต้มให้สุก เมื่อเสร็จแล้วก็เอามากลูกเกลือให้เข้ากันใส่กระปุกปิดฝาให้แน่นทิ้งไว้ประมาณ 1 – 2 วัน พอวันที่ 3 เอาน้ำสารที่จะหุงข้าว เอาน้ำที่ 2 ของน้ำข้าวสารใส่ลงไป ในสะตอที่หมักไว้ใส่น้ำประมาณระดับสะตอแล้วทิ้งไว้ประมาณ 2 – 3 วันก็รับประทานได้

3. น้ำตาลมะพร้าว โดย นายมหาด หมั่นหมาย วิธีการทำ ดังนี้ นำหญ้าหนวดแมวที่ได้มาล้างให้สะอาด แล้วตากแดดให้แห้ง แล้วนำมาหั่นจนละเอียด แล้วนำไปต้มใส่น้ำให้เสมอกับหญ้าหนวดแมว ต้มให้เดือดสักพัก และนำมารับประทานได้เลย ต้นหญ้าหนวดแมวเป็นสมุนไพรที่มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น แก้นิ่ว โรคไต แก้ปวดเมื่อยต่างๆ

4. การกะปิ โดยนางบุญพร้อม แพชนะ มีวิธีการทำ ดังนี้ ขั้นตอนในการทำกะปิ นำกุ้งที่หามาได้ล้างให้สะอาดเลือกเศษขยะออกให้หมด นำกุ้งที่ได้มาใส่เกลือแล้วหมักไว้ 1 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งพอสมควร แล้วนำมาตำให้เข้ากัน หมักไว้ประมาณ 3 คืน เอาออกมาตากแดดให้แห้งแล้วนำมาตำเป็นกะปิกินได้เลย

5. ทำกุ้งแห้ง โดย นางนันทการ พรหมจิตร มีวิธีการทำ ดังนี้ นำกุ้งมาต้มพอสุกแล้วนำไปตากแดดจนแห้ง แล้วนำมาแกะเปลือกออก เก็บไว้ในภาชนะที่แห้ง ปิดมิดชิด

6. ปลาสาม โดย นางห่าร่อฝ๊ะ สามะดี มีวิธีการทำ ดังนี้ นำปลามาคลุกกับเกลือ ข้าวสุกแล้วหมักไว้ 1 – 2 คืน ใส่น้ำตาลนิดหน่อย หมักไว้ประมาณ 20 วัน หรือรอให้มีรสชาติเปรี้ยวจึงจะนำมารับประทานได้

7. การทำหัวกลอย โดย นางกัญญา นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ นำหัวกลอยมาหั่นบางๆ นำไปแช่น้ำไหลผ่าน 2-3 คืน เพื่อชะล้างพิษมีนมาจากหัวกลอย หลังจากนั้นนำมาล้างในน้ำสะอาดให้น้ำไหลผ่านครึ่ง และนำมาหนึ่งผสมกับข้าวเหนียวกินกับมะพร้าวคลุกน้ำตาลใส่เกลือเล็กน้อย รับประทานอร่อยดี

8. การทำห่อหมก โดย นางกัญญา นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ เตรียมส่วนผสม ปลา กะทิ เครื่องแกง แป้งข้าวเจ้า ใบตอง เข้มกลัด ผัก วิธีทำ นำปลามาหั่นเป็นชิ้นเล็กแล้วล้างให้สะอาดนำส่วนผสมมาคลุกเคล้ากันห่อด้วยใบตองและนำไปนึ่งจนสุก

9. ทำขนมข้าวต้มมัด โดย นายอับดุลลา บินกาซัน มีวิธีการทำ ดังนี้ นำใบตองมาฉีกเป็นสี่เหลี่ยมและคั่นมะพร้าวเอาแต่หัวกะทิแล้วนำมาผัดกับข้าวเหนียวเติมน้ำตาล เกลือ และชิมรสแล้วนำมานึ่งให้สุก

ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ได้แก่

1.การทำยาคัด โดย นางมะ นาคา มีวิธีการทำ ดังนี้ เตรียมส่วนผสม 1. พิมเสน 2. ยาสั้น 3. ปูน ขั้นตอนการทำยาคัด เอายามาตากให้แห้ง บดให้ละเอียด เอาพิมเสนและปูนบดให้ละเอียดมาผสมให้เข้ากันเอามานวดและใช้กับผู้ที่ป็นหวัดได้ดี

2.การทำลูกประคบ โดย นางร้อเกีย ชิดเอื้อ มีวิธีการทำ ดังนี้ ส่วนผสมมี ตะไคร้ ใบมะขาม ยอดส้มป่อย มะกรูด เปลือกขมิ้นชัน พิมเสน การบูร ขั้นตอนในการทำ เอาตะไคร้มาหั่นเป็นท่อนพอประมาณ เอาใบมะขาม ยอดส้มป่อย มะกรูด นำมาหั่นเอาเฉพาะผิวแล้วนำไปตำพอแตก แล้วใส่ส่วนผสมทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วเอามาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วเอาผ้าจกเป็นสี่เหลี่ยม เอาสมุนไพรที่ผสมแล้วนำมาใส่ในห่อผ้าประมาณแล้วมัดนำไปนึ่ง แล้วเอามาประคบที่ลำตัวเพื่อคลายความปวดเมื่อย

3.การทำน้ำจิงเพื่อสุขภาพ โดยนางอุษา อาจหาญ วิธีทำ นำมาจิงมาล้างให้สะอาด และเอาเปลือกออก เอาจิงมาตำพอแหลกนำมาใส่หม้อผสมน้ำพอประมาณ ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอามากรองเพื่อให้จิงออกเอาแต่น้ำจิงใส่น้ำตาลผสมเกลือนิดเสร็จแล้วเอามารับประทานได้ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

4.ยาแก้โรคหอบ โดยนายจัน คงแก้ว นำม้าน้ำมาเผา แล้วนำมามาบดละเอียดกับน้ำมะนาวเกลือ คนให้เข้ากันแล้วนำไปกิน

5.ต้บหมูแก้โรคลมชักบ้าหมู โดย นางสาวดำ หำหรับ นำต้บหมูมาตากแดดให้แห้งแล้วแก้มกับเหล้าเล็กน้อย

6.ยาครอบรักษามดลูก โดยนางอารยา หมีคง นำปลิงทะเลมาตากให้แห้งคงไว้ 1 เดือนจึงนำมารับประทาน

7.การอบสมุนไพรแทนการอยู่ไฟ โดย นางร้อบ๊ะ สะ บุญเลี้ยง วิธีทำ ต้มน้ำให้เดือดแล้วเอาใบนาครามาใส่ลงในน้ำเดือดแล้วเอามาอบและนวดตามตัวรองที่ก้น

8.ยากวาดขวาง โดยนางไหมมุนะ พูลทรัพย์ วิธีทำ เอาข่านบอระเพ็ดมาเผาไฟละลายด้วยน้ำผึ้งแล้วเอามากวาดขวางที่ลิ้นเด็ก

9.ใบฝรั่งแก้ท้องร่วง โดยนายพันธ์ แก้วดำ เอาใบฝรั่งมาตำให้ละเอียดแล้วให้เด็กกิน

10.แก้อ่อนในเด็กแรกเกิด โดยนายสมจิตร ศรีขญา วิธีทำ นำใบผักหวานมาตำให้ละเอียด แล้วนำไปวางที่ศีรษะเด็ก พยายามหยอดน้ำจนอาการเด็กหายเป็นปกติ

11.รักษาโรคภูมิแพ้ โดยนางสมใจ สายเพชร วิธีทำ ดอกอัญชัน 3 ชีดเอามาต้ม และนำมารับประทานรักษาโรคภูมิแพ้

12.ว่านทางจระเข้แก่น้ำร้อนลวก โดย นางจิราภรณ์ ผดุงชาติ วิธีทำ ใช้ยางของว่านทางจระเข้ทาบริเวณแผล

ภูมิปัญญาด้านการจักสาน ได้แก่

1. การทำเสื่อหรือสาด โดย นางจันทร์แรม อินตัน มีวิธีการทำ ดังนี้ ตัดต้นเตยกรีด
หนามออกแล้วเอามาตากแดดให้พอประมาณแล้วเอามากรีดให้นิ่มนำมาสานเป็นสาดตามลายใจชอบ

ภูมิปัญญาด้านการละเล่น ได้แก่

1. การทำวงเวียนให้เด็กหัดเดิน โดย นายอรุณ สาลี มีวิธีการทำ ดังนี้ เอาไม้ไผ่ปักลงใน
ดินแล้วใช้เหล็กปักในแล้วเจาะรูที่ไม้ยื่นเพื่อให้เด็กยึดกุมไว้แล้วเดินวงเวียนได้ตามสบาย

2. ขลุ่ยเรียกนกกวัก โดยนางมาเรียม ห่าหรับ วิธีทำ ตัดไม้ไผ่มาเป็นปล้องแล้วเจาะรู ใช้
ปากเป่า เรียกเสียงกวกๆ

ภูมิปัญญาด้านอาชีพ ได้แก่

1. การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ โดย นายวิริยะ นาคา ส่วนผสม 1. ปลา 2. สับปะรด 3. กากน้ำตาล
4. หัวเชื้อหรือพด ขั้นตอนในการทำ เอาสับปะรดมาสับเป็นชิ้น เอาปลา กากน้ำตาล และพดมาผสมกัน
หมักไว้ประมาณ 1 – 2 เดือน แล้วเอามาผสมกับน้ำ เอามาใส่กับขางพารา ปาล์มน้ำมัน

2. การทำลอบปลาหมึก โดย นายสมศักดิ์ พูลทรัพย์ อุปกรณ์ ไม้ไผ่ วิธีทำ เอาไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีก
แล้วจัดให้เป็นวงและสานเป็นแผ่นประกอบเป็นลูก และใช้ไม้มายิง

3. การทำลอบดักปลาใหญ่ โดยนายอนันต์ บินกาซัน อุปกรณ์ ไม้ อวน หวาย วิธีทำ ใช้ไม้กับ
หวายประกอบกันให้เป็นลูกใช้อวนหุ้มเอาไปใช้งานได้เลย

4. กระชังใส่ปลา นายสมชาย หัสจักร นำไม้มาตอกเป็นสี่เหลี่ยมแล้วเอาอวนติดให้เท่ากับไม้ที่ตอก
ไว้แล้วนำไปแช่น้ำ

5. ไซปลาเก๋า โดย นายอดิเรก อินตัน วิธีทำเลือกไม้เป็นท่อนๆแล้วตอกตะปูแล้วเอาอวนมาหุ้ม

6. การเย็บจาก โดย นางดารณี อินตัน วิธีทำคัดเย็บจากมากเอาไม้ไผ่หวายที่เตรียมไว้มาเย็บจาก

7. การทำหมวกยาง โดยนายปริญญา เกิดสุวรรณ วิธีทำ นำเหล็กมาคดให้แน่นกับด้นยาง แล้วนำ
ฝ้ายมาติดกับฐาน สามารถกรีดยางในฤดูฝนได้

ภูมิปัญญาด้านการทำของในใช้ในครัวเรือน

1. ยาสระผม โดยนายปรีชา ตุงกู นำมะกรูดมาผ่าและขยี้ผมให้ทั่วแล้วล้างออกให้สะอาด

2. ไม้กวาดก้านมะพร้าว โดย นางรอกีย๊ะ หัตถประดิษฐ์ นำก้านมะพร้าวมาเหลาเอามารวมแล้วมัดด้วยสายยาง

3. การทำไม้กวาดจากต้นเข็มมอล โดย นางอุไร อินตัน วิธีทำ เลือกตัดต้นเข็มมอลที่แก่แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง นำไปตีให้ใบร่วงเมื่อร่วงหมดก็นำมาผูกรวมกันเป็นมัด

4.2.3 สาธารณูปโภค บริการพื้นฐาน

1.ร้านบริการน้ำมัน	2 แห่ง	9.ร้านค้า	6 แห่ง
2.ท่าเทียบเรือ	2 แห่ง	10.ร้านอาหาร	1 แห่ง
3.บालาเซาะ	1 แห่ง	11.สถานีอนามัย	1 แห่ง
4.คลอง	2 สาย	12.โทรศัพท์สาธารณะ	3 จุด
5.สนามกีฬา	2 จุด	13.ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	10 สาย
6.บ่อบาดาล	1 แห่ง	14.ตลาดนัด	1 แห่ง
7.มัสยิด	2 แห่ง	15.ประปาภูเขา	1 แห่ง
8.ศาลาประชาคม	1 แห่ง	16.ถนนลูกรัง	4 สาย

ก่อนจะมีถนนในปัจจุบันชาวบ้านได้เป็นคนถางทางเข้าหมู่บ้านเป็นทางดินแดงเพื่อใช้ในการสัญจรและกรมทางหลวงได้ตัดถนนเพชรเกษมผ่านหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2499 – 2500 ซึ่งสร้างความเจริญให้กับหมู่บ้าน และชาวบ้านร่วมสร้างมัสยิดขึ้นในปี พ.ศ. 2506 โดยมีนายดิน สุดจิตร เป็นโต๊ะอิหม่ามคนแรกคนหมู่บ้าน หลังจากนั้น ปีพ.ศ. 2506 ได้สร้างโรงเรียนบ้านบางมันขึ้นและเมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้สร้างสถานีอนามัยชื่อว่า สถานีอนามัยนาคา และเมื่อ พ.ศ. 2525 ไฟฟ้าได้เข้ามาในหมู่บ้านความเจริญรุ่งเรืองก็เข้ามาในหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาของชุมชนบ้านบางมันนั้น มีความหลากหลาย ควรแก่การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลังต่อไป ส่วนสภาพปัญหาของชุมชน พบว่าชุมชนบ้านบางมัน มีปัญหาหลักๆอยู่ 4 เรื่อง ดังตารางต่อไปนี้ (หน้า 170)

สภาพปัญหาของชุมชน	แนวทางการแก้ปัญหา
1. ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด	1.ให้ผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนภายในหมู่บ้าน 2.รณรงค์ภายในชุมชนให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด 3. พ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องเอาใจใส่ลูกหลานที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด 4.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้นำต้องเข้มงวดกับปัญหาเสพติดให้มากขึ้น 5.การปลูกจิตสำนึกให้ลูกหลานในชุมชนเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยจัดให้ “ผู้สูงอายุพบเยาวชน” ในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆหรือทุกๆเดือนของวันประชุมผู้สูงอายุ 6.สร้างลานกีฬาสำหรับออกกำลังกายในหมู่บ้าน
2.ปัญหาคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง	1. การเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตาให้กับหน่วยงานรัฐหากทราบข้อมูลการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าว 2. ผู้นำชุมชนกวาดขันเข้มงวด และควรมีการจัดระบบ ระเบียบข้อบังคับการเข้ามาอยู่ในชุมชนของแรงงานต่างด้าวให้มากขึ้น
3. ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย	1.คนในชุมชนต้องสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชน 2.จัดกิจกรรมรณรงค์นำร่อง “เรารักษ์บ้านฉัน” 3.ให้หมู่บ้านประชาสัมพันธ์กระจายข่าวกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้ทั่วถึง 4.ชุมชนพัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้สมุนไพรในชุมชน 5.สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยงานวิจัย

สภาพปัญหาของชุมชน	แนวทางการแก้ปัญหา
4. ปัญหาคนว่างงาน	1.อบรมให้ความรู้และการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน 2.การสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพแก่ครอบครัวที่ยากจน 3.รัฐบาลช่วยสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ มีรายได้ที่แน่นอนและให้หมู่บ้านพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น 4.จัดประชุมของเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพ และอยากให้ช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้าน 5.ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำงานวิจัย

4.3 การรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน

ในชุมชนบ้านบางม้นมีการรวมกลุ่มอาชีพ มีจำนวน 14 กลุ่ม เช่น 1) กลุ่มทำขนนไร่ได้ 2) กลุ่มเลี้ยงผึ้ง 3) กลุ่มทำน้ำพริก 4) กลุ่มถักโครเชต์ 5) กลุ่มทำขนมเบเกอรี่ 6) กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 7) กลุ่มทำกะปิ 8) กลุ่มดอกไม้ผ้าใยบัว 9) กลุ่มเกษตรกร 10) กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 11) กลุ่มทำลอบปูดำ 12) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู 13) กลุ่มออมทรัพย์ 14) กลุ่มเลี้ยงแพะ จากการเก็บข้อมูลมีการจำแนกกลุ่มอาชีพออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

4.3.1 กลุ่มอาชีพที่ยังมีการดำเนินงาน จำนวน 10 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มทำขนนไร่ได้
- กลุ่มเลี้ยงผึ้ง
- กลุ่มถักโครเชต์
- กลุ่มเกษตรกร
- กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง
- กลุ่มทำลอบปูดำ
- กลุ่มออมทรัพย์
- กลุ่มทำกะปิ
- กลุ่มเลี้ยงแพะ
- กลุ่มทำลอบดักปลา

4.3.2 กลุ่มอาชีพที่หยุดการดำเนินงาน จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ ช่วงก่อน ปี 2548 มีการเลี้ยงหอยแมลงภู่กันแทบทุกครัวเรือน แต่หลังจากปี 2548 กลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ประสบกับปัญหา หอยตาย เนื่องมาจากฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำเค็มเจือจาง จืดลง ช่วงหน้าแล้งเกิดภาวะน้ำร้อนจัด เกิดพยาธิในหอย รวมทั้งถูกปลาปักเป้ากัดกินหอยที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ เมื่อกลุ่มผู้เลี้ยงเจอปัญหาเหล่านี้ซ้ำๆ ทำให้เริ่มหยุดเลี้ยงกันทีละเจ้าสองเจ้า จนในที่สุดกลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่หยุดเลี้ยงทั้งหมดชุมชนบ้านบางมัน

2. กลุ่มทำน้ำพริก หยุดชั่วคราวเนื่องมาจากวัตถุดิบราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับ การเก็บรักษาน้ำพริกได้เพียง 5-7 วันเท่านั้น ทำให้กลุ่มทำน้ำพริก เริ่มหยุดการผลิตลง แต่สมาชิกในกลุ่มบางคนได้นำความรู้เรื่องการทำน้ำพริกไปทำธุรกิจเล็กๆของตนเอง รวมถึงหากมีลูกค้ามาสั่งก็จะทำให้เป็นครั้งคราวไป เป็นรายได้เล็กๆน้อยเลี้ยงครอบครัว ส่วนการสนับสนุนของหน่วยงานที่ผ่านมาของกลุ่มน้ำพริกโดยมีศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดระนอง อบรมให้ความรู้และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ตั้งต้นให้กับกลุ่มทำน้ำพริก มูลนิธิรวมมิตรไทยสนับสนุนอุปกรณ์และส่งเสริมด้านการตลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลนาคา สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องปั่นวัตถุดิบให้กับทางกลุ่มทำน้ำพริกอีกด้วย

3. กลุ่มดอกไม้ผ้าใยบัว หยุดการดำเนินงานเนื่องมาจากปัญหาเป็นวัสดุที่ต้องหาซื้อจากนอกชุมชน ความนิยมของตลาดมีน้อย ส่วนหน่วยงานที่เคยให้การสนับสนุนนั้นได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดระนองและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานมาอบรมให้ความรู้ และมูลนิธิรวมมิตรไทย สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และส่งเสริมการตลาดให้อีกด้วย

4. กลุ่มทำขนมเบอเกอรี่ หยุดการดำเนินงานเนื่องมาจาก วัตถุดิบราคาแพง คนในชุมชนไม่นิยมบริโภค ไม่มีตลาดรองรับ รวมทั้งช่วงหลังสมาชิกเริ่มท้อ หันไปยึดกิจกรรมสร้างรายได้อย่างอื่นแทนการทำขนมเบอเกอรี่ ในขณะที่มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ดังนี้ มูลนิธิศุภนิมิต สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สร้างโรงเรือน อบรมให้ความรู้และเงินทุนตั้งต้นของกลุ่ม ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน อบรมให้ความรู้เรื่องการทำขนมเพิ่มเติม รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาคา สนับสนุนเงินทุน จำนวน 20,000 บาท

4.4 ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่อยู่แบบ พี่ น้อง ญาติ ให้ความช่วยเหลือกันและกัน เช่น การทำบุญ การแต่งงาน หรือมีคนในชุมชน เจ็บไข้ได้ป่วย ก็มีการไปเยี่ยมเยียน ซักถามไปฝากให้กำลังใจซึ่งกันละกัน มีการไปมาหาสู่กัน มีการแบ่งปันและช่วยเหลือกันภายในชุมชนอยู่อย่างเป็นประจำ วิถีความเป็นอยู่ ในอดีตความเป็นอยู่ แบบเรียบง่าย กินง่าย สร้างบ้านเรือนแบบง่ายๆ การประกอบอาชีพจากอดีต-ปัจจุบันเมื่ออดีตการประกอบอาชีพก็มีการทำนา ทำไร่ ทำหูก ทำปลา ตามคลอง มีการปลูกผักไว้

กินเองในครอบครัว หรือหาของป่าของสวนมาฝาก จะทำสวนผสมกันมากกว่า เงินมีความสำคัญน้อยกว่า ปัจจุบัน ส่วนมากคนสมัยอดีต จะนำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกัน ปัจจุบัน เทคโนโลยีเข้ามาในชุมชนมากขึ้น คนในชุมชนมีการตื่นตัวแข่งขัน เพื่อจะได้มีความสะดวกสบาย มีการทำงานแข่งกับเวลามากขึ้น การแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่ใช้เงินตรา และทรัพยากรในยุคปัจจุบัน น้อยกว่าเมื่อก่อน เพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา หรือพื้นที่ป่าไม้ เลยทำให้สินค้าแต่ละชนิดขยับตัวสูงขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจเริ่มเข้ามา

4.5 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

เมื่อครั้งอดีต ในชุมชนบ้านบางมัน มีอาชีพหลักคือ อาชีพประมง อาชีพเกษตรกรรม กัน เป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ดีกันท่วมหน้า สัตว์ทะเล ผลผลิตก็มีเยอะ หามาเลี้ยงก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ละครัวเรือนก็พอจะมีเงินเก็บออม สินค้าแต่ละอย่างราคาก็ไม่แพงมากนัก ถือว่ารายรับ เพียงพอกับรายจ่าย แต่ปัจจุบันของทุกอย่างมันมีราคาแพง ทรัพยากรทางธรรมชาติก็ลดน้อยลง รายได้ของคนในชุมชน ก็ลดลง จึงมีการออกไปทำงานนอกบ้านกัน เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว บางครอบครัวทำสวนการเกษตร แต่รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เพราะว่าของที่นำไปขายมันราคาไม่ดี ค่าครองชีพสูง สัตว์น้ำทางทะเลก็หายาก ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนบ้านบางมัน มีผลกระทบอย่างเช่น ทางด้านทะเล หาพันธุ์สัตว์ยากมาก และในด้านการเกษตร ก็ราคาถูกลงมาก คนในชุมชนจึงไปหางานทำนอกบ้าน ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ เพราะต้องไปหางานทำ และให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว

สภาพชุมชนบ้านบางมันในอดีต ในอดีตหมู่บ้านบางมันมีประชากรไม่มากนัก การประกอบอาชีพ เช่น การทำสวน ทำนา ทำไร่ ประมง ทำสวนก็เช่น สวนยางพารา สมัยก่อนการกรีดยาง จะกรีดยางหน้าแล้ง ในช่วงฤดูฝนจะหยุดยาว ส่วนการทำนาสมัยก่อนจะใช้ความเหี้ยมบนา ถัดมาก็จะใช้คันไถ ที่ทำด้วยไม้ โดยใช้ความลาก คนจะขึ้นถือคันไถตามหลัง พอเสร็จสิ้นการไถเสร็จแล้วก็จะลงคนช่วยทำนาผลัดกันช่วยจนเสร็จ การทำไร่สมัยก่อนก็ไม่แตกต่างกับสมัยนี้ การประมง เช่น ตกปู ทอดแห ไซ่กุ้ง (ทำกะปิ) การตกปูสมัยก่อนการตกจะผิดกับปัจจุบันโดยใช้คันหยอดตก เวลาชักต้องให้เร็วมีเขื่อนนั้น ถ้าชักช้า ปูก็จะออกได้ ที่สำคัญจะต้องไปชักเวลาของน้ำ ส่วนการทอดแห ไซ่กุ้งก็เหมือนปัจจุบัน ส่วนคนออกทะเลน้อย ก็ขึ้นเขา ชักหอย เผลอเป็นต้น (หรือเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย)

สภาพของหมู่บ้านในอดีต การสร้างบ้านมีลักษณะเป็นใต้ถุนหลังคามุงจากคล้ายๆกันทุกหลัง หุงข้าวด้วยไม้ฟืน คนที่ทำนาทำไร่ เวลาเก็บมาแล้ว วิธีการใช้นวดด้วยคน และตำด้วยครก ไม้สากทำด้วยไม้ สมัยก่อนหมู่บ้านบางมัน มีมันสำปะหลังมากมายและมีต้นบอนเยอะ เลยเรียกกันว่าบ้านบางมัน และบ้านบางมัน จนถึงปัจจุบัน การเดินทาง ในสมัยก่อน ใช้เรือแจวเป็นพาหนะ เพราะทางบกยังไม่มีถนน จะมีแค่ ทางเดินเท้า ที่คนส่วนมากใช้ทาวเรือก็เพราะทางบกมีข้างมากมาย การกินอยู่สมัยก่อนข้าวปลา

อาหารยังไม่ต้องซื้อหากัน หากินกันเอง โรคภัยไข้เจ็บไม่ค่อยจะมีกันมาก เพราะการกินผักปลอดสารพิษด้านการสื่อสาร สมัยก่อนใช้การเขียนจดหมายเพื่อเป็นสื่อในการติดต่อ

ในปัจจุบันชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันนี้หมู่บ้านบางม้นมีการ

เปลี่ยนแปลงมากมาย เช่น การทำไร่นา ไม่มีแล้ว อาชีพหลัก คือ การทำสวน เช่น สวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนผสม ต่างๆ การทำสวนยางสมัยนี้ ผิดกับสมัยก่อนคือช่วงฤดูฝน ก็จะตัดตลอด จะหยุดก็ช่วงผลัดใบประมาณ 1-2 เดือน สมัยนี้ทำหมวกกันส่วนใหญ่ ส่วนด้านการประมง ที่มีการเปลี่ยนแปลงก็คือ การตกปู จากการใช้คันหยอมาเป็นไซหรือลอบ ปัจจุบันมีการเลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงหอยในกระชัง หรือแพหอย การเป็นอยู่ในปัจจุบัน บ้านหลังคามุงจาก รู้สึกว่าจะไม่มีแล้ว มีรถเกือบทุกหลังคาเรือน ส่วนโทรศัพท์ที่บ้านละ 1-3 เครื่อง เพราะต้องวิ่งเข้าสู่เทคโนโลยีสมัยใหม่

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สภาพชุมชน ทรัพยากร ส่งผลกระทบต่อคนใน

ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจบ้านบางม้น เมื่อก่อนกับปัจจุบันแตกต่างกันมาก เศรษฐกิจเมื่อก่อนข้าวปลาอาหารพอหาซื้อกันได้ ผัก ผลไม้ กุ้ง หอย ปู ปลา หาซื้อได้ในชุมชน แต่มั่นตอนนี้ ของมีราคาแพงทุกอย่างตามยุคสมัย ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนย่ำแย่ เมื่อก่อน ผัก ผลไม้ ไม่ต้องไปซื้อหา เดี่ยวนี้ต้องซื้อหากินทุกอย่าง เศรษฐกิจในชุมชนตอนนี้ขึ้นอยู่กับสวนยาง ส่วนทะเลยังทำอยู่บ้าง แต่มีส่วนน้อย ส่วนคนที่ไม่มีสวนก็ออกหางานรับจ้างนอกหมู่บ้านดิ้นรนเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง สภาพชุมชนตอนนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป วัยรุ่นคิดยาเสพติด มีการลักเล็กขโมยน้อย ความคิดเห็นแตกแยกไม่ตรงกัน สภาพชุมชนเปลี่ยนไปในทุกด้าน มีแรงงานพม่าเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากมาย ทำให้คนไทยว่างงานเพราะเจ้าของสวนจะเลือกแรงงานพม่ามากกว่าคนไทย ด้านทรัพยากรป่าไม้เริ่มลดลง เพราะ มีการตัดไม้ทำลายป่า ทำสวนยาง จากนาข้าว เดี่ยวนี้กลายเป็นนาทุ่ง มีการปล่อยน้ำเสีย จากนาทุ่งลงสู่ทะเล ทำให้น้ำทะเลเสีย กุ้ง หอย ปู ปลา ลดลง หายาก บางทีต้องไปซื้ออาหารนอกหมู่บ้าน บางครั้งราคาแพง ไม่สด อาจจะมีสารเคมีเจือปนอยู่

ชุมชนประสบปัญหา ช่วงฤดูแล้ง มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้าน

ประมง ฤดูแล้ง น้ำร้อนเลี้ยงปลาในกระชังปลาตาย เพราะน้ำร้อนจัด การเกษตรปลูกพืช ผักไม่ได้ แห้งแล้ง น้ำไม่เพียงพอที่จะใช้สอย ช่วงฤดูฝน ยางกริดไม่ได้ น้ำท่วมในทะเลมีน้ำจืดมากไปผสมกับน้ำเค็มสัตว์น้ำในกระชังก็ตายกันหมด ในชุมชนยังมีปัญหายาเสพติดสำหรับเยาวชน จึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางคนในชุมชนออกวิธีระดมสมองความคิด ให้เยาวชนได้เข้าฝึกอบรม ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เล่นดนตรี ทำกิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างสรรค์ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

4.6 กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. การทำลอบปูดำ ประวัติส่วนตัว ชื่อ นางรอม่าขวัญ หวันรำหลาน 6/2 ม.1 ต.นาคา

อ.สุขสำราญ จ.ระนอง อายุ 49 ปี จบการศึกษาที่โรงเรียนบ้านบางเบน ป.4 สถานะ ครอบครัว แต่งงาน ตั้งแต่อายุ 19 ปีสามี ชื่อ นายเจ๊ะเต๊ะ หวันรำหลาน อายุ 52 ปี จบการศึกษาจากโรงเรียนบ้านสำนัก ป.4 มี

บุตรทั้งหมด 3 คน ผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 2 คน ในชุมชน หมู่ 1 บ้านบางมัน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตร ประมง นางรอม่าขวัญเป็นคนหนึ่งที่ประกอบอาชีพประมงซึ่งได้สืบทอดมาจากรุ่นพ่อแม่ ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัวซึ่งในปัจจุบันนางรอม่าขวัญ ก็ยังยึดอาชีพการทำลอบปูดำ เป็นอาชีพเสริมอยู่เพื่อเป็นรายได้ส่วนหนึ่งในครอบครัว ในอดีต ครอบครัวของนางรอม่าขวัญ ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการหาปูดำโดยใช้เหยื่อของในอดีตมี 2 ชนิด 1) หอยคันไม้ไผ่ วิธีทำใช้ไม้ไผ่ขนาดเล็ก ยาวประมาณ 2 วา(ไม้ไผ่ทั้งลำ) และใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกบางๆทำเป็นวงกลมใช้หว่ายเส้นเล็กๆ มัดเส้นรอยต่อเพื่อความเหนียวแน่น ใช้วนหุ้มที่ขอบหว่ายผ่าซีกใช้เชือก 3 เส้น ดึงขึ้นไปทิ่มไม้ไผ่ ที่อยู่ตรงกลางของขอบหว่ายที่ผ่าซีกเป็นวงกลม 2) หอยหลังโค้ง วิธีทำ ใช้ไม้ไผ่ผ่าซีก 6 เส้น ยาวประมาณ 1 วา ตีกรอบเป็นสี่เหลี่ยม และใช้ไม้ไผ่ 2 เส้น ไขว้เป็นโค้งประสานกัน ใช้วนหุ้มที่ตีกรอบเป็น สี่เหลี่ยม ราคาอุปกรณ์ หอย 6 บาท ต่อ 1 ลูกซึ่งปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ โดยมีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆโดยเปลี่ยนจากหอยมาเป็นโซ่ จากไม้ไผ่มาเป็นเหล็ก ปัจจุบันไซปูเป็นที่นิยมของคนในชุมชน ซึ่งสะดวกสบายง่ายในการประกอบอาชีพ วิธีการทำลอบปูดำ อุปกรณ์มี วน เหล็ก เชือก โฟม การทำ เอาเหล็กมาตัดเป็นชิ้นแล้วตีเหล็ก ให้เสมอกันทุกชิ้น แล้วเอาเหล็กมาดัดให้เป็นรูปทรง ของไซปู (ใช้เหล็กเบอร์ 7-8) แล้วใช้วนได้ 9 ตรานิ้ว 2 มาหุ้มเหล็กที่ดัด เป็นไซปูแล้ว ใช้เชือกมัดไซ ที่มัดแล้วประมาณ 2-3 วา แล้วนำโฟมมาทำเป็นท่อน เพื่อที่จะได้เห็นชัดเมื่อไซอยู่ในน้ำ ปัจจุบันไซปูดำลูกละ 85-90 บาท ต่อลูก

ในอดีตประมาณ พ.ศ.2515 การจำหน่ายปูดำ เมื่ออดีตปูดำ กก. ละ 3 บาท และในปัจจุบัน มีการรับซื้อปูเป็น 3 ขนาด ปูขนาดใหญ่ 4-5 ตัว ต่อ 1 กก. ตก กก. ละ 100 บาท ปูขนาดกลาง 8-9 ตัว ตก 1 กก. ละ 80 บาท และปูขนาดเล็ก 10-15 ตัว ต่อ 1 กก. ละ 50 บาท การจำหน่ายปูดำ มีการส่งพ่อค้าคนกลางแล้วมีการขายปลีก การมัดปูดำมี 2 วิธี คือ วิธีมัดคดถึง คือ มัดรวบหมด ปูไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ มัดด้วยเชือกฟาง และวิธีมัดคลาน คือ มัดแต่ก้ามปูสามารถเคลื่อนไหวได้ มัดด้วยเชือกวน

สรุปได้ว่า ในปัจจุบันชุมชนบ้านบางมัน การทำลอบปูดำเป็นอาชีพเสริม ประมาณร้อยละ 30 เปอร์เซนต์ ของคนในชุมชนซึ่งสร้างรายได้ให้กับคนในครอบครัว ประมาณเดือนละ 6000-7000 บาท นับว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับครอบครัวดีเป็นอย่างมาก การทำลอบปูดำในปัจจุบันชุมชนบ้านบางมันมีการทำลอบปูดำเป็นอาชีพเสริมประมาณร้อยละ 30 เปอร์เซนต์ ของคนในชุมชน ซึ่งสามารถสร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน ครอบครัวหนึ่งประมาณเดือนละ 6000-7000 บาท นับว่าเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถพัฒนาต่อให้เกิดอาชีพเสริมใหม่ๆ ให้กับคนในชุมชนได้ เช่น การรับจ้างทำลอบปูดำ เพื่อกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. การทำหมวกยางคือสิ่งที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจในครัวเรือน ละการทำร่มยางนั้นต้องใช้เวลาาน และต้องใช้ความอดทน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนกว่าจะประกอบเสร็จ ในแต่ละต้นตลอดระยะเวลาที่ได้ทำร่มยางสามารถตัดขายได้ปกติ เหมือนหน้าแล้ง

เพราะตัดได้ทั้งหน้าฝนด้วย ผลเสียที่ได้รับจากการทำร่มยาง ถ้าทำร่มยางนานหลายปี ทำให้หน้ายางเสีย น้ำยางไม่ค่อยออก หน้ายางตายนี้

3. การทำปุ๋ยหมักการทำปุ๋ยหมักผสมผสานเป็นการแบ่งเบาภาระ ในการใช้ปุ๋ยเคมี

สูตรการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ จากเดิมมีปลา สับปะรด เป็นส่วนผสมหลัก ต่อมาได้ใช้ผักและผลไม้อื่นๆที่เหลือใช้ ทำให้ปุ๋ยหมักชีวภาพมีคุณภาพมากขึ้น โดยลดปริมาณปุ๋ยเคมีน้อยลง ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพมากขึ้น ข้อเสียของการใช้ปุ๋ยเคมี เกิดการแข็งของหน้าดิน ไล่เดือนก็ไม่มี ข้อดีของการใช้ปุ๋ยชีวภาพ มีความอ่อนตัวของหน้าดิน มีไล่เดือนเพิ่มมากขึ้น

4. การทำกะปิกะปิเป็นของขึ้นชื่อของหมู่บ้าน ชาวบ้านที่ทำกะปิ มักจะประกอบอาชีพ

ประมงอยู่ การหากุ้งเคยทำกะปิ ต้องหาในช่วง 12-2 คำ ดูในช่วงแล้ง ช่วงที่ไม่มีฝนตก เพราะถ้าฝนตกน้ำจะขุ่นมองไม่เห็นตัวกุ้ง หรือดูในคลอง ถ้ามีกุ้ง กุ้งจะติดตัวให้เราเห็น จะอยู่เป็นหย่อมๆ ได้ต้นโกงกาง จะหาได้มากในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม กิโลกรัมละ 50-80 บาท แต่ในปัจจุบันราคาอยู่ที่ประมาณ กิโลกรัมละ 100-130 บาท

5. ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำหมวกยาง นายอาบีดิน อินตัน ประวัติส่วนตัว

ปัจจุบัน อายุ 55 ปี 4/8 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง มีอาชีพทำสวนยางพารา มีสวนยางพาราอยู่

ประมาณ 10 ไร่ มีต้นยางพาราทั้งหมด 1200 ต้น ปลูกลมา เป็นระยะเวลา 10 ปี ได้รับผลมา 3 ปี แล้ว ปีแรก ที่ยังไม่ได้ทำร่มยาง กรีดยางไม่ได้เท่าที่ควร เพราะว่าต้นยางมันอ่อนมาก น้ำยางไม่ค่อยออก และอีกส่วนหนึ่งก็กรีดไม่ได้ ตามที่เราต้องการ เพราะฝนตกมาก

ในรอบ 1 ปี กรีดยางได้เพียง

2-3 เดือน นอกจากนั้นฝนตกเป็นระยะยาว เลยคิดหาวิธี ที่จะกรีดยางได้ตามที่เราต้องการ เพราะว่ารายได้ไม่พอกับรายจ่าย ในขณะวันนั้นได้ขับรถมอเตอร์ไซด์กลับจากกะเปอร์ ทางผ่านบ้านนายประพาส น้ำจันทร์ เห็นเขานั่งทำร่มยางอยู่ เลยเข้าไปถามถึงการทำร่มยาง นายประพาสก็ให้คำแนะนำ และก็ได้อ่านเรื่องการทำร่มยาง และได้สาธิตวิธีทำ และทำอย่างไรให้ลดต้นทุนให้น้อยที่สุด เขาก็ให้ข้อคิดที่ดี มากมาย ว่าการทำร่มยางดีกว่าจะให้มียางได้เพิ่มขึ้น และสามารถกรีดยางได้ในหน้าฝนจึงทดลองทำร่มยาง

ยางมีทั้งหมด 1,200 ต้น แต่ทำเพียง 700 ต้น เพราะงบประมาณไม่เพียงพอ ปีที่ 2 ที่ได้รับผล ทำร่มยางครั้ง

แรก เริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะได้ทำร่มยางแล้ว จากที่เคยกรีดยางใน 700 ต้นนี้ เมื่อก่อนตอนที่ยังไม่ได้เริ่มทำหมวกยางที่มีรายได้เดือนละ 10,000 บาทต่อเดือน และกับที่ทำร่มยางมีรายได้เดือนละ 30,000-40,000 บาท รู้สึกว่ามันแตกต่างมากเลย ซึ่งไม่มองเห็นว่า (ทำร่มยางดีกว่าในช่วงระยะหนึ่ง) และทำร่มยางแล้ว กรีดยางได้ตลอดทั้งปี พอตอนช่วงฤดูแล้งในช่วงปลายปี หน້ายางที่กรีดยางในฤดูฝน และก็คลาขรมยางออกจากต้น เอาไว้ทำในปีถัดไป

ปีที่ 3 ที่ได้รับผล ทำร่มยางปีที่ 2 ได้มีรายได้เพิ่มมากกว่าปีแรกที่ทำร่มยาง เพราะว่าต้นยางมันมีอายุมาก ต้นก็ใหญ่กว่าเดิม น้ำยางที่กรีดออกมาก สังเกตของการกรีดยาง ถ้ากรีดตอนกลางคืน ตอนหัวรุ่งประมาณ 3-4 นาฬิกา น้ำยางก็ออกมาก เพราะว่าอากาศเย็น

วัสดุอุปกรณ์

1. ลวดรัดต้น เบอร์ 14
2. โครงลวดผูกมัดต้น
3. ขอบเหล็กทำเป็นวงกลม เบอร์ 14
4. ผ้ายางสีขาว
5. จี๊ซัน แม็ก มันยาง ยางในรถ

แต่ตอนนี้ชาวบ้านบางบ้านก็ชอบทุกหลังคาเรือนก็หันมาทำร่มยางกันมาก คือ ในช่วงระยะที่กรีดยางในรอบ 1 ปี มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ถ้าคิดว่า สิ่งที่เราต้องการอย่างเช่น เก็บเงินก่อนไม่ทำอัฐ หรือต้องการอะไรก็ได้เราก็ได้ตามที่เราต้องการ ร่มยางมีผลกระทบ ถ้าติดหลายปี ทำให้หน້ายางตายหนึ่งได้ น้ำยางก็ไม่ค่อยออก แก้วไขตอนฤดูแล้งก็คลาขรมยางออก

6. หมอสมุนไพรสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับยาที่ผลิตมา และมองเห็นถึงการใช้ยาชนิดไหน ที่รับประทานไป แล้วไม่ให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพราะว่ายาสมุนไพรเป็นยาที่ไม่มียาเคมี ทำมาจากต้นไม้ คัดแปลงเป็นยา หมอสมุนไพรที่ต้องการเกี่ยวกับแต่ละโรค มีประโยชน์สำหรับคนพื้นบ้านในชุมชนเรื่องอาหาร พืชผักต่างๆ ที่ปลอดสารพิษ เป็นตัวยาสมุนไพรทั้งหมด ที่รับประทานได้ ส่วนด้านอาชีพ เป็นอาชีพที่มีรายได้เสริม และมีประโยชน์ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เป็นที่นิยมของคนในชุมชน

4.7 การส่งเสริมอาชีพในชุมชน

ชุมชนบ้านบางม้น มีอาชีพหลายๆอย่าง ที่จัดตั้งกลุ่ม มาส่วนใหญ่อาชีพหลักมณด้านการเกษตร สำหรับอาชีพเสริม และที่สำคัญที่สอดคล้องกับคนบ้านบางม้น ก็มีกลุ่มอาชีพทั้งหมด กลุ่มที่ยื่นอยู่ได้มีอยู่หลายกลุ่ม ที่ล้มไปแล้ว 3 กลุ่ม อีกหนึ่งกลุ่มหยุดชั่วคราว กลุ่มที่ยื่นอยู่ได้มี 1.กลุ่มถักโครเชต์ 2.กลุ่มเลี้ยงแพะ 3.กลุ่มทำกะปิ 4.กลุ่มออมทรัพย์ 5.กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 6.กลุ่มทำขนม 7.กลุ่มลอบปูดำ

8. กลุ่มทำลอบดักปลา 9.กลุ่มเกษตร

กลุ่มที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ 1.กลุ่มถักโครเชต์ เป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้ เพราะว่าสินค้าที่กลุ่มทำมาเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และท้องตลาดหรือตามต่างจังหวัด สามารถช่วยหนุนเสริมรายได้ และแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัว และช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน เป็นที่นาสนใจของคนทั่วไป และสิ่งที่ทางกลุ่มผลิตมาแต่ละชิ้น จะสร้างประโยชน์ให้กับลูกค้า ที่มาสนับสนุน 2.กลุ่มเลี้ยงแพะ เป็นอาชีพเสริมที่สำคัญ ที่น่าสนใจของคนในชุมชนบ้านบางมัน เพราะว่าคนในชุมชนเลี้ยงแพะก็มีรายได้เกิดขึ้น คนที่ด้อยโอกาสก็มีการทำ ไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น และในหมู่บ้านก็ต้องการทำบุญ ทำประเพณีอะไรก็ตาม ก็จะมาซื้อแพะของคนในชุมชน ทำให้เกิดรายได้และลดรายจ่าย ไม่ต้องมาหาแถวหมู่บ้านอื่น 3.กลุ่มทำขนมไว้ได้ เป็นอาชีพเสริมเช่นเดียวกัน เพราะเขาขายรุ่นหลังของหมู่บ้านเรา เขาจะไม่รู้จัก มันเป็นขนมพื้นบ้านควรจะอนุรักษ์ไว้ เป็นขนมที่มีตั้งแต่สมัยโบราณ ของปู่ ย่า ตา ยาย อย่างเช่นขนม อังปัง รังต่อ นี่แหละควรสนับสนุน และอนุรักษ์ให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้ 4.กลุ่มเกษตร เป็นอาชีพหนึ่งที่เป็นหลักของคนในชุมชน ที่จำเป็นต้องทำเป็นประจำ เพราะว่าอาชีพที่แน่นอน กลุ่มอาชีพที่ทยอยเข้ามาทั้งหมด คนในชุมชนบ้านบางมันจึงส่งเสริมอาชีพเพราะ ทำให้เกิดรายได้เสริม ใช้เวลาได้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้คนในชุมชนได้มาพบปะกันและมีความสัมพันธ์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้เกิดความสามัคคีกันในกลุ่ม

ส่วนกลุ่มที่หยุดดำเนินงาน 1.กลุ่มเลี้ยงหอย เพราะว่าไม่มีพันธุ์หอย หอยหายาก ต้องไปหาซื้อพันธุ์จากที่อื่น ซึ่งมีราคาแพงมาก 2.กลุ่มผ้าใยบัว คนในชุมชน เขาไม่ค่อยนิยม ต้นทุนการผลิตสูง 3.กลุ่มขนมเบเกอรี่ เงินลงทุนสูง ราคาขายไม่คุ้มกับเงินทุน เก็บไว้ไม่ได้นาน ทางกลุ่มไม่สามารถทำได้เลยหยุดที่จะทำกลุ่มขนมเบเกอรี่

อีกหนึ่งกลุ่มที่หยุดชั่วคราว คือ กลุ่มน้ำพริก เพราะ ว่าปัจจุบันนี้ วัตถุดิบราคาสูงมาก และอีกส่วนหนึ่ง ก็ไม่มีออเดอร์ และไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน ถ้าหากมีออเดอร์มาทางกลุ่มก็สามารถทำกันได้ การวิจัยกลุ่มอาชีพเสริม(การเลี้ยงแพะ) ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่ม คือ แรกเริ่ม ทางมูลนิธิศุภนิมิต ให้การสนับสนุน อุปกรณ์การเรียนให้กับเด็กที่อยู่นอกระบบ ซึ่งเป็นโครงการสนับสนุนเด็ก จนถึงปริญญาตรี ต่อมาก็เกิดไปเข้ากับโครงการของรัฐบาล ส่งเสริมการเรียนฟรีถึง 15 ปี ทางมูลนิธิก็เปลี่ยนจากการช่วยเหลือมาเป็นช่วยเสริมอาชีพให้กับผู้ประกอบการ เลยเกิดการรวมกลุ่ม ทำอาชีพเสริม มีการเลี้ยงปลาในกระชัง มีการเลี้ยงแพะ เกิดขึ้นในชุมชน การจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแพะ มีจำนวนสมาชิก 26 คน จึงมาจากการลงมติ ของจำนวนสมาชิก ที่ให้คุณวิไลภรณ์ อินตัน เป็นประธานกลุ่ม และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้กับสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน 10 คนทำงาน เพื่อจะได้ดำเนินงานในกลุ่ม ต่อไปข้างหน้า ซึ่งมีการแต่งตั้ง คณะทำงาน คือ

1.นางสาววิไลภรณ์ อินตัน	ประธาน
2.นางสุจินดา เกิดสุวรรณ	รองประธาน
3.นางสาวปีติ์ กล้าศึก	เลขานุการ

- 4.นางเสาด๊ะ หำหรับ เหมัญญิก
- 5.นางไรหนูน นาคา กรรมการ
- 6.นางไรหนาบ หัตถุประดิษฐ์ กรรมการ
- 7.นางขอลียะ โต๊ะหาด กรรมการ

การดำเนินงานของกลุ่ม คือ ทางมูลนิธิได้สนับสนุน แพะจำนวน 52 ตัว มีทั้งตัวผู้และตัวเมีย ให้กับสมาชิกคนละ 2 ตัวซึ่งในกลุ่มได้ตกลงกันว่าต่างคนต่างเลี้ยง แต่อยู่ในความดูแล และควบคุมจากคณะกรรมการเพื่อติดตามผล และรายงานไปยังผู้สนับสนุน การดำเนินงาน คือ การขึ้นทะเบียน ปศุสัตว์ เพื่อทางกลุ่มสามารถจะเบิกยาหรืออุปกรณ์เพื่อมาดูแลแพะได้ เช่น ยาวัคซีน ยาฆ่าเชื้อ เป็นต้น มีการประชุมประจำเดือน ทุกวันที่ 10 ของเดือน มีการเซ็นชื่อในสมุด เพื่อเป็นหลักฐาน มีการฝากออมทรัพย์ เดือนละ 30 บาท ฝากเงินเข้ากองกลาง เดือนละ 30 บาท มีการตั้งกฎระเบียบในกลุ่ม ซึ่งเริ่มทำมาเมื่อวันที่ 10 ก.ค. 2554 มีการไปศึกษาดูงาน เพื่อจะมาปรับปรุงงาน มีการปลูกผักสวนครัว เพื่อไว้กินและเหลือขาย

ปัญหาอุปสรรคภายในกลุ่ม คือ แพะเกิดโรค ปากเปื่อย เท้าเปื่อย และมีการตายของแพะเกิดขึ้น แต่มีการแก้ปัญหา คือ ทางคณะกรรมการร่วมกับ ปศุสัตว์ มีการควบคุมโรคโดยการฉีดวัคซีนและฉีดยาฆ่าเชื้อ และมีการล้างคอกทุกเดือน โดยมีการแจกยาให้กับสมาชิกในกลุ่มทุกคน สมาชิกในกลุ่มบางคน ไม่ค่อยเข้าใจระบบการทำงานกลุ่มเลยทำให้เกิดปัญหาขัดแย้ง และทางคณะกรรมการได้ มีการประชุมและอธิบาย ให้สมาชิกมีความเข้าใจ และมีการถาม-ตอบโดยใช้เหตุผลและความเป็นจริง การเสนอแนะของกลุ่ม คือ การประชุมประจำเดือน มีเรื่องหรือปัญหาภายในกลุ่ม ให้พูดคุยและมาแก้ไข ปัญหาร่วมกัน เพื่อที่จะได้ดำเนินงานต่อไปได้ดีตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านบางมัน มีทรัพยากร ป่าไม้ ป่าต้นน้ำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา มีความสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าหลากหลายชนิด เช่น นกเงือก เสือ ลิง ชะนี เป็นต้น รวมทั้งป่าชายเลนทางชุมชนมีกิจกรรมการปลูกป่าโกงกางเสริมทุกปี ในช่วงวันสำคัญทางราชการ และมีการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรชาย และอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทั้งภายนอกชุมชนและภายในชุมชน และยังมีกิจกรรมการปล่อยสัตว์น้ำ เช่น ปลาดุก หอยนางรม ปล่อยบริเวณท่าเรือบ้านบางมัน โดยชุมชนบ้านบางมันได้มีการรวมกลุ่มเป็นราษฎรอาสาสมัครอนุรักษ์ป่าชายเลน(รส.ทช.) โดยสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 9(กะเปอร์) เริ่มมาครั้งแรก เมื่อพ.ศ. 2542 ปัจจุบัน มีอาสาสมัครจำนวน 4 รุ่นในชุมชน ทำหน้าที่เฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้ป่าชายเลน รวมทั้งการใช้เครื่องมือผิดประเภท ช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ทางชุมชนยังไปรับการฝึกอบรม ไทยอาสาป้องกันชาติทางทะเลและชายฝั่ง(ทส.ปช.) โดยฐานทัพเรือพังงา โดยได้รับการฝึกในระดับอำเภอรุ่นละ 100 คน โดยมุ่งเน้นการทำหน้าที่การช่วยเหลือชีวิตทางน้ำ และการเฝ้าระวังชายฝั่งทะเล และในชุมชนได้มีคณะกรรมการเฝ้าระวังและสนับสนุนการจัดการ

ทรัพยากรของชุมชน และมีการวางแผน ปะการังเทียม อบรมการค้า น้ำ อนุรักษ์ท้องทะเล การจัดการขยะ บริเวณชายฝั่งและในท้องทะเล

ส่วนในช่วงฤดูแล้งชุมชนขาดน้ำอุปโภค บริโภค ประมาณ 2 เดือน ต้องอาศัยการช่วยจากอบต.นาคา แต่ทั้งนี้ก็ยังทั่วถึง ชาวบ้านบางครัวเรือนก็แก้ปัญหาด้วยการขุดบ่อน้ำ โดยการสนับสนุนจาก อบต.ประมาณ 10 ครัวเรือนกระจายตามกลุ่มโซนบ้าน บางครั้งก็มีการนำน้ำจากคลองบางมันมาใช้ตาม ครัวเรือน การปลูกกุปไม้ พื้นที่ป่าสงวน ซึ่งทางป่าไม้ก็มีความเข้มงวดตรวจตราเป็นระยะ ๆ สามารถจับกลุ่มได้เป็นบางพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเบิกพื้นที่สวนเพื่อทำมาหากิน แต่ทั้งนี้มีการตัดเดือนจาก เจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจุบันการปลูกกุกลดลงเนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี มากันแนวเขตการทำมาหากิน ที่ชัดเจน สภาพปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ตกชุก เกิดโรคระบาด เช่น โรคไข้เลือดออก มีลูกน้ำยุงลาย มากขึ้น ใช้ชิกุนยา ทางอบต.ในชุมชนได้ให้การดูแลขั้นพื้นฐานกับสมาชิกในชุมชน สภาพอากาศ ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง มีฝนตกตลอดทั้งปี มีผลกระทบด้านการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เช่น ไม่สามารถกรีดยางได้ อาชีพทางการทะเลก็ไม่สามารถออกทะเลได้ ผลผลิตตกต่ำ เช่น มะม่วง เงาะ สะตอ เป็นต้น ปีนี้ไม่ได้รับผลผลิตตามฤดูกาลทำให้คนในชุมชนมีรายได้น้อยในช่วงปีที่ผ่านมา และยังทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ส่วนสภาพอากาศในช่วงหน้าร้อน มีอากาศร้อนมากผิดปกติ กว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร

การประกอบอาชีพ มีทั้งอาชีพประมง มีการส่งเสริมการทำประมงชายฝั่ง การเลี้ยงปลาในกระชัง รวมทั้งการเลี้ยงหอยนางรม ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านหันไปทำการเกษตรมากขึ้น และอาชีพเกษตรกรรม ในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน รวมทั้งสวนผสม เช่น สะตอ มังคุด เงาะ ทุเรียน เป็นต้น ที่ผ่านมามีการเกษตรได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศ จึงทำให้เกษตรกรสวนยางพารา เริ่มทำหมวกยางกัน ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่การเกษตร ส่วนการใช้ปุ๋ยชีวภาพในชุมชนมีการหมักปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยมีทางสำนักงานเกษตรอำเภอสุราษฎร์ธานี สนับสนุนให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน สมาชิกในชุมชนมีการนำความรู้ไปทำปุ๋ยหมักอย่างต่อเนื่อง เช่น สวนสมรมของนายคล้าหมาน อินตัน ที่มีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพทำเอง ลดต้นทุนการผลิต มีรายได้จากสวนสมรมทุกวัน ประมาณวันละ 200 บาทขึ้นไป สวนยางพาราที่ทำหมวกยาง เพื่อสามารถตัดยางได้ตลอดทั้งปี

อาจกล่าวได้ว่า สถานการณ์ในชุมชนบ้านบางมัน โดยรวม มีวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ด้านประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการลงแรงช่วยเหลือกันเช่นในอดีต ที่มีการลงแขกเกี่ยวข้าว แต่ปัจจุบัน เงินเข้ามามีส่วนทำให้วิถีประเพณีวัฒนธรรมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำอะไรจะต้องมองเรื่องค่าตอบแทนกันมากขึ้น ซึ่งในส่วนนี้มีผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ภาพรวมมีการช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน การเอื้ออาทรต่อกัน มีการแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรกันไปตามฤดูกาลในปัจจุบันเกิดช่องว่างระหว่างเด็ก กับผู้สูงอายุ ครูกับนักเรียน ซึ่งสังเกตได้จาก การให้ความเคารพ การทักทาย และการสื่อสารทางคำพูด พฤติกรรม เป็นต้น ปัญหาด้านยาเสพติด เช่น น้ำกระท่อม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนที่เกิดการชักชวนกัน การอยากลอง ปัจจุบันระบาดหนักในชุมชน และยังมีปัญหายาบ้าระบาดในชุมชนเช่นกัน ซึ่งจากสภาพปัญหายาเสพติด ทำให้เกิดการลักเล็กขโมยน้อยกันในชุมชน และส่งผลกระทบต่อสภาพครอบครัว คุณภาพชีวิต ของคนในชุมชน

การเรียนรู้ของทีมวิจัย สร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการอบรมให้สมาชิกกลุ่มได้มีความรู้ความเข้าใจก่อน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคน การดำเนินการจะต้องมีลักษณะเอื้ออาทรต่อกัน และให้โอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในการพัฒนากลุ่มอาชีพใดๆในชุมชน ชนบทส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสอยู่เสมอ ผู้นำจะต้องเสียสละสูง การสร้างกลุ่มอาชีพใดๆ จะต้องค้นหาผู้เสียสละและอุทิศตนในการทำงานมาเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพให้ได้จึงจะช่วยให้กลุ่มสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน ต้องการแก้ไขปัญหในสังคมเรื่องการดำรงชีวิตการทำมาหากินที่เริ่มฝืดเคืองทรัพยากรธรรมชาติเริ่มหมดไปรายได้ต่ำกว่ารายรับ บุคคลในท้องถิ่นมี 2 ประเภทคือ บุคคลที่ยากจนและบุคคลที่อยากจน ต้องอาศัยหลักคำสอนของศาสนาเข้ามาเสริมในเรื่องการช่วยเหลือ บุคคลที่อยากยากจน มีรายได้ไม่น้อยไม่เพียงกับรายจ่ายชุมชนอิสลามเป็นส่วนใหญ่ควรนำหลักคำสอนของศาสนามาเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง มีความเชื่อพื้นฐานร่วมกันในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของตนเพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สมาชิกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มด้วยความเสียสละช่วยกลุ่มอย่างเต็มกำลังความสามารถ การประสานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญและช่วยเหลือในการทำงานของกลุ่มที่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน เปลี่ยนคนรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์การทำงานที่ล้มเหลวมาแล้วเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูง มีความคิดความอ่าน หุดากว้างไกล มาทำหน้าที่แทน หากยังมีแนวทางเก่าๆ ก็จะเกิดความ น่าเบื่อ ส่งผลให้ครั้งต่อไปไม่เป็นที่ยอมรับแก่ชาวบ้าน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาอาชีพ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป อภิปราย

แนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาอาชีพ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

การพัฒนาในอนาคตจะเน้นที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นค้ำประกัน และเป็นฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านบางมันในอนาคต ทั้งนี้ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนจำเป็นต้องเข้ามาส่งเสริมบทบาทของคนในชุมชน นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีแนวทางหลักดังนี้

5.1.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ชุมชนบ้านบางมันมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ ภูเขา ป่าไม้ ท้องทะเล อันดามัน ที่คนในชุมชนหาอยู่หากิน มาแต่รุ่นบรรพบุรุษ เมื่อชุมชนมีชีวิตที่ผูกโยงกับฐานทรัพยากร ดังนั้น การเตรียมพร้อมในกระบวนการพัฒนาของชุมชน มีดังนี้

(1)การเตรียมความพร้อมของชุมชน เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการและทักษะที่หลากหลาย พร้อมกับพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ ทั้งจากชาวบ้านและภายนอกให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนในการทำกิจกรรมสร้างอาชีพ

(2)การเพิ่มศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรชุมชน พัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยการกระจายข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและชุมชน สนับสนุนชุมชนให้มีการริเริ่มทำธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของและบริหารจัดการเอง ส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีส่วนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน

(3)การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ขยายการดำเนินงานกองทุนพัฒนาชนบท เพื่อสนับสนุนการออมทรัพย์ในระดับชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนในรูปแบบต่างๆและพัฒนาเครือข่ายกองทุนในระดับชุมชน เช่น กองทุนสวัสดิการในชุมชน กองทุนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนด้านค้ำครัววิชัย

เพื่อพัฒนาอาชีพเสริม เป็นต้น โดยการให้ความรู้ด้านบริหารจัดการกองทุนและด้านอื่นๆที่จำเป็นให้มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพของการบริหารจัดการกองทุนให้มากขึ้น

(4)การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อมวลชน และสร้างเครือข่ายการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสื่อสาร เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์/สินค้าชุมชน ข้อมูลด้านบริการทางสังคม เป็นต้น

(5)การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการ เผยแพร่และให้โอกาสประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นจากโครงการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ตามควรแก่กรณี สนับสนุนให้องค์กรชุมชน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน มีบทบาทในการควบคุมดูแลและแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพิ่มขึ้น

(6)การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สร้างกลไกและระบบที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการตรวจสอบบริการสังคมต่างๆ ที่ดำเนินการในชุมชน เช่น ศูนย์เด็กเล็ก การจัดการขยะ ฯลฯ สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชน โดยการจัดกิจกรรม เช่น การจัดสวนสาธารณะและบริการนันทนาการเพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน

5.1.2 พัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ โดย

(1)สนับสนุนหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบที่สอดคล้องกับศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้งจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคนิควิชาการของสถาบันและกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จให้แพร่หลายโดยจัดการฝึกอบรมด้านบริหารจัดการ สนับสนุนข่าวสารด้านการตลาด

(2) การส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชนด้านสังคมและคุณภาพชีวิต กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อแก่เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างกว้างขวาง โดยความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กรชุมชน รัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน เพื่อดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่รัฐดูแลไม่ทั่วถึงกระจาย

บริการสาธารณสุขทั้งทางด้านทรัพยากรและบุคลากร เพื่อลดความแตกต่างทางด้านคุณภาพของการให้บริการระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาค

(3) การส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเอกชนให้เกื้อกูลกิจกรรมของชุมชน

5.1.3 การสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจชุมชนตามความพร้อม

(1) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้าน โดยการสนับสนุนการร่วมทุนระหว่างชุมชนและธุรกิจเอกชนและการตลาดสำหรับสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน โดยเฉพาะธุรกิจประเภทรับเหมาช่วงงาน เช่น การทอผ้า การผลิตชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ

(3) ถ่ายทอดความรู้และทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบัญชี การเงิน และการจัดการทั่วไป เพื่อวางรากฐานความคิดเชิงธุรกิจโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

(4) ฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการในทุกขั้นตอนและสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของเองได้ในที่สุด

(5) อนุรักษ์สร้างความรู้ความเข้าใจ การปรับแนวคิดการจัดการจัดการกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาสังคมควบคู่กันไปด้วย

5.1.4 การสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(1) สนับสนุนบทบาทในการประสานงานการพัฒนาร่วมกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ และการอำนวยความสะดวก

(2) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการค้นคว้าวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยีความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

(3) สนับสนุนทุนแก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชนในชนบท

อาจกล่าวได้ว่าสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการอบรมให้สมาชิกกลุ่มได้มีความรู้ความเข้าใจก่อน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคน การดำเนินการจะต้องมีลักษณะเอื้ออาทรต่อกัน และให้โอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในการพัฒนากลุ่มอาชีพใดๆในชุมชน ชนบทส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสอยู่เสมอ ผู้นำจะต้องเสียสละสูง การสร้างกลุ่มอาชีพใดๆ จะต้องค้นหาผู้เสียสละและอุทิศตนในการทำงานมาเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพให้ได้จึงจะช่วยให้กลุ่มสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน ต้องการ

แก้ไขปัญหในสังคมเรื่องการดำรงชีวิตการทำมาหากินที่เริ่มฝืดเคืองทรัพยากรธรรมชาติเริ่มหมดไปรายได้ต่ำกว่ารายรับ บุคคลในท้องถิ่นมี 2 ประเภทคือ บุคคลที่ยากจนและบุคคลที่อยากจน ต้องอาศัยหลักคำสอนของศาสนาเข้ามาเสริมในเรื่องการช่วยเหลือ บุคคลที่อดอยากยากจน มีรายได้น้อยไม่เพียงกับรายจ่าย ชุมชนอิสลามเป็นส่วนใหญ่ควรนำหลักคำสอนของศาสนามาเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง มีความเชื่อพื้นฐานร่วมกันในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของตนเพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สมาชิกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มด้วยความเสียสละช่วยกลุ่มอย่างเต็มกำลังความสามารถ การประสานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญและช่วยเหลือในการทำงานของกลุ่มที่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน เปลี่ยนคนรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์การทำงานที่ล้มเหลวมาแล้วเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูง มีความคิดความอ่าน หูตากว้างไกล มาทำหน้าที่แทน หากยังมีแนวทางเก่า ๆ ก็จะเกิดความ น่าเบื่อ ส่งผลให้ครั้งต่อไปไม่เป็นที่ยอมรับแก่ชาวบ้าน

อย่างไรก็ตามแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาอาชีพ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากชุมชนดังต่อไปนี้

5.2 ข้อเสนอแนะจากชุมชน

1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะการประกอบอาชีพของในชุมชนให้ดีขึ้น เริ่มจากการฟื้นฟูกลุ่มอาชีพ สร้างการเรียนรู้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. การส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพให้คำนึงถึงอาชีพเดิมและทรัพยากรในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นหลัก
3. พัฒนาอาชีพเน้นการแปรรูปผลผลิตต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านการประมง
4. โดยสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. ส่งเสริมอาชีพเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน การเล็งเห็นสิ่งที่ไร้ค่า ไร้ราคามาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ การช่วยลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมภาคการเกษตร
5. ส่งเสริมการออมทรัพย์ การสร้างสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในกลุ่ม ด้วยการลงหุ้น หรือการเน้นให้มีการออมทรัพย์

บรรณานุกรม

“อับดุลอะซีส บินซาฟิอี” .แนวคิดการพัฒนาชุมชนมุสลิมที่เป็นสุขอย่างยั่งยืน.

[ออนไลน์] . สืบค้นได้จาก . www.thaingo.org

“วิรัช วิรัชนิการวรรณ” . ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียงและแนวคิด
พื้นฐานของการพัฒนา. [ออนไลน์] . สืบค้นได้จาก . www.wiruch.com

ภาพกิจกรรมโครงการวิจัย

รายชื่อสมาชิกที่มวิจัย

1. นางสาวฮานะ อินตัน

หัวหน้าโครงการ

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00145 82 6

วันเดือนปีเกิด 20 มีนาคม พ.ศ. 2508

อายุ 44 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 4/10 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 084-056-5147

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , สมาชิกกลุ่มทำดอกไม้จากผ้าใยบัว

ประธานกลุ่มถักโครเชต์ , สมาชิกกองทุนฟื้นฟูหมู่บ้าน

2. นางสาวหนับเสี่ยะ อินตัน

รองหัวหน้าโครงการ

เลขที่บัตรประชาชน 4 8503 00001 98 9

วันเดือนปีเกิด 17 มีนาคม 2513

อายุ 39 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 176 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 086-687-1743

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป , สมาชิกกลุ่มถักโครเชต์, วิทยากรการศึกษานอกโรงเรียน , สมาชิกกลุ่มดอกไม้จากผ้าใยบัว

3. นางสาววิไลภรณ์ อินตัน

เลขานุการ

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00146 37 7

วันเดือนปีเกิด 7 กรกฎาคม 2520

อายุ 32 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 173 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 080-329-7244

ระดับการศึกษา อนุปริญญาตรี

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , อสม , สภาเกษตรกร , ตัวแทนพลังงาน , สมาชิกกองทุนหมุนเวียนฟื้นฟูอาชีพ

4. นางสาวชลดา บินกาซัน ผู้ช่วยเลขานุการ
เลขที่บัตรประชาชน 3 1204 00287 55 3
วันเดือนปีเกิด 17 มกราคม 2517
อายุ 35 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 139 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 082-5374026
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป , อสม. , สมาชิกกลุ่มถักโครเชต์

5. นางสุวิมล อาจหาญ เหรียญกษาปณ์
เลขที่บัตรประชาชน 8505003497
วันเดือนปีเกิด 23 กุมภาพันธ์ 2525
อายุ 27 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 108 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 085-8892929
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป , สมาชิกกลุ่มดอกไม้จากผ้าใยบัว

6. นางสาวศาลิกา อินตัน ผู้ช่วยเหรียญกษาปณ์
เลขที่บัตรประชาชน 1 8503 00040 94 7
วันเดือนปีเกิด 26 กรกฎาคม 2531
อายุ 21 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 69/1 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 087-893-5895
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป

7. นางขอม๊ะ หาญจิตร ประชาสัมพันธ์
เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00146 11 3
วันเดือนปีเกิด 22 กุมภาพันธ์ 2514
อายุ 38 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 224 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 083-523-8475

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , ธุรกิจส่วนตัว , เลี้ยงปลาในกระชัง

8. นางสาวบุญพร้อม แพชนะ

ประชาสัมพันธุ์

เลขที่บัตรประชาชน 3 8401 00480 22 2

วันเดือนปีเกิด 4 ธันวาคม 2502

อายุ 50 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 87 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 082-530-2414

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , เลี้ยงปลาในกระชัง , ฆาตอวน

9. นางร่อเกีย ชิดเอื้อ

ประชาสัมพันธุ์

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00149 92 9

วันเดือนปีเกิด 10 มีนาคม 2510

อายุ 42 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 39/1 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 085-8894085

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป , อสม. , กลุ่มทำขนมเบเกอรี่ , ฆาตอวน

10. นางนันทนิตย์ อินตัน

ฝ่ายตรวจสอบ

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00145 98 2

วันเดือนปีเกิด 27 มกราคม 2513

อายุ 39 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 4/12 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อ 081-0879198

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป , อส.พน.

11. นางสาวเสาดิษฐ์ ห่าหรับ

ฝ่ายตรวจสอบ

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00150 91 9

วันเดือนปีเกิด 19 มกราคม 2515

อายุ 37 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 191 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 084-1837407

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , อสม. , รองประธาน ทสปช. , หัวหน้าฝ่ายรักษาพยาบาล โครงการชุมชน
พร้อมรับภัยพิบัติของสภากาชาด, เภรณญิกกลุ่มน้ำพริกเผาบ้านบางมัน , กรรมการเครือข่ายกองทุน ,
ประชาสัมพันธ์ภาครัฐ

12. นางสุชาภา สุดจิตร

นักวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00144 95 1

วันเดือนปีเกิด 27 พฤศจิกายน 2516

อายุ 36 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 1/2 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 087-273-7550

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , สมาชิกกลุ่มทำขนมเบเกอรี่

13. นางซ้อลิยะ โตะหาด

นักวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00150 90 1

วันเดือนปีเกิด 17 มิถุนายน 2511

อายุ 41 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 85 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 080-1411090

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , อสม. , ประธานกาชาดไทย , สมาชิกกลุ่มทำขนม
เบเกอรี่

14. นางสาวกาญจนา หาญจิตร นักวิจัย
เลขที่บัตรประชาชน 1 8503 00001 69 1
วันเดือนปีเกิด 10 กุมภาพันธ์ 2527
อายุ 25 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 4/10 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ -
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , เลี้ยงปลาในกระชัง

15. นางสาวบุญรัตน์ ขุนตั้ง นักวิจัย
เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00141 09 0
วันเดือนปีเกิด 6 พฤศจิกายน 2519
อายุ 33 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 155 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ -
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , เลี้ยงปลาในกระชัง , ทำลอบ

16. นางสุดา กล้าศึก นักวิจัย
เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00151 81 8
วันเดือนปีเกิด 14 ตุลาคม 2515
อายุ 37 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 4/5 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 083-592-4030
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน

17. นางสาวร้อบี้หยัน ชิดเอื้อ นักวิจัย
เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00141 05 7
วันเดือนปีเกิด 10 มิถุนายน 2512
อายุ 40 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน 4/13 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 085-887-2652
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป

18. นางสาวทัศนีย์ ลีอ่ำ

นักวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 3 2403 00033 02 1
วันเดือนปีเกิด 11 มิถุนายน 2526
อายุ 26 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 190 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 084-2901531
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน

19. นางอ้นา ลาสมัน

นักวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 3 8503 00145 33 8
วันเดือนปีเกิด 1 มีนาคม 2505
อายุ 47 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 68 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ 083-636-6724
ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , แม่บ้าน , เลี้ยงปลาในกระชัง

20. นางสาวสุมิตรา อินตัน

นักวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 2 8503 00012 64 0
วันเดือนปีเกิด 11 ธันวาคม 2530
อายุ 22 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน 183 ม.1 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
เบอร์ที่สามารถติดต่อได้ -
ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
อาชีพ/ประสบการณ์ เย็บปักถักร้อย , รับจ้างทั่วไป

นักวิจัย

อาชีพ/ประสบการณ์ เชื้อบักฉ่ำ ร้อย , แม่บ้าน

นักพัฒนาชุมชน มูลนิธิมวลมิตรไทย